K.P.K.
1. VII. 1929 r.

KODEKS
POSTĘPOWANIA KARNEGO

z uwzględnieniem ustawy z 21. I. 1932 Nr. 10 Dz. U. R. P. poz. 60. (NOWELA)

wraz z przepisami wprowadzającemi, rozporządzeniem o postępowaniu doraźnem i utrzymanemi w mocy przepisami proceduralnemi austrjackiemi, rosyjskiemi i niemieckiemi.

Komentarzem, z uwzględnieniem orzecznictwa i skorowidzem zaopatrzyli

Sobolewski i Dr. A. Laniewski
prokuratorowie Sądu Apelacyjnego we Lwowie

WYDZIAŁOWA BIBLIOTEKA PRAWNICZA U.J.
XVI-1932-001

Lwów 1932
KSYMILJAN BODEK
Księgarnia Nakładowa
ul. Batorego l. 12.

WYDZIAŁOWA BIBLIOTEKA PRAWNICZA
UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
NR INWENTARZA
40591
SYGNATURA
XVI-1932-001

KODEKS
POSTĘPOWANIA KARNEGO

z uwzględnieniem ustawy z 21. I. 1932 Nr. 10 Dz. U. R. P. poz. 60. (NOWELA)

wraz z przepisami wprowadzającemi, rozporządzeniem o postępowaniu doraźnem i utrzymanemi w mocy przepisami proceduralnemi austrjackiemi, rosyjskiemi i niemieckiemi.

Komentarzem, z uwzględnieniem orzecznictwa i skorowidzem zaopatrzyli

K. Sobolewski i Dr. A. Laniewski
wiceprokuratorowie Sądu Apelacyjnego we Lwowie

Wydz. Bibl. Prawnicza
1806141965

Lwów 1932
Dr. MAKSYMILJAN BODEK
Księgarnia Nakładowa
ul. Batorego l. 12.

Kompletne orzecznictwo do K. P. K. za lata 1928 — 1931 ukazało się w Bibljotece Orzecznictwa jako tom X, XIV, XVIII, XX. w cenie po 1.50 zł. za tom (p. okładka tylna).

Książką pomocniczą w nauce i praktyce jest:

Dra A. Kotwicz-Zgórskiego

ZARYS POLSKIEJ PROCEDURY KARNEJ

Lwów 1932. Cena 5 zł.

Skróty oznaczają:

k. p. k. = kodeks postępowania karnego.
u. k. = austr. ustawa karna.
pk. = austr. procedura karna
przep. wprow. = przepisy wprowadcze do k. p. k.
u. k. s. = ustawa karno-skarbowa.
Z. O. S. N. = Zbiór orzeczeń Sądu Najwyż.
O. S. P. = Orzecznictwo sądów powszechnych.

Drukarnia „SZTUKA", Lwów — Tel. 42-68.

UWAGA:

Zmiany wprowadzone nowelą (ust. z 21/I 1932) do k. p. k. uwidocznione są w tekście kursywą. Pozatem resztę przepisów noweli zamieszczono na końcu wydania.

SPIS RZECZOWY.

(Cyfry oznaczają artykuły ustawy).

	Artykuł
Przepisy ogólne	1
Księga I. Sądy	11
Rozdział I. Zakres działania sądów	11
Rozdział II. Wyłączenie sędziego	39
Rozdział III. Orzeczenia i zarządzenia	45
Księga II. Strony, obrońcy i pełnomocnicy	52
Rozdział I. Oskarżyciel publiczny	52
Rozdział II. Oskarżyciel prywatny	60
Rozdział III. Oskarżyciel posiłkowy	70
Rozdział IV. Powód cywilny	74
Rozdział V. Oskarżony	79
Rozdział VI. Obrońcy i pełnomocnicy	84
Księga III. Dowody	98
Rozdział I. Świadkowie	98
Rozdział II. Oględziny, biegli i tłumacze	123
Rozdział III. Rewizja i zatrzymanie rzeczy	142
Księga IV. Zapobieganie uchylaniu się od sądu	164
Rozdział I. Tymczasowe aresztowanie	164
Rozdział II. Kaucja i poręczenie	173
Rozdział III. Zakaz wydalania się, dozór policji	187
Rozdział IV. Listy gończe i żelazne	188
Księga V. Przepisy porządkowe	195
Rozdział I. Doręczenie wezwań i innych pism sądowych	195
Rozdział II. Przeglądanie akt i otrzymywanie odpisów	210
Rozdział III. Terminy	216
Rozdział IV. Protokuły	228
Księga VI. Postępowanie przygotowawcze	240
Rozdział I. Dochodzenie	240

Rozdział II. Czynności sądowe w toku dochodzenia 231
Rozdział III. Śledztwo 238
Rozdział IV. Akt oskarżenia 277

Księga VII. Postępowanie przed sądem pierwszej instancji. 284

Dział I. Postępowanie przed sądem okręgowym 284
Rozdział I. Przygotowanie do rozprawy głównej 284
Rozdział II. Ogólny porządek rozprawy głównej 303
Rozdział III. Rozpoczęcie rozprawy głównej 324
Rozdział IV. Przewód sądowy 331
Rozdział V. Głosy stron 353
Rozdział VI. Wyrokowanie 356
Rozdział VII. Wyrok zaoczny 379

Dział II. Postępowanie przed sądem przysięgłych 385

Rozdział I. Otwarcie roków przysięgłych 386
Rozdział II. Rozpoczęcie rozprawy i przewód sądowy z udziałem przysięgłych 394
Rozdział III. Układanie pytań dla przysięgłych 405
Rozdział IV. Głosy stron i wyjaśnienie przewodniczącego 417
Rozdział V. Narada i uchwała przysięgłych 421
Rozdział VI. Wyrokowanie na podstawie uchwały przysięgłych

Dział III. Postępowanie przed sądem grodzkim 441

Księga VIII. Środki odwoławcze 448

Rozdział I. Zażalenia 448
Rozdział II. Apelacja 457
Rozdział III. Kasacja 488

Księga IX. Postępowanie wykonawcze 523

Rozdział I. Wykonanie wyroku 523
Rozdział II. Odroczenie i przerwa wykonania kary 536
Rozdział III. Ułaskawienie 544

Księga X. Koszta sądowe 551

Księga XI. Postępowanie szczególne 577

Rozdział I. Wznowienie postępowania 577
Rozdział II. Postępowanie w sprawach nieletnich 592
Rozdział III. Przywrócenie praw i zatarcie skazania 614
Rozdział IV. Postępowanie w sprawach karno-adm. 618
Rozdział V. Odszkodowanie za niesłuszne skazanie lub oskarżenie 627

Rozdział VI. Postępowanie w wypadku zaginięcia lub zniszczenia akt 636
Rozdział VII Wydawanie przestępców 642
Przepisy końcowe 651

Przepisy wprowadzające kodeks postępowania karnego

Rozdział I. O uchyleniu przepisów dotychczasowych 1
Rozdział II. Sądy dla nieletnich 5
Rozdział III Właściwość rzeczowa sądów 8
Rozdział IV. O ściganiu z urzędu, na wniosek, z upoważnienia, na zarządzenie lub wskutek oskarżenia prywatnego 10
Rozdział V. Obrońcy 14
„ IV. Protokuły, Dochodzenie 19
„ VII. Postępowanie uproszczone 22
„ VIII. Postępowanie nakazowe 31
„ IX. Skarga kasacyjna 41
„ X. Organa, Czynności wykonawcze 42
„ XI. Przepisy przejściowe 48
„ XII. Przepisy końcowe 57

O postępowaniu doraźnem

Rozdział I. Postanowienia ogólne 1
Rozdział II. Przepisy proceduralne 9
Rozdział III. Postanowienia materjalne 31
Rozdział IV. Przepisy przechodnie i końcowe 33

Reszta przepisów noweli z 21. I. 1932.

Utrzymane w mocy przepisy proceduralne austrjackie, rosyjskie i niemieckie.

orzenia - wyroku /tylko na wyrok/

rania

iadczeniu nieważnem

ę może być zmieniany tylko przez sąd II inst.

anowienie - może być zmieniane przez ten sam sąd

mus adwokacki: ork. porządkowy - zmaczenie ciągu orzeczenia
Kasacja - orzeczenie -

ie: do zażalenia i zmaczenie - 7 dni - zawity

: do zaprzeczenia apelacji i kasacji - 3 dni - zawity
(od ogłoszenia orzec

: do wyroku apelac.: kasac. - 7 dni - zawity (od dnia doręcz
odpisu orzecz. z uzasadn.)

na ork. porządk. - tydzień - zawity

ska orzeczenia o przywróceniu terminu - 7 dni - zawity -

porz. karno-administr. - 7 dni - zawity - 3 dni w sprawie alimen

ork - zaocznego zmaczenie (o s. grzyw. wm z apelac.) art. 447

ki odwoławcze: zażalenie - na postanowienia (wyroki) do są
i zarządzenia wydał postano

apelacja - } odpowiednio - zaprzeczenie 7 dn
wyrok - 7 dni - do sądu, który

wie prawo. — kasacja - }

ek - środek S. N.

wa wyrazy - o s. ork. 14 dni - o s. grzyw. 30 dni - zarządz. prze

rzenia wyp. - nas niezmaczony - sąd postanow. - wyp. na

ocznienia kary - na wolności - kar kary pieniężnej - na 3 - 6

wa " jej wykonywanej - na 3 - 6 - 1 rok - s. gr. - środ
Centr. Zjed. Mies.

rzeczenie: do Min. Sprawiedl. - kar środowiska - opinia sądu - sąd

powania nieważne: orzeczenia postęp. na sesji i na
s. ork. porz. o spr. nieletnich - do 17 lat s. apelac. - s. Najw.
przywrócenia praw i zażalenia skarżenia
apelac. porz. o spr. karno-administr.
odrzucenia na niezgodne skarżenia kar ostat
porz. o odroczeniu art.

wydanie trzecie - 1933 - Leon Frommer Kraków

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ.

z dnia 19 marca 1928 r. (obowiązuje od 1/7 1929) Nr. 33 Dz. U. R. P. poz. 313 wraz ze zmianami wprowadzonemi ustawą z dn. 21/1 1932, Nr. 10 Dz. U. R. P. poz. 60.

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Przepisy ogólne.

Art. 1. Postępowanie w sprawach o przestępstwa, należące do właściwości sądów powszechnych, odbywa się według przepisów niniejszego kodeksu.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 6/2 1928 Nr. 12 Dz. U. R. P. (Prawo o ustroju sądów powszechnych) określa, które sądy są powszechnemi.

Stosowanie ustaw uchylonych (dawnych dzielnicowych) po dniu 1/7 1929 (art. 652 kpk.) przy osądzeniu sprawy, narusza przepisy art. 1 i powoduje nieważność wyroku z mocy prawa.

Uzasadnienie orzeczenia wydanego w toku postępowania karnego, przepisami ustawy postępowania cywilnego jest naruszeniem art. 1 k. p. k Z. O. S. N. 336/31.

Art. 2. § 1. Sąd wszczyna postępowanie na żądanie uprawnionego oskarżyciela.

skarga - w. 485 e wyj. pow. w spr. nieletnich

posłów i senatorów

§ 2. Oskarżyciel powinien wyjednać zezwolenie na ściganie określonej osoby, jeżeli takiego zezwolenia wymaga szczególny przepis ustawy.

Sąd z własnego popędu nie wszczyna postępowania karnego z wyjątkiem wypadków, przytoczonych w art. 261 lit. b i 599 k. p. k. (wniosek w 7 dni)

Sąd jest obowiązany z urzędu badać, czy złożenie wniosku o wszczęcie postępowania nastąpiło przez uprawnionego oskarżyciela.

Postępowanie sądowe, do którego należy również śledztwo, nie jest identycznem z czynnościami sądowemi, podejmowanemi w trybie dochodzenia. (art. 251 i n. k. p. k.)

W związku z § 2 niniejszego art. pozostają art. 11 i 12 przep. wprow.

Jeżeli w toku postępowania, wszczętego na wniosek oskarżyciela publicznego, wyjdzie na jaw, że przestępstwo podlega prywatno-skargowemu ściganiu, postępowanie z oskarżenia publicznego musi być umorzone. Taksamo będzie umorzone postępowanie, wdrożone na wskutek oskarżenia prywatnego, jeżeli czyn podlega publiczno-skargowemu ściganiu. Sprawę zaś należy w tym wypadku skierować do prokuratora w myśl art. 240 k. p. k.

Wyrok, orzekający umorzenie postępowania z powodu braku wymogów § 1 art. 2 k. p. k. nie odbiera prawa wszczęcia postępowania na nowo przez uprawnionego oskarżyciela, o ile oczywiście nie nastąpiły inne przyczyny, wyłączające ściganie.

Żądanie ścigania (także wnoszenie oskarżenia czyli skargi z art. 60 k. p. k.) przez uprawnionego oskarżyciela (także art. 61 k. p. k.) musi być skierowane do sądu wprost lub za pośrednictwem policji (art. 250 k. p. k.) lub prokuratora. Naturalnie, że żądanie to lub skarga muszą zawierać określenie osoby sprawcy, czyn mu zarzucony, gdyż inaczej sąd nie będzie wszczynał sprawy. Za chwilę wszczęcia sprawy uważa się wniesienie aktu osk. a nie dopiero złożenie zaliczki. Z. O. S. N. 246/31.

Okólnik Ministerstwa Sprawiedliwości Nr. 1602 N. P./31, normuje kwestję składania wniosków o ściganie posłów i senatorów.

(Tylko prokurator okr. może wystąpić z powyższym

wnioskiem do Sejmu lub Senatu z powodu przestępstwa ściganego z urzędu (art. 33 i 34 k. p. k.) — bez względu na kompetencję sądu. W sprawach ściganych z oskarżenia prywatnego lub posiłkowego uzyskanie zezwolenia na ściganie należy do oskarżyciela prywatnego lub posiłkowego. Sąd i prokurator winni na prośbę oskarżyciela przyjąć jego pisemny wniosek i skierować przez prokuratora do Sejmu lub Senatu. Przed uzyskaniem zezwolenia nie wolno słuchać posła lub senatora w charakterze oskarżonego).

Art. 3. Sąd nie wszczyna postępowania, a wszczęte umarza, w razie śmierci oskarżonego, przedawnienia lub innej okoliczności wyłączającej ściganie.

Przeciw umorzeniu postępowania w myśl tego art. służy oskarżycielowi zażalenie (art. 448 k. p. k.).

Artykuł ten jedynie przykładowo wylicza okoliczności, wyłączające ściganie. Poza okolicznościami, wymienionemi w tym artykule istnieje jeszcze szereg innych, wymienionych jużto w innych artykułach niniejszego kodeksu (67, 272, 288, 327, 499 c, 444, 485 e, 599 b), jużto w innych działach prawa (np. abolicja).

Jeżeli w sądzie odwoławczym wyjdą na jaw okoliczności, wyłączające ściganie, sąd ten uchyli wyrok pierwszej instancji i postępowanie umorzy bez wdawania się w merytoryczne rozpatrywanie sprawy.

Brak cech przestępstwa nie może uzasadnić wydania na rozprawie orzeczenia, umarzającego postępowanie, w szczególności w razie braku podmiotowych cech przestępstwa (np. stwierdzenia niepoczytalności w chwili czynu) należy wydać wyrok uniewinniający. ZOSN. 177/31.

Po rozpoczęciu przewodu sądowego (art. 331 k. p. k.) o umorzeniu postępowania należy orzec wyrokiem, w innych wypadkach postanowieniem. ZOSN. 141/31.

Art. 4. Sąd może za zgodą oskarżyciela umorzyć postępowanie, jeżeli najwyższa kara grożąca oskarżonemu nie przekracza jednego roku pozbawienia wolności i musiałaby z mocy ustawy ulec pochłonięciu przez karę już prawomocnie wyrzeczoną.

Pod wyrażeniem „kara grożąca" należy rozumieć karę

jeszcze nie orzeczoną a tem mniej wykonaną.

Art. 5. W razie nieujęcia oskarżonego lub jego choroby psychicznej, postępowanie zawiesza się na czas trwania przeszkody. W miarę potrzeby należy zebrać i zabezpieczyć dowody.

W razie zawieszenia postępowania w myśl tego artykułu nie biegnie przedawnienie.

Kodeks nie zna postępowania przeciw nieobecnym jako fikcji wymiaru sprawiedliwości. Jedynie art. 227 ust. kar.-skarb. stanowi w tym względzie wyjątek.

Art. 6. O wszczęciu tudzież o ukończeniu postępowania karnego przeciwko osobom, podlegającym publicznej władzy dyscyplinarnej, oraz wychowańcom zakładów naukowych, zawiadamia się właściwą władzę.

Pozatem i inne niektóre ustawy i rozporządzenia jak np. o powszechnym obowiązku służby wojskowej, nakładają na sąd obowiązek zawiadamiania o wszczęciu i ukończeniu postępowania władzy wojskowej.

Obowiązek ten dotyczy także i prokuratora, wszczynającego lub umarzającego dochodzenie.

Art. 7. Sąd karny rozstrzyga samodzielnie wszelkie zagadnienia prawne, wynikające w toku postępowania, i nie jest związany orzeczeniem innego sądu lub urzędu.

Jeżeli zatem np. w sprawie karnej o zniesławienie z powodu zarzucanej kradzieży, wątpliwem jest, czy zniesławiony kradzieży dopuścił się istotnie, czy też nie, sąd, rozpatrujący sprawę o zniesławienie, sam ową kwestję rozstrzygnie, nie będąc wiązany orzeczeniem sądu, w tej mierze już zapadłego.

Art. 8. § 1. Władze państwowe cywilne i wojskowe jakoteż władze samorządowe są obowiązane do udzielania pomocy sądom i prokuratorom.

§ 2. W szczególności policja wykonywa w zakresie ścigania przestępstw polecenia sądu i prokuratora.

§ 3. Sąd lub prokurator może bezpośrednio zwracać się do władzy wojskowej o pomoc zbrojną.

Stosunek Policji do Sądu określają przepisy rozp. Prez. Rzp. „O policji państwowej" z dnia 6 marca 1928. Nr. 28. Dz. U. R. P. w brzmieniu ogłoszonem w Dz. U. R. P. Nr. 5. z r. 1931, poz. 27.

Art. 9. Wszystkie władze, powołane do udziału w dochodzeniu i ściganiu przestępstw, mają obowiązek uwzględniania zarówno okoliczności przemawiających za oskarżonym, jak i przeciw niemu.

Występuje to zwłaszcza dobitnie na jaw przy wznowieniu, które może spowodować oskarżyciel na korzyść oskarżonego, dalej przy apelacji i kasacji.

Dopiero całokształt w ten sposób ustalonych momentów daje podstawę do orzeczenia wedle art. 358 k. p. k.

Także oskarżyciel publiczny ma w myśl tego art. obowiązek uwzględniania zarówno okoliczności przemawiających za oskarżonym, jak i przeciw niemu. Z. O. S. N. 19/30.

Art. 10. Sędziowie orzekają na mocy przekonania opartego na swobodnej ocenie dowodów.

Swobodna ocena dowodów dotyczy tak sędziów zawodowych, jak i przysięgłych. W ślad zatem sędzia może oprzeć swój wyrok także na zeznaniu współoskarżonego a nawet na samem przyznaniu się oskarżonego, jeżeli uzna te oświadczenia za wiarygodne.

Sędziowska ocena wiarygodności zeznań świadka względnie innych osób nie ulega kontroli kasacyjnej.

Sąd wyrokujący władny jest oprzeć wyrok, nawet skazujący, na dowodach pośrednich lub poszlakach, jeżeli je uznał za wystarczające.

Sąd wyrokujący nie może powoływać się na wyniki badań naukowych i na postępy wiedzy, gdyż k. p. k. nie zna instytucji, zezwalającej na powoływanie się na pewne dowody. Może atoli stwierdzić, że jego zapatrywania (np. w kwestji psychologji zeznań dziecka) poparte są wynikami badań naukowych. Z. O. S. N. 232/31.

K. p. k. nie wyłącza z dziedziny dowodów świadka „ze słuchu“ (testis ex auditu), pozostawiając swobodnej ocenie sądu wyrokującego, czy i w jakiej mierze można się oprzeć przy wyrokowaniu na owym środku dowodowym. Z. O. S. N. 212/31.

Rozpatrywanie kwestji czy odpowiedź przysięgłych znajduje uzasadnienie w wynikach przewodu sądowego, nie może być przedmiotem postępowania kasacyjnego. Z. O. S. N. 122/31.

KSIĘGA I.

Sądy.

ROZDZIAŁ I.

Zakres działania sądów.

Art. 11. § 1. Sąd z urzędu rozstrzyga o swojej właściwości.

§ 2. Uznając swoją niewłaściwość, sąd przekazuje sprawę komu należy.

§ 3. Na postanowienie w przedmiocie właściwości służy zażalenie.

Każdy sąd decyduje o swej właściwości we własnym zakresie, przyczem, uznawszy się niewłaściwym, sprawy nie umarza, lecz tylko przekazuje ją sądowi właściwemu.

Zażalenie przysługuje obu stronom.

Orzeczenie sądu drugiej instancji w tym przedmiocie zapadłe zaskarżeniu nie ulega (art. 449 k. p. k.), chyba, że sąd sprawę umorzył, uznając wogóle niewłaściwość sądu i przekazał sprawę władzy administracyjnej. (art. 448 k. p. k.).

Art. 12. Orzeczenie wydane przez sąd powszechny względem osoby, która w danej sprawie nie podlega orzecznictwu sądów powszechnych, jest z mocy prawa nieważne.

W tym tedy wypadku, jeżeli sprawa znajdzie się przed sądem właściwym, może nastąpić nawet reformatio in peius.

Art. 13. § 1. Orzeczenie, wydane przez sąd niższego rzędu z obrazą przepisów o właściwości

262 - [illegible]
264 - oszustwa
267 - fałszowanie dokumentu publicznego
269 - kradzież

rzeczowej, jest z mocy prawa nieważne; nie dotyczy to jednak orzeczeń w sprawach, dla których sąd wyższego rzędu stał się właściwym z mocy art. 28 § 2.

§ 2. Orzeczenie sądu wyższego rzędu, wydane w zakresie działania sądu niższego rzędu, nie jest z tego powodu nieważne.

Uznanie wyroku za nieważny następuje w formie postanowienia nawet na rozprawie kasacyjnej.

Wyrok sądu odwoławczego jest z mocy samego prawa nieważny, jeżeli sąd ten rozpoznawał apelację w sprawie, w której służyła jedynie kasacja. Z. O. S. N. 196/30.

Art. 14. § 1. Stwierdzenie dopiero na rozprawie głównej, że sprawa należy do właściwości sądu niższego rzędu, nie wstrzymuje dalszego toku rozprawy.

§ 2. Jeżeli jednak zajdzie potrzeba odroczenia rozprawy z innej przyczyny, sąd może przekazać sprawę właściwemu sądowi.

Przepis §-u 2 nie jest kategorycznym. Przekazanie sprawy innemu sądowi, w razie odroczenia rozprawy, zależy od uznania sądu. W każdym razie przepis tegoż §-u nie znajduje zastosowania przy przerwie rozprawy.

Art. 15. § 1. Sąd grodzki rozpoznaje sprawy o przestępstwa, za które ustawa przepisuje karę pozbawienia wolności do dwuch lat lub grzywnę, albo obie te kary łącznie, niezależnie od kar dodatkowych.

§ 2. Sąd grodzki nie przestaje być właściwym, choćby ze względu na powrót do przestępstwa groziła kara wyższa.

§ 2 tego art. nakłada na sądy grodzkie obowiązek stosowania w razie powrotu do przestępstwa takiej kary, jaką w takim wypadku przewiduje ustawa materjalna, z czem wiąże się prawo do wymierzenia dłuższego od dwuch lat pozbawienia wolności.

Por. § 3 art. 9 przep. wprow.

Art. 16. Sprawy o zniesławienie popełnione treścią druku, o przestępstwa przeciwko prawu autorskiemu oraz przepisom o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych nie należą do właściwości sądów grodzkich.

Pozatem art. 8 i 9 przep. wprow. wyłączają z pod kompetencji sądu grodzkiego szereg innych przestępstw.

Por. art. 8 przep. wprow.

Art. 17. Sąd grodzki wykonywa zlecone mu czynności śledcze w sprawach należących do właściwości sądów okręgowych.

Wedle § 2 art. 258 prowadzenie śledztwa sądowi grodzkiemu może zlecić prezes sądu okręgowego na wniosek prokuratora.

O dalszych funkcjach sędziego grodzkiego traktują art. 48, 244, 251 i n., 258 i n., 269, 344 i n. i 623 k. p. k. Ponadto także mogą mu być przez Ministra Sprawiedliwości przekazane sprawy z ustawy karno-skarbowej.

Art. 18. Sąd okręgowy rozpoznaje wszystkie sprawy nie należące do właściwości innych sądów.

Ustawa, używając tego ogólnikowego określenia kompetencji sądu okręgowego, zapobiega ewentualności, by dla jakiejś sprawy nie było wogóle właściwego sądu.

Art. 19. Sąd okręgowy rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń sądów grodzkich oraz zażalenia na czynności sędziego śledczego.

Art. 264, 266 i 276 określają, w których wypadkach służy zażalenie na czynności sędziego śledczego.

Art. 20. Sąd okręgowy z udziałem przysięgłych, jako sąd przysięgłych, rozpoznaje sprawy:

a) o przestępstwa, za które ustawa przepisuje karę śmierci lub bezterminowego pozbawienia wolności;

b) o przestępstwa, za które najniższy ustawowy wymiar kary wynosi dziesięć lat pozbawienia wolności;

c) o przestępstwa, które ustawa poczytuje za polityczne.

O sądach przysięgłych traktują art. 385 i n. k. p. k. oraz art. 24 i n. oraz 214 i n. prawa o ustroju sądów powszechnych.

Kwestja, które przestępstwa są politycznemi, należy do prawa materjalnego. Jest ona uregulowana nadto w art. 3 przep. wprow.

Art. 21. W okręgach, w których ustanowiono osobne sądy dla nieletnich, sąd ten rozpoznaje sprawy nieletnich, z wyjątkiem wskazanych w art. 610 § 2, bez względu na ogólne przepisy o właściwości rzeczowej.

Zatem, nawet sprawy, przekazane kompetencji sądu przysięgłych, będą rozstrzygane przez sąd dla nieletnich.

Art. 22. Sąd apelacyjny rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń sądów okręgowych, o ile ustawa inaczej nie stanowi, oraz orzeka w innych wypadkach wskazanych w niniejszym kodeksie.

Poszczególne wypadki kompetencji sądu apelacyjnego normują przepisy art. 70, 192, 258, 272, 453, 455, 457 i n., 585, 600, 608 i 632 i n.

Zażalenie na zarządzenie prezesa (art. 456 k. p. k.) rozstrzyga sąd apelacyjny, o ile art. 451 k. p. k. inaczej nie stanowi — co stosuje się także w sprawach karno-skarbowych ze względu na art. 136 ust. 2 u. k. s. w związku z art. 1 § 2 punkt 2 przep. wprow. — przyczem nadmienić należy, że tylko sąd, właściwy do rozstrzygnięcia zażalenia wypowiedzieć się może także co do jego dopuszczalności z punktu widzenia art. 220 ustęp 2 u. k. s. lub innych przepisów. Z. O. S. N. 339/29.

Art. 23. Sąd Najwyższy jest instancją kasacyjną oraz orzeka w innych wypadkach wskazanych w niniejszym kodeksie.

Sąd Najwyższy jest instancją kasacyjną. Merytorycznie sprawy nie rozpoznaje i nie jest władny zmienić wymierzonej przez sąd kary. Z. O. S. N. 72/30.

Art. 24. § 1. Właściwy miejscowo jest prze-

dewszystkiem sąd, w którego okręgu przestępstwo popełniono.

§ 2. Jeżeli przestępstwo popełniono w okręgu kilku sądów, właściwy jest ten z nich, w którym najpierw wszczęto postępowanie.

§ 3. Przestępstwo uważa się za popełnione w tem miejscu, gdzie wykonano działanie przestępne, albo gdzie skutek przestępny nastąpił lub według zamiaru sprawcy miał nastąpić.

Art. 25. § 1. Jeżeli w chwili wszczęcia postępowania nie można ustalić miejsca popełnienia przestępstwa, właściwy jest sąd, w którego okręgu:

a) przestępstwo wyszło na jaw;
b) ujęto osobę podejrzaną;
c) osoba podejrzana mieszka;

zależnie od tego, w którym z tych sądów najpierw wszczęto postępowanie.

§ 2. Przepis § 1 ma odpowiednie zastosowanie, jeżeli przestępstwo, podlegające orzecznictwu sądów polskich, popełniono zagranicą.

Jeżeli tedy w chwili wszczęcia postępowania nie można było ustalić miejsca popełnienia przestępstwa, a przestępstwo to wyszło na jaw w sądzie „a" i ten wszczął postępowanie, ujęto zaś podejrzanego w sądzie „b", to właściwym będzie sąd „a".

Art. 26. Jeżeli w chwili wszczęcia sprawy nie można ustalić właściwości sądu w myśl art. 24 i 25, Sąd Najwyższy postanawia, który sąd ma sprawę rozpoznawać.

Art. 27. Sąd właściwy dla sprawców przestępstwa jest również właściwy dla podżegaczy, pomocników oraz innych osób, których działanie przestępne pozostaje w ścisłym związku z działaniem sprawcy, jeżeli postępowanie przeciw nim toczy się jednocześnie.

W każdym razie właściwość sądu dla podżegaczy, pomocników i innych osób stosuje się do właściwości sądu dla głównego sprawcy, a nigdy zaś odwrotnie. Działanie tych osób musi jednak pozostawać ze sobą „w ścisłym związku".

Zrozumiałą jest rzeczą, że z mocy przepisu tego art. sąd dla nieletnich nie stanie się nigdy właściwym dla pełnoletniego.

Popełnienie analogicznego przestępstwa nie oznacza jeszcze „ścisłego związku z działaniem sprawcy". Połączenie spraw nie odpowiadające ustawie, nie może uzasadniać postępowania, którego ustawa dla danej sprawy nie przewiduje, nie może też decydować o dopuszczalności środka odwoławczego np. kasacji, jeżeli środek taki byłby w danej sprawie niedopuszczalny. Z. O. S. N. 150/30.

Art. 28. § 1. Jeżeli tę samą osobę oskarżono o kilka przestępstw, a sprawy należą do właściwości różnych sądów tego samego rzędu, właściwy jest sąd, w którym najpierw wszczęto postępowanie.

§ 2. Jeżeli sprawy należą do właściwości sądów różnego rzędu, sprawę rozpoznaje sąd wyższego rzędu.

Zasadą k. p. k. jest, aby przestępca odpowiadał równocześnie za wszystkie na jaw wyszłe i zarzucane mu czyny. (Wyjąwszy przepis art. 29 k. p. k.).

Art. 29. § 1. Sąd właściwy w myśl art. 27 lub 28 może wyłączyć sprawę względem danego oskarżonego lub danego przestępstwa, jeżeli uzna, że odrębne jej rozpoznanie przyczyni się do uproszczenia lub przyśpieszenia postępowania.

§ 2. Wyłączona sprawa przechodzi do sądu właściwego według zasad ogólnych.

Art. 30. § 1. Jeżeli przeciwko tej samej osobie z powodu kilku przestępstw zapadły prawomocne wyroki skazujące w różnych sądach, a w pierwszej instancji rozpoznawały sprawy

sądy tego samego rzędu, natenczas ten z tych sądów, który wydał ostatni wyrok skazujący, wydaje wyrok orzekający karę łączną.

§ 2. Przy zbiegu wyroków sądów różnego rzędu, o karze łącznej orzeka sąd okręgowy.

§ 3. W razie zbiegu wyroków sądu powszechnego i wojskowego, o karze łącznej orzeka ten z tych sądów, który wymierzył karę surowszą.

Idea kary łącznej wynika z faktu, że każdy następny miesiąc czy rok ograniczenia wolności staje się bardziej dotkliwy. Miesiąc drugi przewyższa swą dotkliwością miesiąc pierwszy i t. d. W ślad zatem odbywanie przez zasądzonego kilku razem kar, byłoby karą cięższą, niż odbywanie każdej z tych kar za dany czyn z osobna. Dlatego konieczne jest w takich wypadkach odpowiednie skumulowanie tych kar.

Do wydania wyroku o karze łącznej przystąpić można dopiero wtedy, gdy wszystkie wyroki, ulegające połączeniu, już się uprawomocniły. Nieprawomocne wyroki nie nadają się do łączenia, bo mogą być uchylone, a zatem trzebaby potem karę łączną zmieniać.

Wyrok łączny musi zapaść na rozprawie (art. 46 k. p. k.) i ulega zaskarżeniu.

Przy tworzeniu nowej kary łącznej należy brać za podstawę kary, orzeczone w poszczególnych wyrokach, bez uwzględnienia poprzedniego ich złączenia i zastosowania amnestji. Z. O. S. N. 365/31.

Art. 31. *§ 1. Orzecznictwu polskich sądów karnych nie podlegają:*

a) uwierzytelnieni w Polsce przedstawiciele dyplomatyczni państw obcych;

b) personel dyplomatyczny przedstawicielstwa;

c) członkowie rodzin osób, wymienionych pod lit. a) i b);

d) personel kancelaryjny przedstawicielstwa;

e) służba przedstawicieli, posiadająca obywatelstwo tego samego, co oni, państwa;

f) inne osoby, korzystające z prawa zakrajo-

wości na mocy ustaw, umów lub ustalonych zwyczajów międzynarodowych.

§ 2. Przepis § 1 nie ma zastosowania do obywateli polskich i nie stoi na przeszkodzie stosowaniu retorsji.

§ 3. Sądy porozumiewają się z osobami, wymienionemi w § 1, za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości.

Kwestję przeprowadzenia rewizji u osób, w tym art. wymienionych normuje art. 148 k. p. k.

Art. 32. Zarówno sąd z urzędu, jak i strony mogą podnosić kwestję niewłaściwości miejscowej w sądzie okręgowym do czasu uprawomocnienia się aktu oskarżenia, w sądzie grodzkim — do ukończenia przewodu sądowego w pierwszej instancji.

Art. 33. § 1. Spory o właściwość między sądami równorzędnemi rozstrzyga ostatecznie sąd bezpośrednio przełożony nad sądem, który pierwszy wszczął spór.

§ 2. Orzeczenie sądu wyższego w przedmiocie właściwości wiąże sąd niższy, nawet należący do innego okręgu.

Art. 34. Jeżeli sąd wojskowy przekaże sprawę sądowi powszechnemu lub nie przyjmie sprawy przekazanej mu przez sąd powszechny, sprawę rozpoznaje sąd powszechny w zakresie prawa karnego powszechnego.

Art. 35. § 1. Jeżeli sąd wojskowy zażąda odstąpienia mu sprawy rozpoznawanej przez sąd powszechny, lub odwrotnie, a sąd, od którego zażądano odstąpienia, na to się nie zgadza, wówczas sąd powszechny przedstawia rzecz wraz ze swoją opinją do decyzji sądu powszechnego drugiej instancji.

§ 2. Jeżeli sąd powszechny drugiej instancji

również oświadczy się za właściwością sądu powszechnego, wówczas przedstawia rzecz wraz ze swoją opinją do decyzji Sądu Najwyższego.

§ 3. Jeżeli Sąd Najwyższy także oświadczy się za właściwością sądu powszechnego, to przesyła sprawę wraz ze swoją opinją Najwyższemu Sądowi Wojskowemu, a w razie niezgodności opinji obu Sądów Najwyższych, sprawę rozstrzyga zespół z siedmiu osób, a mianowicie — z sześciu sędziów delegowanych w równej liczbie przez oba sądy, pod przewodnictwem kolejnem prezesów obu sądów. Decyzje zapadają na posiedzeniu niejawnem, według przepisów niniejszego kodeksu, po wysłuchaniu wniosków prokuratorów obu sądów.

Art. 36. W toku sporu o właściwość każdy z sądów spór wiodących jest obowiązany spełniać w swoim zakresie działania wszelkie czynności niecierpiące zwłoki.

Art. 37. Jeżeli większość świadków, których należy wezwać na rozprawę, mieszka poza okręgiem sądu, w którym sprawa się toczy, a przytem w znacznej odległości od tego sądu, to sąd bezpośrednio przełożony nad sądem, w którym sprawa się toczy, może przekazać sprawę sądowi, w którego okręgu mieszka większość świadków.

Sąd, przełożony nad sądem, w którym sprawa się toczy, nie jest w przekazaniu sprawy innemu sądowi, bynajmiej krępowany granicami swego okręgu terytorjalnego, lecz może przekazać sprawę sądowi, leżącemu nawet poza obrębem jego okręgu.

To przekazanie następuje z urzędu, bez wniosku stron.

Art. 38. Sąd Najwyższy władny jest na wniosek pierwszego prokuratora lub z inicjatywy sądu właściwego przekazać sprawę innemu sądo-

wi równorzędnemu, jeżeli ze względu na zabezpieczenie prawidłowego wymiaru sprawiedliwości zachodzi potrzeba wyjęcia sprawy z pod rozpoznania sądu miejscowo dla niej właściwego.

Pod pojęcie „prawidłowego wymiaru sprawiedliwości" nie można subsumować kwestji kosztów świadków i transportu oskarżonego, obawy jego ucieczki oraz wielkiej odległości miejsca zamieszkania oskarżonego od siedziby sądu.

ROZDZIAŁ II.

Wyłączenie sędziego.

Art. 39. § 1. Sędzia nie może brać udziału w prowadzeniu sprawy:

a) jeżeli sprawa dotyczy go bezpośrednio;

b) jeżeli jest małżonkiem oskarżyciela, pokrzywdzonego, oskarżonego, albo ich pełnomocnika lub obrońcy;

c) jeżeli jest krewnym lub powinowatym w linji prostej bez ograniczenia, a w linji bocznej aż do stopnia między dziećmi rodzeństwa wymienionych pod lit. b), albo jeżeli jest związany z jedną z tych osób z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli;

d) jeżeli w tej samej sprawie był przesłuchany jako świadek lub biegły, albo jeżeli był świadkiem czynu, o który sprawa się toczy;

e) jeżeli brał udział w tej samej sprawie jako prokurator, obrońca, albo jako pełnomocnik oskarżyciela lub powoda cywilnego;

f) jeżeli w tej samej sprawie prowadził śledztwo;

g) jeżeli w niższej instancji brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia;

h) w razie uchylenia wyroku, jeżeli brał udział w jego wydaniu, o ile ustawa inaczej nie stanowi.

§ 2. Powody wyłączenia trwają nawet po ustaniu uzasadniającego je małżeństwa, przysposobienia, opieki lub kurateli.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 mają zastosowanie również do przysięgłych.

Sędzia, który jako członek kompletu sądzącego, był świadkiem fałszywego zeznania świadka, nie może w myśl punktu d. art. 39 k. p. k. brać udziału w sądzeniu sprawy o to fałszywe zeznanie, niezależnie od tego, czy był wzywany i badany jako świadek, czy też nie.

Jednakże od wyrokowania w instancji odwoławczej nie jest wyłączony sędzia, który w niższej instancji w tej samej sprawie prowadził rozprawę, jednakże po częściowem przeprowadzeniu dowodów, rozprawę odroczył i w wydaniu wyroku już nie uczestniczył.

Przepis art. 39 k. p. k. wyłącza sędziego w orzekaniu, nie zaś w wykonaniu zleconych mu przez wyższą instancję poszczególnych czynności sądowych. Wykonanie więc polecenia sądu okręgowego (art. 487 k. p. k.) przesłuchania nowego świadka przez tego samego sędziego grodzkiego, który orzekał w tej sprawie w I-ej instancji, nie obraża art. 39 k. p. k. Z. O. S. N. 174/31.

Art. 40. § 1. O przyczynie wyłączenia sędzia zawiadamia właściwy sąd i wstrzymuje się od udziału w sprawie, z wyjątkiem czynności niecierpiących zwłoki.

§ 2. Każda ze stron może zawiadomić sąd o przyczynie wyłączającej sędziego.

Art. 41. O wyłączeniu sędziego rozstrzyga sąd, w którym sprawa się toczy, a gdy chodzi o sędziego grodzkiego — sąd okręgowy.

Art. 42. Niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 39, sąd właściwy w myśl art. 41 wy-

łącza sędziego na własne jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli pomiędzy nim a jedną ze stron zachodzi stosunek osobisty tego rodzaju, że mógłby wywołać wątpliwość co do jego bezstronności.

Do przyczyn, wymienionych w tym art. należeć może np. osobisty stosunek przyjacielski, rywalizacja, istnienie sprawy pośrednio zależnej od sprawy, którą ma rozstrzygnąć wyłączyć się mający sędzia.

Na postanowienie Sądu Apelacyjnego, wydane na zasadzie art. 42—44 nie służy środek prawny.

Wyłączenie sędziego zgłoszone w myśl art. 42 k. p. k. powinno być rozstrzygnięte bez udziału sędziego, którego wyłączenie wchodzi w grę i to na posiedzeniu niejawnem nawet wówczas, gdyby już rozpoczęto rozprawę. Z. O. S. N. 354/31.

Art. 43. § 1. Wniosek strony o wyłączenie w myśl art. 42 należy zgłosić najpóźniej na trzy dni przed terminem wyznaczonym do rozprawy głównej.

§ 2. W sądzie grodzkim, jeżeli strony zawiadomiono o terminie rozprawy tak późno, że termin wskazany w § 1 nie może być zachowany, należy złożyć wniosek o wyłączenie najpóźniej przy rozpoczęciu rozprawy głównej.

Nie każde oświadczenie strony o rzekomej stronniczości sędziego musi spowodować odroczenie rozprawy i rozpatrywanie wniosku. Wniosek musi być poparty dowodami, któreby uprawdopodobniały przyczyny wyłączenia. Sędzia, któremu wniosek złożono, może uznać rozpoznanie samej sprawy za czynność nie cierpiącą zwłoki, (art. 40). Gdyby atoli sąd uważał następnie, że wniosek o wyłączenie był słuszny, musiałby stosować art. 485, pukt c. i wyrok unieważnić, a sprawę przekazać innemu sądowi do ponownego osądzenia.

Art. 44. W razie wyłączenia całego sądu, sąd bezpośrednio wyższy przekazuje sprawę innemu sądowi równorzędnemu.

Ogólnikowy zarzut, że „sąd jest niepsychylnie usposobiony" dla oskarżonego, nie wystarcza do wyłączenia całe-

go sądu. Zarzuty muszą być skonkretyzowane w odniesieniu do każdego z sędziów.

Jeśliby indywidualne wyłączenie poszczególnych sędziów uniemożliwiło złożenie kompletu sędziowskiego, znajdzie zastosowanie art. 44.

ROZDZIAŁ III.

Orzeczenia i zarządzenia.

Art. 45. § 1. Sąd wydaje orzeczenia w postaci wyroków lub postanowień. Orzeczenie, którego ustawa nie nazywa wyrokiem, jest postanowieniem.

§ 2. W kwestjach, nie wymagających orzeczenia sądu, prezes sądu wydaje zarządzenia. W sądach, podzielonych na wydziały, zarządzenia wydaje przewodniczący wydziału.

§ 3. W sądzie grodzkim wszystkie orzeczenia i zarządzenia wydaje sędzia grodzki.

Formy postanowień k. p. k. wogóle nie określa. Przepisy regulaminowe mogą tu być rozstrzygające i w tym kierunku, o ile chodzi o sądy apelacyjne, okręgowe i grodzkie, przepis § 195 reg. karn. sąd. powinien być uznany za miarodajny, jako nie stojący w sprzeczności z ustawą.

Odpis odrębnie sporządzonego postanowienia zawierać musi (tak jak odpis wyroku) także przytoczenie mieszczących się pod orzeczeniem podpisów sędziów, w przeciwnym razie odpis nie jest zupełny.

Postanowienie w formie odrębnego aktu podpisują wszyscy sędziowie, którzy brali udział w jego uchwaleniu; zresztą stosować należy odpowiednio art. 378 k. p. k.

Art. 46. Wyrok może zapaść tylko na rozprawie.

Art. 47. § 1. Postanowienia zapadają albo na rozprawie albo na posiedzeniu niejawnem.

§ 2. Postanowienia na rozprawie zapadają po wysłuchaniu obecnych stron.

§ 3. Postanowienia poza rozprawą zapadają po wysłuchaniu ustnego lub odczytaniu pisemne-

go wniosku prokuratora. Postanowienia sędziego śledczego i sądu grodzkiego zapadają bez wysłuchania prokuratora, chyba że kodeks niniejszy inaczej stanowi lub prokurator wniosek swój złożył.

Odmiennie, aniżeli wyrok, postanowienia mogą być zmienione przez tensam sąd. Mają one charakter przygotowawczy, a nie rozstrzygający (art. 11, 41, 42, 163, 173, 192 i td.) lub dotyczą kwestyj ubocznych poza rozprawą (art. 58, 77, 121, 226 k. p. k.).

Art. 48. Jeżeli zachodzi potrzeba sprawdzenia okoliczności faktycznych celem wydania postanowienia na posiedzeniu niejawnem, sąd może delegować sędziego tegoż sądu albo miejscowo właściwego sędziego grodzkiego do przeprowadzenia odpowiednich czynności; świadka lub biegłego można przesłuchać pod przysięgą.

Art. 49. §. 1. Sąd nie ma obowiązku uzasadniania postanowienia zarządzającego przeprowadzenie dowodu lub wezwanie kogoś do sądu, albo uwzględniającego wniosek strony, któremu się inna strona nie sprzeciwiła.

§ 2. Inne orzeczenia sąd powinien uzasadniać, z wyjątkiem wypadków, w których ustawa wyraźnie go od tego zwalnia.

Uzasadnienie odmownego postanowienia dopiero w wyroku nie jest wystarczające. Postanowienia, zapadające na rozprawie, muszą być ogłoszone na rozprawie z uzasadnieniem, jako ich integralną częścią, są to bowiem akty procesowe ustne, a pytanie, czy postanowienie, ogłoszone na rozprawie, należycie uzasadniono, ocenić należy według treści tego, co stwierdzono w protokule.

Nie jest wystarczającem, w razie odmowy zawnioskowanego dowodu, uzasadnienie, iż okoliczności, na które ten dowód powołano, zostały już wyjaśnione, względnie, że dowód ten dotyczy faktów dla sprawy obojętnych.

Art. 50. *O ile przepis szczególny nie stanowi inaczej, sąd oznajmia swoje orzeczenia, zapadłe na rozprawie, przez ogłoszenie ustne, zapadłe zaś poza*

rozprawą — bądź przez ogłoszenie ustne, bądź przez doręczenie odpisu.

Odrzucenie wniosku dowodowego na rozprawie wymaga powzięcia przez sąd postanowienia, popartego uzasadnieniem, ogłoszenia go stronom tudzież zaprotokołowania.

Art. 51. § 1. Oczywiste omyłki pisarskie w orzeczeniu lub zarządzeniu można każdego czasu sprostować.

§ 2. Postanowienie sprostowania podpisuje się w ten sam sposób, jak akt ulegający sprostowaniu.

§ 3. Na postanowienie zarządzające sprostowanie służy zażalenie.

O sprostowaniu protokołu rozprawy traktują art. 238 i 239 k. p. k.

KSIĘGA II.

Strony, obrońcy i pełnomocnicy.

ROZDZIAŁ I.

Oskarżyciel publiczny.

Art. 52. Oskarżyciel publiczny w zakresie ścigania przestępstw jest przedstawicielem władzy państwowej.

Prokurator nie jest tylko oskarżycielem i wykonawcą wyroku, lecz jest stróżem prawa, przedstawicielem urzędu, obowiązanym do czuwania nad legalnością postępowania obywateli i słusznością wyroków sądowych.

Art. 53. Oskarżyciel publiczny jest obowiązany wnosić i popierać oskarżenie w sprawach o przestępstwa ścigane z urzędu.

Art. 54. Przestępstwa, których dochodzenie i ściganie są zależne od wniosku pokrzywdzonego, stają się z chwilą złożenia wniosku przestępstwami ściganemi z urzędu.

Przepis ten ma na celu zaznaczenie, że przestępstwa,

których dochodzenie i ściganie jest zależne od wniosku pokrzywdzonego, są właściwie przestępstwami z oskarżenia publicznego. Różnią się od innych przestępstw tego rodzaju tem tylko, że ani dochodzenia ani ścigania nie wolno rozpoczynać, o ile pokrzywdzony wniosku nie zgłosi. Z chwilą zgłoszenia wniosku swoisty charakter tych przestępstw ustaje i dalszy bieg procesu niczem się nie różni od normalnego toku przy przestępstwach ściganych z urzędu.

Art. 55. Oskarżycielem publicznym przed wszystkimi sądami jest prokurator.

Art. 56. § 1. Przed sądami grodzkiemi wnoszą i popierają oskarżenie:

a) policja państwowa;

b) ponadto inne organa administracji, w granicach zakreślonych przez poszczególne ustawy.

§ 2. Przepis powyższy nie ma zastosowania, o ile prokurator sam działa.

Co do przestępstw, należących do sądu grodzkiego, prokurator nie jest jedynym oskarżycielem i obok niego ciąży obowiązek przeprowadzenia dochodzenia na policji i władzy administracyjnej.

Normalnym oskarżycielem publicznym w sądzie grodzkim będzie policja i ona ma prawo zupełnie samodzielnego działania w charakterze oskarżyciela publicznego, jeżeli prokurator nie zastrzegł sobie osobistego popierania sprawy. Mimoto policja musi się stosować do zleceń prokuratora.

Przez użyte w § 2 tego art. wyrażenie „o ile prokurator sam działa", należy rozumieć, że prokurator usuwa innego oskarżyciela publicznego od tych wszystkich poszczeogólnych czynności procesowych, które sam spełnia.

Policja państwowa jest uprawniona do popierania na rozprawie w sądach grodzkich oskarżenia, wniesionego przez organa administracji, zamiast lub obok tych organów. Z. O. S. N. 301/31.

Art. 57. § 1. Oskarżyciel publiczny, co do którego zachodzi jedna z okoliczności, wskazanych w art. 39 pod lit. a), b), c), d), lub który brał udział w sprawie jako sędzia lub obrońca,

powinien się wyłączyć i zawiadomić o tem swego bezpośredniego zwierzchnika.

§ 2. O przyczynie wyłączającej oskarżyciela publicznego każda ze stron może zawiadomić jego bezpośredniego zwierzchnika, który, skoro uzna, że przyczyna taka zachodzi, wyznacza innego oskarżyciela.

§ 3. Czynność dokonana przez oskarżyciela publicznego, który powinien się był wyłączyć, nie jest z tego powodu nieważna.

Prokurator występuje w interesie publicznym, stąd też winien wyłączyć się od udziału w sprawie, gdy w wyniku jej jest bezpośrednio lub pośrednio interesowany lub gdy na podstawie własnych spostrzeżeń mógł nabrać pewnego poglądu na sprawę, któryby mu utrudniał zupełnie bezprzedmiotowe ustosunkowanie się do sprawy. Z. O. S. N. 247/31.

Art. 58. § 1. Oskarżyciel publiczny może już w toku dochodzenia złożyć wniosek o zabezpieczenie grożącej oskarżonemu kary pieniężnej lub konfiskaty sposobami, wskazanemi w ustawie postępowania cywilnego dla zabezpieczenia powództwa.

§ 2. Przepis § 1 ma odpowiednie zastosowanie do zabezpieczenia na mieniu osób odpowiedzialnych majątkowo za oskarżonego.

§ 3. W przedmiocie zabezpieczenia rozstrzyga na posiedzeniu niejawnem sąd karny, do którego właściwości sprawa należy.

§ 4. Na postanowienie w tym przedmiocie służy zażalenie.

Przepis ten dotyczy jedynie zabezpieczenia kar pieniężnych i konfiskat, a nie roszczeń cywilnych (patrz art. 33 u. k. s.).

Art. 59. Odstąpienie oskarżyciela publicznego od oskarżenia po wniesieniu aktu oskarżenia nie wiąże sądu.

Zobacz art. 462 i 482 k. p. k.

ROZDZIAŁ II.

Oskarżyciel prywatny.

Art. 60. § 1. W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego pokrzywdzony wnosi i popiera oskarżenie, jako oskarżyciel prywatny.

§ 2. Za pokrzywdzonego uważa się osobę, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone.

Zasada, zawarta w § 2 tego art. ma zastosowanie do oskarżyciela posiłkowego i powoda cywilnego.

W przeciwieństwie do prokuratora, oskarżyciel prywatny działa w obronie własnych interesów, w tym przeto charakterze może występować tylko pokrzywdzony. Wobec tego przepis art. 57 k. p. k., który mówi tylko o oskarżycielu publicznym, a nie o oskarżycielu wogóle, nie odnosi się do oskarżyciela prywatnego. Przesłuchanie tego ostatniego jako świadka, nie odbiera mu charakteru strony w procesie, co wynika także z przepisu § 3 art. 330 k. p. k. Możność słuchania oskarżyciela prywatnego w charakterze świadka w niczem nie narusza zasady równego traktowania stron w procesie, gdyż oskarżyciel prywatny słuchany jest jako świadek zajścia, a nie jako strona.

Art. 61. Jeżeli pokrzywdzony nie ukończył lat siedemnastu lub jest ubezwłasnowolniony, oskarżenie może wnieść i popierać tylko: ojciec, matka, opiekun lub osoba, pod której stałą pieczą pokrzywdzony pozostaje.

Pod „stałą pieczą" należy rozumieć opiekę faktyczną. Podpadnie zatem pod to pojęcie również służbodawca, na którego utrzymaniu pozostaje nieletni służbobiorca.

Art. 62. Jeżeli pokrzywdzonym jest niepełnoletni od lat siedemnastu do dwudziestu jeden, to oskarżenie może wnieść i popierać zarówno on sam, jak i osoby wymienione w art. 61, o ile niepełnoletni temu się nie sprzeciwi.

Art. 63. Jeżeli pokrzywdzoną jest osobą

prawna, oskarżenie wnosi i popiera jej ustawowy przedstawiciel.

Art. 64. Jeżeli postępowanie wszczęto wskutek oskarżenia, wniesionego przez jednego lub kilku pokrzywdzonych, inne osoby pokrzywdzone tym samym czynem mogą się do tego postępowania przyłączyć aż do rozpoczęcia rozprawy głównej, choćby nawet upłynął termin zastrzeżony do wniesienia oskarżenia.

Z art. 64 k. p. k. wynika ogólna zasada, że przyłączenie się innej osoby, uprawnionej do skargi, nastąpić może aż do rozpoczęcia rozprawy głównej i to w pierwszej instancji. Ustawodawca przez „rozprawę główną" rozumie rozprawę w sądzie pierwszej instancji. Przyłączenie się bowiem w toku rozprawy mogłoby spowodować niepotrzebną zwłokę.

Art. 65. W razie śmierci pokrzywdzonego, prawo skargi lub przyłączenia się do postępowania w myśl art. 64 służy jego małżonkowi, rodzicom, dzieciom i wnukom.

Art. 66. Jeżeli śmierć pokrzywdzonego nastąpiła po wniesieniu przezeń oskarżenia, osobom wymienionym w art. 65 służy prawo popierania oskarżenia, o ile przystąpią do sprawy w terminie zawitym trzymiesięcznym od daty śmierci pokrzywdzonego.

Art. 67. Odstąpienie oskarżyciela prywatnego od oskarżenia przed rozpoczęciem rozprawy głównej powoduje umorzenie postępowania.

Odstąpienie oskarżyciela prywatnego przed rozpoczęciem rozprawy nie powoduje zatem wydania wyroku, gdyż wyrok stwarza fakty i uniewinnia od czynu. Tymczasem przez odstąpienie pokrzywdzony daje jedynie wyraz temu, że nie życzy sobie popierać oskarżenia.

Por. uwagi przy art. 2 k. p. k.

Art. 68. Odstąpienie oskarżyciela prywatnego po rozpoczęciu rozprawy głównej, a przed upływem terminów apelacyjnych, względnie

przed ogłoszeniem wyroku drugiej instancji, powoduje umorzenie postępowania tylko, jeżeli nastąpiło za zgodą oskarżonego lub na rozprawie zaocznej.

W sprawach, w których nie ma apelacji (art. 41 przep. wprow.) niniejszy przepis znajduje zastosowanie w instancji kasacyjnej.

Art. 69. § 1. W sprawie już wszczętej na żądanie oskarżyciela prywatnego prokurator może objąć oskarżenie, jeżeli uzna, że tego wymaga interes publiczny.

§ 2. Postępowanie toczy się w dalszym ciągu z urzędu, lecz oskarżyciel prywatny zachowuje prawo popierania oskarżenia.

§ 3. W razie odstąpienia prokuratora, sprawa toczy się z oskarżenia prywatnego.

Jeżeli zatem oskarżyciel prywatny nie wniósł skargi, prokurator nie może działać.

Mimo objęcia oskarżenia przez prokuratora, oskarżyciel prywatny nie traci prawa popierania oskarżenia, jeżeli złożył zaliczkę. Jeżeli prokurator odstąpi od oskarżenia (§ 3), sprawa pozostanie bez biegu aż do złożenia zaliczki (art. 554 k. p. k.).

ROZDZIAŁ III.

Oskarżyciel posiłkowy.

Art. 70. *§ 1.* Jeżeli w sprawie o przestępstwo ścigane z urzędu, należące do właściwości sądu okręgowego lub sądu przysięgłych, prokurator przed wniesieniem aktu oskarżenia odmawia ścigania lub umarza dochodzenie, to zawiadamia o tem pokrzywdzonego i oznajmia mu, że w terminie zawitym tygodniowym pokrzywdzony może zwrócić się *za pośrednictwem prokuratora sądu okręgowego* do sądu apelacyjnego o zezwolenie na popieranie oskarżenia, jako oskarżyciel posiłkowy.

Podanie powinno być podpisane przez adwokata.

§ 2. Jeżeli zawiadomienie nie mogło być wysłane lub doręczone, to pokrzywdzony może zwrócić się o zezwolenie na popieranie oskarżenia w charakterze oskarżyciela posiłkowego w terminie zawitym trzech miesięcy od daty odmowy ścigania lub umorzenia dochodzenia.

Urzędy publiczne, w szczególności państwowe nie mogą występować w roli oskarżyciela posiłkowego; instytucje zaś publiczne i państwowe mogą w tym charakterze występować pod warunkiem posiadania osobowości prawnej według prawa publicznego lub prywatnego, o ile są pokrzywdzone w rozumieniu k. p. k. Państwo nie może występować w roli oskarżyciela posiłkowego.

Postanowienie sądu apelacyjnego, odmawiające przyznania praw oskarżyciela posiłkowego, nie ulega zaskarżeniu.

§ 68 regulaminu prokuratorskiego z dnia 26/11 1931, Nr. 102 D. U. R. P. poz. 784. brzmi:

„Zawiadomienie pokrzywdzonego o umorzeniu dochodzenia winno zawierać pouczenie go o przysługujących mu prawach z art. 70 lub 71 k. p. k. zależnie od właściwości sądu, któremu sprawa podlega, bądźteż o prawie przysługującem mu z art. 60 k. p. k.

Nadto należy uczynić wzmiankę w zawiadomieniu (wedle § 68 regul.) o przekazaniu sprawy innej władzy (wojskowej lub administracyjnej) jeśli to przekazanie ma miejsce".

Art. 71. W sprawach o przestępstwa, ścigane z urzędu przed sądami grodzkiemi, pokrzywdzony może wnieść i popierać oskarżenie jako oskarżyciel posiłkowy.

Oskarżyciel posiłkowy w sprawach, sądzonych przez sądy grodzkie może połączyć swój akt oskarżenia z zawiadomieniem oskarżyciela publicznego o przestępstwie. Prawom jego nie uchybia fakt, że oskarżyciel publiczny nie uzna za wskazane w danym wypadku działać.

Oskarżyciel posiłkowy musi ujawnić zamiar ścigania sprawcy przez złożenie aktu oskarżenia odpowiadającego

wymogom art. 230 i 280 k. p. k. i to najpóźniej przed rozpoczęciem postępowania dowodowego.

Niestawiennictwo pokrzywdzonego, który w sprawach o przestępstwa, ścigane z urzędu przed sądami grodzkiemi z mocy art. 71 k. p. k. może wnosić i popierać oskarżenie jako oskarżyciel posiłkowy, nie tamuje rozpoznania sprawy a więc nie uważa się go za odstąpienie od oskarżenia zarówno w sądzie grodzkim jak i odwoławczym. Odmienny zaś przepis art. 327 k. p. k. dotyczy tylko nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżyciela posiłkowego w toku postępowania, w sprawach, należących do właściwości sądu okręgowego jako sądu sądu pierwszej instancji.

Oskarżyciel posiłkowy w sprawach ściganych z urzędu przed Sądami grodzkiemi, ma samoistne prawo wniesienia i popierania oskarżenia, bez względu na to, czy oskarżyciel publiczny wniósł uprzednio oskarżenie.

Pokrzywdzony, który nie wniósł aktu oskarżenia w charakterze osk. posiłkowego, nie ma prawa zgłaszać środków odwoławczych. O. S. P. 531 z 1930.

Art. 72. Do oskarżyciela posiłkowego mają odpowiednie zastosowanie art. 59 i 61—66.

Art. 73. W sprawie popieranej przez oskarżyciela posiłkowego oskarżyciel publiczny może w każdej chwili objąć oskarżenie, co nie usuwa oskarżyciela posiłkowego.

ROZDZIAŁ IV.

Powód cywilny.

Art. 74. *§ 1.* Pokrzywdzony może nie później niż przy rozpoczęciu rozprawy głównej wytoczyć powództwo cywilne celem dochodzenia w drodze procesu karnego roszczeń majątkowych wynikających z przestępstwa.

§ 2. W razie śmierci pokrzywdzonego, powództwo cywilne o roszczenie majątkowe, wynikające dla nich z przestępstwa, mogą wytoczyć w terminie, przewidzianym w § 1:

a) małżonek, rodzice, dzieci i wnuki pokrzywdzonego;

b) inne osoby, które z mocy uprawnienia ustawowego pozostawały na utrzymaniu pokrzywdzonego.

Roszczenia o charakterze niemajątkowym nie mogą być przedmiotem powództwa cywilnego jako bardziej skomplikowane.

Art. 75. Sąd karny pozostawia bez rozpoznania powództwo cywilne:

a) jeżeli wyjdzie na jaw, że proces o te same roszczenia już się toczy w sądzie cywilnym lub został przezeń rozstrzygnięty;

b) jeżeli roszczenia nie mają bezpośredniego związku z przedmiotem oskarżenia.

Pokrzywdzony, który dochodzi swych roszczeń w odrębnym procesie cywilnym, nie może być powodem cywilnym w procesie karnym i nie może być dopuszczony w charakterze strony do tego procesu.

Pokrzywdzonemu, który nie wytoczył powództwa cywilnego w procesie karnym, nie służy zażalenie na postanowienie sądu, mocą którego nie dopuszczono go do udziału w procesie.

Por. art. 465 k. p. k.

Art. 76. Powód cywilny ma prawo dowodzenia tych tylko okoliczności, na których opiera swoje roszczenia.

Powód cywilny ma prawo żądać obostrzenia kwalifikacji czynu, jeżeli od tej kwalifikacji roszczenie jego jest zawisłe. Natomiast np. w przypadku podpalenia, kiedy oskarżony tłumaczy się nieostrożnością, nie będzie miał powód cywilny prawa do dowodzenia, że ogień powstał z winy umyślnej.

Art. 77. § 1. Powód cywilny już w toku dochodzenia może żądać zabezpieczenia powództwa sposobami wskazanemi w ustawie postępowania cywilnego.

§ 2. W przedmiocie zabezpieczenia rozstrzy-

ga na posiedzeniu niejawnem sąd karny, do którego właściwości sprawa należy.

§ 3. Na postanowienie w tym przedmiocie służy zażalenie.

Art. 78. § 1. Powód cywilny zamieszkały poza siedzibą sądu, w którym sprawa się toczy, powinien wskazać osobę zamieszkałą w siedzibie sądu, której mają być doręczane pisma dla niego przeznaczone. Sąd może go od tego obowiązku zwolnić.

§ 2. W razie nieodnalezienia pod wskazanym adresem powoda cywilnego lub osoby, której mają być doręczane pisma, albo w razie niewskazania tej osoby, pismo dołącza się do akt i uważa się za doręczone.

ROZDZIAŁ V.

Oskarżony.

Art. 79. § 1. Ten, przeciwko komu toczy się dochodzenie, nazywa się podejrzanym, a ten, przeciw któremu wszczęto postępowanie sądowe, — oskarżonym.

§ 2. Gdy kodeks niniejszy używa w znaczeniu ogólnem wyrazu oskarżony, odnośne przepisy mają zastosowanie także do podejrzanego.

W toku dochodzenia prokuratorskiego mamy do czynienia zawsze z podejrzanym a nie oskarżonym. Fakt, że sędzia przedsiębierze pewne czynności po myśli art. 251 k. p. k. nie nadaje jeszcze podejrzanemu znamion oskarżonego.

Art. 80. Oskarżony już podczas śledztwa lub czynności sądowych w toku dochodzenia może żądać, aby mu wyjaśniono, jakie przestępstwo mu zarzucono i jakie dowody przeciw niemu zebrano.

Art. ten wypowiada zasadę jawności śledztwa, stosowaną w całej pełni tylko wobec oskarżonego.

Art. ten nie ma zastosowania do spraw, w których były prowadzone jedynie dochodzenia.

Art. 81. Oskarżony może nie odpowiadać na zadawane mu pytania.

Oskarżony nie jest obowiązany pomagać do wykrycia swej winy. Nie wolno go skłaniać do tego ani zachętą ani pogróżkami a rozmyślne słuchanie go najpierw w charakterze świadka równa się wywieraniu na niego presji przy pomocy sankcyj, stosowanych wobec fałszywych zeznań świadka.

Art. 82. Co do każdego oskarżonego zbiera się dane, dotyczące jego tożsamości, wieku, stosunków rodzinnych i majątkowych oraz wzmianek o nim w rejestrach karnych.

Art. 83. § 1. Oskarżony pozostający na wolności jest obowiązany stawić się na każde wezwanie sądu lub prowadzącego dochodzenie prokuratora i zawiadomić sąd, względnie prokuratora, o każdej zmianie miejsca zamieszkania.

§ 2. W razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego, można go sprowadzić przymusowo.

Natomiast nie można stosować grzywny wobec opornego oskarżonego.

O stawiennictwie oskarżonego traktują art. 300, 323, 326, 486 i 508 k. p. k.

ROZDZIAŁ VI.

Obrońcy i pełnomocnicy.

Art. 84. Oskarżony ma prawo korzystać z pomocy obrońcy.

Oskarżony ma prawo korzystać z pomocy obrońcy we wszystkich stadjach sprawy a więc zarówno podczas właściwego procesu w toku instancyj jak i podczas czynności, poprzedzających proces tj. w dochodzeniu i śledztwie oraz

w ewentualnem postępowaniu po prawomocnem ukończeniu procesu (art. 94, 97, 211, 253, 268 i n.).

Co do odpowiedzialności obrońcy w razie założenia kasacji patrz art. 514 k. p. k.

Adwokat musi pod grozą nieważności kasacji (§ 2 art. 219 k. p. k.) wykazać się posiadaniem pełnomocnictwa do sporządzania wywodu kasacji do upływu terminu ustanowionego w art. 224 k. p. k.

Wykazanie się upoważnieniem winno nastąpić w formie przepisanej w art. 96 k. p. k., sąd może jednak poprzestać na innej formie, którą uzna za wystarczającą. Z. O. S. N. 371/31.

Art. 85. Jeżeli oskarżony jest niepełnoletni lub ubezwłasnowolniony, prawo wybrania dlań obrońcy służy również jego ojcu, matce, opiekunowi i osobie, pod której stałą pieczą pozostaje.

Art. 86. Obrońcą w sprawach karnych przed wszystkiemi sądami w granicach Polski może być tylko:

a) osoba wpisana w Polsce na listę adwokatów;

b) profesor lub docent prawa polskiej szkoły akademickiej państwowej lub przez Państwo uznanej.

O obrońcach traktują ponadto art. 14 i 15 przep. wprow. k. p. k.

Charakter obrońcy nie wystarcza do tych czynności procesowych, co do których jest w niniejszym kodeksie wyraźnie zastrzeżony przymus adwokacki, (art. 70, 283, 285, 489, 582 k. p. k.). kasacja - adwokat

Art. 87. Na rozprawie głównej przed sądem przysięgłych każdy oskarżony musi mieć obrońcę.

Art. 88. § 1. Przed wszystkiemi sądami, nawet w toku śledztwa, oskarżony musi mieć obrońcę:

a) jeżeli nie ukończył lat siedemnastu, a nie staje przed sądem dla nieletnich lub przed sądem

grodzkim przewidzianym w art. 4 § 2 prawa o ustroju sądów grodzkich.

b) jeżeli jest głuchy lub niemy;

c) jeżeli zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności.

§ 2. Przepis § 1 nie dotyczy rozprawy kasacyjnej.

Oskarżony niżej lat 17, który nie miał obrońcy w sądzie grodzkim, miał natomiast obrońcę w sądzie odwoławczym, nie może żalić się w kasacji na uchybienie sądu pierwszej instancji, polegające na nieustanowieniu obrońcy. Z. O. S. N. 18/30.

Art. 89. Prezes sądu wyznacza oskarżonemu obrońcę z urzędu:

a) w wypadkach wskazanych w art. 87 i 88, jeżeli oskarżony nie ma obrońcy z wyboru;

b) na prośbę oskarżonego, który z powodu ubóstwa nie może ponieść kosztów obrony.

K. p. k. nie zakreśla terminu do złożenia wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu do rozprawy głównej.

Wyrok ulega uchyleniu, jeżeli oskarżony z winy sądu nie miał możności porozumienia się z obrońcą przed rozprawą.

Obrońcę z urzędu ustanawia i zwalnia kierownik sądu a nie Izba Adwokacka.

W śledztwie nie wyznacza obrońcy z urzędu ani sędzia śledczy, ani sędzia grodzki, któremu śledztwo zlecono, lecz kierownik sądu okręgowego.

Wyznaczony przez kierownika sądu obrońca bierze udział nietylko w śledztwie, lecz także w dalszem postępowaniu, chyba, że na jego miejsce będzie ustanowiony inny obrońca z wyboru oskarżonego lub z urzędu.

Obowiązek wyznaczenia obrońcy z urzędu do złożenia wywodu kasacji, nie ogranicza się do oskarżonego aresztowanego, o czem mowa w art. 490 k. p. k., lecz rozciąga się na podstawie art. 89 k. p. k. i na oskarżonego, pozostającego na wolności, który z powodu ubóstwa nie może ponieść kosztów obrony i który prośbę o wyznaczenie obrońcy z urzędu do wdrożenia wywodu kasacji zgłosił w terminie do zapowiedzenia kasacji. (Oskarżony może wnieść prośbę o wyzna-

czenie obrońcy z urzędu także i po zapowiedzeniu kasacji, bo art. 490 k. p. k. nie zaznacza zakreślonego terminu jako zawitego). Z. O. S. N. 379/31.

Art. 90. Wyznaczenie obrońcy z urzędu do rozprawy kasacyjnej zależy od uznania prezesa Sądu Najwyższego.

Art. 91. Wyznaczenie pełnomocnika z urzędu dla oskarżyciela lub powoda cywilnego może nastąpić w sposób wskazany w ustawie postępowania cywilnego.

Art. 92. Jednego obrońcę dla kilku współoskarżonych można wyznaczyć tylko wtedy, gdy obrona jednego z nich nie jest w sprzeczności z obroną drugiego.

Art. 93. § 1. Do obrony z urzędu wyznacza się adwokata zamieszkałego w miejscowości, w której odbywa się rozprawa albo toczy się dochodzenie lub śledztwo.

§ 2. Gdyby powierzenie obrony z urzędu adwokatowi natrafiało na szczególne trudności, do obrony z urzędu wyznacza się *asesora, aplikanta lub urzędnika sekretarjatu sądowego, w sprawach zaś nieletnich — także kuratora nieletnich lub członka patronatu nad nieletnimi.*

Wyznaczony przez kierownika sądu do obrony z urzędu sędzia, aplikant i td. nie jest władny sporządzić i podpisać pisma, które wymagają podpisu adwokata.

Art. 94. Z oskarżonym aresztowanym obrońca do czasu wniesienia aktu oskarżenia może porozumiewać się tylko za zgodą i w obecności sędziego śledczego lub prokuratora; po wniesieniu zaś aktu oskarżenia wolno mu porozumiewać się z nim sam na sam.

W toku dochodzenia zezwolenia na porozumienie się oskarżonego z obrońcą udziela prokurator, a porozumienie to odbywa się w jego obecności.

Art. 95. Pełnomocnikiem oskarżyciela prywat-

nego, posiłkowego lub powoda cywilnego może być osoba wymieniona w art. 86, a powoda cywilnego — nadto osoba, mająca prawo prowadzenia w danym sądzie spraw cywilnych.

Art. 96. Strony mogą udzielać pełnomocnictwa bądź na piśmie, bądź ustnie wobec sądu.

Pełnomocnictwo do sporządzenia kasacji może być sądowi przedstawione i dodatkowo, nawet po upływie terminu do kasacji. Z. O. S. N. 142/31.

Art. 97. Pełnomocnictwo upoważnia do prowadzenia sprawy we wszystkich instancjach, o ile nie zawiera pod tym względem wyraźnego ograniczenia.

KSIĘGA III.

Dowody.

ROZDZIAŁ I.

Świadkowie.

Art. 98. Każda osoba, wezwana przez sąd na świadka, stawić się powinna w miejscu, dniu i godzinie, wskazanych w wezwaniu, i pozostać aż do zwolnienia.

Art. 99. Świadka, który nie może się stawić z powodu choroby lub kalectwa, można przesłuchać w jego mieszkaniu.

Art. 100. W razie potrzeby przesłuchania Prezydenta Rzeczypospolitej, sąd zwraca się do niego pisemnie o wyznaczenie miejsca i czasu przesłuchania.

Art. ten ma zastosowanie w dochodzeniu, śledztwie i w toku rozprawy głównej, do której Prezydent Rzeczypospolitej, jeżeli chce, może przybyć. W tym ostatnim wypadku będą Mu mogły strony zadawać pytania wedle zasad ogólnych.

Art. 101. Nie wolno przesłuchiwać jako świadka:

a) duchownego co do faktów, o których dowiedział się na spowiedzi;

b) obrońcy oskarżonego co do faktów, o których się od niego dowiedział przy udzielaniu porady prawnej lub prowadzeniu sprawy.

Natomiast k. p. k. nie zawiera zakazu przesłuchania w 2-ej instancji w charakterze świadka współoskarżonego, co do którego wyrok skazujący w pierwszej instancji już się uprawomocnił.

Obrońca, który dowiedział się przed wszczęciem sprawy przy sposobności rozmowy z oskarżonym o pewnych okolicznościach, nie jako jego obrońca lub doradca prawny, i na treść tej rozmowy jest wezwany jako świadek, nie może się uchylić od zeznań, choćby oskarżony zwrócił się do niego o objęcie obrony, której właściwie nie powinien przyjąć.

Art. 102. Poza wypadkami wskazanemi w art. 101, jeżeli świadek odmawia zeznań z powodu tajemnicy zawodowej, a sąd nie uzna za możliwe go zwolnić, przesłuchanie odbywa się przy drzwiach zamkniętych.

Sąd zatem decyduje, czy dla wykrycia prawdy materjalnej jest niezbędne odkrycie tajemnicy zawodowej.

Osoby, przed któremi świadek tego rodzaju zeznanie złoży, będą też związane tajemnicą.

Art. 103. § 1. Urzędników publicznych i wojskowych, chociażby już nie pozostawali w czynnej służbie, wolno słuchać jako świadków co do okoliczności, na które rozciąga się ich obowiązek zachowania tajemnicy urzędowej, jedynie za zezwoleniem ich obecnej lub ostatnio przełożonej władzy służbowej.

§ 2. Zezwolenia wolno odmówić jedynie wtedy, gdyby złożenie zeznania wyrządzić miało poważną szkodę Państwu.

§ 3. Sąd może zwrócić się o zwolnienie urzęd-

nika lub wojskowego z obowiązku tajemnicy do władzy naczelnej odnośnego działu zarządu państwowego.

Art. 104. § 1. Mają prawo odmówić zeznań:

a) małżonek oskarżonego;

b) krewny i powinowaty oskarżonego w linji prostej;

c) krewny oskarżonego w linji bocznej aż do stopnia między dziećmi rodzeństwa;

d) brat i siostra małżonka oskarżonego;

e) osoba związana z oskarżonym z tytułu przysposobienia.

§ 2. Prawo odmowy zeznań trwa nawet po ustaniu małżeństwa lub przysposobienia.

§ 3. O prawie odmowy zeznań należy osoby te uprzedzić.

Art. 105. Jeżeli osoba wymieniona w art. 104 złożyła zeznanie, a następnie *przed złożeniem zeznania na przewodzie sądowym pierwszej instancji* oświadczy, że chce z prawa odmowy skorzystać, poprzednie jej zeznanie nie może służyć za dowód i nie może być odczytane ani odtworzone.

Ważną kwestją będzie, czy art. ten zakazuje jedynie odtwarzania zeznań świadka, który te zeznania złożył a następnie skorzystał z prawa odmowy, czy też art. ten mieści także zakaz odtwarzania jakichkolwiek oświadczeń, złożonych wobec postronnych osób, poza sądem przez osoby, które później w charakterze świadka zeznań odmówiły. Otóż w tym względzie należy stać bezwzględnie na stanowisku, że przepisy art. 104 i 105 k. p. k. odnoszą się tylko do oświadczeń, złożonych przez wymienione w tych artykułach osoby w charakterze świadków, nie zaś do innych oświadczeń, nie mających charakteru zeznań. Czyli, że inny świadek, nie mający prawa odmowy zeznań, może być słuchany na treść oświadczenia, które wobec niego złożył świadek, korzystający w sądzie z odmowy zeznań.

Art. 106. Świadek ma prawo nie odpowiadać na pytania co do okoliczności, których ujawnie-

nie mogłoby narazić na odpowiedzialność za przestępstwo jego samego lub osobę pozostającą z nim w stosunku wskazanym w art. 104.

W przeciwieństwie do art. 104, ten art. nie nakłada na sąd obowiązku pouczenia świadka o przysługującem mu z tego art. prawie.

W myśl art. 106 k. p. k. świadek może jedynie odmówić odpowiedzi na poszczególne pytania, nie może zaś wogóle uchylić się od zeznań.

Sąd nie może oddalać wniosku dowodowego dlatego, że świadek ma prawo skorzystać z niniejszego art.

Art. 107. Świadka po uprzedzeniu go o odpowiedzialności za nieprawdziwe zeznania, należy przedewszystkiem zapytać o imię, nazwisko, wiek, zajęcie, miejsce zamieszkania i stosunek do stron.

Art. 108. Sąd na rozprawie głównej odbiera od świadka przysięgę, chyba że strony zwolnią świadka od przysięgi, a sąd nie uważa jej za potrzebną.

Nieobecność oskarżonego oraz jego obrońcy na rozprawie nie oznacza zgody na przesłuchanie świadka bez przysięgi.

Art. 624 k. p. k. normuje sposób postępowania odnośnie do przysięgi świadków w postępowaniu karno-administracyjnem.

Wyjątkiem od zasady zaprzysięgania świadka jest przepis § 2 art. 110.

Złożone przed przesłuchaniem świadka oświadczenie strony, iż zwalnia świadka od przysięgi, nie wiąże strony bezwzględnie i nie pozbawia jej możności cofnięcia tego oświadczenia i zażądania odebrania przysięgi od świadka w toku jego badania. O. S. P. 295/31.

Art. 109. Sędzia śledczy przesłuchuje świadka pod przysięgą wtedy tylko, gdy zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że świadek bez przysięgi nie powie prawdy, lub że nie stawi się na rozprawę główną z powodu przeszkód, nie dających się usunąć lub zbyt trudnych do usunięcia, albo z powodu znacznej odległości miejsca pobytu.

Art. 110. § *1.* Nie składają przysięgi:

a) nieletni do lat czternastu;

b) osoby, które z powodu choroby psychicznej lub innego zakłócenia czynności psychicznych nie zdają sobie sprawy ze znaczenia przysięgi;

c) podejrzani o udział w czynie, będącym przedmiotem postępowania, lub o działalność przestępną, pozostającą w ścisłym związku z działaniem oskarżonego.

§ 2. *Duchowni uznanych prawnie wyznań nie składają przysięgi.*

Rozstrzygnięcie kwestji, czy zachodzi przeszkoda z punktu c. tego art. zależy od swobodnego uznania sądu. Wedle § 1 art. 79 k. p. k. jest oskarżonym i musi być jako taki traktowany ten, przeciw któremu wszczęto postępowanie sądowe. Oskarżony jest stroną w procesie, jak długo przeciw niemu toczy się postępowanie. Prawomocnie osądzony nie jest już oskarżonym, lecz w razie zasądzenia skazanym. Gdy więc postępowanie sądowe toczy się dalej przeciw współoskarżonemu, drugi współoskarżony prawomocnie już osądzony nie może w procesie karnym występować jako strona, a przestawszy być stroną, może być badany w charakterze świadka.

Art. 111. § 1. Świadek składa przysięgę według roty następującej:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu i Wszechwiedzącemu, że będę mówił szczerą prawdę, niczego nie ukrywając z tego co mi jest wiadome. Tak mi, Panie Boże, dopomóż".

§ 2. Osoby wyznające religję chrześcijańską przysięgają przed krzyżem.

§ 3. Osoby wyznające religję mojżeszową trzymają prawą rękę na torze — 2 ks. Mojżesza 20 rozd. 7 wiersz.

Art. ten dopuszcza zatem sumarycznego zaprzysiężenia świadków.

Art. 112. § 1. Formy zapewnienia przez świadków, niewymienionych w art. 111, że zeznają prawdę, niczego nie ukrywając, określi, z uwzględnieniem poszczególnych kategoryj świadków, rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej, wydane na podstawie uchwały Rady Ministrów.

§ 2. Przepisy dotyczące przysięgi i jej skutków prawnych mają tu zastosowanie.

Art. 113. § 1. Świadek składa przysięgę, powtarzając za sędzią lub odczytując na głos jej rotę, przyczem wszyscy, nie wyłączając sędziów, stoją.

§ 2. Niemi piśmienni składają przysięgę przez podpisanie roty. Niemi niepiśmienni przysięgają przy pomocy tłumacza, czyniąc znaki.

§ 3. Przed odebraniem przysięgi sąd uprzedza świadka o znaczeniu tego aktu i odpowiedzialności za nieprawdziwe zeznanie.

Uchybienie § 3 tego art. nie powoduje uchylenia wyroku, chybaby strona w danym właśnie wypadku uzasadniła, że uchybienie to wpłynęło na treść wyroku.

Art. 114. Świadkom, którzy w danej sprawie zeznawali pod przysięgą, przypomina się przy ponownem przesłuchaniu poprzednio złożoną przysięgę, chyba że sąd uzna ponowne zaprzysiężenie za konieczne.

Art. 115. Przesłuchanie co do samej sprawy zaczyna się od wezwania świadka, aby opowiedział wszystko, co mu wiadomo w sprawie, poczem sąd, a następnie strony mogą zadawać mu pytania.

Tzw. informacyjnego przesłuchania świadka poza zeznaniami formalnemi k. p. k. nie przewiduje.

Świadek ma komunikować sądowi zarówno swoje własne spostrzeżenia, jak i swe wiadomości „ex auditu".

Art. 116. Jeżeli między zeznaniami świadków

zajdą sprzeczności, sąd może zarządzić stawienie ich sobie do oczu.

Jest rzeczą swobodnej oceny sądu, czy i w jakim kierunku należy zarządzić konfrontację.

Brak zarządzenia lub odmowa wnioskowi o zarządzenie konfrontacji świadków nie może stanowić podstawy do zarzutu obrazy art. 116 k. p. k. (decyduje bowiem swobodne uznanie sądu art. 10 k. p. k.) Z. O. S. N. 341/31.

Art. 117. § 1. Za nieusprawiedliwione niestawiennictwo sąd skazuje świadka na grzywnę do pięciuset złotych oraz na zapłacenie kosztów, wywołanych odroczeniem rozprawy z powodu jego niestawiennictwa. Grzyywnę, w razie niemożności jej ściągnięcia, zamienia się na areszt do dwuch tygodni.

§ 2. Ponadto sąd w razie potrzeby zarządza przymusowe sprowadzenie świadka.

Art. 118. § 1. Skutki wymienione w art. 117 mają również zastosowanie w razie nieusprawiedliwionej odmowy złożenia zeznań lub przysięgi, przyczem w razie ponownej odmowy sąd mocen jest skazać świadka ponownie na grzywnę do tysiąca złotych, z zamianą w razie niemożności ściągnięcia na areszt do jednego miesiąca.

§ 2. Niezależnie od powyższych kar, sąd może nakazać niezwłoczne aresztowanie świadka, odmawiającego zeznań lub przysięgi, na czas nie przekraczający jednego miesiąca. Areszt uchyla się, jeżeli świadek złoży zeznania, względnie przysięgę, lub jeżeli sprawę w danej instancji ukończono.

Oczywiście przepis § 1 znajduje także zastosowanie i wtedy, gdy świadek po raz trzeci lub dalszy odmawia zeznań bez względu na to, czy za każdym poprzednim razem był ukarany, czy też nie. Można też w tych wypadkach stosować rygory, przewidziane w § 2 tego art.

Art. 119. O przymusowe sprowadzenie lub

o ukaranie osoby, podlegającej sądownictwu wojskowemu, i o zastosowanie względem niej środka, przewidzianego w art. 118 § 2, sąd zwraca się do władzy wojskowej.

Art. 120. Jeżeli rozprawę odroczono z powodu niestawiennictwa albo odmowy zeznań lub przysięgi przez kilka osób, wszyscy, których nieusprawiedliwione niestawiennictwo lub odmowa stały się powodem odroczenia rozprawy, ponoszą odpowiedzialność solidarną za zwrot związanych z tem kosztów, o ile sąd inaczej nie postanowi.

Art. 121. Sąd zwalnia świadka od kary, zwrotu kosztów i przymusowego sprowadzenia, jeżeli świadek w ciągu dwuch tygodni od zawiadomienia go udowodni, że niestawiennictwo jego było usprawiedliwione.

Art. 122. Na postanowienia, wydane w myśl art. 117, 118, 120 i 121, służy zażalenie.

ROZDZIAŁ II.

Oględziny, biegli i tłumacze.

Art. 123. W razie potrzeby sąd dokonywa oględzin miejsca, rzeczy lub ciała.

Zobacz art. 339 i 344.

Art. 124. W wypadkach, wymagających wiadomości specjalnych, sąd wzywa biegłych.

Biegły może być jeden lub może ich być więcej. Kodeks nie ogranicza ich ilości.

Od swobodnej oceny sądu zależy, czy wiadomości specjalne są tego rodzaju, iż potrzeba zasięgnąć opinji biegłych.

Biegły ma wydać tylko opinję w zleconym mu zakresie, natomiast nie jest jego rzeczą wypowiadać zdania, czy wina oskarżonego jest udowodnioną, czy też nie.

Sąd nie jest wiązany opinją biegłego, jednakże odmienne swe stanowisko musi uzasadnić.

Art. 125. § 1. Do pełnienia czynności biegłego obowiązany jest nietylko biegły sądowy, lecz także każdy, kto uprawia zawód stwierdzający jego wiedzę w danej dziedzinie.

§ 2. Okoliczność, że ktoś jest świadkiem w danej sprawie, nie wyłącza przesłuchania go jako biegłego.

Zadania procesowe świadka i biegłego są z istoty swej najzupełniej różne, to też zastępowanie opinji biegłego zeznaniem świadka, który, wbrew przepisowi § 2 art. 125 k. p. k., nie zeznawał i jako biegły, uznać należy za obrażające zasady postępowania, a odrzucenie z tego powodu wniosku dowodowego za naruszające przepisy § 2 art. 49 k. p. k.

Art. 126. § 1. Nie mogą być biegłymi osoby, których w myśl art. 101 nie wolno przesłuchiwać jako świadków lub które w myśl art. 104 mają prawo odmówić zeznań.

§ 2. Jeżeli strona przytoczy ważne powody, osłabiające zaufanie do danego biegłego, sąd wzywa w jego miejsce innego.

Wniosek stron z § 2 tego art. może być uczyniony w każdem stadjum postępowania. Odrzucenie takiego wniosku stron powinno być uzasadnione.

Art. 127. Do oględzin zwłok zawsze wzywa się lekarza, w miarę możności biegłego sądowego.

Art. 128. § 1. Gdy zachodzi podejrzenie zadania gwałtownej śmierci, zarządza się otwarcie zwłok przez lekarza.

§ 2. Do otwarcia zwłok należy, w miarę możności, prócz biegłego zawezwać również lekarza, który ostatnio udzielał pomocy zmarłemu.

Lekarz, który ostatnio udzielał pomocy zmarłemu, nie ma żadnego charakteru procesowego. Nie jest ani biegłym ani świadkiem. Ma on jedynie służyć potrzebnemi infor-

macjami biegłemu i obecnemu przy otwarciu zwłok sędziemu. Sąd może jednak uznać za stosowne nadać mu charakter biegłego albo świadka.

Art. 129. § 1. Gdy zachodzi podejrzenie śmierci z otrucia, należy przez chemika lub odpowiedni urząd albo zakład dokonać badania wnętrzności i innych przedmiotów mogących mieć związek z otruciem.

§ 2. Do badania należy w razie potrzeby zawezwać również lekarza.

Art. 130. § 1. Jeżeli zachodzi potrzeba zbadania stanu umysłowego oskarżonego, sąd wzywa przynajmniej dwuch lekarzy, w miarę możności psychjatrów.

§ 2. Biegli mogą żądać oddania oskarżonego pod obserwację w zakładzie leczniczym.

§ 3. Potrzebę, czas trwania oraz miejsce obserwacji określa sąd. Obserwacja powinna trwać nie dłużej niż sześć tygodni. W wypadkach wyjątkowych, sąd na wniosek biegłych może przedłużyć ten termin na czas ściśle określony.

§ 4. Na postanowienie, nakazujące obserwację w zakładzie leczniczym, służy zażalenie.

Wzywanie do zbadania stanu umysłu psychjatrów nie jest kategorycznie nakazanem. Jeżeli wezwanie psychjatry byłoby połączone ze specjalnemi trudnościami, sąd może się zadowolić opinją innego lekarza.

Gołosłowne twierdzenie oskarżonego o jego anormalności umysłowej nie jest jeszcze podstawą do wzywania psychjatrów. Sądowi musi istotnie nasunąć się uzasadniona wątpliwość co do stanu umysłu oskarżonego.

Art. 131. Oględzin połączonych z obnażeniem ciała dokonywa się, w miarę możności, za pośrednictwem biegłego tejże płci. Sędzia może być przy tem obecny tylko w razie potrzeby.

Art. 132. Biegły składa ustnie lub pisemnie

sądowi dokładne sprawozdanie ze swoich spostrzeżeń oraz opartą na nich opinję.

Oświadczenie biegłego składa się z dwuch części: 1) sprawozdania o poczynionych spostrzeżeniach, 2) z opinji, opartej na tychże spostrzeżeniach.

Pisemne, pozasądowe opinje biegłych, będących osobami fizycznemi, nie mogą być odczytane w celach dowodowych w myśl art. 336 k. p. k. (Orzeczenie Izby II Sądu Najwyższego z 13/6 1930, II. k. 184/30).

Art. 133. § 1. Biegły składa przysięgę według roty następującej:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, że powierzone mi obowiązki biegłego wykonam z całą sumiennością i bezstronnością. Tak mi, Panie Boże, dopomóż".

§ 2. Biegły sądowy składa przysięgę tylko przy objęciu stanowiska, a w poszczególnych sprawach powołuje się na nią.

Art. 134. Biegli mogą za zgodą sądu przeglądać akta sprawy w całości lub w części oraz zadawać oskarżonemu i świadkom pytania potrzebne do ustalenia opinji.

Biegli mogą spożytkować momenty, ujawnione w toku dochodzenia i śledztwa i momenty te w sprawozdaniu swem oraz opinji zaprodukować na rozprawie głównej.

Art. 135. Sąd kieruje badaniem dokonywanem przez biegłych, a jeżeli warunki badania tego wymagają, może wyznaczyć biegłym termin do złożenia opinji oraz wydać im za pokwitowaniem przedmioty ulegające badaniu.

Zaniechanie ponownego przesłuchania biegłych nie jest powodem kasacji, natomiast może być powodem uchylenia wyroku oparcie się na niejasnej opinji biegłych.

Art. 136. Jeżeli przedmiot badania może ulec zniszczeniu lub zmianie przy badaniu, należy, w miarę możności, pozostawić część tego przedmiotu w przechowaniu sądowem.

Art. 137. Jeżeli opinja biegłych jest niejasną

lub sprzeczna, sąd może zarządzić ponowne przesłuchanie tych samych biegłych lub wezwać innych.

Biegłych należy wezwać z urzędu (bez wniosku stron), celem stwierdzenia stanu umysłowego oskarżonego, jeżeli orzeczenia psychjatryczne, wydane przed rozprawą, są niejasne lub sprzeczne. Zaniechanie przeprowadzenia dowodu z urzędu pociąga za sobą konieczność uchylenia wyroku.

Art. 138. Zamiast wzywania biegłych lub niezależnie od ich wezwania, sąd może zasięgnąć opinji odpowiedniego urzędu lub zakładu.

Art. 139. § 1. W sprawach o podrabianie polskich pieniędzy, sąd zasięga opinji urzędu lub zakładu, powołanego do drukowania banknotów lub bicia monet.

§ 2. W sprawach o podrabianie pieniędzy obcych, sąd w razie potrzeby zasięga za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości opinji właściwego urzędu lub zakładu zagranicznego.

W sprawie o podrabianie pieniędzy obcych państw sąd może się zwrócić o opinję do władz obcych tylko wtedy, kiedy to uzna za niezbędne.

Art. 140. § 1. Sąd wzywa odpowiedniego tłumacza, jeżeli zachodzi potrzeba:

a) przesłuchania głuchego lub niemego, z którym sąd nie może porozumieć się bezpośrednio;

b) przesłuchania osoby, nie mówiącej językiem zrozumiałym dla sądu;

c) przekładu pisma sporządzonego w obcym języku.

§ 2. Do tłumaczów mają odpowiednie zastosowanie przepisy dotyczące biegłych.

Art. 141. § 1. Art. 98, 107, 108, 109, 111, § 2, 3; art. 112, 113, § 1, 3 i art. 114—122 mają odpowiednie zastosowanie do biegłych i tłumaczów.

§ 2. Przymusowe sprowadzenie biegłych

i tłumaczów należy stosować tylko w wypadkach wyjątkowych.

ROZDZIAŁ III.
Rewizja i zatrzymanie rzeczy.

Art. 142. § 1. U osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa wolno dokonywać rewizji osobistej lub domowej celem ich ujęcia, wykrycia dowodów winy albo przedmiotów, uzyskanych przez przestępstwo lub ulegających konfiskacie.

§ 2. U innych osób lub w innych miejscach wolno dokonywać rewizji tylko wtedy, jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że się tam znajdują: osoba podejrzana o przestępstwo albo przedmioty stanowiące dowód przestępstwa, uzyskane przez przestępstwo lub ulegające konfiskacie.

§ 2 tego art. podkreśla, że tylko „uzasadnione przypuszczenie" może być podstawą przeprowadzenia rewizji u osób, nie będących podejrzanymi.

Art. 143. Rewizji osobistej należy dokonywać w miarę możności za pośrednictwem osoby tejże płci.

Art. 144. Rewizji domowej w porze nocnej dokonywać można tylko:

a) w wypadkach nie cierpiących zwłoki, jeżeli chodzi o przestępstwo, za które ustawa przepisuje karę pozbawienia wolności do sześciu miesięcy lub karę cięższą;

b) w lokalach otwartych w tej porze dla publiczności;

c) w lokalach, które służą za miejsce schadzek przestępców, albo do przechowywania rzeczy pochodzących z przestępstwa, albo do zawo-

dowego uprawiania nierządu lub gier hazardowych.

W lokalach, wymienionych pod b., c. tego art. można dokonywać rewizji nawet w wypadkach podejrzenia o przestępstwa drobnej wagi.

Art. 145. § 1. Za porę nocną uważa się czas od godziny dziewiątej wieczorem do siódmej rano.

§ 2. Rewizję rozpoczętą za dnia można prowadzić nadal mimo nastania pory nocnej.

Art. 146. Rewizji w pomieszczeniu urzędu państwowego lub samorządowego dokonywa się po zawiadomieniu przełożonego lub jego zastępcy.

Do przeprowadzenia rewizji w tym wypadku wymagane jest jedynie zawiadomienie przełożonego urzędu, nie zaś jego zezwolenie.

Art. 147. Rewizji w pomieszczeniu zajętem przez wojsko dokonywa się w obecności bezpośredniego przełożonego lub wyznaczonego przezeń zastępcy.

Art. 148. Rewizji w biurze lub mieszkaniu osób wymienionych w art. 31 wolno dokonywać tylko za zgodą właściwego przedstawiciela dyplomatycznego.

Art. 149. § 1. Osobę, u której rewizja ma się odbyć, zawiadamia się o celu rewizji i wzywa się do obecności przy niej.

§ 2. Jeżeli gospodarza lokalu niema na miejscu, wzywa się do obecności przy rewizji przynajmniej jednego dorosłego domownika lub sąsiada.

Art. 150. § 1. Jeżeli rewizji dokonywa nie sędzia, to winien okazać osobie, u której rewizja ma się odbyć, polecenie sądowe.

§ 2. W wypadkach niecierpiących zwłoki, je-

żeli polecenie sądowe nie mogło być wydane przed rewizją, należy zwrócić się do sądu o zatwierdzenie rewizji i doręczyć je w ciągu czterdziestu ośmiu godzin po odbyciu rewizji osobie, u której ją przeprowadzono.

Sędzia nie ma obowiązku przy przeprowadzeniu rewizji przedstawiać pisemnego postanowienia.

Art. 151. Przedmioty zabrane przy rewizji należy spisać, a na żądanie osoby, od której je odebrano, wydać jej pokwitowanie.

Art. 152. § 1. Przedmioty, mogące służyć do ustalenia istoty czynu lub do wykrycia sprawcy, należy, po dokonaniu oględzin i sporządzeniu dokładnego opisu, albo dołączyć do akt sprawy, albo oddać na przechowanie właścicielowi lub innej osobie godnej zaufania z obowiązkiem przedstawienia ich na każde żądanie sądu i z zakazem ich zbycia lub przekształcenia.

§ 2. Dowody rzeczowe należy odpowiednio zabezpieczyć i w miarę możności opieczętować.

O dowodach rzeczowych traktują art. 162, 163, 248, 273 i 342 k. p. k.

Art. 153. § 1. Jeżeli osoba, mająca u siebie przedmioty stanowiące dowód przestępstwa, uzyskane przez przestępstwo lub ulegające konfiskacie, odmawia ich wydania, można zarządzić ich odebranie.

§ 2. Jeżeli przedmioty odebrał nie sędzia, to odbierający powinien niezwłocznie zwrócić się do sądu o zatwierdzenie odebrania.

Art. 154. § 1. Jeżeli osoba, której udowodniono, że posiada u siebie przedmioty wymienione w art. 153, odmówiła ich wydania, a drogą rewizji nie można ich odnaleźć, to sąd może skazać tę osobę na grzywnę do pięciuset złotych z zamianą, w razie niemożności ściągnięcia, na areszt

do dwuch tygodni, w razie zaś ponownej odmowy — na grzywnę do tysiąca złotych z zamianą, w razie niemożności jej ściągnięcia, na areszt do jednego miesiąca.

§ 2. Niezależnie od powyższych kar, sąd może nakazać niezwłoczne aresztowanie osoby, odmawiającej wydania, na czas nie przekraczający jednego miesiąca. Areszt uchyla się, jeżeli przedmioty wydano, albo jeżeli sprawę w danej instancji ukończono.

§ 3. Przepisy niniejszego artykułu nie mają zastosowania do tego, kto bądź sam jest podejrzany o dane przestępstwo, bądź może zwolnić się od składania zeznań.

§ 4. Na postanowienie sądu, wydane na zasadzie niniejszego artykułu, służy zażalenie.

Art. 155. § 1. Jeżeli urząd, od którego sąd zażądał dokumentu, odmawia wydania go, sąd może zwrócić się do władzy naczelnej odnośnego zarządu państwowego o polecenie wydania dokumentu.

§ 2. Wydania wolno odmówić jedynie wtedy, gdyby ujawnienie dokumentu wyrządzić miało poważną szkodę Państwu.

§ 2 tego art. zawiera dyrektywę dla władz, mających wydać opinję o możności wydania pewnego dokumentu sądowi.

Art. 156. § 1. Korespondencję i inne papiery, znalezione przy rewizji, można przeglądać bez zgody osoby, u której je znaleziono.

§ 2. Jeżeli u osoby niepodejrzanej o popełnienie przestępstwa (art. 142, § 2) dokonywa rewizji nie sędzia i nie prokurator, a zachodzi potrzeba przejrzenia takiej korespondencji lub papierów mimo sprzeciwu osoby, u której je znaleziono, należy, nie przeglądając, opieczętować je

i przesłać do sądu lub do prokuratora. Osoba, od której papiery odebrano, może je opieczętować własną pieczęcią.

Art. 157. Do obecności przy rozpieczętowaniu i przejrzeniu korespondencji i papierów wzywa się, w miarę możności osobę, od której je odebrano.

Art. 158. § 1. Urzędy pocztowe, telegraficzne i kolejowe są obowiązane na żądanie sądu wydawać sądowi lub prokuratorowi korespondencję i przesyłki, wysyłane przez oskarżonego lub do niego adresowane.

§ 2. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

Natomiast nie przysługuje to prawo w odniesieniu do listów i przesyłek, wysyłanych do innych osób, względnie przez inne osoby, choćby nawet przesyłki te były potrzebne w toku dochodzenia czy śledztwa. Można jednakże w tym wypadku użyć rygorów z art. 154 k. p. k. celem wydobycia tych przesyłek od osób postronnych.

Art. 159. W wypadkach niecierpiących zwłoki, prokurator może żądać wstrzymania wydania wskazanych w art. 158 korespondencji i przesyłek aż do czasu uzyskania polecenia sądu, nie dłużej jednak niż na trzy dni.

Art. 160. Jeżeli potrzeba zatrzymania korespondencji pocztowej lub telegraficznej albo przesyłek kolejowych wyniknie w toku dochodzenia, należy złożyć odpowiedni wniosek *sędziemu śledczemu lub* sądowi grodzkiemu, który po rozpoznaniu poszlak wydaje postanowienie.

Art. 161. Korespondencję i przesyłki wydaje się tylko sądowi lub prokuratorowi i tylko sąd lub prokurator mają prawo je otwierać. Przepis art. 157 ma tu zastosowanie.

Prokurator sam nie może zarządzić wydania sobie korespondencji.

Oczywiście, że przesyłki otwarte przez władze sądowe

lub prokuratorskie, wrazie ich zwrotu urzędowi pocztowemu, muszą być zaklejone papierem i zaopatrzone w napis „otwarte przez władzę sądową", podpisane przez sędziego lub prokuratora.

Art. 162. Przedmioty uzyskane za pomocą przestępstwa, o ile nie są niezbędne do ustalenia istoty przestępstwa albo do wykrycia sprawcy, zwraca się pokrzywdzonemu.

Art. 163. § 1. Jeżeli zachodzi wątpliwość co do osoby lub praw właściciela przedmiotów odebranych od oskarżonego, oddaje się je aż do czasu rozstrzygnięcia sądowego na przechowanie sądowe lub osobie godnej zaufania, pod warunkami przewidzianemi w art. 152, § 1.

§ 2. Przedmioty ulegające szybkiemu zepsuciu i zniszczeniu sprzedaje się w tym wypadku z przetargu publicznego przez zarząd gminny lub policję, a osiągnięte pieniądze składa się do sądu.

Pismo okólne Ministerstwa Sprawiedliwości z 11/12 1929 I. U. 8457/29 poleca skonfiskowane na mocy orzeczenia karnego środki lecznicze przysyłać urzędom wojewódzkim.

KSIĘGA IV.

Zapobieganie uchylania się od sądu.

ROZDZIAŁ I.

Tymczasowe aresztowanie.

Art. 164. § 1. Tymczasowe aresztowanie może nastąpić tylko na mocy postanowienia sądu.

§ 2. Na postanowienie w tym przedmiocie służy zażalenie.

Sędzia grodzki, wyznaczony w myśl § 44 reg. kar. do czynności tam określonych a zatem i do tymczasowego aresztowania podejrzanego nie jest obowiązany przedkła-

dać swe postanowienia o aresztowaniu naczelnikowi sądu do zatwierdzenia.

Zażalenie na postanowienie w przedmiocie aresztowania, powziętego przez sąd grodzki lub sędziego śledczego rozstrzyga sąd okręgowy (art. 452 i 19 k. p. k.).

Zażalenie do sądu apelacyjnego służy tylko w tych wypadkach, kiedy sąd okręgowy sam z własnej inicjatywy zarządził aresztowanie, uchylone poprzedniem postanowieniem sędziego śledczego lub sądu grodzkiego.

Art. 165. Tymczasowe aresztowanie może nastąpić wtedy tylko:

a) gdy zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony będzie się ukrywał, albo

b) gdy sprawa toczy się o przestępstwo, za które ustawa przepisuje karę pozbawienia wolności do jednego roku lub karę cięższą, a zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony będzie nakłaniał świadków do fałszywych zeznań lub w inny sposób starał się o usunięcie dowodów przestępstwa, albo

c) gdy oskarżony nie ma w kraju ani stałego miejsca pobytu, ani określonego źródła utrzymania, lub gdy nie można ustalić jego tożsamości, albo

d) gdy oskarżony jest przestępcą nałogowym, zawodowym lub recydywistą.

Ze słów „aresztowanie może nastąpić" wynika, że aresztowanie w każdym razie zależy od swobodnej decyzji sądu.

Sąd, zarządzający aresztowanie, musi w postanowieniu uzasadnić przyczyny aresztowania względnie wskazać okoliczności, z których wynika np. obawa ukrywania się oskarżonego. Takiemi okolicznościami może być niezwiązanie oskarżonego stosunkami majątkowemi lub rodzinnemi.

Odnośnie przestępcy nałogowego, zawodowego lub recydywisty nie trzeba wykazywać żadnych innych przyczyn z tego art. a jedynie ustalić okoliczności, dowodzące nałogu czy recydywy.

Art. 166. § 1. Schwytanego na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem w czasie pościgu, każdy ma prawo zatrzymać nawet bez postanowienia sądu, jeżeli zachodzi obawa ucieczki schwytanego lub jeżeli nie można ustalić jego tożsamości.

§ 2. Schwytanego należy natychmiast oddać w ręce policji, prokuratora lub sądu grodzkiego.

Art. 167. Prokuratorowi i policji służy w każdej chwili prawo zatrzymania podejrzanego, gdy zachodzą warunki niezbędne do wydania postanowienia o aresztowaniu, a zwłoka mogłaby spowodować ucieczkę podejrzanego lub zatarcie śladów przestępstwa.

„Zatrzymanie" z tego art. ma specyficzny charakter i nie jest identyczne z tymczasowem aresztowaniem, gdyż to ostatnie zarządza dopiero sąd. Jest to środek nagły, zabezpieczający osobę, stosowany w przypadku konieczności, obliczony na krótki czas trwania.

Art. 168. Osoba, która zatrzymała podejrzanego, jest obowiązana sprowadzić go natychmiast do najbliższego sędziego śledczego lub sądu grodzkiego, który przesłuchuje zatrzymanego i po zapoznaniu się z zebranemi poszlakami bądź zarządza aresztowanie podejrzanego, bądź wypuszcza go na wolność.

Art. 169. Jeżeli w ciągu czterdziestu ośmiu godzin od chwili zatrzymania przez władzę nie doręczono podejrzanemu odpisu postanowienia sądu o aresztowaniu, należy zatrzymanego wypuścić na wolność.

Art. 170. § 1. Aresztowanego tymczasowo należy natychmiast wypuścić na wolność, jeżeli ustaną przyczyny, dla których aresztowanie nastąpiło.

§ 2. W toku dochodzenia zarządzenie wy-

puszczenia na wolność może wydać także prokurator.

Jest tedy obowiązkiem zarówno prokuratora jak i sądu baczyć w toku dochodzenia względnie śledztwa, czy istnieją w dalszym jeszcze ciągu ustawowe przyczyny aresztowania.

W toku postępowania sądowego po akcie oskarżenia odpowiedzialność za trwanie aresztu tymczasowego spada na instancje sądowe (§ 94 reg. karnego).

Jeżeli dochodzenie prowadzi prokurator bezpośrednio lub przez policję, sędzia śledczy lub grodzki winien czuwać czy nie ustały przyczyny aresztowania i w tym celu może żądać przesłania sobie akt dochodzeń (§ 92 reg. karnego).

Art. 171. § 1. Aresztowanie podejrzanego może trwać w toku dochodzenia najwyżej dwa miesiące. Należy to uwidocznić w postanowieniu sądu.

§ 2. Na uzasadniony wniosek, sędzia śledczy lub sąd grodzki może przedłużyć areszt jeszcze najwyżej o miesiąc. Dalszego przedłużenia udzielić nie można.

Za początek terminu, podanego w § 1 tego art. uważać należy nie datę wydania postanowienia o aresztowaniu, lecz chwilę rzeczywistego pozbawienia wolności aresztowanego np. chwilę zatrzymania go przez policję.

Art. 172. § 1. Aresztowanie w toku śledztwa, łącznie z dochodzeniem, może trwać najwyżej sześć miesięcy.

§ 2. Dalszego przedłużenia aresztu sąd *okręgowy* może udzielić wtedy tylko:

a) gdy zachodzi konieczność dokonania czynności śledczych poza granicami Polski, albo

b) gdy ze względu na szczególne okoliczności sprawy sąd uzna, że śledztwa w terminie wskazanym w § 1 nie można było ukończyć.

W wypadku zamknięcia śledztwa (art. 271 i n.) albo wniesienia aktu oskarżenia, zakreślony w § 1 tego art. czasokres przestaje biec, a aresztowanie trwa bez dalszego

postanowienia aż do ukończenia sprawy wyrokiem, chyba że aresztowanie zostanie w międzyczasie uchylone.

ROZDZIAŁ II.
Kaucja i poręczenie.

Art. 173. Sąd może od aresztowania oskarżonego odstąpić lub już aresztowanego zwolnić pod warunkiem złożenia kaucji lub poręczenia w określonej sumie pieniężnej, przy której wyznaczeniu sąd uwzględnia stopień zamożności oskarżonego i składającego kaucję lub poręczyciela, wysokość wyrządzonej szkody i grożącą karę.

O kaucji i poręczeniu wspominają ponadto art. 194, 383 i 398 k. p. k.

Art. 174. Zamiast zażądania kaucji lub poręczenia od wojskowego w służbie czynnej, sąd może poprzestać na dozorze jego władzy przełożonej.

Art. 175. Kaucję może złożyć albo sam oskarżony, albo inna osoba.

Art. 176. Kaucję składać należy w gotowiźnie lub w papierach wartościowych, przyjmowanych za kaucję przez urzędy skarbowe.

Art. 177. Wpis hipoteczny może zastąpić złożenie gotowizny lub papierów wartościowych tylko wówczas, jeżeli jednocześnie złożono dowód, że wartość obciążonych nieruchomości, po potrąceniu hipotek mających pierwszeństwo, dostatecznie zabezpiecza wyznaczoną sumę kaucji.

Art. 178. § 1. Poręczenie składać może tylko osoba, mająca stałe zamieszkanie w kraju i przedstawiająca dostateczne dowody, że jej majątek wystarcza na pokrycie poręczenia.

§ 2. Sąd może nie przyjąć poręczenia, jeżeli osoba poręczyciela nie budzi zaufania.

Art. 179. § 1. Składającego kaucję lub poręczenie uprzedza się, że w razie ucieczki oskarżonego lub nieusprawiedliwionego jego niestawiennictwa na wezwanie sądu, kaucja ulegnie przepadkowi, a od poręczyciela ściągnięta będzie suma poręczenia.

§ 2. Do składającego kaucję lub poręczenie mają zastosowanie przepisy art. 78.

Art. ten pozostaje w związku z art. 183.

Nietylko ucieczka oskarżonego, lecz już jego nieusprawiedliwione niestawiennictwo, jako budzące podejrzenie uchylania się od wymiaru sprawiedliwości, może spowodować przepadek kaucji względnie sumy poręczenia.

Art. 180. Z przyjęcia kaucji lub poręczenia należy sporządzić protokuł, który podpisują składający oraz przyjmujący kaucję lub poręczenie. W protokule tym zaznaczyć należy zachowanie przepisu art. 179.

Art. 181. § 1. O przepadku kaucji lub o ściągnięciu sumy poręczenia rozstrzyga: w toku śledztwa — sędzia śledczy, w innych wypadkach — sąd, do którego właściwości sprawa należy.

§ 2. Przed wydaniem postanowienia należy osobę, która złożyła kaucję lub poręczenie, wezwać do złożenia wyjaśnień.

§ 3. Na postanowienia w tym przedmiocie służy zażalenie.

Art 182. Kwotę przepadłej kaucji lub ściągniętego poręczenia przelewa się do Skarbu Państwa, wszakże pokrzywdzony ma pierwszeństwo do zaspokojenia z tej kwoty roszczeń o odszkodowanie za wyrządzoną przez przestępstwo krzywdę, o ile odszkodowania tego nie może uzyskać z ma-

jątku sprawcy lub osoby za jego czyn odpowiedzialnej.

Jest obowiązkiem pokrzywdzonego dochodzić swych pretensyj w pierwszym rzędzie na majątku sprawcy, względnie osoby za tegoż czyn odpowiedzialnej. Dopiero, jeżeli ta druga zawiedzie — co musi wykazać sądowi karnemu — może zaspokoić się z kaucji lub ściągniętego poręczenia.

Art. 183. Osobę, która złożyła kaucję lub poręczenie, zawiadamia się o terminach wyznaczonych do stawiennictwa oskarżonego.

Art. 184. Sąd może nakazać aresztowanie oskarżonego, wypuszczonego na wolność za kaucją lub poręczeniem, jeżeli wyjdą na jaw nowe okoliczności wymagające aresztowania.

Złożenie kaucji uchyla aresztowanie tylko z tem zastrzeżeniem, że stan sprawy i zachowanie się oskarżonego w dalszym ciągu nie ulegną zmianie. W razie przeciwnym mimo złożenia kaucji może nastąpić aresztowanie.

Art. 185. § 1. W razie cofnięcia kaucji lub poręczenia należy oskarżonego niezwłocznie aresztować.

§ 2. Odpowiedzialność osoby, która cofnęła kaucję lub poręczenie, ustaje dopiero z chwilą aresztowania oskarżonego albo złożenia nowej kaucji lub poręczenia.

§ 1 tego art. ma oczywiście zastosowanie tylko wtedy, jeżeli w międzyczasie nie ustały warunki art. 165 k. p. k.

Art. 186. § 1. Z chwilą aresztowania oskarżonego, umorzenia postępowania lub wydania wyroku uniewinniającego, poręczenie ustaje, a kaucję zwraca się osobie, która ją złożyła.

§ 2. Przepis § 1 nie dotyczy kaucji lub poręczenia, co do których już zapadło postanowienie o ich przepadku lub ściągnięciu.

§ 1 ma także zastosowanie, jeżeli rozpoczęto wykonanie kary.

ROZDZIAŁ III.

Zakaz wydalania się, dozór policji.

Art. 187. § 1. Uznając potrzebę zastosowania środka zapobiegawczego, sąd może zakazać oskarżonemu wydalania się ze stałego miejsca zamieszkania, albo oddać go pod dozór policji państwowej, wójta lub sołtysa albo pod dozór innej władzy, która tego się podejmie, jeżeli środki te są w danym wypadku wystarczające.

§ 2. W razie zakazu wydalania się, nie wolno oskarżonemu opuszczać stałego miejsca zamieszkania bez zezwolenia sądu, a w toku dochodzenia — bez zezwolenia prokuratora.

§ 3. Oddany pod dozór ma nadto obowiązek zgłaszania się do władzy dozorującej w odstępach czasu określonych w postępowaniu sądu, który prócz tego zobowiązać może oskarżonego do innych ograniczeń jego swobody, ułatwiających wykonywanie dozoru.

§ 4. Jeżeli oskarżony nie stosuje się do zarządzeń wydanych na zasadzie niniejszego artykułu, sąd władny jest zastosować skuteczniejszy środek zapobiegawczy.

Odnośnie nieletnich odrębne postanowienia mieszczą się w rozdziale II księgi XI-ej.

ROZDZIAŁ IV.

Listy gończe i żelazne.

Art. 188. § 1. Jeżeli miejsce pobytu oskarżonego jest nieznane, sąd z własnej inicjatywy lub na wniosek oskarżyciela zarządza poszukiwanie oskarżonego przez policję.

§ 2. W toku dochodzenia prokuratorskiego za-

rządzenia takie wydaje prokurator, a przy wykonaniu wyroku — władza wykonywująca wyrok.

Art. 189. § 1. Jeżeli oskarżony, względem którego zapadło postanowienie o aresztowaniu, ukrywa się, sąd lub prokurator może zarządzić rozesłanie listów gończych.

§ 2. Rozesłanie listów gończych za skazanym, który się ukrywa, zarządza władza wykonywująca wyrok.

Art. 190. W listach gończych wymienia się:

a) władzę, która je rozsyła;

b) imię i nazwisko, a w miarę możności — dokładny rysopis oskarżonego z dołączeniem jego podobizny;

c) zarzucane mu przestępstwo;

d) ostatnie znane miejsce zamieszkania i gminę, do której oskarżony należy;

e) postanowienie o aresztowaniu lub wyrok skazujący;

f) wezwanie każdego, kto zna miejsce pobytu oskarżonego, do zawiadomienia o nim najbliższej władzy sądowej lub policyjnej i do zatrzymania oskarżonego w miarę możności.

Art. 191. Sposób rozpowszechniania listów gończych, wybór pism, w których mają być ogłoszone, oraz miejscowości, w których mają być plakatowane, zależy od uznania władzy, która rozsyła listy gończe.

Art. 192. Jeżeli oskarżony przebywający zagranicą złoży oświadczenie, że stawi się do sądu w oznaczonym terminie pod warunkiem odpowiadania z wolnej stopy, sąd może mu wydać list żelazny.

Oskarżony może złożyć powyższe oświadczenie bądźto pisemnie z zagranicy, bądź też za pośrednictwem jakiej-

kolwiek osoby, przebywającej w kraju, wykazującej się odpowiedniem upoważnieniem. W każdym jednak razie fakt przebywania oskarżonego zagranicą musi być wykazany w sposób, nie budzący wątpliwości.

(Nowela z 21/1 1932, Nr. 10. Dz. U. R. P. skreśliła wyraz „apelacyjny").

Art. 193. List żelazny zapewnia oskarżonemu pozostawanie na wolności aż do zapadnięcia wyroku pierwszej instancji, o ile oskarżony:

a) stawi się w oznaczonym przez sąd terminie;

b) nie będzie się wydalał bez pozwolenia sądu z obranego miejsca pobytu w kraju;

c) nie będzie nakłaniał świadków do fałszywych zeznań lub starał się w inny sposób usuwać dowodów przestępstwa.

Po wyroku pierwszej instancji może oskarżony być bez względu na otrzymanie listu żelaznego aresztowany.

Art. 194. § 1. Sąd może wydanie listu żelaznego uzależnić od złożenia kaucji lub poręczenia.

§ 2. W takim razie niedotrzymanie warunków wymienionych w art. 193 pociąga nietylko aresztowanie oskarżonego, lecz także przepadek kaucji lub ściągnięcie sumy poręczenia.

KSIĘGA V.

Przepisy porządkowe.

ROZDZIAŁ I.

Doręczanie wezwań i innych pism sądowych.

Art. 195. Wezwanie wysyłane przez sąd powinno być opatrzone podpisem sędziego lub sekretarza, a wysyłane przez prokuratora — podpisem prokuratora lub sekretarza.

Art. 196. W wezwaniu należy wskazać:

a) imię, nazwisko i adres wezwanego;

b) w jakim charakterze i w jakiej sprawie się go wzywa;

c) miejsce, dzień, godzinę stawiennictwa;

d) nazwę i dokładny adres wzywającego sądu lub urzędu prokuratorskiego;

e) skutki niestawiennictwa.

Odbycie rozprawy i wydanie wyroku w innem miejscu, dniu lub godzinie, aniżeli to oznaczono w wezwaniu, jest podstawą uchylenia wyroku, o ile oskarżony wskutek tego pozbawiony został możności obrony.

Art. 197. § 1. Pisma sądowe doręcza się pocztą w listach z pokwitowaniem zwrotnem lub *przez funkcjonarjuszów sądowych lub prokuratorskich, a osobom pozostającym w więzieniu — także przez funkcjonarjuszów zarządu więziennego.*

§ 2. Adresat może odebrać pismo bezpośrednio w sekretarjacie sądu.

Sąd może stwierdzić uskutecznienie doręczenia dopiero z chwilą otrzymania pokwitowania zwrotnego. Informacja telefoniczna w tym względzie nie wystarcza, gdyż nie daje możności sprawdzenia, czy doręczenie nastąpiło prawidłowo i zgodnie z art. 197 i n. k. p. k. Z. O. S. N. 109/31.

Art. 198. Pisma adresowane do miejscowości, w których niema urzędu pocztowego, ani nie jest zorganizowane stałe doręczanie korespondencji poleconej, doręcza się za pośrednictwem władz gminnych.

Art. 199. Policja państwowa doręcza pisma sądowe, jeżeli doręczenie pozostaje w związku z czynnością, poleconą policji przez sąd lub prokuratora.

Porównaj rozp. Prez. Rzp. z 6/3 1928, Dz U. R. P. Nr. 28 o policji państwowej w brzmieniu, ogłoszonem w numerze 5/31 poz. 27, Dz. U. R. P.

Art. 200. Wezwania i inne pisma sądowe przesyła się dla doręczenia wojskowym w służbie czynnej ich bezpośredniemu dowództwu.

Art. 201. O wezwaniu osoby, będącej w służbie kolei albo żeglugi wodnej lub powietrznej, zawiadamia się jednocześnie bezpośrednią zwierzchność osoby wezwanej.

Art. 202. Pisma sądowe doręcza się adresatom, w miarę możności, do rąk własnych.

Według art. 202 k. p. k. adresatowi można doręczyć pismo sądowe w każdem miejscu; adresat nie może się wymówić prawnie od przyjęcia pisma ze względu na miejsce doręczenia. W razie odmowy ze strony adresata przyjęcia pisma, doręczający pozostawia je w miejscu doręczenia lub zwraca sądowi; pismo uważa się za doręczone. Z. O. S. N. 170/30.

Art. 203. § 1. Jeżeli z powodu nieobecności adresata nie można doręczyć mu pisma do rąk własnych, doręcza się je dorosłemu domownikowi, a w jego braku — sąsiadowi lub dozorcy domu.

§ 2. Jeżeli się nikt nie znajdzie, ktoby pismo chciał przyjąć, zostawia się je bądź w miejscowym urzędzie gminnym, bądź w urzędzie pocztowym.

§ 3. W razie doręczenia pisma sąsiadowi lub dozorcy domu albo pozostawienia go w urzędzie gminnym lub pocztowym, przybija się na drzwiach adresata zawiadomienie, komu pismo doręczono.

Nieobecność adresata w rozumieniu art. 203 k. p. k. jest stwierdzona, jeżeli doręczający choćby raz adresata nie zastał w jego mieszkaniu; pora dnia na ważność doręczenia nie ma wpływu. Doręczenie zastępcze jest w myśl art. 203 k. p. k. dopuszczalne tylko wtedy, gdy adresat jest nieobecny w mieszkaniu i nie wskazał chwilowego miejsca zamieszkania. Doręczenie zastępcze może nastąpić także w razie ukrycia się adresata we własnem mieszkaniu.

W dowodzie doręczenia należy zaznaczyć zastosowanie przepisu § 3 art. 203 k. p. k.; w braku zaś takiego zaznaczenia, należy uznać, że przepis ten nie został zachowany, a przeto, że doręczenie nie było ważne. Z. O. S. N. 186/31.

Art. 203[1]. *Pismo, przeznaczone dla korporacji,*

spółki, stowarzyszenia, zakładu lub związku, albo dla obrońcy lub pełnomocnika strony, można w razie nieobecności w lokalu biurowym osoby, upoważnionej do przyjmowania pism, doręczyć także zastępczo do rąk każdej osobie, zatrudnionej w biurze, a w braku takich osób — dozorcy domu, gdzie biuro się znajduje.

Art. 204. Jeżeli strona, której doręczono wezwanie na rozprawę główną, zmieniła następnie miejsce zamieszkania i nie zawiadomiła o tem sądu, to wezwanie i inne pisma sądowe, wysłane jej pod ostatnim znanym adresem, uważa się za doręczone.

Wedle art. 472 § 2 i 489 k. p. k. przepis art. 204 niema zastosowania do oskarżonego w razie założenia apelacji lub kasacji przez oskarżyciela publicznego od wyroku uniewinniającego.

Pod zmianą „miejsca zamieszkania", wymienioną w tym art. należy rozumieć wszelkie zmiany pobytu a nietylko stałego zamieszkania.

Art. 205. § 1. Odbierający pismo stwierdza jego doręczenie podpisem własnoręcznym ze wskazaniem daty doręczenia, jeżeli zaś jest niepiśmienny lub odmawia podpisu, to doręczający sam oznacza datę doręczenia oraz przyczynę braku podpisu.

§ 2. Dowód doręczenia przesyła się władzy wysyłającej pismo.

Art. 206. Jeśli ze względu na brak czasu lub z innych przyczyn doręczenie wezwania w sposób, przewidziany w niniejszym kodeksie, byłoby szczególnie utrudnione, świadków lub biegłych można wzywać telegraficznie, telefonicznie lub w inny sposób, najodpowiedniejszy ze względu na okoliczności.

Art. 207. Niestawiennictwo osób wezwanych

w myśl art. 206 pociąga za sobą ustawowe skutki niestawiennictwa o tyle tylko, o ile sąd nie będzie miał wątpliwości, że wezwanie doszło zawczasu do wiadomości wezwanego.

Art. 208. § 1. Osoba, mająca przymusowo sprowadzić wezwanego do sądu, okazuje wezwanemu nakaz dostawienia i wzywa go, aby się z nią udał na miejsce wskazane w nakazie.

§ 2. W nakazie dostawienia należy wymienić szczegóły wskazane w art. 196.

Art. 209. W razie oporu, sprowadzający ma prawo użyć siły, a w miarę potrzeby zwraca się o pomoc do policji, a nawet do osób prywatnych, które zgodzą się udzielić pomocy.

ROZDZIAŁ II.

Przeglądanie akt i otrzymywanie odpisów.

Art. 210. § 1. Strony oraz ich obrońcy, pełnomocnicy i ustawowi przedstawiciele mają prawo w kancelarji sądu przeglądać akta sprawy i robić z nich odpisy oraz otrzymywać z akt uwierzytelnione odpisy protokułów i orzeczeń.

§ 2. Pozatem, w razie uzasadnionej potrzeby odpisy z akt sprawy można otrzymywać tylko za zezwoleniem przewodniczącego lub sądu, po ukończeniu zaś postępowania — także za zezwoleniem kierownika sądu.

Prawo przeglądania akt nie jest kategorycznem; ograniczenie tego prawa zawiera art. 211 k. p. k., wedle którego od decyzji prokuratora względnie sędziego śledczego (sądu grodzkiego, o ile ten prowadzi śledztwo) zależy, czy strona będzie mogła z prawa tego skorzystać.

Art. 211. W toku dochodzenia zezwolenie stronom i ich obrońcom lub pełnomocnikom na przeglądanie akt i robienie odpisów oraz otrzymywa-

nie odpisów uwierzytelnionych zależy od prokuratora, a w toku śledztwa — od sędziego śledczego.

Porównaj uwagi przy art. 84 k. p. k.

Policja tego rodzaju zezwolenia udzielić nie może.

Zażalenie na dotyczące postanowienie sędziego śledczego rozstrzyga sąd okręgowy (art. 276 k. p. k.), zaś na postanowienie prokuratora można się żalić jedynie u jego władzy przełożonej.

Art. 212. Nie można odmówić przejrzenia akt oskarżonemu lub jego obrońcy po wniesieniu aktu oskarżenia.

W razie umorzenia dochodzenia lub śledztwa również prokurator albo sędzia śledczy mogą udzielić zezwolenia na przejrzenie akt.

Art. 213. Prokurator ma prawo przeglądać akta w każdym czasie, nawet jeżeli nie jest stroną w danej sprawie, oraz żądać przesłania mu akt, o ile to nie tamuje biegu postępowania.

Art. 214. Przesłanie akt innym władzom, prócz sądowych i prokuratorskich, zależy od uznania sądu. Po ukończeniu postępowania przesłanie akt może zarządzić także kierownik sądu.

Art. 215. § 1. Oskarżony ma prawo otrzymać jeden odpis każdego postanowienia i wyroku bezpłatnie.

§ 2. W innych wypadkach żądający odpisu wnosi opłatę podług taksy ustalonej przez Ministra Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia.

ROZDZIAŁ III.

Terminy.

Art. 216. Do biegu terminu nie wlicza się dnia, od którego ustawa liczy dany termin.

Art. 217. Koniec terminu, któryby miał upłynąć w niedzielę lub inny dzień ustawowo uznany

za święto powszechne, przypada na następny dzień powszedni.

Na koniec terminu ma wpływ jedynie święto rzymsko-katolickie i to bez względu na wyznanie strony.

Art. 218. *Termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo zostało nadane w polskim urzędzie pocztowym lub telegraficznym, a przez osobę uwięzioną złożone w zarządzie więzienia.*

Pismo wysłane z zagranicy musi jeszcze przed upływem terminu znaleźć się w sądzie.

Art. 219. § 1. Zawite są tylko terminy, które ustawa wyraźnie za takie uznaje.

§ 2. Czynność, spełniona po upływie terminu zawitego, jest nieważna.

Terminy zawite mieszczą się w art. 66, 70, 72, 220, 223, 224, 225, 272, 278, 284, 285 i 618.

Inne terminy noszą jedynie charakter instrukcyjny a ich uchybienie nie powoduje danej czynności (np. art. 277).

Czynność przedsięwzięta przed czasem, od którego liczy się bieg terminu, jeżeli tylko odpowiada wymogom dla czynności tej przez ustawę przepisanym, musi być pod względem formalnym traktowana na równi z czynnością, przedsięwziętą dopiero po czasie, od którego termin się liczy.

Art. 220. § 1. Termin do zażaleń i sprzeciwów wynosi siedem dni i jest zawity.

§ 2. Zażalenia na niesłuszne aresztowanie można podawać w każdem stadjum sprawy, niezależnie od jakichkolwiek terminów.

Art. 221. Termin do zażalenia liczy się od daty *ogłoszenia* postanowienia, a jeśli ustawa nakazuje doręczenie odpisu postanowienia — od daty doręczenia.

Art. 222. Termin do sprzeciwu liczy się od daty doręczenia odpisu wyroku zaocznego lub aktu oskarżenia.

Art. 223. Termin do zapowiedzenia apelacji lub kasacji wynosi trzy dni, liczy się od daty ogłoszenia orzeczenia i jest zawity.

Zastrzeżenia sobie trzech dni do namysłu celem zapowiedzenia apelacji lub kasacji k. p. k. nie zna.

Zob. art. 374, 376 i 468 k. p. k.

Wywód kasacji można wnieść nawet bez jej zapowiedzenia jednakże w terminie 3-dniowym do zapowiedzenia wyznaczonym.

Art. 224. Termin do wywodu apelacji lub kasacji wynosi siedem dni, liczy się od daty doręczenia odpisu orzeczenia z uzasadnieniem i jest zawity.

Jeżeli doręczono sentencję wyroku zamiast wyroku z uzasadnieniem, to termin do wywodu apelacji lub kasacji liczy się od dnia prawidłowego doręczenia wyroku z uzasadnieniem. Wniesienie środka prawnego po otrzymaniu samej sentencji (bez uzasadnienia) nie jest pozbawione skutków prawnych jako przedwczesne.

Por. art. 492 k. p. k.

K. p. k. nie zna skutecznego zrzeczenia się przed terminem środka odwoławczego. Z. O. S. N. 48/30.

Jeżeli aresztowany oskarżony prosił w terminie do zapowiedzenia kasacji o wyznaczenie obrońcy z urzędu do złożenia wywodu, termin do wywodu liczy się od dnia doręczenia wyroku obrońcy, nie zaś od dnia doręczenia rzeczonego wyroku oskarżonemu. Z. O. S. N. 79/30.

Art. 225. § 1. Jeżeli uchybienie terminu zawitego nastąpiło z przyczyn od strony niezależnych, strona w siedmiodniowym terminie zawitym od daty ustania przeszkody może zgłosić do sądu, w którym sprawa się toczy, wniosek o przywrócenie terminu.

§ 2. Jednocześnie należy dopełnić czynności, która miała być w terminie wykonana.

Jeżeli oskarżony ma obrońcę, to niedotrzymanie terminu zawitego przez obrońcę uważane jest za uchybienie, dotykające samego oskarżonego.

Przeszkody z art. 225 muszą nosić charakter nieza-

winionych. Pomyłka w zaadresowaniu przesyłki pocztowej nie stanowi zatem przeszkody.

Sam wniosek o przywrócenie terminu nie wystarcza; z wnioskiem musi być połączone wykonanie tej czynności, której termin uchybiono.

Niezrozumienie przez oskarżonego pouczenia, udzielonego mu przez sąd w kwestji zapowiedzenia i wywiedzenia środka prawnego, nie może uchodzić za przyczynę, od strony niezależną, podobnie, jak nieznajomość dotyczącego przepisu k. p. k.

Strona, czyniąca wniosek o przywrócenie terminu winna albo udowodnić, że uchybiła terminu z przyczyn od siebie niezależnych albo przynajmniej powołać się na dotyczące dowody.

Mylne oznaczenie wniosku o przywrócenie terminu „kasacją" jest bez znaczenia.

Artykuł ten przewiduje także możność przywrócenia terminu do złożenia kaucji kasacyjnej Z. O. S. N. 189/31.

Zapatrywanie prawne, które było pobudką zaniedbania czynności procesowej, nie może być uważane za konkretną przeszkodę, o której mówi art. 225 k. p. k., co nie przesądza jeszcze, czy w pewnych wypadkach konkretnych wywołanie błędu prawnego (np. skutkiem mylnego pouczenia strony przez sąd) nie należałoby uznać za przeszkodę konkretną w rozumieniu art. 225 k. p. k. Z. O. S. N. 82/31.

Art. 226. *§ 1. O przywróceniu terminu, dotyczącego środka odwoławczego, rozstrzyga na posiedzeniu niejawnem sąd, w którym środek należało złożyć. Na postanowienie odmowne służy zażalenie, które rozstrzyga ostatecznie sąd, właściwy do rozpoznania środka odwoławczego.*

§ 2. O przywróceniu terminu w wypadkach, nie przewidzianych w § 1, rozstrzyga sąd, do którego wniosek zgłoszono. Na postanowienie odmowne sądu pierwszej instancji służy zażalenie.

Po wyroku zaocznym o przywróceniu terminu decyduje ten sąd, w którym sprawa się toczyła i ma się dalej toczyć.

Sądowi przysługuje prawo przeprowadzenia po myśli

art. 148 dochodzenia celem stwierdzenia, czy przytoczone przez wnioskodawcę okoliczności polegają na prawdzie.

O przywróceniu terminu w postępowaniu karno-administracyjnem traktuje art. 618 § 4 k. p. k.

Artykuł niniejszy zna dwa rodzaje przywrócenia terminu. Pierwszy dotyczy środków odwoławczych a więc zażalenia, apelacji i kasacji (§ 1). Drugi — innych wypadków, nie mających za przedmiot środków odwoławczych (§ 2). Otóż przywrócenie terminu pierwszego rodzaju należy, w myśl § 1 do kompetencji sądu odwoławczego, a więc sądu właściwego do rozpoznawania samego środka odwoławczego, przyczem sąd ten decyduje ostatecznie, to jest jako pierwsza i ostatnia instancja.

Natomiast przywrócenie terminu drugiego rodzaju, należy do właściwości sądów, do których wniosek zgłoszono (§ 2), to znaczy do sądów, od orzeczenia których się odwołano, przyczem w tych wypadkach postanowienie odmowne jest na zasadzie § 3 zaskarżalne.

Przywrócenie zatem terminu do apelacji od wyroku sądu grodzkiego, rozstrzyga sąd okręgowy; od wyroku sądu okręgowego, sąd apelacyjny; przywrócenie zaś terminu do kasacji będzie zależało do kompetencji Sądu Najwyższego bez względu na to, czyj wyrok: Sądu grodzkiego, okręgowego czy też apelacyjnego ma być w drodze kasacji zaskarżony. Porównaj art. 450 i 451 k. p. k.

Art. 227. Wniosek o przywrócenie terminu nie wstrzymuje wykonania zaskarżonego orzeczenia, lecz sąd, który wydał orzeczenie, lub sąd odwoławczy może wstrzymać wykonanie. Odmowa wstrzymania nie wymaga uzasadnienia.

ROZDZIAŁ IV.
Protokuły.

Art. 228. Z przebiegu czynności sądowych spisuje się protokuły. W szczególności spisania protokułu wymaga:

a) przesłuchanie sądowe oskarżonego, świadka lub biegłego w toku śledztwa lub dochodzenia;

b) rewizja i odebranie rzeczy;

c) oględziny sądowe;
d) otwarcie roków przysięgłych;
e) rozprawa sądowa.

W protokule posiedzenia niejawnego nie muszą mieścić się postanowienia wraz z uzasadnieniem; dopuszczalne jest sporządzenie postanowienia wraz z uzasadnieniem w formie odrębnego aktu, niezależnie od spisania protokułu posiedzenia niejawnego, na którem postanowienie uchwalono. Natomiast protokuł rozprawy zawierać musi uzasadnienie postanowienia.

Ustawa nie wymaga nigdzie, by protokuł rozprawy w swej ostatecznej postaci był sporządzony w toku rozprawy. Z. O. S. N. 183/30.

Art. 229. Z przebiegu rozprawy w Sądzie Najwyższym tudzież z przebiegu posiedzenia niejawnego we wszystkich sądach może być sporządzony wspólny protokuł dla wszystkich spraw w tymże dniu rozpoznawanych. Odpisy zawartych w takim protokule postanowień załącza się do akt danej sprawy.

Art. 230. Protokuł sporządza się również, jeżeli strona zgłasza ustnie wniosek nie wymagający podpisu adwokata, a w szczególności — w razie zgłoszenia aktu oskarżenia w sądzie grodzkim, sprzeciwu przeciw wyrokowi zaocznemu, zapowiedzenia lub wywodu środka odwoławczego, wniosku o przewrócenie terminu lub wskazania dowodów.

Art. 231. § 1. Spisać protokuł może:

a) sędzia, który nie wykonywa czynności protokułowanej;
b) aplikant sądowy;
c) urzędnik sekretarjatu sądowego.

§ 2. W razie odbywania czynności poza siedzibą sądu, sędzia, w braku osób wymienionych w § 1 może powołać w charakterze protokulanta każdą osobę wiarogodną, po odebraniu od niej

S. 231 - art. 19 przep. wpow. Kpk. - protokuł spisać może

przysięgi, że sumiennie wykona obowiązki protokulanta. Art. 111 § 2 i 3, 112, 113 § 1 i 3 i art. 133 mają odpowiednie zastosowanie.

Sędzia nie może sam spisywać protokułu czynności, którą sam dokonuje.

Art. 232. Do protokulanta mają odpowiednie zastosowanie art. 39—43, a wszelkie wątpliwości i spory rozstrzyga ostatecznie właściwy sędzia.

Brak na rozprawie lub udział w niej protokolanta, ulegającego wyłączeniu z art. 39 k. p. k. stanowi zarzut kasacji z art. 497 k. p. k.

Przyczyna wyłączenia sędziego lub protokolanta oparta na stosunku z adwokatem nie ustaje, choćby adwokat zastąpił się na rozprawie swoim aplikantem. Z. O. S. N. 411/31.

Art. 233. Do protokułu czynności sądowej wciąga się:

a) dokładne oznaczenie miejsca i czasu dokonanej czynności;

b) imiona i nazwiska osób biorących w niej udział;

c) przebieg całej czynności;

d) wnioski i oświadczenia stron;

e) zapadłe postanowienia i zarządzenia.

O ile postępowanie samo w sobie nie zawiera istotnych uchybień, to wadliwe spisanie protokułu samo przez się nie uzasadnia przyczyny kasacyjnej.

Art. 234. Zeznania i oświadczenia osoby przesłuchiwanej wciąga się do protokułu, z możliwą dokładnością.

Art. 235. Osoby biorące udział w czynności mogą żądać wciągnięcia do protokułu wszystkiego, co dotyczy ich praw lub interesów.

Prawo to przysługuje nietylko stronom, ale i świadkowi, biegłemu, tłumaczowi. Decyzja, czy dane okoliczności wpisać do protokułu, należy zawsze do sędziego, względnie osoby, kierującej daną czynnością. Odmowę zaprotokułowania należy w protokule uwidocznić.

Art. 236. Protokuł stanowi wyłączny dowód zachowania form postępowania, chyba że udowodniono świadomy fałsz.

Brak wzmianki w protokule o dokonaniu jakiejś czynności uzasadnia przyjęcie, że dana czynność dokonaną nie została.

Zarzuty, podniesione w kasacji co do niedokładności protokułu rozprawy, bez zarzutu świadomego fałszu, usuwają się z pod rozpatrywania jako nie oparte na treści protokułu.

O ile protokuł rozprawy głównej, będący wyłącznym dowodem zachowania form postępowania (art. 236 k. p. k.), stwierdza, że oskarżonych pouczono o sposobie i terminie odwołania się od wyroku, oskarżeni zaś nie żądali następnie sprostowania protokułu i nie wskazują na nieścisłość co do pouczenia o środku odwoławczym, to uchybienie terminu do zapowiedzenia kasacji wynikło z winy samych oskarżonych, albowiem za przyczynę usprawiedliwiającą uchybienie terminu nie może być uważane niedostateczne zrozumienie pouczenia sądu.

Art. 237. § 1. Protokuł otwarcia roków przysięgłych, rozprawy sądowej oraz posiedzenia niejawnego podpisują przewodniczący i protokulant.

§ 2. Każdy inny protokuł podpisują wszystkie osoby biorące udział w danej czynności. Przed podpisaniem protokułu należy go odczytać i zaznaczyć to w protokule.

§ 3. Osoba mająca podpisać protokuł może zgłosić zarzuty co do jego treści. Zarzuty takie wciąga się do protokułu.

Art. 238. Wszelkiego rodzaju poprawki i uzupełnienia należy umieścić w końcu protokułu przed podpisaniem lub w osobno podpisanym dopisku.

Poprawki i uzupełnienia, nie dokonane w sposób przepisany w tym artykule, nie stanowią podstawy kasacyjnej, jeżeli uchybienie to nie mogło mieć wpływu na treść wyroku.

Art. 239. § 1. Dopóki sąd, w którym protokuł

rozprawy sporządzono, nie przesłał akt do wyższej instancji, strony mają prawo żądać sprostowania protokułu, wskazując na nieścisłości lub opuszczenia.

§ 2. Jeżeli przewodniczący i protokulant przychylą się do żądania strony, to przewodniczący zarządza sprostowanie protokułu; w przeciwnym razie *żądanie sprostowania protokułu rozpoznaje na posiedzeniu niejawnem sąd, orzekający w danej sprawie po wysłuchaniu protokulanta.*

§ 3. W razie różnicy zdań załącza się do protokułu wszystkie zdania odrębne.

Art. ten odnosi się tylko do protokułów rozprawy. Natomiast inne pomyłki prostować należy wedle art. 51 k. p. k.

Należy podnieść, że pierwszym warunkiem uznania przez sąd odwoławczy zarzutów nieścisłości protokułu za uzasadnione w myśl art. 475 k. p. k. musi być zgłoszenie ich w I instancji z żądaniem sprostowania protokułu w trybie art. 239 k. p. k. Jest to konieczne ze względu na to, że w przeciwnym razie byłoby otwarte pole do ustawicznego zgłaszania zarzutów, noszących charakter pieniaczy.

Nie jest koniecznem, aby zarzuty były motywowane, ponieważ często słuszny nawet zarzut nieścisłości protokułu nie da się umotywować. Wystarczy, jeśli strona w I instancji zażądała w myśl § 1 art. 239 k. p. k. sprostowania protokułu, wskazując na jego nieścisłość lub opuszczenia, a sąd tego żądania kategorycznie nie odrzucił z powodu, że nie odpowiada ono przebiegowi przewodu sądowego. Różnica zdań sędziów, którzy brali udział w rozprawie I instancji a także ich niepamięć w kwestji zarzutów nieścisłości protokułu, powinny wystarczyć do uznania, że zarzuty, w myśl art. 475 k. p. k., są uzasadnione.

Sprostowanie protokułu zeznań świadków nie może nastąpić przez ponowne ich przesłuchanie, zwłaszcza, jeżeli zapadło już orzeczenie, którego podstawę stanowi protokuł. Z. O. S. N. 402/31.

KSIĘGA VI.

Postępowanie przygotowawcze.

ROZDZIAŁ I.

Dochodzenie.

Art. 240. Każdy ma prawo, a każdy urząd w zakresie swego działania ma obowiązek, dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, zawiadomić o tem prokuratora, policję, wójta lub sołtysa.

Art. 241. § 1. Policja, dowiedziawszy się o przestępstwie ściganem z urzędu, przedsiębierze wszystko co potrzeba, aby zabezpieczyć jego ślady i dowody, oraz zawiadamia natychmiast właściwego oskarżyciela publicznego o przestępstwie i o przedsięwziętych czynnościach; zawiadomienie prokuratora o przestępstwie należącem do właściwości sądów grodzkich nie jest, bez osobnego polecenia, konieczne.

§ 2. Jeżeli o przestępstwie ściganem z urzędu dowie się wójt lub sołtys — zawiadomi natychmiast policję, a do czasu jej przybycia — przedsiębierze wszystko co potrzeba, aby zabezpieczyć ślady i dowody.

Art. 242. Skoro oskarżyciel publiczny otrzyma zawiadomienie lub w inny sposób dowie się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, przeprowadza w miarę potrzeby dochodzenie bezpośrednio lub za pośrednictwem policji.

Art. 243. § 1. Dochodzenie ma na celu wyjaśnienie, czy istotnie popełniono przestępstwo, kogo można o nie podejrzewać i czy jest dostateczna podstawa, by oskarżyciel mógł żądać wszczęcia postępowania sądowego.

§ 2. Dochodzenie polega na rozpytywaniu podejrzanych i osób, które mogą coś wiedzieć o przestępstwie lub jego sprawcy, na zbieraniu niezbędnych informacyj co do osoby podejrzanego, dokonywaniu wywiadów i innych czynności wynikających z istoty dochodzenia.

§ 3. Z przebiegu czynności przedsiębranych w toku dochodzenia sporządza się zapiski.

Dochodzenie nie jest jeszcze postępowaniem sądowem. Polega ono na dostarczeniu prokuratorowi takich danych, by mógł powziąć decyzję co do ewentualnego spowodowania postępowania sądowego, względnie umorzenia dochodzenia.

Dochodzenia można zarządzić i przeprowadzić jedynie w wypadkach, przewidzianych w ustawie, zasadniczo w toku postępowania przygotowawczego (księga VI k. p. k.), co wynika z art. 79, 93, 160, 170, 187, 188, 211, 240 i n., 251 i n., 281, 337 k. p. k., w innych wypadkach zaś tylko w razie wyraźnego postanowienia ustawy (art. 443, 594, 596, 597, 599, 615 k. p. k.). — Dochodzenia nie można przeprowadzać poza wypadkami, przewidzianemi w ustawie, a wszelka rozszerzająca wykładnia jest niedopuszczalna wobec okoliczności, że chodzi o przepisy uciążliwe, zwłaszcza w świetle art. 244 k. p. k. Jeżeli dochodzenie nie jest przewidziane w ustawie, uznać je należy za niedopuszczalne a ukaranie w myśl art. 244 k. p. k. za wyłączone. Z. O. S. N. 57/30.

Art. 244. § 1. Prokurator i policja państwowa mają prawo wzywać osoby do stawienia się z oznajmieniem skutków przewidzianych w art. 117.

§ 2. Grzywnę za niestawiennictwo orzeka sędzia śledczy lub sąd grodzki na wniosek prokuratora lub policji państwowej. Sprowadzenie niestawającego może zarządzić także prokurator.

Art. 245. § 1. Jeżeli oskarżyciel publiczny uzna, że okoliczności przytoczone w zawiadomieniu lub wyniki dochodzenia dają dostateczną podstawę do wszczęcia postępowania sądowego, to

składa wniosek o przeprowadzenie śledztwa lub wnosi akt oskarżenia.

§ 2. Do wniosku o przeprowadzenie śledztwa dołącza się zapiski dochodzenia.

Od decyzji prokuratora zależy, czy materjał, znajdujący się w jego ręku może dać podstawę jużto do umorzenia postępowania, już też do wszczęcia postępowania sądowego albo nawet wprost do wniesienia aktu oskarżenia. Może zatem prokurator wnieść akt oskarżenia już na podstawie samego doniesienia (o ile oczywiście nosi ono wszelkie cechy prawdziwości); może prowadzić dochodzenie sam lub zlecić jego przeprowadzenie policji; dostarczony mu przez policję materjał może uzupełnić wedle swego uznania. Zebrany w ten sposób materjał zakwalifikuje albo jako podstawę umorzenia, albo wniosku o wszczęcie śledztwa, albo aktu oskarżenia.

Art. 246. § 1. Jeżeli oskarżyciel publiczny uzna, że okoliczności przytoczone w zawiadomieniu nie zawierają podstawy do dalszego dochodzenia, lub że wyniki dochodzenia nie dają podstawy do wszczęcia postępowania sądowego, to umarza dochodzenie.

§ 2. O umorzeniu dochodzenia zawiadamia się:

a) pokrzywdzonego — stosownie do art. 70;

b) osobę, którą sąd przesłuchał jako podejrzaną lub co do której wydano nakaz aresztowania.

K. p. k. przewiduje umorzenie dochodzenia i śledztwa, natomiast konstrukcja prawna umorzenia w kierunku oznaczonej kwalifikacji czynu nie jest stanowczo przewidziana ani dopuszczalna. Także sąd, wydając wyrok, nie uniewinnia względnie nie uwalnia od kwalifikacji, skazując za ten sam czyn według innego przepisu karnego, niż wykazany aktem oskarżenia.

Umorzenie dochodzenia w kierunku zbrodni, występku a raczej wogóle przestępstwa, należącego do orzecznictwa sądu okręgowego, przy równoczesnem oskarżeniu o tensam czyn przed sądem grodzkim ze względu na cechy przestępstwa, należącego do orzecznictwa tego sądu, zawiera sprzeczność w samej treści.

Wnosząc akt oskarżenia do sądu grodzkiego, prokurator nie umarza dochodzenia, lecz właśnie załatwia je oskarżeniem. Nie potrzeba więc w tym wypadku zawiadamiać pokrzywdzonego o rzekomem umorzeniu.

Sąd grodzki nie jest w tym wypadku związany kwalifikacją prokuratora i mimo wniesienia aktu oskarżenia do sądu grodzkiego, może tenże sąd dopatrzeć się w danym czynie znamion przestępstwa, należącego do właściwości sądu okręgowego i uznać swą niewłaściwość. Porównaj atoli przepis § 3 art. 9 przep. wprow.

Art. 247. § 1. Oskarżyciel publiczny nie będący prokuratorem, sam dochodzenia nie umarza lecz przesyła je w tym celu stosownie do właściwości sądowi grodzkiemu lub prokuratorowi.

§ 2. Sąd grodzki, odmawiając umorzenia dochodzenia, przesyła sprawę prokuratorowi.

Art. 248. § 1. W razie umorzenia dochodzenia, sąd grodzki lub prokurator zarządza co potrzeba w przedmiocie dowodów rzeczowych.

§ 2. Na te zarządzenia służy zażalenie do sądu okręgowego.

§ 3. Stosownie do właściwości, sąd grodzki lub, na wniosek prokuratora, sąd okręgowy na posiedzeniu niejawnem, po wysłuchaniu podejrzanego lub jego obrońcy, w razie umorzenia dochodzenia wyda w wypadkach, prawem przewidzianych, postanowienie co do umieszczenia podejrzanego w zakładzie leczniczym lub co do zastosowania względem niego innych środków zabezpieczających.

§ 4. Na postanowienia, przewidziane w § 3, służy zażalenie.

Środki zabezpieczające, o których mowa w § 3, unormowane są szczegółowo w prawie materjalnem.

Na sam fakt umorzenia dochodzenia zażalenie nie służy. Pokrzywdzonemu przysługuje jedynie prawo z art. 70 k. p. k.

Art. 249. Dochodzenie umorzone może być na nowo podjęte w razie ujawnienia nowych oko-

liczności. Jednakże i w tym wypadku łączny czas pozbawienia podejrzanego wolności nie może przekraczać okresów wskazanych w art. 171.

Umorzenie dochodzenia ma właściwie wedle k. p. k. raczej charakter przerwania dochodzenia aż do ewentualnego wyjścia na jaw nowych okoliczności.

Nie jest rzeczą oskarżonego kwestjonować, czy okoliczności, na których prokurator opiera podjęcie dochodzenia, są istotnie okolicznościami nowemi, uzasadniającemi podjęcie dochodzeń.

Żadnych formalności, połączonych np. ze wznowieniem postępowania, podjęcie dochodzenia nie wymaga.

Art. 250. § 1. W sprawach o przestępstwa z oskarżenia prywatnego policja na żądanie oskarżyciela przyjmuje jego skargę i w razie potrzeby zabezpiecza dowody, poczem kieruje sprawę do właściwego sądu.

§ 2. Sąd, jeżeli uzna to za niezbędne, poleca policji przeprowadenia dochodzenia.

Zadaniem policji jest zebranie nazwisk i adresów świadków zajścia, ustalenie tożsamości osoby i miejsca zamieszkania napastnika.

Sąd zadecyduje, czy sprawa wymaga dalszego dochodzenia.

Okoliczność, iż w wypadku zameldowania przez pokrzywdzonego policji o przestępstwie prywatnoskargowem, policja nie ograniczyła się do skierowania skargi do sądu, lecz nadto przesłała pozbawiony proceduralnego znaczenia akt oskarżenia, jest dla wszczęcia i rozpoznania dalej sprawy obojętnym. Z. O. S. N. 251/31.

Art. 251. *§ 1. Jeżeli w toku dochodzenia zachodzi potrzeba:*

a) przesłuchania podejrzanego;

b) przesłuchania jako świadków pokrzywdzonego i osób, które zatrzymały lub sprowadziły podejrzanego, albo z nim równocześnie się stawiły;

c) przedsięwzięcia czynności, ustalającej ślady przestępstwa, a należy przypuszczać, że na rozpra-

wie głównej ślady nie dałyby się odtworzyć bez odczytania protokułu wymienionej czynności;

d) przesłuchania pod przysięgą świadka, którego zeznanie ma doniosłe znaczenie, a zachodzi obawa, że świadek nie stawi się na rozprawę główną z powodu przeszkód, nie dających się usunąć lub zbyt trudnych do usunięcia, albo z powodu znacznej odległości miejsca pobytu;

e) przesłuchania pod przysięgą świadka, którego zeznanie ma doniosłe znaczenie, a zachodzi obawa, że świadek bez przysięgi nie powie prawdy;

f) zbadanie stanu umysłowego podejrzanego;

g) przesłuchania świadka, zamieszkałego poza okręgiem sądu okręgowego lub wydziału zamiejscowego, właściwego dla danej sprawy, —

to sędzia śledczy lub sąd grodzki dokonywa powyższych czynności na wniosek prowadzącego dochodzenie.

§ 2. Jednocześnie z ustaleniem śladów przestępstwa należy dokonać i innych czynności sądowych, których równoczesne przeprowadzenie jest możliwe.

§ 3. Na postanowienie, odmawiające spełnienia czynności, służy zażalenie.

Punkty a, b, dają prokuratorowi możność zebrania i utrwalenia za pośrednictwem sądu najważniejszych momentów sprawy, a więc obrony oskarżonego tudzież zeznań pokrzywdzonego, który zwyczajnie będzie klasycznym świadkiem. Również osoby, które zatrzymują, względnie sprowadzają podejrzanego będą najczęściej bezpośrednimi świadkami czynu.

Punkt zaś d ma na celu zaoszczędzenie świadkowi trudów dalekiej podróży a zarazem zaoszczędzenie kosztów Skarbowi Państwa.

Przy oględzinach osób, zwłok względnie miejsca czynu, przeprowadzanych przez sąd grodzki na zasadzie punktu c winien sędzia w myśl § 2 z własnej inicjatywy

przesłuchać obecnych na miejscu świadków czynu względnie i oskarżonego.

Porównaj art. 338 k. p. k.

ROZDZIAŁ II.

Czynności sądowe w toku dochodzenia.

Art. 252. W razie potrzeby sędzia śledczy lub sąd grodzki dokonywa czynności wskazanych w art. 251 od *a)—f)* także na żądanie pokrzywdzonego lub podejrzanego, a w wypadkach niecierpiących zwłoki — z urzędu.

Od swobodnego uznania sędziego, przyczem nie ma nawet zażalenia na wypadek odmowy, zależy, czy sędzia dokona tych czynności na żądanie innych osób, aniżeli oskarżyciela.

Art. 253. § 1. O terminie czynności sądowych, dokonywanych w toku dochodzenia, sąd zawiadamia w miarę możności oskarżyciela oraz podejrzanego lub jego obrońcę. Podejrzanego aresztowanego sprowadza się tylko wtedy, gdy sąd uzna to za niezbędne.

§ 2. Strony, o ile się stawią, mają prawo być obecne przy tych czynnościach i zadawać pytania świadkom i biegłym. Niestawiennictwo stron nie wstrzymuje czynności.

§ 3. Jeżeli nie zawiadomiono strony zawczasu o terminie czynności sądowej, należy zawiadomić o jej dokonaniu.

§ 4. Sąd przesyła akta dokonanych czynności prokuratorowi, jeżeli sprawa należy do właściwości sądu okręgowego lub sądu przysięgłych, albo jeśli prokurator tego żąda, w innych zaś wypadkach — właściwemu sądowi grodzkiemu.

W związku z tym art. pozostają art. 268, 344, 345, 442, 446 i 632 k. p. k.

Art. 254. Jeżeli sędziego niema na miejscu,

a zwłoka groziłaby zanikiem śladów lub dowodów przestępstwa, to prokurator albo policja państwowa dokonywa w zastępstwie sędziego czynności wskazanych w art. 251 lit. *c)* i *d)*.

Art. 255. § 1. W wypadku, przewidzianym w art. 254, mają odpowiednie zastosowanie przepisy przewidziane dla czynności sądowych.

§ 2. Z przebiegu czynności sporządza się protokuł, w którym się zaznacza, dlaczego wykonano je w zastępstwie sędziego.

Art. 256. § 1. W wypadkach art. 254 i 255, zachowując przy sporządzaniu protokułów przepisy przewidziane dla protokułów sądowych, można jako protokulanta przybrać urzędnika sekretarjatu prokuratorskiego lub funkcjonarjusza policji państwowej.

§ 2. Jeżeli protokulanta nie przybrano, powołuje się do obecności dwuch pełnoletnich okolicznych mieszkańców nieskazitelnej opinji, umiejących czytać i pisać, którzy podpisem stwierdzają zgodność protokułu z przebiegiem czynności. O tym obowiązku należy ich uprzedić. Nieusprawiedliwiona odmowa udziału w czynności ulega karze grzywny, jak niestawiennictwo świadka (art. 117).

Art. 257. Czynności dokonane w myśl art. 254 i 255 mają moc czynności sądowych, a protokuły sporządzone z zachowaniem przepisów art. 256 — moc protokułów sądowych.

Protokuły te mogą być w myśl art. 339 odczytywane na rozprawie głównej.

ROZDZIAŁ III.

Śledztwo.

Art. 258. § 1. Śledztwo prowadzi bądź sędzia

śledczy, któremu dana sprawa przypadnie w drodze przyjętego w sądzie okręgowym podziału czynności, bądź na wniosek prokuratora sędzia, którego prezes sądu okręgowego wyznaczy dla danej sprawy.

§ 2. Prowadzenie śledztwa poza siedzibą sądu okręgowego, prezes sądu okręgowego może na wniosek prokuratora zlecić sądowi grodzkiemu.

§ 3. Sąd apelacyjny może na wniosek prokuratora apelacyjnego zlecić prowadzenie śledztwa sędziemu śledczemu do spraw wyjątkowego znaczenia.

§ 4. Sąd Najwyższy na wniosek Naczelnego Prokuratora może do przeprowadzenia danej sprawy wyznaczyć jednego z pośród sędziów śledczych do spraw wyjątkowego znaczenia czynnych w sądach apelacyjnych.

Śledztwo można wszcząć o pewien fakt, jakkolwiek w chwili wszczęcia śledztwa osoba sprawcy nie jest jeszcze znana.

Śledztwo ma charakter postępowania sądowego.

Art. 259. § 1. Śledztwo prowadzi się tylko w sprawach należących do właściwości sądu przysięgłych lub sądu okręgowego.

§ 2. Zadaniem śledztwa jest:

a) wszechstronne wyjaśnienie okoliczności sprawy celem ustalenia, czy należy przeprowadzić rozprawę główną, czy też umorzyć postępowanie sądowe;

b) utrwalenie dla sądu wyrokującego dowodów, które inaczej mogłyby zaginąć.

Nie ma śledztwa w postępowaniu w sprawach nieletnich oraz w postępowaniu doraźnem.

Art. 260. Śledztwo jest konieczne:

a) w sprawach o zbrodnie, należących do właściwości sądów przysięgłych;

b) w sprawach popieranych przez oskarżyciela posiłkowego.

Sprawy, należące do właściwości sądów przysięgłych wymienione są przy § 2 art. 3 przep. wprow.

W sprawach, w niniejszym art. wymienionych, śledztwo musi być przeprowadzone bez względu na to, czy sprawa jest zawiła oraz, czy poszlaki przeciw danemu sprawcy są dostateczne. Natomiast jest rzeczą sędziego śledczego zbadać i stosownie do tego postąpić, czy dany czyn zawiera cechy przestępstwa, podlegającego sądom przysięgłych lub czy wniosek o wszczęcie śledztwa złożyła osoba uprawniona.

Przepis punktu b tego art. ma uzasadnienie w tem, iż przecież oskarżyciel posiłkowy nie ma możności ani środków, ani wreszcie prawa przesłuchać np. świadków lub dokonywać innych czynności, prowadzących do ustalenia czynu i sprawcy. Prokurator tych czynności nie dokona, gdyż on powziął już decyzję w kierunku umorzenia dochodzenia.

Art. 261. W innych sprawach niż wymienione w art. 260, śledztwo prowadzi się:

a) na wniosek prokuratora, jeżeli tego wymagają zawiłe okoliczności sprawy;

b) na wniosek oskarżonego, jeżeli sędzia śledczy uzna to za potrzebne.

Wniosek taki może być uczyniony jedynie aż do wniesienia oskarżenia, wyjąwszy wypadki, przewidziane w art. 351 k. p. k.

Jednakże w razie wyjścia na jaw nowych okoliczności może prokurator czy oskarżony mimo poprzedniej odmowy wszczęcia śledztwa, wniosek w tym kierunku ponowić.

Art. 262. Jeżeli sędzia śledczy nie zgadza się z wnioskiem prokuratora o wszczęcie śledztwa, to przedstawia sprawę sądowi okręgowemu do rozstrzygnięcia, przedsiębierze jednak czynności niecierpiące zwłoki.

Sędzia śledczy sam nie może z mocy własnej decyzji odmówić wnioskowi prokuratora o wszczęcie śledztwa.

Art. 263. W przedmiocie wniosku oskarżonego o wszczęcie śledztwa sędzia śledczy wydaje

postanowienie, mocą którego bądź oddała wniosek, bądź wszczyna śledztwo. Odpis postanowienia przesyła się oskarżycielowi i oskarżonemu.

Art. 264. Na postanowienia sędziego śledczego i sądu okręgowego w przedmiocie wszczęcia śledztwa służy zażalenie.

Art. 265. Oskarżonego dostawionego do sędziego śledczego sędzia jest obowiązany natychmiast przesłuchać i najdalej w ciągu dwudziestu czterech godzin od chwili dostawienia wydać postanowienie o jego aresztowaniu lub wypuszczeniu na wolność.

Nieprzesłuchanie oskarżonego w ciągu 24 godzin nie powoduje samo przez się wypuszczenia oskarżonego na wolność.

Art. 266. § 1. Sędzia śledczy przedsiębierze wszelkie czynności z własnej inicjatywy, lecz strony mają prawo składania mu wniosków.

§ 2. Wniosek prokuratora o uchylenie lub złagodzenie środka zapobiegawczego jest dla sędziego śledczego wiążący.

§ 3. Sędzia śledczy nie może pozostawić bez uwzględnienia prawnych wniosków prokuratora.

§ 4. Na postanowienie oddalające wniosek służy zażalenie.

Art. 267. Jeżeli w toku śledztwa ujawni się przestępstwo nieobjęte wnioskiem o wszczęcie śledztwa, sędzia śledczy zawiadamia o tem prokuratora i przedsiębierze niezbędne czynności.

Prokurator, zawiadomiony przez sędziego o nowem przestępstwie, może co do niego albo przeprowadzić dochodzenie albo też uczynić wniosek o objęcie śledztwem także i tego przestępstwa, o ile w tym ostatnim wypadku zachodzą wymogi art. 259 i n.

Art. 268. § 1. Prokurator ma prawo być obecny przy wszystkich czynnościach śledczych. Do-

puszczenie obecności innych stron zależy od uznania sędziego śledczego.

§ 2. Przepisy art. 253 § 1, 2 i 3 mają odpowiednie zastosowanie, jeżeli sędzia śledczy dokonywa czynności, której według wszelkiego prawdopodobieństwa nie będzie można powtórzyć na rozprawie głównej.

Art. 269. *Jeżeli zachodzi potrzeba dokonania czynności śledczej poza okręgiem sądu grodzkiego mającego siedzibę w tej samej miejscowości, co sędzia prowadzący śledztwo, albo przesłuchania osoby, przebywającej poza takim okręgiem, wówczas sędzia może zwrócić się o to do miejscowego sędziego śledczego lub sądu grodzkiego.*

Art. 270. Jeżeli okoliczności sprawy tego wymagają, sędzia śledczy może wzywać do siebie osoby przebywające w innym okręgu oraz dokonywać czynności i poza swoim okręgiem.

Art. 271. § 1. Uznawszy, że niema widoków, aby dalsze prowadzenie śledztwa mogło dostarczyć podstawy do rozprawy głównej, sędzia śledczy zawiadamia o tem oskarżyciela.

§ 2. W sprawie popieranej przez prokuratora sędzia śledczy jednocześnie z zawiadomieniem przesyła mu akta.

Sędzia śledczy winien swe postanowienie wedle tego art. zapadłe, umotywować, prokurator nie jest w niczem związany oświadczeniem sędziego śledczego, że nie ma widoków na dalsze pozytywne prowadzenie śledztwa i może mimoto zawnioskować jużto uzupełnienie śledztwa, już też nawet wnieść akt oskarżenia.

§ 151 regul. sądowego (Nr. 42 D. U. R. P. z r. 1929 poz. 352.) brzmi:

„Sędzia śledczy, postanawiając zawiadomić oskarżyciela o braku widoków dalszego prowadzenia śledztwa (art. 271 § 1), winien to uzasadnić".

§ 76 regul. prokur. (Nr. 102 D. U. R. P. z 1931 poz. 784) brzmi:

„Składając wniosek o umorzenie śledztwa, prokurator winien go uzasadnić".

Wyrażenie zgody na umorzenie nie wymaga uzasadnienia, o ile prokurator podziela uzasadnienie postanowienia sędziego śledczego powziętego w trybie art. 271 k. p. k.

Art. 272. § 1. Sędzia śledczy umarza śledztwo:

a) jeżeli oskarżyciel posiłkowy lub prywatny tego zażąda lub na to się zgadza;

b) jeżeli prokurator tego zażąda lub na to się zgadza, a w sprawie niema pokrzywdzonego;

c) jeżeli po złożeniu przez prokuratora wniosku o umorzenie śledztwa lub po wyrażeniu przezeń zgody na umorzenie pokrzywdzony w terminie zawitym tygodniowym od zawiadomienia nie złoży za pośrednictwem sędziego śledczego wniosku o przyznanie mu praw oskarżyciela posiłkowego w myśl art. 70;

d) jeżeli oskarżyciel prywatny, stosownie do art. 277, w terminie zawitym dwutygodniowym, względnie tygodniowym, od zawiadomienia go o postanowieniu sędziego śledczego, wydanem w myśl art. 271, nie wniesie za pośrednictwem sędziego śledczego aktu oskarżenia lub nie złoży wniosku o uzupełnienie śledztwa.

§ 2. O umorzeniu śledztwa sędzia śledczy zawiadamia oskarżonego.

Sędzia śledczy umarza śledztwo w trybie art. 272 § 1 lit. b k. p. k. także wówczas, gdy zawiadomienia, przewidzianego w art. niniejszym § 1 lit. c nie można doręczyć z powodu, że pokrzywdzony jest nieznany lub doręczenie nie jest możliwe, zwłaszcza z powodu braku adresu pokrzywdzonego. W razie śmierci pokrzywdzonego wchodzą w grę art. 60 i 72 k. p. k. Do zawiadomienia pokrzywdzonego zasady, zawarte w art. 78 nie mają zastosowania.

Przepisane w art. 70 i 272 § 1 lit. c zawiadomienie, przeznaczone dla nieletnich do lat 17 lub ubezwłasnowolnionych, doręcza się osobom, wymienionym

w art. 61 k. p. k., nieletnim zaś, którzy ukończyli lat 17, według ogólnych zasad. Z. O. S. N. 170/30.

Por. §§ 151, 152, 153, 154 reg. wew. urz. sądów.

Art. 273 *§ 1. Umarzając śledztwo, sędzia śledczy wydaje postanowienie co do dowodów rzeczowych, a w wypadkach, prawem przewidzianych, przesyła sprawę do sądu okręgowego celem powzięcia na posiedzeniu niejawnem, po wysłuchaniu oskarżonego lub jego obrońcy, postanowienia co do umieszczenia oskarżonego w zakładzie leczniczym lub zastosowania względem niego innych środków zabezpieczających.*

§ 2. Na postanowienia powyższe służy zażalenie.

Art. 274. Uznawszy, że śledztwo dostarczyło już podstawy do rozprawy głównej, sędzia śledczy raz jeszcze przesłuchuje oskarżonego i zaznajamia go z treścią zebranych dowodów, poczem dopiero, jeżeli wobec wyjaśnień oskarżonego nie zajdzie potrzeba uzupełnienia śledztwa, wydaje postanowienie, mocą którego zamyka śledztwo.

Mimo uznania przez sędziego, że śledztwo dostarczyło podstawy do rozprawy głównej, może prokurator zażądać uzupełnienia śledztwa, a nawet uczynić wiążący sędziego wniosek o umorzenie śledztwa.

Art. 275. O zamknięciu śledztwa sędzia śledczy zawiadamia niezwłocznie oskarżyciela, przyczem prokuratorowi przesyła akta śledztwa.

Art. 276. Na czynności sędziego śledczego służy zażalenie osobom, których prawa zostały przez te czynności obrażone.

ROZDZIAŁ IV.

Akt oskarżenia.

Art. 277. § 1. Prokurator jest obowiązany w ciągu dwuch tygodni od daty otrzymania akt

śledztwa, stosownie do art. 271 § 2 lub art. 275 bądź złożyć sądowi akt oskarżenia, bądź przesłać sędziemu śledczemu wniosek o umorzenie lub uzupełnienie śledztwa.

§ 2. Jeżeli oskarżony jest aresztowany, termin ten wynosi siedem dni.

Art. 278. Terminy wskazane w art. 277 są dla oskarżyciela posiłkowego i prywatnego zawite. Liczy się je od dnia zawiadomienia ich o zamknięciu śledztwa.

Art. 279. Akt oskarżenia powinien zawierać:

a) imię, nazwisko oskarżonego oraz inne szczegóły niezbędne do ustalenia jego tożsamości;

b) dokładne określenie zarzucanego czynu ze wskazaniem czasu, miejsca i innych okoliczności jego popełnienia;

c) wskazanie przepisu ustawy karnej, pod który zarzucany czyn podpada;

d) wskazanie sądu, przed którym ma się odbyć rozprawa główna;

e) uzasadnienie oskarżenia.

Określenie zarzucanego czynu z punktu b musi zawierać wszystkie istotne cechy ustawowe zarzuconego oskarżonemu przestępstwa.

Uzasadnienie oskarżenia nie jest wymagane: 1) w postępowaniu doraźnem; 2) w postępowaniu uproszczonem; 3) w postępowaniu karno-administracyjnem; 4) w postępowaniu przed sądami grodzkiemi. W postępowaniu wobec nieletnich nie ma wogóle aktu oskarżenia.

Art. 280. W sądzie grodzkim wystarcza, jeżeli akt oskarżenia zawiera oznaczenie osoby oskarżonego i zarzucanego mu czynu.

Akt ten może być wniesiony piśmiennie, może być zgłoszony i do protokołu, lecz musi odpowiadać wymogom art. 230 i 280 k. p. k., a przedewszystkiem musi istnieć przed rozpoczęciem sprawy w sądzie grodzkim, to jest musi być zgłoszony najpóźniej do momentu przystąpienia do postępowania dowodowego.

które, jako najistotniejsza część postępowania sądowego, stanowi właściwie jego początek.

Jeśli pokrzywdzony aktu oskarżenia nie wniósł, lub wniósł go zapóźno, traci prawa oskarżyciela posiłkowego i to bezpowrotnie.

Nie może on, wobec przepisu art. 73 k. p. k., popierać cudzego oskarżenia, oskarżenia oskarżyciela publicznego, gdyż nie zrealizował w swoim czasie przysługujących mu praw do własnego samoistnego oskarżenia. Z. O. S. N. 34/30.

Art. 281. § 1. Do aktu oskarżenia dołącza się wykaz osób, których wezwania oskarżyciel żąda, ze wskazaniem ich adresów, oraz wskazuje się inne dowody, których przeprowadzenie na rozprawie głównej oskarżyciel uważa za niezbędne.

§ 2. Wraz z aktem oskarżenia przesyła się sądowi akta śledztwa lub dochodzenia oraz inne załączniki sprawy.

Nie jest obowiązkiem oskarżyciela wskazywać okoliczności, na które powołane przezeń osoby mają być przesłuchane.

Art. 282. Jeżeli oskarżyciel upatruje potrzebę zastosowania względem oskarżonego środka zapobiegawczego albo zmiany środka już zastosowanego, to wniosek swój w tym przedmiocie dołącza do aktu oskarżenia.

Wniosek ten rozpoznaje sąd na posiedzeniu niejawnem.

Art. 283. W sprawach, należących do właściwości sądu okręgowego lub sądu przysięgłych, akt oskarżenia, pochodzący od oskarżyciela posiłkowego nie posiadającego kwalifikacyj obrońcy w rozumieniu art. 86, powinien być podpisany przez adwokata.

Sędzia, asesor lub aplikant, względnie inna osoba, ustanowiona przez kierownika sądu wedle art. 93 k. p. k. nie ma prawa podpisywania aktu oskarżenia.

art. 283 - podpis adwokata Konieczny

70

[illegible] należących do S. okręgowego akt oskarżenia

KSIĘGA VII.

Postępowanie przed sądem pierwszej instancji.

DZIAŁ I.

Postępowanie przed sądem okręgowym.

ROZDZIAŁ I.

Przygotowanie do rozprawy głównej.

Art. 284. § 1. Jeżeli akt oskarżenia nie odpowiada warunkom formalnym przepisanym w art. 279, 281 i 283, prezes sądu zwraca go oskarżycielowi w celu uzupełnienia braków w terminie siedmiodniowym.

§ 2. Termin ten dla oskarżyciela posiłkowego i prywatnego jest zawity.

Podkreślić należy, że przepis tego art. nie ma charakteru postanowienia ogólnego, które mogłoby być zastosowane w innych wypadkach i odnosi się jedynie do aktu oskarżenia, wobec czego np. sąd nie ma obowiązku ani nawet prawa zwracać kasacji do uzupełnienia braku.

Jeżeli zarządzenie kierownika sądu było niesłuszne i zamykało temsamem drogę do wydania wyroku, to służy zażalenie w myśl art. 448 i 456 k. p. k.

Art. 285. Prezes zarządza doręczenie oskarżonemu odpisu aktu oskarżenia wraz z listą osób, które ma się wezwać do sądu, i wykazem dowodów, wskazanych przez oskarżyciela, oraz oznajmia oskarżonemu, że służy mu w terminie zawitym siedmiodniowym od daty doręczenia prawo wniesienia przeciw aktowi oskarżenia sprzeciwu podpisanego przez adwokata.

Jeżeli oskarżony jest ubogi, kierownik sądu wyznacza mu obrońcę po myśli art. 89. Art. 93 § 2 nie może mieć zastosowania.

Z treści przepisów art. 285, 489 i 582 k. p. k. wynika, że za podpis na pismach w rzeczonych art. wymienionych nie może uchodzić podpisanie nazwiska zapomocą maszyny. Z. O. S. N. 157/30.

Art. 286. Podstawą sprzeciwu może być tylko:

a) brak znamion przestępstwa w czynie zarzucanym oskarżonemu;

b) złożenie aktu oskarżenia przez nieuprawnionego oskarżyciela;

c) istnienie okoliczności uzasadniających umorzenie postępowania w myśl art. 3;

d) niewłaściwość sądu.

Kwestję dostateczności dowodów należy pozostawić sądowi wyrokującemu Zarzut, dotyczący obrazy przepisów art. 260 k. p. k. nie może być skuteczną podstawą sprzeciwu. W wypadkach jednak, jeżeli zarzut ten jest słuszny, postąpi kierownik sądu w myśl art. 290 k. p. k.

Art. 287. Sąd, do którego wniesiono akt oskarżenia, rozpoznaje sprzeciw na posiedzeniu niejawnem.

Art. 25 przep. wprow. normuje postępowanie ze sprzeciwem w postępowaniu uproszczonem.

Art. 288. § 1. Po rozpoznaniu sprzeciwu, sąd bądź umarza postępowanie w całości lub w części, bądź odrzuca sprzeciw, bądź wreszcie, uznając niewłaściwość sądu, przekazuje sprawę komu należy.

§ 2. Na postanowienie w tym przedmiocie oskarżycielowi służy zażalenie.

Zatem jedynie w razie uwzględnienia sprzeciwu przysługuje zażalenie i to oczywiście tylko oskarżycielowi. Natomiast na nieuwzględnienie sprzeciwu oskarżony żalić się nie może, gdyż przysługują mu środki obrony na rozprawie głównej.

Umorzenie postępowania z powodu braku cech przestępstwa może zapaść w formie postanowienia, powziętego przed rozprawą. Natomiast na rozprawie należy, w razie braku cech przestępstwa, wydać wyrok uniewinniający. Z. O. S. N. 118/31.

Art. 289. § 1. Jeżeli prezes uważa, że zachodzi jeden z wypadków wymienionych w art. 286, to, nie zarządzając doręczenia aktu oskarżenia, wnosi sprawę na posiedzenie niejawne.

§ 2. Przepisy o sprzeciwie mają odpowiednie zastosowanie.

Na okoliczności, mogące być przedmiotem sprzeciwu winien baczyć także sąd z urzędu a w pierwszym rzędzie prezes, badając formalną stronę aktu oskarżenia.

Art. 290. Prezes wnosi również sprawę na posiedzenie niejawne, jeżeli uważa, że zachodzi konieczność przeprowadzenia lub uzupełnienia śledztwa, albo przedsięwzięcia poszczególnych czynności śledczych, albo też innego zarządzenia przekraczającego władzę prezesa.

Do tych spraw należeć będzie np. zastosowanie lub zmiana środka zapobiegawczego, kwestja połączenia lub rozłączenia sprawy, wyłączenia sprawy nieletniego itd. W postępowaniu uproszczonem prerogatywy te służą sędziemu jednostkowemu.

Art. 291. Niezwłocznie po uprawomocnieniu się aktu oskarżenia, prezes sądu wyznacza termin rozprawy głównej i zarządza wysłanie wezwań z uwzględnieniem czasu potrzebnego stronom na przygotowanie się do obrony.

Strona może ponosić skutki swego niestawiennictwa na rozprawie tylko w wypadku, gdy ściśle zachowano przepisy o doręczeniu wezwań. Z. O. S. N. 306/31.

Art. 292. § 1. Pomiędzy doręczeniem wezwania oskarżonemu a terminem rozprawy powinno upłynąć przynajmniej siedem dni.

§ 2. W razie niezachowania tego terminu oskarżony może żądać odroczenia rozprawy.

Sąd nie może odmówić odroczenia, jeżeli nie zachowano siedmio-dniowego terminu. Jeżeli atoli oskarżony lub jego obrońca nie skorzystali z przysługującego im prawa żądania odroczenia rozprawy w chwili rozpoczęcia

rozprawy głównej, nie mogą już później tego uczynić ani też nie mogą na to się żalić w drodze apelacji lub kasacji.

Obowiązek zachowania 7-dniowego terminu nie dotyczy obrońcy oskarżonego.

Przepis tego art. nie ma zastosowania w postępowaniu doraźnem.

Art. 293. Jeżeli strona ma obrońcę, pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego, należy ich również zawiadomić o terminie.

Jeżeli obrońcy z urzędu nie dano możności zaznajomienia się ze sprawą i porozumienia się z oskarżonym zawczasu, doręczając mu zawiadomienie np. w przeddzień rozprawy, to tem samem pogwałcono zarówno istotną myśl prawodawcy, jak i prawa oskarżonego. Z. O. S. N. 120/31.

Art. 294. Prokuratora zawiadamia się o terminie przez doręczenie mu listy wyznaczonych spraw.

Art. 295. *§ 1. Strony mają prawo wnosić w terminie dwutygodniowym od daty doręczenia odpisu aktu oskarżenia o wezwanie innych osób oraz sprowadzenie innych dowodów, prócz wskazanych w wykazie, załączonym do aktu oskarżenia, o czem należy uprzedzić oskarżonego przy doręczeniu odpisu aktu oskarżenia.*

§ 2. Wskazując nowe osoby lub inne dowody, strona powinna podać okoliczności, które w ten sposób chce stwierdzić.

Pominięcie wniosku dowodowego, postawionego w myśl art. 295 k. p. k. stanowi tylko wówczas obrazę tego przepisu, jeżeli odnośny wniosek ponowiony zostanie w toku rozprawy.

Strona ma obowiązek podać okoliczności, na które żąda przesłuchania zawnioskowanych w myśl tego art. świadków.

Sąd na rozprawie głównej nie ma prawa odmówić przesłuchania świadka lub biegłego wyłącznie tylko z tego powodu, że strona nie uczyniła w swoim czasie w myśl tego art. wniosku o ich wezwanie do rozprawy.

Pominięcie bez należytego uzasadnienia wniosku dowodowego ze świadków nie mogło mieć wpływu na treść wyroku i na uzasadnienie jego uchylenia, jeżeli sąd uznał za ustalone te okoliczności, dla stwierdzenia których obrońca oskarżonego powołał świadków. Z. O. S. N. 26/31.

Zaskarżając wyrok sądu apelacyjnego, nie można zarzucić obrazy art. 295 k. p. k., odnoszącego się tylko do okresu przygotowania do rozprawy głównej. Wniosek dowodowy może być odrzucony, gdy już w momencie jego zgłoszenia widoczną jest jego zupełna bezwartościowość. Z. O. S. N. 68/31.

Art. 296. Wezwanie świadków i biegłych oraz sprowadzenie dowodów wskazanych przez stronę zarządza prezes sądu, a wykaz ich doręcza się niezwłocznie stronie przeciwnej.

Przepis ten ma oczywiście zastosowanie także i do dowodu, dopuszczonego na skutek wniosku, uczynionego w myśl art. 295 k. p. k.

Art. 297. § 1. Jeżeli prezes sądu uznaje, że okoliczności, na których stwierdzenie świadka wskazano, nie mogą mieć wpływu na treść wyroku, to wnosi sprawę na posiedzenie niejawne.

§ 2. *Wniosek złożony po terminie, prezes wnosi na posiedzenie niejawne sądu, który może powziąć postanowienie odmowne, jeżeli zachodzą warunki, przewidziane w art. 330[1].*

§ 3. *Przepisy § 1 i 2 nie dotyczą prokuratora.*

Różnica między § 1 a 2 tego art. polega na tem, że wezwać świadków i sprowadzić dowody zawnioskowane w terminie 14-dnowym może mocą własnej decyzji prezes. Natomiast odmowa takiemu wnioskowi może być powzięta tylko na posiedzeniu niejawnem sądu.

Natomiast wnioski, złożone po upływie terminu z art. 295 k. p. k. muszą być zawsze rozpatrywane na posiedzeniu niejawnem.

Art. 298. Strona, której w myśl art. 297 odmówiono wezwania świadków lub biegłych, może sama sprowadzić ich do sądu.

Art. 299. Niezależnie od żądania stron, pre-

zes sądu ma prawo wzywać świadków i biegłych oraz sprowadzać inne dowody.

Art. 300. § 1. W sprawach o przestępstwa, za które ustawa przepisuje jako najwyższe kary grzywnę lub pozbawienie wolności na czas do jednego roku, albo obie te kary łącznie, niezależnie od kar dodatkowych, *tudzież w sprawach, dotyczących tylko wydania wyroku łącznego*, osobiste stawiennictwo oskarżonego jest obowiązkowe wtedy tylko, gdy sąd wyraźnie uzna je za niezbędne, co należy zaznaczyć w wezwaniu.

§ 2. We wszystkich innych sprawach oskarżony jest obowiązany stawić się do sądu osobiście.

Postanowienie § 2 art. 300 k. p. k. dotyczy wyłącznie stawiennictwa oskarżonego na rozprawie głównej przed sądem pierwszej instancji i nie może być analogicznie stosowane do rozprawy apelacyjnej, wobec treści szczegółowych przepisów art. 479 i 480 k. p. k. oraz kasacyjnej wobec art. 508 k. p. k.

Postanowienie o wezwaniu oskarżonego do osobistego stawiennictwa może zapaść przy wstępnem rozpatrywaniu sprawy (art. 290 k. p. k.) później zaś na posiedzeniu niejawnem albo też w toku rozprawy wedle art. 379 k. p. k.

Obraza tego art. stanowi przyczynę kasacyjną (art. 497 ustęp c).

Art. 301. § 1. Oskarżonego, osadzonego tymczasowo w areszcie w siedzibie sądu, sprowadza się w każdym razie na rozprawę główną.

§ 2. W sprawach, w których stawiennictwo oskarżonego nie jest obowiązkowe, a oskarżony jest osadzony w areszcie w innym okręgu sądowym, sprowadza się go na rozprawę wtedy tylko, gdy sąd uzna to za niezbędne.

Przepis § 1 tego art. ma być stosowany i wtedy, gdy stawiennictwo oskarżonego pozatem nie jest obowiązkowe i chociażby nie było konieczne. Obojętnem jest, czy oska-

rżony przebywa w areszcie w tej sprawie, która ma być przedmiotem rozprawy, czy też w sprawie innej.

Ilekroć sąd grodzki wbrew przepisowi § 2 tego art. rozpozna sprawę zaocznie, sąd odwoławczy może to uchybienie naprawić, zarządzając sprowadzenie w myśl § 1 art. 479 k. p. k. oskarżonego aresztowanego na rozprawę. Z. O. S. N. 102/31.

Art. 302. Oddalenie jakiegokolwiek wniosku przed rozprawą główną nie tamuje podniesienia tego wniosku na rozprawie, choćby się nie ujawniły nowe okoliczności.

ROZDZIAŁ II.

Ogólny porządek rozprawy głównej.

Art. 303. Przewodniczący kieruje rozprawą i czuwa nad jej prawidłowym tokiem, bacząc, aby, o ile szczególne względy nie stoją temu na przeszkodzie, dowody na poparcie oskarżenia były przedstawione przed dowodami służącemi do obrony.

W myśl art. 313 od zarządzenia przewodniczącego, przewidzianego w tym art. służy odwołanie do sądu.

Przepis drugiej części tego art. nie uchybia w niczem swobodnej decyzji sądu, w jakim porządku mają być przeprowadzone poszczególne dowody.

Art. 304. § 1. Oskarżonemu, świadkom i biegłym zarówno sędziowie jak strony zadają pytania bezpośrednio, o ile przewodniczący inaczej nie zarządzi.

§ 2. Przewodniczący uchyla pytania, które uznaje za niestosowne.

Przewodniczący skorzysta z tego prawa, jeżeli strony stawiają pytania jużto nie odnoszące się do istotnych okoliczności sprawy, już też stawiają pytania w sposób niejasny lub niezrozumiały.

Art. 305. § 1. Przewodniczący daje stronom

możność wypowiedzenia się co do wszystkich przedmiotów ulegających rozstrzygnięciu.

§ 2. Jeżeli w jakiejkolwiek kwestji jedna ze stron zabiera głos, prawo głosu służy również wszystkim innym stronom, w każdym jednak razie oskarżonemu lub jego obrońcy służy głos ostatni.

Zasada procesu wymaga, żeby sąd żadnej kwestji spornej nie rozstrzygał przed wysłuchaniem stron. Zasada zaś równouprawnienia stron procesowych wymaga, żeby prawo głosu było dane w każdej kwestji wszystkim stronom.

W zasadzie każdej stronie przysługuje tylko raz prawo zabierania głosu. Dopuszczanie replik zależy od przewodniczącego z zachowaniem jednak zasady, wyrażonej w ostatnich słowach tego art. (patrz art. 355 k. p. k.).

Art. 306. Przewodniczący rozstrzyga ostatecznie o przychylnem załatwieniu każdego wniosku strony, jeżeli inna strona się nie sprzeciwia. W przeciwnym razie musi zapaść postanowienie sądu.

Pod inną stroną rozumieć należy nietylko oskarżonego, prokuratora i oskarżyciela prywatnego, ale i oskarżyciela posiłkowego tudzież powoda cywilnego.

Przewodniczący może własną władzą przychylić się do zgodnego wniosku stron, nie może jednak prócz przypadków, wyraźnie pozostawionych przez ustawę uznaniu przewodniczącego (art. 303, 305, 307 i in.) powziąć własną władzą postanowienia odmownego.

Rozumie się samo przez się, że nietylko strona, ale każdy ze sędziów może zwrócić przewodniczącemu uwagę na to, że nie należy uwzględnić wniosku a wtedy przewodniczący sam nie rozstrzygnie kwestji, lecz naradzi się ze sędziami.

Art. 307. Przewodniczący wydaje wszelkie zarządzenia niezbędne do utrzymania w sali sądowej spokoju i porządku.

Art. 308. Przewodniczący może wydać zarządzenia celem uniemożliwienia oskarżonemu wydalania się z sądu przed ukończeniem rozprawy.

Art. 309. § 1. Jeżeli oskarżony, pomimo upomnienia przez przewodniczącego, zachowuje się nadal w sposób zakłócający porządek rozprawy lub ubliżający powadze sądu, przewodniczący może wydalić go czasowo z sali sądowej.

§ 2. Po powrocie oskarżonego do sali, przewodniczący zawiadamia go o wszystkiem, co się odbywało w jego nieobecności, i daje mu możność złożenia w tej mierze wyjaśnień.

Uchybienie § 2 tego art. powoduje w myśl art. 497 lit. f. k. p. k. uchylenie wyroku. Obowiązek z tego art. istnieje nawet i w tym wypadku, gdy oskarżony miał obrońcę obecnego na sali sądowej.

Por. art. 335 k. p. k.

Art. 310. Jeżeli obrońca lub pełnomocnik strony, mimo upomnienia przez przewodniczącego, zachowuje się nadal w sposób zakłócający porządek rozprawy lub ubliżający powadze sądu, przewodniczący odbiera mu głos, a sąd może usunąć go od udziału w sprawie.

Usunięcie z sali oskarżyciela prywatnego lub powoda cywilnego albo ich prawnych zastępców nie może stanowić powodu do umorzenia sprawy lub oddalenia powództwa cywilnego.

Art. 311. § 1. Jeżeli usunięto obrońcę, przewodniczący na żądanie oskarżonego, a gdy obrona jest z mocy ustawy niezbędna — to z urzędu wyznacza mu nowego obrońcę.

§ 2. Jeżeli wyznaczony obrońca nie może objąć niezwłocznie obrony, należy rozprawę przerwać lub odroczyć.

Art. niniejszy ma na celu zapobieżenie krzywdzie, jakaby mogła w tym wypadku spotkać oskarżonego z powodu pozbawienia go obrony.

Kodeks nie wspomina o pełnomocniku oskarżyciela, wychodząc z założenia, że obecność na rozprawie pełnomocnika oskarżyciela nie jest nigdy z mocy ustawy niezbędna. Oskarżenie jest już dokładnie sformułowane tak,

że rozprawa może się odbyć bez obecności oskarżyciela prywatnego lub posiłkowego.

Art. 312. § 1. O ile art. 308 — 311 nie stanowią inaczej, mają zastosowanie przepisy art. 60 — 64 ustroju sądów powszechnych.

§ 2. Względem oskarżonego aresztowanego stosuje się w wypadku art. 61 ustroju sądów powszechnych zamknięcie odosobnione na czas do dwuch tygodni.

O utrzymaniu powagi sądu traktują także przepisy prawa o ustroju sądów pow., które brzmią:

Art. 60. § 1. Przewodniczący sądu może upomnieć osobę, która narusza powagę, spokój lub porządek czynności sądowych, a po bezskutecznem upomnieniu może ją wydalić.

§ 2. Uczestników sprawy sąd może wydalić tylko wtedy, gdy, mimo uprzedzenia o skutkach prawnych ich nieobecności, nadal zachowują się niewłaściwie.

Art. 61. § 1. W razie ciężkiego naruszenia powagi, spokoju lub porządku czynności sądowych, albo ubliżenia sądowi, innej władzy lub osobom biorącym udział w sprawie, sąd może skazać winnego na grzywnę do stu złotych lub na karę pozbawienia wolności do trzech dni.

§ 2. Skazanie jest natychmiast wykonalne i nie uchyla odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej.

§ 3. O ukaranie osoby, podlegającej sądownictwu wojskowemu, sąd zwraca się do władz wojskowych.

Art. 62. § 1. Grzywny wpływają na rzecz Skarbu Państwa.

§ 2. W razie niemożności ściągnięcia grzywny, zamienia się ją na karę pozbawienia wolności do trzech dni.

Art. 63. Zarządzenie porządkowe przewodniczącego oraz kary porządkowe wymierzane przez sąd, nie mają zastosowania do sędziów, należących do składu sądzącego i do prokuratora, a grzywny i kary pozbawienia wolności do adwokata, jako do rzecznika strony w danej sprawie.

Art. 64. Sąd może wydalić z sali publiczność z powodu niewłaściwego jej zachowania się.

Art. 313. Od zarządzenia przewodniczącego służy odwołanie do sądu.

Art. 314. § 1. Przy wejściu sądu na salę wszyscy obecni stoją, aż póki sędziowie nie zajmą swoich miejsc.

§ 2. Wstaje również każda osoba, do której sąd się zwraca lub która do sądu przemawia.

Art. 315. Rozprawa odbywa się ustnie i jawnie. Wyjątki od tej zasady wskazuje ustawa.

Art. 316. Sąd zarządza prowadzenie przy drzwiach zamkniętych całej rozprawy lub jej części, jeżeli jawność postępowania mogłaby obrażać dobre obyczaje, spowodować zaburzenie spokoju publicznego lub ujawnić okoliczności, których zachowanie w tajemnicy jest niezbędne ze względu na bezpieczeństwo Państwa.

Postanowienie o zarządzeniu rozprawy przy drzwiach zamkniętych sąd ogłasza ustnie i musi je uzasadnić, bo niedostateczne powody będą przyczyną kasacji.

Czy pewna okoliczność może spowodować zaburzenie spokoju publicznego, rozstrzyga sąd wedle oceny stosunków, właściwych danemu środowisku i sytuacji na sali sądowej. Z. O. S. N. 155/30.

Art. 317. Sąd może zarządzić prowadzenie przy drzwiach zamkniętych całej rozprawy lub jej części, jeżeli choćby jeden z oskarżonych nie ukończył lat siedemnastu.

Sąd w każdej poszczególnej takiej sprawie rostrzygnie, co ma przeważyć, czy potrzeba jawności ze względu na dorosłych, czy potrzeba wyłączenia jawności ze względu na nieletnich.

Art. 318. Na zgodny wniosek stron, sprawy z oskarżenia prywatnego toczą się przy drzwiach zamkniętych.

Art. 319. § 1. Podczas rozpoznawania sprawy przy drzwiach zamkniętych, oprócz osób biorących udział w sprawie, mogą być obecne po dwie osoby wskazane przez oskarżyciela i oskarżonego.

§ 2. Jeżeli jest kilku oskarżycieli lub oskarżonych, każdy z nich może żądać pozostawienia na sali jednej osoby.

§ 3. Ponadto sąd może, bez wysłuchania stron, zezwolić poszczególnym osobom na obecność przy rozprawie.

§ 4. W razie prowadzenia rozprawy przy drzwiach zamkniętych ze względu na bezpieczeństwo Państwa, sąd może odmówić żądaniu, zgłoszonemu na zasadzie § 1 lub 2, jeżeli uzna to za potrzebne celem ścisłego zachowania tajemnicy.

Art. 320. Ogłoszenie wyroku odbywa się zawsze jawnie.

Art. 321. § 1. Podczas jawnej rozprawy, oprócz osób biorących udział w sprawie, mogą być obecne tylko osoby pełnoletnie, nieuzbrojone.

§ 2. Przepis § 1 co do uzbrojenia nie dotyczy osób obowiązanych do noszenia broni.

Osoby o wyglądzie, uwłaczającym powadze sądu, podpadają pod przepis art. 307 k. p. k.

Art. 322. Niepełnoletni słuchacze wyższych zakładów naukowych mogą być obecni podczas jawnej rozprawy za zezwoleniem przewodniczącego.

Rzeczą przewodniczącego będzie uznać, czy dana sprawa przyczyni się do uzupełnienia wykształcenia studentów, proszących o zezwolenie na przysłuchiwanie się rozprawie.

Art. 323. Świadek, który nie ukończył lat siedemnastu, może być obecny na sali sądowej wtedy tylko, gdy obecność jego jest dla sądu niezbędna.

Po przesłuchaniu nieletniego przewodniczący powinien, jeżeli to jest możliwe, zwolnić nieletniego świadka niezwłocznie, a jeżeli zachodzi przypuszczenie, że świadek będzie jeszcze raz przesłuchany, zarządzić tymczasowo usunięcie go z sali.

ROZDZIAŁ III.

Rozpoczęcie rozprawy głównej.

Art. 324. Rozprawę główną rozpoczyna wywołanie sprawy, poczem przewodniczący sprawdza, czy wszyscy wezwani są obecni.

Pod rozprawą główną rozumieć należy wyłącznie rozprawę przed sądem pierwszej instancji.

Jak to wywołanie ma nastąpić, zależy od instrukcji, udzielonych przez przewodniczącego. Może dokonać tego woźny, a może uskutecznić to sam przewodniczący.

Cofnięcie oskarżenia wedle art. 67 k. p. k. nastąpić winno przed wywołaniem sprawy albowiem wywołanie jest właśnie momentem, rozpoczynającym rozprawę.

Art. 325. Jeżeli nie stawił się oskarżony, którego obecność jest niezbędna, sąd bądź zarządza jego natychmiastowe dostawienie, bądź odracza rozprawę.

Art. 326. Jeżeli oskarżony pozostający na wolności wydalił się samowolnie przed ukończeniem rozprawy, sąd może dokończyć rozprawę w jego nieobecności, o ile go już przesłuchał i nie uznaje dalszej jego obecności za niezbędną; wyroku w tym wypadku nie uważa się za zaoczny.

Nieobecność oskarżonego na rozprawie, zakończonej wydaniem wyroku i odbytej po zarządzonej przerwie, gdy oskarżony był należycie powiadomiony o terminie wznowienia rozprawy, nie czyni zaocznym wyroku, wydanego w warunkach przez art. 326 k. p. k. przewidzianych tj. gdy sąd już przesłuchał oskarżonego, nieobecność jego uznał za usprawiedliwioną i nie uznaje daszej jego obecności za niezbędną. Z. O. S. N. 100/30.

Art. 327. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo oskarżyciela posiłkowego lub prywatnego uważa się za odstąpienie od oskarżenia.

Przepis tego art. nie znajduje zastosowania do oskarżyciela publicznego. Por. w tym względzie art. 59 k. p. k.

Jeżeli oskarżyciel posiłkowy lub prywatny niesta-

wiennictwo usprawiedliwił, następuje odroczenie rozprawy.

W razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżyciela posiłkowego lub prywatnego po wywołaniu sprawy, oskarżony będzie miał prawo żądać rozpoznania sprawy (art. 68 k. p. k.), jeżeli zaś tego nie zażąda, sąd umorzy postępowanie. Jeżeli oskarżony atoli zażąda rozpoznania sprawy, to nie będzie mógł się cofnąć później, powołując się na nieobecność oskarżyciela.

Art. 328. W razie niestawiennictwa powoda cywilnego w chwili rozpoczęcia rozprawy, sąd pozostawia bez rozpoznania powództwo cywilne, chyba że powód wnosił o rozpoznanie powództwa w jego nieobecności.

Oskarżony w tym wypadku nie ma prawa domagać się rozpoznania powództwa cywilnego.

Art. 329. W razie niestawiennictwa świadka lub biegłego, sąd, jeżeli uzna jego przesłuchanie za niezbędne, a zarządzenia zastosowane w celu spowodowania jego stawiennictwa pozostaną bez skutku, przerywa lub odracza rozprawę.

Na zasadzie art. 329 k. p. k. sąd wyrokujący nie jest obowiązany do przesłuchania świadka, który wezwany na rozprawę nie jawił się wówczas tylko, gdyby przesłuchanie jego uznał za zbędne; postanowienie należy uzasadnić. Z. O. S. N. 181/30.

Art. 330. § 1. Przed rozpoczęciem przewodu sądowego przewodniczący zarządza usunięcie świadków do osobnego pokoju.

§ 2. Biegli pozostają na sali, o ile sąd uzna to za potrzebne.

§ 3. Oskarżyciel prywatny lub posiłkowy oraz powód cywilny pozostają na sali, choćby mieli składać zeznania jako świadkowie.

Świadkowie, którzy wbrew zarządzeniu przewodniczącego, wymienionemu w § 1 tego art. byli obecni na sali w czasie przewodu sądowego, mogą być mimoto przesłuchani.

Bardzo często usunięcie biegłego z sali rozpraw w cza-

sie przewodu sądowego zwęziłoby przedstawiony mu materjał i uniemożliwiłoby mu wyrobienie sobie dokładnej opinji. W tym wypadku sąd uzna obecność biegłego na sali za pożądaną. Natomiast usunie biegłych, jeżeli zechce np. przez ich przesłuchanie stwierdzić, czy opinje, wydawane przez świadków przy ich zeznaniach, zgadzają się z opinją biegłych.

W związku z § 3 tego art. należy zaznaczyć, że przewodniczący powinien dążyć do tego, by oskarżyciel prywatny i posiłkowy oraz powód cywilny byli w charakterze świadków słuchani, o ile możności, na samym początku, przed przesłuchaniem innych świadków.

Art. 330[1]. *§ 1. Sąd nie uwzględni zgłoszonego na rozprawie wniosku o przesłuchanie świadków i biegłych oraz o przeprowadzenie innych dowodów, jeżeli okoliczności, na których stwierdzenie dowód wskazano, nie mogą mieć wpływu na treść wyroku.*

§ 2. Sąd może odrzucić na rozprawie wniosek o przesłuchanie świadków i biegłych oraz o przeprowadzenie innych dowodów, nie zgłoszonych w terminie, przewidzianym w art. 295, jeżeli dowód znany był stronie tak wcześnie, że mogła go zgłosić w terminie, a nie dotyczy świeżo ujawnionej okoliczności, mogącej mieć wpływ na treść orzeczenia o winie.

ROZDZIAŁ IV.

Przewód sądowy.

Art. 331. Przewód sądowy rozpoczyna się od odczytania aktu oskarżenia.

Art. 332. Następnie przewodniczący zapytuje oskarżonego, czy przyznaje się do zarzuconego mu czynu i jakie wyjaśnienia chce złożyć sądowi.

Wyjaśnienia oskarżonego stanowią na równi z innemi momentami procesowemi materjał dowodowy, który

nietylko w wypadku art. 334 powinien być przez sąd rozważony i oceniony.

Przewodniczący nie ma obowiązku pouczać oskarżonego, że przysługuje mu prawo odmowy zeznań w myśl art. 81 k. p. k.

Art. 333. Po wysłuchaniu oskarżonego przewodniczący zarządza postępowanie dowodowe oraz poucza oskarżonego, że wolno mu czynić uwagi i składać wyjaśnienia co do każdego dowodu.

Pouczenia tego udziela się raz tylko oskarżonemu a natomiast nie ma obowiązku przewodniczący przypominać o tem oskarżonemu po każdym przeprowadzonym dowodzie z osobna.

Art. 334. Jeżeli wyjaśnienia oskarżonego przyznającego się do winy nie budzą wątpliwości, sąd może za zgodą stron nie przeprowadzać postępowania dowodowego lub przeprowadzić je tylko częściowo.

Do zastosowania tego art. wymagana jest zgoda nietylko oskarżonego, lecz i wszystkich innych stron procesowych.

Przyznanie przez oskarżonego tylko pewnych okoliczności czynu a zaprzeczenie innym, objętym aktem oskarżenia i należącym do istoty zarzucanego mu czynu, spowoduje, że art. ten nie będzie zastosowany.

Przepis tego art. nie dotyczy pozasądowego przyznania się do winy przez oskarżonego. Natomiast pozasądowe przyznanie się do winy należy do okoliczności, wymienionych w art. 358 k. p. k., o ile zostanie ujawnione w toku przewodu sądowego. Z. O. S. N. 188/31.

Art. 335. § 1. Oskarżony ma prawo być obecny przy wszystkich czynnościach postępowania dowodowego.

§ 2. Tylko wyjątkowo, jeżeli należy się obawiać, że obecność oskarżonego oddziaływaćby mogła krępująco na wyjaśnienia współoskarżonego albo na zeznania świadka lub biegłego,

przewodniczący może zarządzić, aby na czas przesłuchania danej osoby oskarżony wydalił się z sali sądowej. Przepis art. 309 § 2 ma zastosowanie.

Zasadą tedy, wypowiedzianą przez k. p. k. jest, iż wszyscy oskarżeni mają być przez cały czas rozprawy obecni i poza wypadkami § 2 tego art. każdy z nich ma prawo przysłuchiwać się zeznaniom innych współoskarżonych.

Art. 336. Każdego świadka wzywa się na salę osobno i przesłuchuje się w nieobecności tych świadków, którzy jeszcze nie zeznawali.

Art. 337. § 1. Protokuły czynności sądowych przeprowadzonych przed rozprawą wolno odczytać tylko w wypadkach wymienionych w art. 338 i 339.

§ 2. Zapisków dochodzenia odczytywać nie wolno.

Natomiast nie ma przepis § 1 tego art. zastosowania do protokułu zeznań, złożonych w toku dochodzenia dyscyplinarnego i taki protokuł nie może być odczytany. Z. O. S. N. 128/31.

Można na podstawie zeznań świadka odtworzyć na rozprawie wyjaśnienia oskarżonego, złożone w toku dochodzenia, w szczególności jego przyznanie. Z. O. S. N. 129/31.

Wymieniony w § 2 tego art. zakaz odczytywania zapisków dochodzenia nie może dotyczyć przesłuchania w charakterze świadków osób, które mają stwierdzić fakty, będące przedmiotem dochodzenia. Z. O. S. N. 153/30.

Art. 338. *§ 1. Wolno odczytywać na rozprawie protokuły sądowego przesłuchania świadków, sporządzone w dochodzeniu (art. 48, 251—257) lub w śledztwie albo na rozprawie, o ile świadkowi nie można było doręczyć wezwania, albo o ile świadek nie stawił się z powodu przeszkód, nie dających się usunąć lub zbyt trudnych do usunięcia, albo z powodu znacznej odległości miejsca pobytu, bądź*

też, stawiwszy się, zeznał inaczej niż w postępowaniu poprzedniem, albo odmówił zeznań, albo oświadczył, że pewnych szczegółów nie pamięta.

§ 2. Wolno również odczytywać na rozprawie protokuły sądowego przesłuchania świadków, sporządzone w dochodzeniu (art. 48, 251-257), w śledztwie lub na rozprawie w innej sprawie, o ile świadkowie byli badani w danej sprawie, a zachodzą warunki, przewidziane w § 1.

§ 3. Wolno odczytywać na rozprawie protokuły sądowego przesłuchania oskarżonego, sporządzone w dochodzeniu (art. 48, 168, 251—257), w śledztwie lub na rozprawie, jeśli oskarżony, którego stawiennictwo nie jest obowiązkowe, nie stawił się osobiście na rozprawę, albo jeśli oskarżony, stawiwszy się na rozprawę, bądź zeznał inaczej niż w postępowaniu poprzedniem, bądź odmówił zeznań, bądź oświadczył, że pewnych szczegółów nie pamięta.

§ 4. Pozatem wolno odczytywać za zgodą stron wszelkie protokuły sądowego przesłuchania świadków, biegłych i oskarżonych.

§ 5. Sąd może zaniechać za zgodą stron odczytywania protokułów i zaliczyć je w poczet dowodów, ujawnionych na rozprawie.

Art. ten zaznacza, że odczytywane mogą być jedynie tylko protokuły **sądowego** przesłuchania.

Piśmienne oświadczenia świadka, ujawniającego sądowi pewne wiadomości nie mogą być odczytywane.

Do art. 338 zaznaczyć należy, że nieraz protokuł znany jest tak sądowi, jak i stronom. W tych wypadkach słusznem jest, że k. p. k. zezwala na zaniechanie odczytania tego protokułu w czasie rozprawy.

Odczytanie na rozprawie doniesień policyjnych (zawiadomienie o przestępstwie) znajduje uzasadnienie w przepisie tego artykułu, nie może więc uchodzić za uchybienie procesowe.

Wprawdzie nie można odmówić życielowi prawa wnioskowania odczytania pewnych protokułów

sądowego przesłuchania oskarżonych i świadków, wniosek jednak taki może być wobec art. 338 k. p. k. tylko o tyle uwzględniony, o ile oskarżony, chociażby milcząco, nań się zgodzi, w tym bowiem wypadku odczytanie protokułów da się uzasadnić przepisem § 2. art. 338 k. p. k. Z. O. S. N. 390/31.

Art. 339. *§ 1.* Wolno również odczytywać protokuły oględzin sądowych i rewizyj tudzież złożone wobec sądu opinje biegłych, orzeczenia karne już poprzednio przeciwko oskarżonemu zapadłe, *zaświadczenia lekarskie, zawiadomienia pokrzywdzonych o przestępstwie*, oraz inne złożone do akt dokumenty urzędowe lub prywatne.

§ 2. Przepis art. 338 § 5 ma tu odpowiednie zastosowanie.

Art. 340. Złożone w toku rozprawy dokumenty, o ile mają znaczenie dla sprawy, sąd okazuje stronom, dołącza do akt i odczytuje w całości lub częściowo.

Zlecenie złożenia do akt dokumentu ma jedynie charakter instrukcyjny. Z. O. S. N. 232/31.

Art. 341. Inne dowody rzeczowe, o ile temu nie stają na przeszkodzie rozmiary lub właściwości przedmiotu, wnosi się na salę i okazuje sędziom i stronom.

Art. ten nie ma zastosowania w postępowaniu II instancji, wobec odrębnego przepisu art. 475 k. p. k.

Art. 342. Świadkom i biegłym okazuje się dowody rzeczowe dotyczące ich zeznań.

Od decyzji sądu zależy, czy uzna za potrzebne i wskazane okazanie świadkowi lub biegłemu dowodu rzeczowego.

Art. 343. Po przeprowadzeniu każdego dowodu, strony mają prawo zabierać głos w celu złożenia wyjaśnień.

Na przewodniczącym ciąży obowiązek pouczenia stron o przysługującem im z mocy tego art. prawie.

Art. 344. Jeżeli zachodzi potrzeba dokonania oględzin na miejscu, sąd dokonywa ich w całym składzie lub wyznacza w tym celu jednego ze swoich członków albo innego sędziego. Art. 253 § 1, 2 i 3 ma odpowiednie zastosowanie.

Art. 345. Jeżeli świadek, który nie może się stawić, lub którego stawiennictwo jest utrudnione z powodów wymienionych w art. 338, nie złożył już poprzednio, w dochodzeniu, w śledztwie lub na rozprawie zeznania co do okoliczności, której stwierdzenie sąd uzna za niezbędne, sąd przerywa lub odracza rozprawę i poleca przesłuchanie świadka jednemu ze swoich członków, lub sądowi grodzkiemu, w którego okręgu świadek przebywa. Art. 253 §§ 1, 2 i 3 ma odpowiednie zastosowanie.

Przepis ten ma także zastosowanie przed sądem odwoławczym. (art. 476 § 2).

Art. 346. § 1. Przewodniczący może przerwać rozprawę główną dla wypoczynku, bezzwłocznego sprowadzenia dowodów lub innych ważnych przyczyn.

§ 2. Przerwa rozprawy może trwać najwyżej czternaście dni.

§ 3. Jeżeli przewodniczący, zarządzając przerwę, oznaczy jednocześnie czas i miejsce, w których odbędzie się dalszy ciąg rozprawy, wówczas osoby obecne na przerwanej rozprawie obowiązane są stawić się w nowym terminie bez osobnego wezwania. Przepis art. 117 ma tu odpowiednie zastosowanie.

Jeżeli przerwa rozprawy przeciągnie się poza termin 14-dniowy względnie 30-dniowy (art. 445), rozprawę należy uważać za odroczoną a zatem przeprowadzić ją od początku. Porównaj art. 379.

Art. 347. § 1. Rozprawę przerwaną prowadzi się po przerwie w dalszym ciągu,

§ 2. Jednakże należy ją przeprowadzić od początku:

a) jeżeli sąd z własnej inicjatywy lub na wniosek stron uzna to za potrzebne;

b) jeżeli skład sądu uległ zmianie.

Przepis § 2 tego art. nie wyłącza możliwości stosowania § 2 art. 338 k. p. k. Z. O. S. N. 392/31.

Art. 348. § 1. Odroczenie rozpoczętej rozprawy może nastąpić tylko na mocy postanowienia sądu.

§ 2. W razie odroczenia rozprawy prowadzi się ją w nowym terminie od początku.

Różnice między przerwą a odroczeniem są następujące: 1) przerwę zarządza przewodniczący, odroczenie zarządza sąd; 2) po przerwie prowadzi się rozprawę w regule w dalszym ciągu, rozprawę odroczoną prowadzi się na nowo od początku; 3) przyczyny przerwy wymienione są w art. 346 k. p. k. zaś przyczyny odroczenia w rozmaitych miejscach k. p. k.; 4) przerwa może nastąpić tylko na czas ograniczony, zaś odroczenie na czas nieograniczony.

Art. 349. Po zakończeniu postępowania dowodowego przewodniczący zapytuje strony, czy nie życzą sobie uzupełnienia przewodu sądowego, a w razie odpowiedzi odmownej ogłasza, że przewód sądowy jest zamknięty.

K. p. k. nie ogranicza bynajmniej czasu składania wniosków dowodowych.

Jest uchybieniem niezapytanie stron po zakończeniu postępowania dowodowego, czy nie życzą sobie uzupełnienia przewodu sądowego (art. 349) i nieudzielenie głosu obrońcy (art. 333); stwierdzenie w protokule, że obrońca nie zgłosił zabrania głosu nie jest równoznaczne z udzieleniem głosu obrońcy. Z. O. S. N. 70/30.

Art. 350. Przewód sądowy można wznowić tylko na mocy postanowienia sądu.

Art. 351. Jeżeli na podstawie okoliczności, które wyszły na jaw w toku rozprawy, oskarżyciel zarzucił oskarżonemu inny czyn prócz tego,

który akt oskarżenia wskazuje, sąd może przystąpić do natychmiastowego rozpoznania nowego oskarżenia tylko za zgodą oskarżyciela i oskarżonego.

Podstawą wyrokowania jest zarzucony oskarżonemu w akcie oskarżenia czyn, nie zaś jego kwalifikacja prawna. Skoro według okoliczności, ujawnionych na przewodzie sądowym, sąd wyrokujący przychodzi do przekonania, że do czynu, zarzucanego oskarżonemu, należy zastosować inny przepis prawa materjalnego, niż wymieniony w akcie oskarżenia, to winien to uczynić bez względu na to, czy ten przepis byłby łagodniejszym czy surowszym od przyjętego w akcie oskarżenia, przyczem sąd, zmieniając kwalifikację prawną, nie ma obowiązku uprzedzać o tem oskarżonego. Z. O. S. N. 46/31.

Art. 352. W razie odroczenia rozprawy w myśl art. 351, oskarżyciel wnosi nowy akt oskarżenia.

Sprawa o nowe przestępstwo będzie się toczyła osobno. Oskarżyciel wniesie osobny akt oskarżenia, poprzedzony w razie potrzeby dochodzeniem lub śledztwem.

Jeżeli sprawa toczyła się z oskarżenia posiłkowego, to nawet w razie zgody oskarżonego, nie może oskarżyciel posiłkowy popierać oskarżenia o ten nowy czyn, na rozprawie ujawniony, lecz sprawa będzie albo przekazana oskarżycielowi publicznemu albo też w razie odmowy przez tegoż ścigania, oskarżyciel posiłkowy zniewolony będzie wyjednać ponowne zezwolenie sądu apelacyjnego wedle art. 70 k. p. k.

Por. § 4 art. 9 przep. wprow.

ROZDZIAŁ V.

Głosy stron.

Art. 353. Po zamknięciu przewodu sądowego przewodniczący udziela głosu stronom, które przemawiają w następującym porządku: oskarżyciel publiczny, prywatny, posiłkowy, powód cywilny, obrońca oskarżonego i oskarżony.

Po zamknięciu przewodu sądowego należy zawsze udzielić głosu oskarżonemu osobiście.

Z przepisów art. 353—355, 417 i 439 nie wynika, by dopuszczenie do końcowych wywodów kilku obrońców jednego oskarżonego było wedle zasad k. p. k. niedozwolone. Oskarżonemu zawsze należy udzielić głosu. Z. O. S. N. 395/31.

Art. 354. Oskarżonemu, z którym sąd porozumiewał się przez tłumacza, należy przed udzieleniem głosu przetłumaczyć z głosów stron przynajmniej ostateczne wnioski oskarżyciela, powoda cywilnego i obrońcy.

K. p. k. nakazuje tylko przetłumaczenie ostatecznych wniosków stron, dodaje jednak wyraz „przynajmniej", zostawiając w ten sposób uznaniu przewodniczącego przetłumaczenie w razie potrzeby także i najważniejszych argumentów, przytoczonych przez strony na poparcie swych wniosków.

Art. 355. Jeżeli oskarżyciel lub powód cywilny ponownie zabierają głos, należy w kolejności przemówień udzielić obrońcy i oskarżonemu głosu ostatniego.

K. p. k. nie mówi, ile razy strony mogą zabierać głos. Dopuszczalna jest zatem replika itd., jeżeli przewodniczący uzna to za wskazane.

ROZDZIAŁ VI.

Wyrokowanie.

Art. 356. Po wysłuchaniu głosów stron, sąd przystępuje niezwłocznie do narady.

Niedopuszczalnem będzie zarządzenie przerwy między wysłuchaniem stron a naradą w celu rozpoznania tymczasem innych spraw i łącznego ogłoszenia sentencyi w dwuch lub więcej sprawach.

Art. 357. Narada sędziów jest tajna. Prócz sędziów należących do składu sądzącego, może być przy niej obecny tylko protokulant.

Obecność protokulanta przy naradzie nie jest bez-

względnie wymagana. W każdym razie nie może on brać udziału w dyskusji.

Art. 358. Podstawę orzeczenia stanowi całokształt okoliczności ujawnionych w toku przewodu sądowego.

Protokuł oględzin może być przy wyrokowaniu tylko wówczas w wyroku uwzględniony, jeżeli był na rozprawie odczytany względnie strony zgodziły się na zaniechanie jego odczytania.

Dla skazania oskarżonego nie wystarczy, że on nie zdołał wykazać swej niewinności. Z. O. S. N. 81/31.

Zachodzi obraza art. 358, jeżeli sąd mimo przesłuchania dwuch świadków, których zeznania mogły stanowić dowód przeciw oskarżonemu, zeznania te zgoła pominął. Z. O. S. N. 103/30.

Nieprzeprowadzenie dowodu na poczytalność byłoby wówczas uchybieniem procesowem, uzasadniającem zarzut braku należytych ustaleń względnie pominięciem części wyników przewodu sądowego, gdyby przewód dostarczył momentów, nasuwających podejrzenie braku poczytalności u oskarżonego Z. O. S. N. 277/31.

Art. 359. § 1. Narada i głosowanie odbywają się zosobna co do winy i co do kary.

§ 2. Narada i głosowanie co do winy obejmują również okoliczności, które według ustawy wyłączają, zmniejszają lub zwiększają przestępność czynu.

Według § 2 art. 359 k. p. k. narada i głosowanie co do winy obejmują również okoliczności, wyłączające przestępność czynu, ale tylko o tyle, o ile w myśl art. 358 k. p. k. okoliczności te ujawniono w toku przewodu sądowego, w szczególności w obronie oskarżonego, zeznaniach świadków, orzeczeniu biegłych. Z. O. S. N. 24/31.

Art. 360. Po omówieniu sprawy, przewodniczący zbiera głosy sędziów, począwszy od najmłodszego. Przewodniczący głosuje ostatni.

Art. 361. § 1. Orzeczenie zapada bezwzględną większością głosów.

§ 2. Jeżeli przy rozstrzyganiu innego pyta-

nia, prócz pytania co do winy, zdania tak się podzielą, że żadne z nich nie uzyska bezwzględnej większości, zdanie najmniej przychylne dla oskarżonego przyłącza się do zdania najbardziej doń zbliżonego.

§ 3. Sędzia, który głosował za uniewinnieniem, może się wstrzymać od głosowania co do kary, ale wtedy głos jego przyłącza się do zdania najprzychylniejszego dla oskarżonego.

Sędzia nie ma prawa wstrzymać się od głosowania w kwestji winy. Oznaczałoby to, że sprawa jest albo niewyjaśniona albo zachodzi potrzeba uzupełnienia materjału dowodowego; gdyby zaś to nie miało widoków powodzenia, należy uznać dowód winy za niedostateczny. Dopuszczenie natomiast wyjątku co do wstrzymania się od głosowania w przedmiocie kary, ma na celu uwolnienie sędziego od popadnięcia w sprzeczność z sumieniem, gdy głosował za uniewinnieniem oskarżonego. Mimoto jednak to uchylenie się jest w swej istocie głosowaniem w przedmiocie kary, gdyż liczy się na korzyść oskarżonego.

Art. 362. Jeżeli przy naradzie ujawni się potrzeba uzupełnienia materjału dowodowego, sąd może wznowić przewód sądowy, przerwać lub odroczyć rozprawę i zarządzić zebranie materjału dowodowego, choćby strony tego nie żądały.

Art. 363. Po ukończeniu głosowania, jeden z sędziów lub protokulant pisze sentencję wyroku, którą wszyscy sędziowie podpisują, nie wyłączając przegłosowanego.

Art. 364. Sędzia przegłosowany ma prawo złożyć na piśmie uzasadnienie swego odrębnego zdania przed upływem terminu do uzasadnienia wyroku.

Art. 365. W sprawie zawiłej sąd może odroczyć wydanie sentencji najwyżej na trzy dni. Dzień i godzinę ogłoszenia sentencji należy niezwłocznie obwieścić w sali sądowej.

Art. 366. Każda sentencja wyroku powinna zawierać:

1. a) oznaczenie sądu, który go wydał;

2. b) nazwiska sędziów, prokuratora i protokulanta;

3. c) datę i miejsce rozpoznawania sprawy i wydania wyroku;

4. d) imię i nazwisko oraz inne dane ustalające tożsamość oskarżonego;

5. e) dokładne określenie zarzucanego oskarżonemu czynu z podaniem czasu i miejsca jego popełnienia.

Pod słowem „prokurator" należy rozumieć tylko prokuratora a nie osoby wymienione w art. 36 k. p. k.

Por. orz. przy art. 483.

Wyroku nie należy uchylać na mocy art. 497 k. p. k., jeżeli sentencja wyroku skazującego zawiera dane, wymienione w art. 367 k. p. k., lecz nie zawiera danych, wymienionych w art. 366 k. p. k.

Art. 367. Sentencja wyroku skazującego powinna ponadto zawierać:

1. a) ustalenie czynu przypisanego oskarżonemu;

2. b) wskazanie przepisu zastosowanej ustawy karnej;

3. c) karę, na jaką oskarżonego skazano.

Istotę wyroku stanowi jego sentencja. Motywy sporządzone później nie mogą naprawić takich uchybień sentencji, które obrażają art. 367 k. p. k.

Jeżeli sąd skazuje oskarżonego zgodnie z aktem oskarżenia, wystarcza dla zadośćuczynienia wymogowi art. 367 k. p. k. punkt a powołanie się na określenie czynu oskarżonemu zarzucanego. Z. O. S. N. 99/31.

Art. 368. Prócz danych wskazanych w art. 366 i 367, sentencja wyroku zawiera w miarę potrzeby orzeczenie co do warunkowego zawieszenia wykonania kary, uwolnienia od kary, umorzenia postępowania, co do kosztów sądowych,

powództwa cywilnego, dowodów rzeczowych i innych kwestyj rozstrzygniętych przez sąd.

Porównaj orz. przy art. 288 k. p. k.

Art. 369. W razie umorzenia postępowania lub wydania wyroku uniewinniającego oraz w razie uznania, że materjał zebrany w sprawie karnej nie wystarcza do rozstrzygnięcia powództwa cywilnego, sąd pozostawia powództwo bez rozpoznania w całości lub w części.

Sąd karny zatem nie oddala powoda z jego roszczeniem, lecz pozostawia powództwo cywilne bez rozpoznania a czyni to dlatego, by powodowi cywilnemu nie tamować drogi do wytoczenia pretensji przed sądem cywilnym.

Art. 370. § 1. Rzeczy ulegające wydaniu sąd wydaje osobie uprawnionej.

§ 2. Jeżeli wyniknie spór o prawo własności do rzeczy ulegających wydaniu, a niema dostatecznych danych do natychmiastowego rozstrzygnięcia, sąd odsyła strony na drogę procesu cywilnego.

Wydanie dowodów rzeczowych komu należy, powinno być orzeczone w wyroku karnym o tyle, o ile co do prawa własności tych dowodów nie ma sporu. Z chwilą, gdy taki spór powstaje, a sąd karny nie ma dostatecznych danych do rozstrzygnięcia go na mocy zebranego przy sposobności badania winy materjału dowodowego, należy odesłać spierające się osoby na drogę prawa cywilnego.

Art. 371. Po podpisaniu sentencji wyroku przewodniczący ogłasza ją publicznie, a obecni, nie wyłączając sądu, wysłuchują jej stojąc.

Wedle art. 74 ustawy konstytucyjnej wyroki ogłasza się „W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej".

Art. 372. Zaraz po ogłoszeniu sentencji przewodniczący przytacza ustnie najważniejsze powody wyroku.

Przepis ten nie ma zastosowania do postępowania kasacyjnego (Z. O. S. N. 173/30). Za zasadą tą przemawiają względy oportunistyczne a mianowicie nie zachodzi w tym wypadku potrzeba ułatwienia stronom jak najszybszego

zaznajomienia się z powodami wyroku wobec braku środków prawnych od takiego wyroku.

Art. 373. W razie uniewinnienia oskarżonego aresztowanego, przewodniczący zarządza natychmiastowe wypuszczenie go na wolność.

Nie powoduje dalszego trwania tymczasowego aresztu zapowiedzenie środków prawnych od wyroku uniewinniającego.

Art. 374. Po ogłoszeniu sentencji przewodniczący wskazuje stronom sposób i termin odwołania się od wyroku.

Zrzeczenie się zaraz po ogłoszeniu wyroku środka odwoławczego nie wyłącza jego założenia w terminie ustawowym. (Z. O. S. N. 172/30).

Por. art. 223 i 224.

Art. 375. Zapowiedzenie środka odwoławczego przez stronę obecną przy ogłoszeniu sentencji wciąga się do protokułu.

Zapowiedzenie kasacji należy uczynić w sądzie, którego wyrok się zaskarża, albowiem sąd ten musi jak najprędzej otrzymać wiadomość, czy wyrok jego stał się prawomocnym i ma być natychmiast wykonany (art. 523 k. p. k.) oraz czy ma być sporządzone uzasadnienie wyroku. (art. 376).

Jeżeli strona istotnie zapowiedziała kasację po ogłoszeniu sentencji wyroku, a zapowiedzenia tego w protokule nie zanotowano, to w myśl art. 239 k. p. k., obowiązaną jest żądać sprostowania protokułu we właściwym czasie. Nie uczyniwszy zaś tego, sama ponosi konsekwencje swego niedopatrzenia a późniejsze przez sąd a quo sprostowanie protokułu nie może skutkować uchylenia odnośnego postanowienia Sądu Najwyższego.

Mylnego oznaczenia dopuszczalnego środka odwoławczego nie można tłumaczyć na niekorzyść skarżącego. (Z. O. S. N. 95/30).

Art. 376. § 1. Sąd sporządza na piśmie wyrok z uzasadnieniem wtedy tylko, gdy strona w terminie zapowiedziała odwołanie się od wyroku.

§ 2. Wyrok z uzasadnieniem należy sporządzić w ciągu tygodnia od daty zapowiedzenia

i odpis wyroku doręczyć stronie, która zgłosiła zapowiedzenie.

§ 3. Jeżeli zapowiedzenie zgłosił obrońca lub jeżeli sąd na żądanie oskarżonego wyznaczył obrońcę z urzędu, odpis wyroku doręcza się obrońcy.

Kodeks nie przepisuje żadnej specjalnej formy zapowiedzenia środka prawnego. Żądanie sporządzenia wyroku z uzasadnieniem sąd władny jest uznać jako zapowiedź odwołania.

W wypadkach zapowiedzenia środka odwoławczego przez jednego ze współuczestników procesu, uzasadnienie wyroku obejmować musi wszystkich uczestników. (Z. O. S. N. 172/31).

Jeżeli doręczono sentencję wyroku zamiast wyroku z uzasadnieniem, to termin do wywodu kasacji liczy się dopiero od dnia prawidłowego doręczenia wyroku z uzasadnieniem. Aczkolwiek po doręczeniu wyroku z uzasadnieniem złożyć można nowy wywód kasacji, to jednak wywód, złożony przed doręczeniem wyroku z uzasadnieniem nie jest pozbawiony skutków prawnych jako przedwczesny. (Z. O. S. N. 225/31).

§ 3 niniejszego art. ma na myśli obrońcę z urzędu, o którego oskarżony aresztowany prosił w terminie, przewidzianym w art. 490 k. p. k; o ile termin ten oskarżony przepuścił, termin do wywodu kasacji liczy się od daty doręczenia wyroku oskarżonemu, chociażby w następstwie, wbrew wymogom art. 490, został wyznaczony obrońca. (Z. O. S. N. 317/31).

Art. 377. § 1. Uzasadnienie każdego wyroku powinno zawierać:

a) dokładne ustalenie jego podstawy faktycznej przez wskazanie, jakie fakty sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych;

b) wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem zastosowanych przepisów ustawy.

§ 2. Uzasadnienie wyroku skazującego powinno ponadto zawierać przytoczenie okoliczności, które sąd uznał za obciążające lub łagodzące.

Za uzasadnienie wyroku w myśl litery a. nie może uchodzić samo tylko streszczenie zeznań świadków bez wysnucia z nich odpowiednich wniosków. Z drugiej zaś strony sąd nie ma bezwzględnego obowiązku przytaczania zeznań świadków na uzasadnienie wyroku, lecz winien jedynie przytoczyć ustalenia faktyczne, które uznał za udowodnione i wskazać odnośne dowody.

Art. 378. Wyrok z uzasadnieniem podpisują sędziowie, którzy brali udział w jego wydaniu. Jeżeli który z sędziów nie może podpisać, prezes sądu zaznacza przyczynę tego na wyroku.

W razie uzupełnienia uzasadnienia wyroku brakującym podpisem, ponowne doręczenie stronom odpisu tego wyroku jest zbędne. (Z. O. S. N. 180/31).

ROZDZIAŁ VII.

Wyrok zaoczny.

Art. 379. § 1. Jeżeli oskarżony, któremu wezwanie doręczono, nie stawił się na rozprawę główną, ani też w jego imieniu nie stawił się obrońca, a sprawa nie wymaga osobistego stawiennictwa oskarżonego, sąd albo przeprowadza rozprawę i wydaje wyrok zaoczny, albo odracza rozprawę i nakazuje oskarżonemu stawić się osobiście.

§ 2. Przy zaocznem rozpoznawaniu sprawy sąd odczytuje wyjaśnienia oskarżonego poprzednio przez niego złożone.

Dopiero po stwierdzeniu, że wezwanie doręczono oskarżonemu, sąd może przystąpić do zaocznego rozpoznania sprawy.

Wyrok zaoczny może zapaść tylko wtedy, gdy zachodzi domniemanie, że niestawiennictwo oskarżonego nie jest usprawiedliwione.

Przepisy o wyroku zaocznym mają zastosowanie tylko przed sądem pierwszej instancji.

Por. art. 300 i 394 i § 4 art. 9 przep. wprow.

Ustne, na poprzedniej rozprawie, zawiadomienie oskarżonego o terminie rozprawy odroczonej nie zastępuje wymaganego w § 1 tego art. doręczenia wezwania i nie uprawnia do przeprowadzenia rozprawy pod nieobecność oskarżonego. (Z. O. S. N. 190/31). Porównaj art. 346.

Art. 380. Wyrok zaoczny należy w ciągu trzech dni sporządzić na piśmie z uzasadnieniem i odpis przesłać oskarżonemu.

Art. 381. § 1. Oskarżony może bądź zaskarżyć wyrok bez uprzedniego zapowiedzenia, bądź wnieść sprzeciw z usprawiedliwieniem swego niestawiennictwa i z prośbą o zarządzenie nowej rozprawy w sądzie pierwszej instancji.

§ 2. W razie odrzucenia sprzeciwu, termin do zaskarżenia wyroku liczy się od daty zawiadomienia o odrzuceniu.

Ponieważ wyrok zaoczny doręcza się wraz z uzasadnieniem, przeto zapowiedzenie środka prawnego nie jest konieczne, a wniesienie wywodu nastąpić ma w terminie siedmiodniowym.

Z zestawienia treści przepisów art. 381, 382 i § 2 art. 452 wynika, że kodeks zna jedynie zaskarżenie postanowienia sądu o nieprzyjęciu sprzeciwu, nie przewiduje natomiast zaskarżenia w jakiejkolwiek drodze odrzucenia sprzeciwu, dopuszczając w tym wypadku jedynie odwołanie się w drodze instancji od samego wyroku zaocznego.

Art. 382. Sąd na posiedzeniu niejawnem rozpatruje sprzeciw i, jeżeli uzna niestawiennictwo za usprawiedliwione, zarządza ponowną rozprawę.

Por. art. 222, 230 i 447 k. p. k.

Art. 383. § 1. Wyrok zaoczny traci moc z chwilą, gdy oskarżony lub jego obrońca stawi się na rozprawę w terminie ponownym.

§ 2. W razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego lub jego obrońcy na roz-

prawę ponowną, wyrok zaoczny pozostaje w mocy.

Natomiast samo zażalenie a nawet przyjęcie przez sąd sprzeciwu nie odbiera jeszcze mocy wyrokowi zaocznemu. Traci on dopiero swą moc, gdy oskarżony lub jego obrońca stawi się na rozprawie na skutek przyjęcia sprzeciwu ponownie wyznaczonej.

Sąd nie przeprowadzi ponownej rozprawy w razie nieusprawiedliwionego ponownego niestawiennictwa.

Wyrok, zapadły na ponownej rozprawie, ulega zaskarżeniu na mocy zasad ogólnych.

Art. 384. Niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego lub posiłkowego na rozprawę ponowną nie tamuje rozpoznania sprawy.

Nie można bowiem wymagać, aby oskarżyciel prywatny lub posiłkowy, który w swoim czasie popierał oskarżenie i uzyskał wyrok skazujący, musiał ciągle jeszcze pilnować oskarżenia przy rozpoznaniu sprawy wskutek sprzeciwu. Wola jego popierania oskarżenia została już dostatecznie ujawniona poprzednio. Tkwi w tem analogja do roli tych oskarżycieli w instancji apelacyjnej, w której takie niestawiennictwo nie tamuje rozpoznania sprawy.

DZIAŁ II.

Postępowanie przed sądem przysięgłych.

Art. 385. Przepisy art. 284—378 mają odpowiednie zastosowanie do postępowania przed sądem przysięgłych ze zmianami i uzupełnieniami wskazanemi w dziale niniejszym.

Skład i działalność sądów przysięgłych normują przepisy art. 24—30 i 214—230 prawa o ustr. sąd. powsz.

ROZDZIAŁ I.

Otwarcie roków przysięgłych.

Art. 386. Przynajmniej na trzy dni przed terminem otwarcia roków doręcza się stronom listę przysięgłych wezwanych na roki.

Przepis ten ma na celu zaznajomienie stron z listą przysięgłych i zebranie przez nich informacyj w celu ewentualnego wyłączenia przysięgłych (art. 399 k. p. k.). Inaczej strony byłyby zaskoczone składem ławy przysięgłych i prawa swego należycie nie mogłyby wykonać.

Art. 387. Na początku każdych roków odbywa się jawne posiedzenie wstępne, na którem winni być obecni:

a) trybunał w składzie trzech sędziów;
b) wezwani na roki przysięgli;
c) prokurator;
d) przedstawiciel izby adwokackiej;
e) protokulant.

Art. 387—393 traktują o posiedzeniu, które odbywa się raz na całe roki, a nie przy sposobności każdej z poszczególnych rozpraw, w skład tych roków wchodzącej.

Obecność protokulanta konieczna jest ze względu na przepis art. 228 lit. d. k. p. k.

Art. 388. Jeżeli z listy głównej stawiło się przynajmniej dwudziestu czterech przysięgłych, przewodniczący zwalnia przysięgłych z listy dodatkowej; w przeciwnym razie uzupełnia z listy dodatkowej w drodze losowania liczbę przysięgłych brakującą do dwudziestu czterech, a pozostałych z listy dodatkowej zwalnia.

Art. 389. Jeżeli przysięgli z obu list stawili się w liczbie mniejszej niż osiemnastu, przewodniczący ogłasza, że roki przysięgłych nie doszły do skutku.

Za normalną liczbę przysięgłych, mających brać udział w rokach, ustawodawca przewiduje liczbę 30. Przewidując jednak, że część zwyczajnie się nie stawi, jako normalne minimum przyjęto liczbę 24. Może się jednak zdarzyć, że z obu nawet list nie da się to minimum złożyć a wtedy w drodze wyjątku dopuszczalne jest obniżenie tego minimum do 18.

Oczywiście przed ogłoszeniem, że roki nie doszły do skutku, przewodniczący zarządzi, co potrzeba celem sprowadzenia nieobecnych przysięgłych.

Art. 390. Po sprawdzeniu listy obecności przewodniczący odczytuje rotę przysięgi treści następującej:

„Przysięgacie Panu Bogu Wszechmogącemu i Wszechwiedzącemu, że w sprawach, w których będziecie brali udział jako przysięgli, będziecie orzekali według sumienia na mocy dowodów przedstawionych na rozprawie i będziecie uwzględniali z jednakową uwagą okoliczności przemawiające zarówno na korzyść, jak na niekorzyść oskarżonego, nie powodując się żadnemi ubocznemi względami.

Moment przestrzegania przepisów obowiązującego prawa nie jest uwzględniony w rocie przysięgi.

Art. 391. § 1. Po odczytaniu roty przysięgi przewodniczący wywołuje przysięgłych według listy. Każdy przysięgły podchodzi do stołu sędziowskiego zosobna i podnosząc rękę, mówi głośno: „Przysięgam, tak mi, Panie Boże, dopomóż".

§ 2. Podczas całego aktu przysięgi wszyscy obecni, nie wyłączając trybunału, stoją.

§ 3. Do przysięgi składanej przez przysięgłych mają odpowiednie zastosowanie art. 111 § 2, 3 i art. 112.

Art. 392. Następnie przewodniczący wyjaśnia przysięgłym ich prawa i obowiązki tudzież przepisy dotyczące narady i głosowania.

Art. 393. Po ukończeniu przemówienia przewodniczącego, przysięgli mogą prosić go o dodatkowe wyjaśnienia.

ROZDZIAŁ II.

Rozpoczęcie rozprawy i przewód sądowy z udziałem przysięgłych.

Art. 394. Osobiste stawiennictwo oskarżonego na rozprawę jest zawsze obowiązkowe.

A więc niezależnie od warunków art. 300 k. p. k.

Art. 395. § 1. Po wywołaniu sprawy następuje utworzenie ławy przysięgłych.

§ 2. Jeżeli przypuszczać należy, że rozprawa potrwa dłużej niż jeden dzień, to przewodniczący zarządza uzupełnienie ławy przez jednego lub dwóch przysięgłych zapasowych na wypadek konieczności zastąpienia przysięgłego, któryby z powodu choroby lub innej ważnej przyczyny był zmuszony opuścić ławę przysięgłych.

Nie ma przepisu k. p. k., któryby nakładał na trybunał obowiązek badania z urzędu czyto na posiedzeniu wstępnem na początku roków, czyto przy tworzeniu ławy po wywołaniu sprawy, czy przysięgli nie pozostają w kolizji z art. 215 prawa o ustr. sąd. powsz. Również żaden przepis nie nakazuje osobom, powołanym do spełniania obowiązków przysięgłego, aby przedstawiali na rokach swe poprzednie ukarania. Wobec tego udział przysięgłego, nie odpowiadającego przepisowi art. 215 pr. o ustr. sąd. powsz. nie stanowi obrazy art. 497 k. p. k.

Art. 396. Przedewszystkiem usuwa się przysięgłych ulegających wyłączeniu w myśl art. 39 § 3.

Art. 397. § 1. Jeżeli po usunięciu przysięgłych wyłączonych z mocy ustawy pozostaje tylko tylu, ilu potrzeba do utworzenia ławy, rozprawa może się odbyć wtedy tylko, gdy oskarżyciel i oskarżony oświadczą, że nie zgłaszają wyłączeń w myśl art. 399.

§ 2. W tym wypadku losowanie odbywa się tylko wtedy, gdy zachodzi potrzeba wylosowania przysięgłych zapasowych.

Art. 398. Jeżeli pozostaje liczba przysięgłych, przewyższająca liczbę niezbędną do utworzenia ławy, to nazwiska wszystkich przysięgłych na osobnych jednakowych kartkach wrzuca się do urny, z której przewodniczący wyciąga po kolei nazwiska przysięgłych.

Art. 399. § 1. Zarówno oskarżyciel, jak oskarżony, mogą wyłączyć bez motywów połowę liczby przysięgłych, przewyższającej liczbę niezbędną do utworzenia ławy.

§ 2. Jeżeli liczba przysięgłych jest nieparzysta, oskarżonemu służy prawo wyłączenia o jednego więcej niż oskarżycielowi.

§ 3. Jeżeli jest kilku oskarżycieli lub oskarżonych, wszyscy oni wyłączają przysięgłych według wzajemnego porozumienia, a w braku tegoż co do kolejności wyłączenia rozstrzyga los.

Art. 400. § 1. Wyciągając kartkę z urny, przewodniczący odczytuje umieszczone na niej nazwisko; każda strona może wtedy oświadczyć, że przysięgłego wyłącza.

§ 2. Przysięgłego, nie wyłączonego przed wyciągnięciem następnej kartki, uważa się za wchodzącego do ławy.

Art. 401. Listę członków ławy przysięgłych wciąga się do protokułu, poczem protokulant ją odczytuje.

Art. 402. Za zgodą oskarżycieli i oskarżonych układa się zapomocą jednego losowania wspólną ławę przysięgłych dla kilku spraw wyznaczonych na dany dzień.

Zgoda stron musi być wyraźna i zaprotokołowana. W razie nieobecności jednego z oskarżycieli lub oskarżonych, stworzenie wspólnej ławy nie nastąpi. § 3 art. 399 normuje, w jaki sposób następuje w wypadku tworzenia wspólnej ławy, wyłączanie przysięgłych.

Art. 403. Przysięgli mogą zadawać pytania oskarżonemu, świadkom i biegłym tylko za pośrednictwem przewodniczącego.

Art. 404. Do przysięgłych zapasowych mają zastosowanie wszystkie przepisy dotyczące członków ławy przysięgłych, jednakże przysięgli zapasowi, nie powołani do uzupełnienia ławy, nie są obecni przy naradzie i głosowaniu.

Na naradę przysięgli zapasowi się nie udają, chyba w chwili, kiedy ich obecność stanie się potrzebną już jako zastępczych członków ławy.

ROZDZIAŁ III.

Układanie pytań dla przysięgłych.

Art. 405. § 1. Po ukończeniu przewodu sądowego trybunał układa listę pytań, które przysięgli mają rozstrzygnąć.

§ 2. W pytaniach nie wolno pominąć żadnego z zarzutów postawionych w akcie oskarżenia.

§ 3. Za podstawę do pytań służy również przewód sądowy.

Pytania nie muszą być niewolniczem powtórzeniem wniosku aktu oskarżenia. Podstawą ich musi być również i przewód sądowy, jeżeli w jego toku oskarżenie przybrało odmienną postać, niż ta, jaką mu nadał akt oskarżenia. W każdym jednak razie wszystkie zarzuty aktu oskarżenia należy w pytaniach zamieścić, gdyż tylko przysięgli mogą dać na te zarzuty odpowiedź przeczącą, a więc trybunał sam bez udziału przysięgłych żadnego z tych zarzutów odrzucić ani pominąć nie ma prawa.

Art. 406. Rozstrzygnięciu przysięgłych ulegają tylko pytania co do winy oraz związane z niemi pytania co do okoliczności faktycznych, uzasadniających według ustawy zastosowanie surowszego lub łagodniejszego przepisu karnego albo

wyłączających przestępność czynu lub poczytanie winy.

Kwestja kary, kosztów postępowania, powództwa cywilnego, zawieszenia kary, dowodów rzeczowych nie podlega rozstrzygnięciu przysięgłych.

Art. 407. Po ułożeniu i odczytaniu pytań przewodniczący zapytuje strony oraz przysięgłych, czy nie żądają zmian i uzupełnień, a na ich żądanie daje im listę pytań do przejrzenia.

Art. 408. Wnioski o zmianę lub uzupełnienie pytań trybunał rozstrzyga, poczem, jeżeli lista pytań uległa zmianie, odczytuje się ją ponownie i daje się stronom oraz przysięgłym możność zgłoszenia uwag.

Art. 409. Ostatecznie ustaloną listę pytań trybunał zatwierdza i podpisuje.

Art. 410. Każde pytanie powinno być tak ułożone, żeby można było na nie odpowiedzieć „tak" albo „nie".

Art. 411. Pytanie co do winy powinno obejmować wszystkie ustawowe znamiona zarzucanego przestępstwa. Zaczyna się od wyrazów „czy oskarżony (oznaczenie osoby oskarżonego) jest winien, że", poczem wymienia się okoliczności faktyczne zarzucanego czynu z możliwie ścisłem oznaczeniem czasu i miejsca.

Pytania powinny obejmować wszystko, co w razie potwierdzenia daje podstawę do wyroku skazującego a więc wszystkie ustawowe znamiona zarzucanego przestępstwa. Jeżeli choć jednego ze znamion przestępstwa w odpowiedzi przysięgłych zabraknie, ustalony przez uchwałę ławy czyn, nie będzie przestępstwem, a więc nie da podstawy do skazania. Ścisłe oznaczenie daty i miejsca popełnienia czynu jest niezbędne.

Art. 412. Jeżeli jest kilku oskarżonych lub oskarżonemu zarzuca się kilka czynów, co do każ-

dego oskarżonego i każdego czynu zadaje się pytanie osobne.

Art. 413. Co do każdej okoliczności, uzasadniającej zastosowanie surowszego lub łagodniejszego przepisu karnego, zadaje się w razie potrzeby pytanie osobne.

Art. 414. § 1. Jeżeli w toku rozprawy strony powoływały się na istnienie okoliczności ustawowej, wyłączającej przestępność czynu lub poczytanie winy, to co do oskarżonego, którego ta okoliczność dotyczy, należy postawić trzy osobne pytania, a mianowicie:

1) co do popełnienia czynu;

2) co do okoliczności, wyłączającej przestępność czynu lub poczytanie winy;

3) co do winy.

§ 2. W tym wypadku pytanie co do winy należy tak ułożyć, żeby z jego treści wynikało, że przysięgli powinni na nie odpowiedzieć wówczas tylko, gdy na pytanie pierwsze dali odpowiedź twierdzącą, a na drugie przeczącą.

Przepis niniejszy ma na celu uniknięcie nieporozumień, jakieby mogły wyniknąć przy niewłaściwem stawianiu pytań, dotyczących okoliczności, wyłączających poczytanie. Jeżeli strony w ciągu rozprawy powoływały się na istnienie takiej okoliczności, która wyłącza poczytanie winy, przysięgli, przed wydaniem uchwały co do winy, powinni przedewszystkiem rozstrzygnąć, czy oskarżony popełnił zarzucony mu czyn, gdyż w razie odpowiedzi przeczącej, wszystko inne upada. Następnie, jeżeli na pierwsze pytanie wypadnie odpowiedź twierdząca, powinni się zastanowić, czy zaszła okoliczność, wyłączająca poczytanie, opisana w pytaniu drugiem. W razie odpowiedzi twierdzącej na pytanie drugie, kwestja winy znowu upada i rozważanie pytania trzeciego staje się zbędne. To wszystko nie budzi wątpliwości.

Kwestja powstać może jedynie co do tego, czy potrzebne jest rozpoznawanie pytania trzeciego, skoro przy-

sięgli dali na pierwsze pytanie odpowiedź twierdzącą, a na drugie przeczącą, innemi słowy, czy, w przypadku artykułu niniejszego, należy wogóle stawiać trzecie pytanie.

Na pierwszy rzut oka zdawaćby się mogło, że skoro przysięgli stwierdzili popełnienie przez oskarżonego zarzucanego mu czynu i odrzucili okoliczność, wyłączającą poczytanie winy, to wina jest już ustalona. Takie rozumowanie stałoby jednak w sprzeczności z samą istotą sądu przysięgłych, w myśl której przysięgli orzekają nietylko co do faktu przestępstwa, lecz także i przedewszystkiem co do winy, mają zatem prawo uznać, że oskarżony popełnił zarzucany mu czyn, że opisana w pytaniu drugiem okoliczność, wyłączająca poczytanie, nie istnieje, a jednak odrzucić winę. Odrzucając w tych warunkach winę, przysięgli mogą się oprzeć na istnieniu innej nie wskazanej w pytaniach okoliczności, n. p. pytanie drugie dotyczyło obrony koniecznej, a przysięgli odrzucili winę z powodu niepoczytalności, o której wprawdzie nikt przed sądem nie mówił, ale która, zdaniem przysięgłych, wynikała ze sposobu dokonania przestępstwa i z całego zachowania się oskarżonego. Nawet więcej. Przysięgli mogą ustalić fakt dokonania przestępstwa, odrzucić wszelkie okoliczności, wyłączające poczytanie winy, a jednak uznać, że oskarżony nie jest winien. Jest to ich dyskrecjonalna władza, niczem nie krępowana i nie wymagająca uzasadnienia. Przysięgli mogą odrzucić winę dlatego, że uznają ustawę, z której oskarżonego pociągnięto do odpowiedzialności, za niesłuszną; dlatego, że uznają za bardziej celowe w danym przypadku uniewinnienie winnego, niż poddanie go karze; dlatego, że dali się unieść uczuciu i żal się im zrobiło człowieka, który wprawdzie zawinił, ale jest nieszczęśliwy i t. d.; wreszcie mogą uniewinnić oskarżonego pomimo braku wszelkich ku temu przesłanek, dlatego, że im się tak podoba.

Art. 415. W sprawach nieletnich do lat siedemnastu zawsze zadaje się pytanie, czy oskarżony działał z rozeznaniem.

Art. 416. Jeżeli z przebiegu rozprawy wynika, że w razie zaprzeczenia pytania głównego zachodzi możliwość uznania oskarżonego winnym innego przestępstwa, to zadaje się co do tego przestępstwa pytanie ewentualne, na które przysięgli

mają odpowiedzieć na wypadek zaprzeczenia pytania głównego.

ROZDZIAŁ IV.

Głosy stron i wyjaśnienie przewodniczącego.

Art. 417. Po zatwierdzeniu listy pytań przewodniczący udziela głosu stronom co do przedmiotów objętych pytaniami.

Art. 418. § 1. Po wysłuchaniu głosów stron, przewodniczący wyjaśnia przysięgłym znaczenie odnośnych ustaw, karę grożącą oskarżonemu i inne skutki skazania, oraz ogólne podstawy prawne dotyczące oceny dowodów, sposobu głosowania i pisania odpowiedzi.

§ 2. Wyjaśnienia przewodniczącego przerywać ani krytykować nie wolno, lecz strony mogą żądać wciągnięcia do protokułu tych części wyjaśnienia, których ustalenie uważają za niezbędne.

Pominięcie przez przewodniczącego udzielenia wyjaśnienia, przewidzianego w § 1 uzasadnia uchylenie wyroku.

Art. 419. Po ukończeniu wyjaśnienia przewodniczący wręcza przysięgłym listę pytań i udaje się z nimi do izby narad.

Przewodniczący udaje się do izby narad bez protokulanta. Jednakże obecność protokulanta nie powoduje uchylenia wyroku, o ile nie miała ona wpływu na wynik narady i głosowanie przysięgłych.

Art. 420. Na żądanie przysięgłych daje się im do izby narad dowody rzeczowe, które były przedmiotem przewodu sądowego.

Akt dochodzenia i śledztwa ani też protokułów, nie odczytanych na rozprawie, przysięgłym dawać nie należy, aby nie wywoływać uchwały, nie opartej na materjale, nie ujawnionym w toku przewodu sądowego. Natomiast materjał, ujawniony na rozprawie, przestaje być dla nich

tajemnicą i nie ma podstawy do pozbawienia ich możności powtórnego zbadania go.

ROZDZIAŁ V.

Narada i uchwała przysięgłych.

Art. 421. § 1. Przez cały czas trwania narady przysięgli nie mają prawa opuszczać izby narad, ani porozumiewać się z osobami postronnemi.

§ 2. Zakaz porozumiewania się z osobami postronnemi dotyczy również przysięgłych zapasowych, nie biorących udziału w naradzie.

Art. 422. Jeżeli zachodzi konieczność opuszczenia przez przysięgłego izby narad przed wydaniem uchwały, przewodniczący przedsiębierze niezbędne środki w celu niedopuszczenia do porozumiewania się przysięgłego z osobami postronnemi.

Art. 423. § 1. Przed naradą przewodniczący zarządza wybór zwierzchnika ławy, który kieruje obradami.

§ 2. Przysięgli wybierają zwierzchnika ławy z pośród siebie zwykłą większością głosów; w razie równości głosów rozstrzyga los.

Art. 424. § 1. Przewodniczący nie bierze udziału w naradzie i głosowaniu.

§ 2. Nie ujawniając swego zdania co do winy oskarżonego i oceny poszczególnych dowodów, przewodniczący udziela przysięgłym wskazówek co do sposobu odbywania narady i głosowania, daje wyjaśnienia na zadane mu przez przysięgłych pytania oraz prostuje twierdzenia oczywiście niezgodne z przebiegiem rozprawy.

§ 3. Przewodniczącemu służy prawo do głosu poza koleją przemówień.

Mimo obecności przewodniczącego przysięgli sami swobodnie decydują w kwestji winy, na którą przewodniczący wobec przepisu § 1 nie ma żadnego wpływu. Do przewodniczącego należy natomiast obowiązek czuwania nad tem, by poglądy, wypowiadane przez przysięgłych, nie były sprzeczne z wynikami przewodu sądowego. Jakie jednak wnioski wysnują przysięgli z pewnych faktów, to już leży poza granicami ingerencji przewodniczącego.

Art. 425. Jeżeli w toku narady przysięgłych powstaną wątpliwości, wymagające zdaniem przysięgłych wznowienia przewodu sądowego albo zmiany lub uzupełnienia pytań, przewodniczący i przysięgli wracają na salę, poczem trybunał, po wysłuchaniu stron, wydaje postanowienie co do zmiany lub uzupełnienia listy pytań, względnie wznowienia przewodu sądowego. Art. 408, 409, 417, 418 i 419 mają odpowiednie zastosowanie.

Art. 426. § 1. Po naradzie zwierzchnik ławy zarządza co do każdego pytania zosobna tajne głosowanie. W tym celu każdy przysięgły otrzymuje kartkę zaopatrzoną w pieczęć sądu z oznaczonemi na niej wyrazami: „Tak — Nie". Głosujący wykreśla wyraz zbyteczny.

§ 2. Kartkę, na której nie wykreślono żadnego wyrazu lub wykreślono obydwa, uważa się za oddaną na korzyść oskarżonego, o czem należy przysięgłych uprzedzić przed każdem głosowaniem.

§ 3. W razie wątpliwości co do wyniku głosowania, zwierzchnik ławy zarządza ponowne głosowanie.

Art. 427. Przysięgli rozstrzygają zadane im pytania, według sumienia, na podstawie dowodów przedstawionych na rozprawie, uwzględniając z jednakową uwagą okoliczności przemawiające na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego.

Przepis art. 10 k. p. k. znajduje i tu pełne zastosowanie a w szczególności ocena wiarygodności świadków i obrony oskarżonego należy do przysięgłych.

Art. 428. Odpowiedzi zapadają bezwzględną większością głosów. W razie równości głosów przeważa zdanie korzystniejsze dla oskarżonego.

Przepis niniejszy jako wyjątkowy nie ulega wykładni rozszerzającej. Skoro ustawa pozwala przysięgłym tylko na wyłączenie pewnej okoliczności z pośród zawartych w pytaniu to temsamem zabrania im wszelkich dodatków, uzupełniających pytanie taką okolicznością, której w tem pytaniu nie było, bez względu na to, czy to uzupełnienie byłoby uczynione na korzyść czy na niekorzyść oskarżonego. Takie dodatki należy uznać za nieważne i albo zwrócić przysięgłym uchwałę w celu jej uzgodnienia z ustawą albo, gdy chodzi o uzupełnienie mniej istotne, uznać je za nieistniejące i zachować w odpowiedzi tylko jej treść zasadniczą: „tak“ lub „nie“.

Gdyby przysięgli opuścili w odpowiedzi jedną z okoliczności, stanowiących ustawową cechę danego przestępstwa, zapadnie na podstawie ich uchwały wyrok uniewinniający, o ile nie znajdzie zastosowania art. 436.

Art. 429. Odpowiedź na każde pytanie powinna brzmieć: „tak“ lub „nie“, albo „tak z opuszczeniem tej lub owej okoliczności objętej pytaniem“.

Art. 430. Jeżeli w toku narad ujawniono zapatrywanie, że nie wszystkie okoliczności wyszczególnione w pytaniu należy potwierdzić, to nad wyrazami, które mają być opuszczone odbywa się głosowanie osobne.

Art. 431. Odpowiedzi przysięgłych zwierzchnik ławy odczytuje na głos, okazując każdą kartkę obecnym, zapisuje wynik głosowania na liście obok odnośnego pytania, zaznacza iloma głosami odpowiedź zapadła, stwierdza to swoim podpisem i niszczy oddane kartki.

Stwierdzenie, ilu głosami zapadła odpowiedź przysięgłych, może mieć ewentualnie wpływ na postanowienie trybunału, mające zapaść w kwestji art. 436. Ponadto może

ono też mieć pewne — oczywiście nieformalne — znaczenie przy rozważaniu sprawy wznowienia postępowania.

Art. 432. Po zapisaniu wszystkich odpowiedzi, przewodniczący, i przysięgli wracają do sali posiedzeń i zajmują swoje miejsca, poczem przewodniczący wzywa zwierzchnika ławy do odczytania uchwały przysięgłych.

Art. 433. Zwierzchnik ławy wstaje i mówi: „Stwierdzam, że przysięgli odpowiedzieli na pytania", poczem odczytuje po kolei każde pytanie i odpowiedź, a następnie wręcza listę przewodniczącemu, który stwierdza ją swoim podpisem.

Art. 434. Odczytanie uchwały przysięgłych odbywa się jawnie, choćby rozprawa toczyła się przy drzwiach zamkniętych.

Art. 435. Jeżeli odpowiedź przysięgłych nie odpowiada wymaganiom niniejszego kodeksu, albo jest niezrozumiała, albo zawiera sprzeczności, trybunał zwraca przysięgłym listę pytań z wyjaśnieniem, na czem polega niewłaściwość odpowiedzi, i wzywa ich do udania się na ponowną naradę.

Art. 436. § 1. Trybunał może, bez dopuszczenia stron do wniosku, uchylić uchwałę przysięgłych i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania na najbliższych rokach, jeżeli jednomyślnie uzna, że przysięgli niesłusznie odpowiedzieli potwierdzająco lub zaprzeczająco na pytanie co do winy.

§ 2. Odpowiedzi przysięgłych, nie dotknięte postanowieniem trybunału, pozostają w mocy.

§ 3. Uchylenie w myśl artykułu niniejszego ponownej uchwały przysięgłych nie może nastąpić.

W przeciwieństwie do błędów natury raczej formalnej, o których mówi art. 433, zdarzyć się może, że przy-

sięgli popełnią błąd zasadniczy t. j. omylą się co do samej istoty swej uchwały przez jakieś niezrozumienie rzeczy i wydadzą uchwałę błędną, skazującą niewinnego lub uniewinniającą winnego. W tym właśnie wypadku znajdzie zastosowanie przepis art. 436.

Uchylenie to nie jest zaprzeczeniem głosu ławy, lecz poddaniem go w wątpliwość i spowodowaniem, by nowa ława wypowiedziała się w tej sprawie.

Kwestja skorzystania lub nieskorzystania przez trybunał z uprawnienia, przysługującego mu wedle tego artykułu nie może być przedmiotem zaczepienia w drodze instancji.

Art. 437. W wypadku wskazanym w art. 436 w ponownej rozprawie nie może brać udziału żaden z członków trybunału, ani żaden z przysięgłych, którzy brali udział w rozprawie pierwotnej.

ROZDZIAŁ VI.

Wyrokowanie na podstawie uchwały przysięgłych.

Art. 438. Gdy przysięgli na pytanie o winie dali odpowiedź przeczącą, trybunał niezwłocznie wydaje wyrok uniewinniający, a jeżeli oskarżony był aresztowany, przewodniczący zarządza natychmiastowe wypuszczenie go na wolność.

W razie odpowiedzi przeczącej na pytanie o winie, przewodniczący nie udziela głosu stronom.

Art. 439. § 1. W razie uchwały stwierdzającej winę, przewodniczący udziela głosu stronom celem złożenia wniosków co do kary i innych skutków uchwały. Ostatni głos ma oskarżony lub jego obrońca.

§ 2. Strony nie mogą podawać w wątpliwość tego, co uchwałą przysięgłych ustalono.

Z treści § 2 tego art. w związku z art. 436 k. p. k. wynika, że po udzieleniu stronom głosu trybunał nie może już więcej skorzystać z uprawnienia z art. 436 k. p. k.

Art. 440. Po wysłuchaniu głosów stron trybunał udaje się na naradę celem wydania wyroku na podstawie uchwały przysięgłych.

DZIAŁ III.

Postępowanie przed sądem grodzkim.

Art. 441. Przepisy art. 291 i 293—384 mają odpowiednie zastosowanie do postępowania przed sądem grodzkim ze zmianami i uzupełnieniami wskazanemi w dziale niniejszym.

W postępowaniu przed sądami grodzkiemi nie mają między innemi zastosowania przepisy o sprzeciwie od aktu oskarżenia, o doręczaniu aktu oskarżenia; nie ma obowiązkowego 7-dniowego czasokresu między doręczeniem wezwania a terminem rozprawy głównej.

Środki odwoławcze od wyroków sądów grodzkich mogą zakładać osoby, wymienione w art. 56 k. p. k., choćby akt oskarżenia wniósł sam prokurator.

W postępowaniu przed sądem grodzkim, wytoczonem o czyn, ścigany z oskarżenia publicznego, jeżeli się w toku przewodu sądowego okaże, że czyn ten jest przestępstwem, ściganem z oskarżenia prywatnego a nie publicznego, uprzednie niestawiennictwo oskarżyciela posiłkowego na rozprawie nie powoduje utraty prawa wniesienia oskarżenia prywatnego o tensam czyn i nie sprowadza umorzenia postępowania w myśl art. 3, 67 i 327 k. p. k. (Z. O. S. N. 102/30).

Niestawiennictwo pokrzywdzonego, który w sprawach o przestępstwa, ścigane z urzędu przed sądami grodzkiemi z mocy art. 71 k. p. k. może wnieść i popierać oskarżenie jako oskarżyciel posiłkowy, nie tamuje rozpoznania sprawy, a więc nie uważa się za odstąpienie od oskarżenia zarówno w sądzie grodzkim, jak i w sądzie odwoławczym. Odmienny zaś przepis art. 327 k. p. k. dotyczy tylko nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżyciela posiłkowego w toku postępowania w sprawach, należących do właściwości sądu okręgowego jako instancji pierwszej. (Z. O. S. N. 107/30).

Art. 442. W razie potrzeby dokonania czynności niecierpiącej zwłoki, sąd grodzki dokonywa jej przed rozprawą. Art. 253 § 1, 2 i 3 ma odpowiednie zastosowanie.

Art. 443. Sąd może zlecić policji przeprowadzenie dochodzenia.

Art. 444. *§ 1.* Sąd grodzki może także i przed rozprawą umorzyć postępowanie, jeżeli zachodzą warunki wskazane w art. 286 lit. a) — c), lub jeżeli z treści akt sprawy wynika, że oskarżenie jest oczywiście bezpodstawne.

§ 2. Wnioski, przewidziane w art. 295 § 1, składać można na pierwszej rozprawie głównej. Do wniosków, zgłoszonych po tym terminie, ma zastosowanie przepis art. 330[1] § 2.

Postanowienie sądu okręgowego oddalające zażalenie na postanowienie sądu grodzkiego w przedmiocie umorzenia postępowania, może być zaskarżone w drodze zażalenia do sądu apelacyjnego. (Z. O. S. N. 95/31).

Art. 445. § 1. Niestawiennictwo oskarżyciela publicznego lub posiłkowego nie tamuje rozpoznania sprawy.

§ 2. Przerwa rozprawy może trwać najwyżej dni trzydzieści.

Przekroczenie okresu, przewidzianego w § 2 art. 346 i w § 2 niniejszego art. przeradza przerwę w odroczenie ze skutkami w § 2 art. 348 przewidzianemi.

Art. 446. Jeżeli świadek mieszka w okręgu innego sądu grodzkiego, sąd *może zwrócić się* o jego przesłuchanie do miejscowego sądu grodzkiego. Art. 253 § 1, 2 i 3 ma odpowiednie zastosowanie.

W myśl tego art. od zawiadomienia stron o terminie badania świadka można odstąpić tylko celem zapobieżenia zwłoce lub szkodzie dla wymiaru sprawiedliwości.

Por. art. 487.

Art. 447. § 1. W razie wyroku zaocznego oskarżony może bądź założyć apelację bez uprzedniego zapowiedzenia, bądź wnieść sprzeciw w myśl art. 381 § 1.

§ 2. Ze sprzeciwem oskarżony może na wypadek jego odrzucenia połączyć apelację.

§ 2 tego art. mówi tylko o apelacji. Jeżeli bowiem zachodzi wypadek założenia tylko kasacji (art. 41 przep. wprow.), musi się dać oskarżonemu czas do specjalnego jej opracowania przez adwokata. Nadto kasacja może obejmować także zarzut niesłusznego odrzucenia sprzeciwu, o czem oskarżony nie mógłby mówić w kasacji, o ileby ją połączył ze sprzeciwem.

Z treści art. 447 w zestawieniu z art. 381 k. p. k. wypływa dla oskarżonego obowiązek połączenia apelacji ze sprzeciwem na wypadek jego odrzucenia pod rygorem utraty prawa do apelacji. Z. O. S. N. 171/30 (albowiem o możności założenia apelacji po odrzuceniu sprzeciwu art. ten w przeciwieństwie do art. 381 nie mówi).

Porównaj także § 4 art. 9 przep. wprow.

KSIĘGA VIII.

Środki odwoławcze.

ROZDZIAŁ I.

Zażalenia.

Art. 448. O ile ustawa inaczej nie stanowi, na postanowienia, zamykające drogę do wydania wyroku, stronom służy zażalenie.

Art. 449. Na inne postanowienia, prócz wskazanych w art. 448, służy zażalenie tylko w wypadkach wyraźnie w ustawie wskazanych i tylko do jednej instancji.

Art. 450. Na postanowienia sądu apelacyjnego zażalenie służy tylko z powodu odmowy przyjęcia kasacji, z *powodu odmowy przywrócenia*

terminu kasacji oraz w przedmiocie wynagrodzenia za niesłuszne skazanie.

Niema zażalenia w sprawach, objętych art. 70, 42—44, 536, 471.

Jakkolwiek poza wypadkami, w tym art. wymienionemi stronom zażalenie do Sądu Najwyższego nie służy, to jednak tenże ostatni sąd, badając kasację, będzie miał nietylko prawo, ale i obowiązek błędne rozstrzygnięcie sądu apelacyjnego naprawić.

W każdym razie służy droga, przewidziana w art. 521 k. p. k.

Art. 451. Zażalenie z powodu odmowy przyjęcia kasacji, *z powodu odmowy przywrócenia terminu kasacji* oraz w przedmiocie wynagrodzenia za niesłuszne skazanie rozstrzyga Sąd Najwyższy.

Art. 452. § 1. Zażalenie wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone postanowienie.

§ 2. *Prezes sądu odmawia przyjęcia zażalenia, złożonego po terminie lub przez osobę nieuprawnioną. Na zarządzenie prezesa służy zażalenie.*

§ 3. Zażalenie na niesłuszne aresztowanie oraz na odmowę przyjęcia sprzeciwu lub pisma odwoławczego można wnosić także bezpośrednio do sądu odwoławczego.

§ 2 tego art. nie może ulec wykładni rozszerzającej. W razie zatem złożenia zażalenia (poza wypadkami z § 2) wprost do sądu odwoławczego, sąd ten albo odeśle sprawę do sądu a quo, bądź zwróci je stronie jako niewłaściwie skierowane, a strona w obu wypadkach sama sobie będzie winną, jeżeli uchybi terminowi.

Art. 453. § 1. Jeżeli sąd, któremu złożono zażalenie, uzna je za zasadne, to sam się do niego przychyla, a w przeciwnym razie przesyła je wraz z odpisem zaskarżonego postanowienia do sądu odwoławczego w ciągu trzech dni, a gdy zażalenie dotyczy aresztowania, to w ciągu doby.

§ 2. Akta sprawy przesyła się sądowi odwoławczemu, o ile to nie powoduje zwłoki w postępowaniu. Sąd odwoławczy może zażądać przesłania akt, o ile uzna to za niezbędne.

Art. 454. Zażalenie samo przez się nie wstrzymuje wykonania zaskarżonego postanowienia, lecz sąd, który wydał postanowienie, lub sąd odwoławczy może wstrzymać wykonanie. Odmowa wstrzymania nie wymaga uzasadnienia.

Art. 455. Sąd odwoławczy rozpoznaje zażalenie na posiedzeniu niejawnem.

Art. 456. Przepisy art. 448—455 mają odpowiednie zastosowanie do zażaleń na zarządzenia prezesa sądu.

Przepis ten ma na celu umożliwienie zaskarżenie tych zarządzeń kierownika sądu, które zamykają drogę do wydania wyroku. Zarządzenie tegoż np. odmawiające przyjęcia aktu oskarżenia, — jeżeli braki, których usunięcia on żąda są zdaniem oskarżyciela niemożliwe do usunięcia lub zarzut istnienia tych braków jest niesłuszny — albo np. odmawiające przyjęcia kasacji, może taksamo przeciąć drogę do wydania wyroku, jak i postanowienie sądu.

W sprawach karno-skarbowych zażalenie na kierownika sądu rozstrzyga sąd apelacyjny (art. 22 k. p. k.).

ROZDZIAŁ II.

Apelacja.

Art. 457. Strony mogą zakładać apelacje od wyroków sądów grodzkich oraz od wyroków sądów okręgowych wydanych w pierwszej instancji, o ile ustawa inaczej nie stanowi.

W razie łącznego rozpoznania przestępstwa z ustawy karno-skarbowej i przestępstwa, podlegającego osądzeniu według innego postępowania sądowego, — służy stronom od wyroku, wydanego w takiem łącznem postępowaniu, apelacja.

Por. art. 488 i 626 k. p. k. oraz art. 41 przep. wprow.

Art. 458. § 1. Apelacja może dotyczyć całości wyroku lub jego części.

§ 2. Apelację założoną od orzeczenia w przedmiocie winy, uważa się za zwróconą także przeciwko orzeczeniu o karze.

Jeżeli apelacja nie ogranicza się do pewnej części wyroku albo jest w tym względzie niejasna, to uważa się ją za zwróconą przeciw całemu wyrokowi.

Jeżeli oskarżony oświadczył w zapowiedzeniu apelacji, że wyrok co do winy przyjmuje a apeluje jedynie od orzeczenia o karze, oświadczenie to nie pozbawia go prawa założenia apelacji także od orzeczenia o winie.

Apelacja oskarżonego od części wyroku, zasądzającego powództwo cywilne skierowane jest implicite przeciw orzeczeniu o winie, gdy równocześnie ustalenie winy się podważa. Z. O. S. N. 368/31.

Art. 459. W apelacji można podnosić i takie zarzuty, które nie stanowiły lub nie mogły stanowić przedmiotu zażalenia.

Przepis niniejszy ma na celu zaznaczenie, że postanowienia, nie ulegające zaskarżeniu a nawet ulegające, lecz w terminie nie zaskarżone, nie stają się prawomocne i że kwestje przez te postanowienia rozstrzygnięte mogą być podnoszone w instancji apelacyjnej.

Odnośnie kasacji patrz art. 505.

Art. 460. Oprócz oskarżonego i jego obrońcy, apelację na korzyść oskarżonego może założyć prokurator, a w razie niepełnoletności lub bezwłasnowolności oskarżonego — także jego ojciec, matka, małżonek, opiekun lub kurator.

Art. 461. Z wyjątkiem wypadków wskazanych w art. 88, oskarżony może cofnąć apelację założoną przez siebie lub swego obrońcę.

Art. 462. Prokurator bez zgody oskarżonego nie może cofnąć apelacji, którą założył na jego korzyść.

Art. 463. § 1. Apelację na niekorzyść oskarżonego może założyć tylko oskarżyciel.

§ 2. Oskarżyciel posiłkowy nie może zakładać apelacji co do wymiaru kary.

Jeżeli prokurator po udzieleniu mu głosu celem wygłoszenia swego wywodu, odstąpił od oskarżenia a sąd oskarżonego uniewinnił, to prokurator nie ma podstawy prawnej do zgłoszenia kasacji na niekorzyść oskarżonego. Z. O. S. N. 116/31.

Art. 464. § 1. W razie śmierci oskarżyciela prywatnego lub posiłkowego przed upływem terminu do zapowiedzenia apelacji, prawo do jej zapowiedzenia służy jego małżonkowi, dzieciom, rodzicom i wnukom w ciągu dwuch tygodni od dnia śmierci oskarżyciela.

§ 2. W razie śmierci oskarżyciela, prywatnego lub posiłkowego po zapowiedzeniu przezeń apelacji, lecz przed upływem terminu do jej wywodu, prawo apelacji służy osobom wymienionym w § 1 w ciągu miesiąca od śmierci oskarżyciela.

§ 3. Terminy wskazane w artykule niniejszym są zawite.

W razie śmierci oskarżonego przed wniesieniem apelacji albo po jej wniesieniu następuje umorzenie postępowania w myśl art. 3.

Prawa zaś powoda cywilnego, nie będącego jednocześnie oskarżycielem, regulują przepisy prawa cywilnego, w myśl których spadkobiercy powoda cywilnego mogą zawsze popierać powództwo, wytoczone przez spadkodawcę.

Art. 465. *Powód cywilny może założyć apelację wtedy tylko, gdy oskarżyciel lub oskarżony zapowiedział założenie apelacji.*

Jeżeli oskarżyciel i powód cywilny stanowią jedną osobę, to apelację jako powód cywilny będzie mógł założyć tylko wtedy, jeżeli równocześnie apeluje także w charakterze oskarżyciela w granicach, dozwolonych przez kodeks albo też, jeżeli apelował oskarżony.

Art. 466. *Jeżeli oskarżyciel lub oskarżony, który zapowiedział apelację, nie wniósł jej wywodu*

lub apelację cofnął, sąd karny pozostawia bez rozpoznania apelację powoda cywilnego i zwraca mu wniesioną z tytułu apelacji opłatę.

Art. 467. Powód cywilny, któremu nie służy prawo apelacji z przyczyn wskazanych w art. 465 i 466, może wytoczyć sprawę przed sądem cywilnym o tę część powództwa, którą sąd karny oddalił lub pozostawił bez rozpoznania.

Art. 468. Strona zamierzająca wyrok zaskarżyć, powinna, pod utratą prawa zaskarżenia, zapowiedzieć to w terminie wskazanym w art. 223.

Art. 469. Wywód apelacji składa się w terminie wskazanym w art. 224 do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, bądź na piśmie, bądź ustnie do protokułu w kancelarji sądu.

Art. 470. W wywodzie apelacji wyszczególnia się zarzuty czynione wyrokowi i wskazuje się te części wyroku, których uchylenia lub zmiany strona żąda.

Art. 471. W razie zapowiedzenia lub złożenia wywodu apelacji po terminie albo przez osobę nieuprawnioną, prezes odmawia przyjęcia i zawiadamia o tem apelującego.

Przepis ten znajduje analogiczne zastosowanie do apelacji, wniesionej od wyroku sądu grodzkiego.

Odmowa przyjęcia i zawiadomienie o tem apelującego ma miejsce tylko w razie wywiedzenia apelacji. Jeżeli strona tylko ją zapowiedziała a nie wywiodła, nie ma miejsca zarządzenie jej nieprzyjęcia, lecz wyrok jako prawomocny skierowuje się do wykonania.

Art. 472. § 1. Po przyjęciu apelacji sąd przesyła ją niezwłocznie wraz z aktami do sądu odwoławczego, o czem zawiadamia strony.

§ 2. Jeżeli oskarżyciel złożył apelację od wyroku uniewinniającego, art. 204 nie ma do oskarżonego zastosowania.

Jeżeli oskarżyciel kwestjonuje wyrok uniewinniający, to należy odnaleźć rzeczywisty a nie fikcyjny adres uniewinnionego i pod tym adresem doręczyć mu zawiadomienie o apelacji. Sąd odwoławczy przy rozważaniu formalnych warunków apelacji w myśl art. 474 k. p. k. będzie musiał sprawdzić, czy stronę należycie zawiadomiono a jeżeli stwierdzi pod tym względem braki, będzie obowiązany bądź je sam naprawić, bądź zwrócić w tym celu akty sądowi pierwszej instancji.

Przepis § 1 tego art., nakładający na sąd obowiązek zawiadomienia stron o przyjęciu apelacji, nie jest tylko przepisem natury instrukcyjnej, lecz posiada charakter procesowy, związany z uprawnieniami stron; dlatego niezachowanie tego przepisu może pociągnąć za sobą uchylenie wyroku. Z. O. S. N. 132/30.

Art. 473. Do postępowania w sądzie odwoławczym mają zastosowanie przepisy postępowania w sądzie okręgowym pierwszej instancji ze zmianami i uzupełnieniami wskazanemi w rozdziale niniejszym.

Do postępowania przed sądem odwoławczym ma zastosowanie także przepis art. 373 § 3 k. p. k.

Art. 474. *§ 1. Prezes sądu odwoławczego rozważa:*

a) czy zachodzą formalne warunki apelacji wymagane przez kodeks niniejszy;

b) jakie należy wydać zarządzenia niezbędne do rozpisania rozprawy.

§ 2. Jeżeli prezes uważa, że zachodzi brak formalnych warunków apelacji, lub że zamieszczony w niej wniosek o wezwanie świadków i biegłych albo o sprowadzenie innych dowodów należy odrzucić, lub też że należy wydać zarządzenia w myśl § 3, to wnosi sprawę na posiedzenie niejawne.

§ 3. Sąd odwoławczy może, przed rozpisaniem rozprawy, sprawdzić przez właściwy sąd grodzki dowody, przytoczone w apelacji lub w piśmie strony przeciwnej, która apelacji nie założyła, jeśli przeprowadzenie dowodu ma nastąpić poza siedzi-

bą sądu odwoławczego, albo świadkowie lub biegli zamieszkują poza siedzibą tego sądu.

Przyjęcie apelacji przez sąd pierwszej instancji nie zwalnia sądu odwoławczego od sprawdzenia, czy to przyjęcie nastąpiło zgodnie z ustawą. Sąd odwoławczy względnie prezes bada, czy zachodzą formalne warunki, wymagane przez ustawę a więc, czy podała apelację strona uprawniona, czy zachowano termin i czy wysłano zawiadomienia, wymagane wedle art. 472 k. p. k. Sąd odwoławczy rozstrzygnie ewentualne zażalenie na nieprzyjęcie apelacji oraz prośbę o przywrócenie terminu, jeżeli taka prośba wraz z aktami wpłynęła.

Prezes względnie sąd rozważy nadto, czy żądać osobistego jawienia się oskarżonego (art. 480 k. p. k.), czy sprowadzić oskarżonego (art. 479 k. p. k.), czy wezwać świadków lub biegłych, czy sprowadzić dowody rzeczowe, czy dokonać oględzin na miejscu i t. d.

Art. 475. Sąd odwoławczy nie może odmówić wezwania świadków i biegłych, przesłuchanych w pierwszej instancji, oraz sprowadzenia z sądu pierwszej instancji dowodów rzeczowych, jeżeli strona w apelacji bądź stawia uzasadnione zarzuty nieścisłości protokułu, bądź żąda ponownego przesłuchania na stwierdzenie okoliczności w protokule nieujawnionych, a mogących mieć wpływ na orzeczenie o winie.

Przez wyrażenie „apelacja" rozumieć należy tylko pismo, zawierające wywód apelacji.

Jeżeli świadkowie, wezwani na rozprawę nie stawili się a oskarżony odroczenia rozprawy z tego powodu ani uzupełnienia przewodu sądowego nie żądał, temsamem milcząco zrzekł się zaofiarowanych przez niego dowodów. Z. O. S. N. 22/31.

Art. 476. *uległ uchyleniu.*

Art. 477. *§ 1. Sąd odwoławczy nie może odmówić przyjęcia:*

a) dowodu, wskazanego w wywodzie apelacji, jeżeli sąd pierwszej instancji bezzasadnie odrzucił wniosek w tym względzie na mocy art. 330¹;

b) nowego dowodu, nieznanego stronie przed

wydaniem zaskarżonego wyroku, a mogącego mieć istotny wpływ na treść orzeczenia o winie.

§ 2. Przepis § 1 pkt. a) ma zastosowanie również do wniosków strony przeciwnej, która apelacji nie założyła, jeżeli złożyła wniosek w ciągu siedmiu dni od zawiadomienia jej o przesłaniu akt do sądu odwoławczego.

§ 3. O przyjęciu innych dowodów sąd postanawia według swego uznania.

§ 4. Terminy powyższe nie dotyczą prokuratora.

Pod dowodem, nie mogącym mieć wpływu na treść wyroku, rozumieć należy taki dowód, który nie ma związku z oskarżeniem a który, gdyby nawet był stwierdzony i przyjęty przez sąd za prawdziwy, jeszczeby na treść wyroku wpłynąć nie mógł. Jeżeli zatem okoliczność, na której stwierdzenie dowód powołano, może mieć tylko choćby drobny wpływ na treść wyroku, to już sąd nie może takiego dowodu odrzucić, jeżeli go strona wskazała.

Art. 478. W razie niestawiennictwa świadka lub biegłego, przesłuchanego w pierwszej instancji, sąd odwoławczy wtedy tylko odracza rozprawę, gdy uzna ponowne przesłuchanie ich za niezbędne, w przeciwnym razie odczytuje ich zeznania.

Art. 479. § 1. Oskarżonego aresztowanego sprowadza się na rozprawę wtedy tylko, gdy sąd odwoławczy uzna to za niezbędne.

§ 2. Jeżeli jednak oskarżony znajduje się w areszcie w siedzibie sądu odwoławczego, sprowadza się go na rozprawę także wtedy, gdy tego zażąda.

Przewidziane w § 2 niniejszego art. żądanie doprowadzenia na rozprawę musi być uczynione przez samego oskarżonego, a nie przez jego obrońcę.

K. p. k. nie zawiera wcale postanowienia o obowiązku sądu odwoławczego zawiadomienia oskarżonego o jego uprawnieniu, przysługującem mu w myśl § 2 art. 479 k. p. k. Z. O. S. N. 184/31.

Żądanie oskarżonego, aresztowanego doprowadzenia go na rozprawę, musi być skierowane do sądu a nie do zarządu więzienia, gdyż zarząd nie może bez wezwania sądu doprowadzić oskarżonego do sądu. Z. O. S. N. 360/31.

Art. 480. § 1. Niestawiennictwo stron nie tamuje rozpoznania sprawy, z wyjątkiem wypadku, gdy nie stawił się oskarżony, którego stawiennictwo sąd uznał za obowiązkowe lub którego sąd postanowił sprowadzić w myśl art. 479.

§ 2. *W sprawach z oskarżenia publicznego udział prokuratora w rozprawie odwoławczej jest obowiązkowy.*

Prawa żądania osobistego stawiennictwa innych oskarżycieli i powoda cywilnego kodeks sądowi nie nadaje. Można natomiast ich wezwać w razie zachodzącej potrzeby w charakterze świadków.

Sąd obowiązany jest rozpatrzeć wyjaśnienia, zawarte w piśmie apelacyjnem strony nieobecnej a w szczególności zawarte w tem piśmie wnioski dowodowe niezależnie od tego, czy w tym przedmiocie zapadło poprzednio postanowienie. Z. O. S. N. 202/31.

Art. 481. § 1. Po wywołaniu sprawy, jeden z sędziów składa ustne sprawozdanie, polegające na przedstawieniu stanu faktycznego sprawy tudzież treści apelacji i wywiązujących się stąd punktów spornych; odczytuje się przytem wyrok pierwszej instancji w tych częściach, które są przedmiotem apelacji, oraz w razie potrzeby — poszczególne ustępy z akt sprawy.

§ 2. Apelację lub inne pismo strony nieobecnej odczytuje się w całości.

Art. 482. Cofnięcie apelacji przez oskarżyciela publicznego na rozprawie nie wiąże sądu.

Niniejszy przepis jest konsekwencją art. 59 k. p. k.

Prokurator ma prawo cofnąć kasację, którą założył na niekorzyść oskarżonego i zrzeczenie to wiąże Sąd Najwyższy. Z. O. S. N. 91/30.

Art. 483. Po głosach stron, sąd odwoławczy odbywa naradę i wydaje wyrok, mocą którego albo

a) zatwierdza wyrok zaskarżony, albo

b) uchyla go w całości lub części, wydając nowe orzeczenie.

Sąd apelacyjny wyroku nigdy nie zmienia, lecz w miejsce uchylonego w całości lub w części wyroku wydaje nowe samodzielne orzeczenie.

Jeżeli druga instancja zatwierdza całkowicie i bez żadnych zmian wyrok pierwszej instancji, skazujący lub uniewinniający, to nie jest obowiązana powtarzać jego sentencji i w myśl art. 483 k. p. k. może tylko orzec, że wyrok pierwszej instancji zatwierdza, o ile oczywiście sentencja tego zatwierdzonego wyroku odpowiada wymogom art. 366, w wypadkach zaś wyroku skazującego wymogom art. 366 i 367 k. p. k.

Jeżeli jednak druga instancja wyrok pierwszej instancji uchyla lub zmienia, to wówczas sentencja jej powinna w zupełności odpowiadać wymogom w powyższych przepisach przewidzianym. Z. O. S. N. 29/30.

Po częściowem uchyleniu wyroku nie należy formułować nowej sentencji w całości, sentencja może być tylko częściowa z ograniczeniem mianowicie do przedmiotów, o których ponownie orzec należy w związku z częściowem uchyleniem wyroku. Z. O. S. N. 71/31.

Art. 484. Sąd odwoławczy nie może:

a) zwiększyć oskarżonemu kary wymierzonej przez sąd pierwszej instancji, jeżeli założono apelację tylko na korzyść oskarżonego;

b) przekroczyć granic apelacji, z wyjątkiem wypadków wskazanych w art. 485.

Postępowanie sądowe w myśl art. 618 i n. nie jest postępowaniem odwoławczem od orzeczeń władz skarbowych lub administracyjnych, lecz tylko normalnem postępowaniem sądowem pierwszej instancji, wobec czego nie ma zastosowania przepis art. 484 k. p. k. i sąd może wymierzyć karę wyższą, aniżeli ta, którą zastosowała władza skarbowa.

Zastrzeżenie z lit. a tego art. odnosi się jedynie do

wymiaru kary. Nie będzie zatem reformatio in peius, jeżeli oskarżonego uznano winnym czynu, podpadającego pod surowszy wymiar kary, jednakże kary, orzeczonej przez sąd pierwszej instancji nie podwyższono. (art. 485 lit. b.)

Pozostawienie przez sąd odwoławczy bez zmiany kary, wyrzeczonej w pierwszej instancji mimo częściowego uniewinnienia, nie stanowi niedopuszczalnego przez ustawę reformationis in peius, skoro za pozostałe czyny wymierzono karę odpowiednią ustawie. Z. O. S. N. 396/31.

Art. 485. Sąd odwoławczy z urzędu, niezależnie od granic apelacji:

a) uniewinnia oskarżonego, jeżeli w jego czynie niema znamion przestępstwa;

b) poprawia przyjętą w wyroku pierwszej instancji błędną kwalifikację czynu;

c) uznaje zaskarżony wyrok za nieważny i przekazuje sprawę komu należy, jeżeli wyrok zapadł z obrazą art. 12 lub 13, jeżeli w składzie sądu uczestniczyła osoba nieuprawniona do wydawania wyroków, albo jeżeli orzekał sędzia, który z mocy art. 39 ulegał wyłączeniu;

d) uchyla wyrok na korzyść współoskarżonych, choćby nie apelowali, jeżeli uchylił go na rzecz współoskarżonego, na którego korzyść apelacja była założona, a te same względy przemawiają za uchyleniem wyroku na rzecz tamtych;

e) umarza postępowanie, jeżeli sprawę rozpoznano bez skargi albo bez wniosku pokrzywdzonego w wypadkach, gdy ustawa takiego wniosku wymaga.

Wobec powołania w ustępie c tego art. 39 k. p. k. wszelkie inne obrazy artykułów 41, 42, 43 nie powodują unieważnienia wyroku.

Pod wyrazem „skarga" należy rozumieć określone w art. 2 k. p. k. „żądanie uprawnionego oskarżyciela" jako objaw jego woli w ściganiu przestępstwa i sprawcy. Natomiast nie wchodzą w grę braki formalne (jako ze-

wnętrzna forma tego żądania), gdyż te mogą być usunięte przy zastosowaniu art. 284 k. p. k. i n.

Orzeczenie sądu, wydane w trybie punktu e art. 485 k. p. k. jest postanowieniem a nie wyrokiem i nie może być zaskarżone w trybie kasacyjnym. Z. O. S. N. 69/31.

Jeżeli sąd grodzki osądził czyn, nie należący do jego właściwości, to sąd odwoławczy powinien się ograniczyć jedynie do zastosowania lit. c tego art., nie wdając się w rozpoznawanie merytorycznej słuszności lub niesłuszności tego wyroku Z. O. S. N. 186/30.

Sąd odwoławczy uznając zaskarżony wyrok za nieważny z powodu obrazy art. 13 k. p. k., przekazując sprawę, komu należy, winien to uczynić w formie postanowienia. O. S. P. 92/31.

Art. 486. Oskarżonemu aresztowanemu, który na rozprawie nie był obecny i nie miał obrońcy, doręcza się odpis sentencji z jednoczesnem zawiadomieniem, że termin do zapowiedzenia kasacji liczy się od daty doręczenia tego odpisu, oraz o treści art. 489 i 490.

Jeżeli oskarżony nie jawił się ani nie miał obrońcy, wyrok sądu apelacyjnego nie uznaje się jako zaoczny, gdyż przepisy o wyroku zaocznym, nie mają zastosowania w postępowaniu przed sądem apelacyjnym.

Termin do zapowiedzenia kasacji liczy się od dnia doręczenia sentencji tylko takiemu aresztowanemu oskarżonemu, który nie tylko nie był obecny, ale i nie miał obrońcy na rozprawie. W innych wypadkach zgodnie z art. 423 k. p. k. termin do zapowiedzenia kasacji liczy się od daty ogłoszenia sentencji. Z. O. S. N. 92/30.

Art. 487. Przy rozpoznawaniu apelacji od wyroku sądu grodzkiego ma odpowiednie zastosowanie art. 446.

ROZDZIAŁ III.

Kasacja.

Art. 488. Strony mogą zakładać kasacje do Sądu Najwyższego od wyroków sądów drugiej

instancji, od wyroków sądów przysięgłych oraz od wyroków sądów pierwszej instancji wydanych w sprawach karno-administracyjnych.

Sąd kasacyjny opiera się wyłącznie na faktach, ustalonych w pierwszej instancji; merytorycznej słuszności tych ustaleń nie sprawdza i bada tylko, czy do tych ustaleń słuszny zastosowano przepis ustawy oraz czy same ustalenia stanowią logiczny wniosek z przedstawionego sądowi materjału dowodowego.

Kasację można zakładać jedynie od wyroków a nie od innych orzeczeń.

Art. 489. § 1. Kasacja winna być założona na piśmie i, jeżeli nie pochodzi od prokuratora, powinna być podpisana przez osobę posiadającą kwalifikację obrońcy w rozumieniu art. 86.

§ 2. Pozatem w przedmiocie zakładania kasacji mają odpowiednie zastosowanie art. 458—472.

Zapowiedzenie apelacji i kasacji nie wymaga podpisu obrońcy w rozumieniu art. 89 k. p. k.

Kasację należy zapowiedzieć w tym sądzie, którego wyrok się zaskarża. Zapowiedzenie kasacji od wyroku sądu apelacyjnego, wniesione do sądu okręgowego tylko wtedy można przyjąć, jeżeli wpłynęło ono do sądu apelacyjnego jeszcze w terminie ustawowym.

Rzecznicy prokuratury i osoby, wymienione w art. 56 k. p. k. mogą tylko zapowiadać kasację, natomiast wywodzić jej nie mogą. Winni w tym kierunku zwrócić się do właściwego prokuratora.

Nie można przeprowadzić rozprawy kasacyjnej bez należytego dowodu, że stronom doręczono zawiadomienie, w myśl art. 472, 489 § 2 k. p. k.

Wywód kasacji można wnieść nawet bez jej zapowiedzenia, jednakże w terminie trzydniowym do zapowiedzenia kasacji w art. 223 k. p. k. wyznaczonym.

Zapowiedzenie kasacji w języku ruskim nie może być uznane za ważne zapowiedzenie. Z. O. S. N. 92/30. (To odnosi się także do wywodu kasacji z tem, że w myśl przepisu art. 1 ustawy z 31/7 1924 Nr. 78 D. U. R. P. podpis adwokata na kasacji powinien być złożony w języku polskim).

Facsimile, wyciśnięte przy pomocy pieczęci nie

może być uważane za podpis w rozumieniu art. 489 § 1 k. p. k. Z. O. S. N. 127/31.

Przepis § 1 tego art. przez „podpisanie kasacji" rozumie jej sporządzenie przez obrońcę a nietylko niejako wzięcie przezeń odpowiedzialności za kasację przez złożenie podpisu. Podpisanie kasacji w rozumieniu § 1 musi nastąpić na mocy upoważnienia do tej czynności. Upoważnienie to powinno być sądowi wykazane w formie, przewidzianej w art. 96 k. p. k. Z. O. S. N. 142/31.

Art. 490. Na żądanie oskarżonego aresztowanego, zgłoszone w terminie do zapowiedzenia kasacji, prezes sądu stosownie do art. 89 wyznacza obrońcę z urzędu do złożenia wywodu.

Art. 491. § 1. Do wywodu kasacji załącza się dowód wpłacenia lub wysłania pocztą do kasy sądowej kaucji w wysokości stu złotych, bez czego kasacji się nie przyjmuje.

§ 2. Jeżeli kilka osób podaje kasację łącznie, każda z nich składa osobno kaucję.

Postanowienie § 1 art. 491 k. p. k. o załączeniu do wywodu kasacji dowodu wpłacenia lub wysłania pocztą kaucji nie oznacza tego, że czynności opłacenia kaucji muszą, pod grozą nieprzyjęcia kasacji poprzedzać co do czasu wywód kasacyjny. Z. O. S. N. 1/31.

Obowiązek, przewidziany w art. 491 k. p. k. istnieje tylko wówczas, gdy wnoszącemu kasację sąd już przyznał prawo ubogich, nie wystarczy natomiast wniosek, uczyniony w kasacji o przyznanie prawa ubogich, jeżeli ów wniosek nie zostanie załatwiony przed upływem terminu do wywodu kasacji. Z. O. S. N. 20/31.

Art. 492. § 1. Od składania kaucji kasacyjnej wolni są:

a) urzędy państwowe i samorządowe;

b) oskarżeni aresztowani;

c) skazani na karę pozbawienia wolności przekraczającą dwa lata;

d) dłużnicy upadli;

e) osoby, którym sąd przyznał prawo ubogich.

§ 2. W razie złożenia wniosku o przyznanie prawa ubogich po upływie terminu do wywodu kasacji (art. 224), prezes sądu pozostawia wniosek ten bez rozpoznania, kasację zaś bez biegu".

Art. 492 lit b k. p. k. nasuwa wątpliwość co do tego, czy zwolnienie od kaucji odnosi się tylko do skazanego na karę wolności oskarżonego, który wniósł w danej sprawie kasację, czy też obejmuje ono również oskarżonych, pozbawionych wolności w innej sprawie. Wobec tego, że art. ten żadnego ograniczenia w tym względzie nie wprowadza, należy stanąć na stanowisku, iż przywilej ten dotyczy także pozbawionego wolności w innej sprawie.

Rodzice niepełnoletnich oskarżonych aresztowanych i skazanych na karę pozbawienia wolności powyżej lat dwu nie mogą zwolnić się od składania kaucji kasacyjnej, o ile im samym nie przysługuje to zwolnienie z powodów,wymienionych w tym art. O. S. P. 478/31.

Art. 493. § 1. W razie uwzględnienia kasacji zwraca się kaucję osobie, która ją złożyła.

§ 2. W razie oddalenia kasacji przelewa się kaucję do Skarbu Państwa.

W razie nieprzyjęcia kasacji lub pozostawienia jej przez Sąd Najwyższy bez rozpoznania, należy kwotę, złożoną z przeznaczeniem na kaucję kasacyjną, zwrócić składającemu.

Art. 494. Podstawą kasacji może być tylko zarzut:

a) nieprawidłowego zastosowania ustawy przy określeniu przestępstwa i wymierzeniu kary;

b) obrazy przepisów postępowania sądowego.

Lit. a tego art. odnosi się do zarzutów obrazy prawa materjalnego, bo wszystkie one w ostatecznym wyniku pociągają za sobą bądź nieprawidłowe określenie przestępstwa, przypisanego oskarżonemu, bądź nieprawidłowe wymierzenie kary.

Nieuwzględnienie przy wymiarze kary niewinnej rodziny oskarżonego, nienagannego sposobu życia lub nie-

karalności sprawcy, nie wskazuje na nieprawidłowy wymiar kary.

Zarzuty w kasacji przeciw niedokładności przewodu sądowego i protokułu rozprawy — bez zarzutu świadomego fałszu — usuwają się z pod rozpatrywania jako nie oparte na treści protokułu.

Ponieważ o zawieszeniu kary sąd rozstrzyga na podstawie swego swobodnego uznania, niedopuszczalne jest żalenie się w kasacji z powodu nie zastosowania przez sąd tego dobrodziejstwa.

Zarzut z lit. a odnośnie do nieprawidłowego zastosowania ustawy przy wymierzaniu kary opierać się może tylko na przekroczeniu granicy ustawowego wymiaru kary lub na zastosowaniu innego rodzaju kary, niż przewidzianego w ustawie.

Jeżeli sąd odwoławczy pozostawienie apelacji bez rozpoznania załatwił wyrokiem zamiast postanowieniem, a nadto zatwierdził zaskarżony wyrok, to stronie służy kasacja. Z. O. S. N. 285/31.

Zaszłe w toku dochodzenia lub śledztwa uchybienia, nie mogące wywrzeć wpływu na treść wyroku, nie mogą być temsamem przedmiotem zarzutu obrazy przepisów postępowania sądowego jako podstawy do kasacji w rozumieniu art. 494 lit. b i art. 498 k. p. k. Z. O. S. N. 201/31.

Rozpatrywanie kwestji, czy odpowiedź przysięgłych znajduje uzasadnienie w wynikach przewodu sądowego, nie może być przedmiotem postępowania kasacyjnego. Z. O. S. N. 122/31.

Art. 495. Kasacja powinna wskazać, na czem polega zarzucane uchybienie.

Podniesienie zarzutu kasacyjnego następuje przez wskazanie, jakiem postąpieniem, zdaniem wnoszącego kasację, ustawę obrażono. K. p. k. nie żąda natomiast liczbowego wskazania obrażonego przepisu. Sąd kasacyjny nie jest związany prawnem zapatrywaniem kasacji i choćby to zapatrywanie było mylne a sąd mimoto dojdzie do przekonania, że wytkniętem postąpieniem obrażono przepis ustawy, wyrok uchyla.

Samo powołanie rzekomo obrażonego paragrafu czy art. ustawy nie wystarczy. Trzeba wskazać i to dokładnie, w czem strona obrazę tego przepisu upatruje i jaki wpływ to pominięcie mogłoby mieć na treść wyroku.

Kasacja, która odwołuje się jedynie do wywodów

apelacji, nie odpowiada przepisowi art. 495 k. p. k. Z. O. S. N. 109/31.

Art. 496. § 1. Strona może w kasacji zarzucać tylko uchybienia obrażające jej prawa.

§ 2. Przepis § 1 nie dotyczy prokuratora, zakładającego kasację na korzyść oskarżonego.

W konsekwencji tego art. strona nie może nigdy zarzucić zastosowania do siebie ustawy łagodniejszej zamiast surowszej, niezbadania dowodu, zaprodukowanego przez stronę przeciwną, niezawiadomienia innej strony o terminie i t. d.

Art. 497. Wyrok należy uchylić, jeżeli kasacja słusznie zarzuca:

a) że sąd był nienależycie obsadzony lub którykolwiek z jego członków nie był obecny na całej rozprawie;

b) że wbrew ustawie prowadzono rozprawę przy drzwiach zamkniętych;

c) że rozprawa odbyła się zaocznie w sprawie, w której ustawa wymaga obecności oskarżonego;

d) że oskarżony nie miał obrońcy w wypadkach wskazanych w art. 88;

e) że przesłuchano świadka wbrew art. 101;

f) że po wydaleniu oskarżonego z sali nie zawiadomiono go o tem, co się stało w jego nieobecności;

g) że nie sporządzono protokułu rozprawy;

h) że sentencja wyroku skazującego nie odpowiada wymaganiom art. 367;

i) że sąd w wypadkach wskazanych w art. 484 lit. a), 520 i 589 lit. a) zwiększył wymierzoną oskarżonemu karę.

Cecha uchybień, wymienionych w art. 497 k. p. k. w przeciwieństwie do uchybień, wymienionych w art. 498 k. p. k. polega na tem, że ich niezachowanie w żadnym razie nie może być uważane za uchybienie nieistotne.

Co do lit. h należy zauważyć, że uchylenie wyroku nastąpi tylko wtedy, jeżeli sentencja wyroku nie odpowiada przepiscm art. 367 k. p. k., nie zaś także i wtedy, gdy brak jej danych, wymienionych w art. 366 k. p. k.

Ad lit. g. — Protokuł nie musi być sporządzony w toku samej rozprawy. Można się podczas rozprawy ograniczyć do czynienia zapisków i z nich następnie ułożyć protokuł. Umieszczenie poprawek i uzupełnień protokułu w sposób, nie odpowiadający wymaganiom art. 238 k. p. k. nie może być podstawą kasacji wyroku, jeżeli uchybienie to nie mogło mieć wpływu na treść wyroku. Z.. O. S. N. 183/30.

Art. 498. Poza wypadkami wymienionemi w art. 497, Sąd Najwyższy uchyla wyrok z powodu uchybienia procesowego wtedy tylko, gdy uzna, że uchybienie to mogło mieć wpływ na treść wyroku.

Art. niniejszy stanowi dalsze rozwinięcie zasad, wskazanych w art. 494 i 497 k. p. k. Różnica pomiędzy zarzutami, wymienionemi w art. 497 k. p. k a wskazanemi w niniejszym art. polega na tem, że tamte zarzuty wiążą Sąd Najwyższy, który jest obowiązany tylko sprawdzić, czy zarzut jest słuszny i w razie odpowiedzi twierdzącej musi wyrok uchylić. Natomiast w razie uznania słuszności innego zarzutu procesowego będzie obowiązany nadto zastanowić się, czy dopuszczone przez sąd wyrokujący uchybienie mogło mieć wpływ na treść wyroku. Nie trzeba ustalać, że uchybienie miało wpływ na treść wyroku, wystarczy, że go mieć mogło. Sąd Najwyższy, stwierdzając istnienie uchybienia a następnie odmawiając uchylenia wyroku, będzie obowiązany swój pogląd o nieistotności uchybienia z całą ścisłością uzasadnić.

Odrzucenie wniosku dowodowego na rozprawie wymaga powzięcia przez sąd postanowienia, popartego uzasadnieniem, ogłoszenia go stronom tudzież zaprotokułowania. Uchybienie, polegające na pominięciu dowodu bez uzasadnienia nie pociąga za sobą uchylenia wyroku, jeżeli sąd okoliczność, na którą dowód ofiarowano, przyjął za prawdziwą. Z. O. S. N. 111/30.

Art. 499. Sąd Najwyższy, niezależnie od zarzutów przytoczonych w kasacji, uchyla wyrok:

a) jeżeli w czynie oskarżonego niema znamion przestępstwa;

b) jeżeli sprawę rozpoznano bez skargi albo bez wniosku pokrzywdzonego w wypadkach, gdy ustawa takiego wniosku wymaga;

c) jeżeli zachodzą przyczyny powodujące umorzenie postępowania w myśl art. 3;

d) jeżeli sąd na niekorzyść oskarżonego zastosował doń karę nieprzepisaną w ustawie za dane przestępstwo.

Art. 500. Sąd Najwyższy uchyla wyrok na korzyść współoskarżonych, choćby nie założyli kasacji, jeżeli go uchylił na rzecz współoskarżonego, na którego korzyść kasacja była założona, a te same względy przemawiają za uchyleniem wyroku na rzecz tamtych.

Analogja do art. 485 lit. d k. p. k.

Art. 501. Jeżeli w zaskarżonym wyroku sąd zastosował błędną kwalifikację czynu, lecz wymierzył taką karę, jaką mógł wymierzyć na podstawie ustawy właściwej, Sąd Najwyższy bądź uchyla zaskarżony wyrok w całości lub w części, bądź tylko poprawia błędną kwalifikację czynu.

Sąd Najwyższy z urzędu (co wynika z zestawienia art. 499—503 k. p. k., oraz z myśli przewodniej, wyrażonej także w art. 485 lit b k. p. k.) jest uprawniony i obowiązany poprawiać błędną kwalifikację czynu. Z. O. S. N. 109/30.

Art. 502. W razie dostrzeżenia w zaskarżonym wyroku oczywistej omyłki, która nie mogła mieć wpływu na wynik wyrokowania, a dla swego sprostowania nie wymaga żadnych nowych ustaleń, Sąd Najwyższy sam poprawia dostrzeżoną omyłkę.

Art. 503. Sąd Najwyższy uznaje zaskarżony wyrok za nieważny i przekazuje sprawę komu

należy, jeżeli wyrok zapadł z obrazą art. 12 lub 13, jeżeli w składzie sądu uczestniczyła osoba nieuprawniona do wydania wyroków, albo jeżeli orzekał sędzia lub przysięgły, który z mocy art. 39 ulegał wyłączeniu.

Uznanie wyroku za nieważny w myśl art. 12 i 13 k. p. k. ma nastąpić w formie postanowienia także wówczas, gdy zapada na rozprawie kasacyjnej. Z. O. S. N. 2/31 i 186/30.

Art. 504. Kto nie zaskarżył wyroku pierwszej instancji, ten nie może zakładać kasacji od wyroku drugiej instancji, jeżeli wyrok pierwszej instancji zatwierdzono lub zmieniono na jego korzyść.

Jeżeli sprawa przeszła do drugiej instancji z powodu apelacji innej strony a instancja apelacyjna zatwierdziła wyrok lub zmieniła go na korzyść strony nie apelującej, wtedy strona, która nie zakładała apelacji, nie może już kwestjonować tego, co jako wyrok pierwszej instancji zaakceptowała a tem bardziej nie może kwestjonować wyroku korzystniejszego dla niej od tego, na który się przez niezałożenie apelacji zgodziła.

W wypadku zaskarżenia wyroku pierwszej instancji tylko przez oskarżyciela jedynie w przedmiocie wymiaru kary i zmiany tego wyroku tylko co do kary na niekorzyść okarżonego, tenże ma prawo założyć kasację tylko co do orzeczenia o karze; nie wyłącza to jednak uwzględnienia przyczyn kasacyjnych, przewidzianych w art. 499 k. p. k. i przyczyn nieważności z art. 503 k. p. k., przytoczonych, czyto w kasacji, czyto z urzędu. Z. O. S. N. 203/31.

Art. 505. Strona nie może żądać uchylenia wyroku z powodu uchybienia procesowego pierwszej instancji, którego naprawienia nie żądała w postępowaniu drugiej instancji.

Art. 506. Strona nie może żądać uchylenia wyroku z powodu uchybienia procesowego, które zaszło na jej wniosek lub za jej zgodą. Przepis

ten nie dotyczy uchybień wymienionych w art. 497.

Art. 506 k. p. k. ma na myśli także t. zw. milczącą zgodę (tacitus consensus). Kiedy taka zgoda zachodzi, decydują okoliczności konkretnego wypadku.

Strona winna niezwłocznie żądać naprawienia uchybienia procesowego, obrażającego jej prawa. Jeżeli tego nie uczyniła, to przyjąć należy, że się na nie godzi i że tego uchybienia nie uważa za szkodliwe dla siebie.

Co innego, jeżeli strona jest nieobecna przy rozprawie a obecność jej nie jest przy rozprawie wymagana. Skoro bowiem strona ma prawo się nie stawić, to nie może stracić żadnego uprawnienia z powodu tego, że się nie stawiła.

Nieponowienie na rozprawie apelacyjnej wniosku dowodowego, zawartego w piśmie apelacyjnem a odrzuconego z niedostatecznem uzasadnieniem na posiedzeniu niejawnem, powoduje utratę zarzutu kasacyjnego. Z. O. S. N. 142/30.

Art. 507. Sąd Najwyższy na posiedzeniu niejawnem:

a) oddala kasacje, nie odpowiadające przepisom art. 494, 495, 496, 504, 505 i 506;

b) wydaje postanowienia w myśl art. 503.

Art. ten nie stanowi pod tym względem przepisu szczególnego, ograniczającego Sąd Najwyższy do wydawania postanowień na posiedzeniu niejawnem wyłącznie do kwestyj, wymienionych w tym art. Art. powyższy jest jedynie przepisem wyjaśniającym, że w przypadkach w nim wymienionych nie potrzeba rozprawy sądowej i wyroku, lecz wystarczy postanowienie, zapadłe na posiedzeniu niejawnem. Z. O. S. N. 5/30.

Kasacja, oparta na zwalczaniu przekonania sądu, opartego na swobodnej ocenie dowodów podlega w Sądzie Najwyższym oddaleniu na posiedzeniu niejawnem. Z. O. S. N. 45/30.

Art. 508. § 1. Sąd Najwyższy zawiadamia stronę o terminie rozprawy tylko wtedy, jeżeli strona tego zażądała.

§ 2. Niestawiennictwo stron nie tamuje rozpoznania sprawy.

§ 3. Oskarżonego aresztowanego nie sprowadza się na rozprawę.

Art. 509. Rozprawę rozpoczyna ustne sprawozdanie jednego z sędziów, który wskazuje nasuwające się do rozstrzygnięcia pytania prawne.

Art. 510. § 1. Strony, jeżeli są obecne, mogą składać wyjaśnienia.

§ 2. Pierwszy głos służy stronie, która założyła kasację, ostatni — oskarżonemu lub jego obrońcy.

W związku z przepisem art. 511 k. p. k. pod wyrazem „strony" nie należy uważać tylko prokuratora.

Art. 511. Po głosach stron prokurator we wszystkich sprawach składa wnioski.

Art. 512. Sąd Najwyższy po rozpoznaniu sprawy wydaje wyrok, którego mocą oddala kasację albo uchyla zaskarżony wyrok w całości lub w części.

Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do rozważania zarzutów, zgłoszonych poza kasacją, a więc bądź w osobnem wyjaśnieniu pisemnem, złożonem po upływie terminu kasacyjnego, bądź ustnie na rozprawie. Takie zarzuty Sąd Najwyższy pozostawia bez rozpoznania.

Skoro tylko część wyroku jest dotknięta błędem prawnym, niema podstawy do uchylenia całości.

K. p. k. nie przewiduje doręczenia stronom wyroku Sądu Najwyższego.

Sąd kasacyjny nie jest władny zmienić wymierzonej kary.

Por. art. 500, 502 i 518 k. p. k.

Art. 513. § 1. Jeżeli przy rozpoznawaniu sprawy wyniknie kwestja, wymagająca zasadniczej wykładni ustawy, Sąd Najwyższy może odroczyć wyrokowanie i przekazać powiększonemu składowi sądzącemu rozstrzygnięcie wynikłej kwestji.

§ 2. Postanowienie powiększonego składu sądzącego zapada na rozprawie jawnej i wiąże

zwykły sąd sądzący Sądu Najwyższego przy wydawaniu wyroku w danej sprawie.

Natomiast w sprawach innych a nie w tej, w której przekazano powiększonemu składowi rozstrzygnięcie wynikłej kwestji, skład sądzący nie jest związany tezą składu powiększonego.

Sędziowie, którzy brali udział w składzie powiększonym mogą mimoto brać udział w składzie, sądzącym daną sprawę.

Art. 514. Uznając, że kasację założono oczywiście lekkomyślnie lub jedynie w celu działania na zwłokę, Sąd Najwyższy zawiadamia o tem władzę dyscyplinarną obrońcy lub pełnomocnika, który podpisał kasację.

Art. 515. Uchylając wyrok, Sąd Najwyższy przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania w innym składzie sędziów sądowi, którego wyrok uchylił, lub innemu sądowi równorzędnemu.

Przepis art. 515 k. p. k. tak rozumieć można i należy, że jeżeli po uchyleniu pewnych nieuzasadnionych i zbędnych orzeczeń bezprzedmiotowem jest przekazywanie sprawy sądowi merytorycznemu do ponownego rozpoznania, to przekazania takiego zaniechać należy; ustawodawca nie mógł mieć na myśli przekazania w wypadkach, gdy to jest zbędne i gdy sąd kasacyjny bez jakiegokolwiek oceniania sprawy pod względem merytorycznym, ograniczyć się może tylko do uchylenia pewnej, z ustawą niezgodnej, części wyroku. Z. O. S. N. 50/31.

Art. 516. § 1. Jeżeli powodem uchylenia wyroku w sprawie rozpoznawanej przez sąd przysięgłych jest uchybienie, którego dopuścił się trybunał przy wyrokowaniu na podstawie prawidłowej uchwały przysięgłych, Sąd Najwyższy przesyła sprawę sądowi okręgowemu i poleca mu wydanie wyroku na podstawie poprzedniej uchwały przysięgłych.

§ 2. Do wydania wyroku w tym wypadku

powołuje się w miarę możności tych samych sędziów, którzy wchodzili w skład trybunału.

Art. 517. Jeżeli wobec uchylenia wyroku sądu przysięgłych okaże się, że sprawa w tej części, która ma ulegać ponownemu rozpoznaniu, już do właściwości sądów przysięgłych nie należy, Sąd Najwyższy przekazuje sprawę właściwemu sądowi pierwszej instancji.

Art. 518. Uchylając wyrok z powodów wskazanych w art. 499 lit. a), b) lub c), Sąd Najwyższy sam wydaje wyrok uniewinniający lub umarza postępowanie.

Jeżeli np. Sąd Najwyższy dojdzie do wniosku, że należy uniewinnić oskarżonego z powodu, że czyn jego nie zawiera cech przestępstwa a przytem nie zachodzi prawdopodobieństwo, że brak cech przestępstwa jest tylko pozorny, wynikający ze złej redakcji zaskarżonego wyroku, wtedy nie ma podstawy do przekazywania sprawy sądowi niższemu, który, związany orzeczeniem Sądu Najwyższego musiałby przeprowadzić rozprawę ponownie po to tylko, aby wydać wiadomy z góry wyrok uniewinniający. To samo dotyczy wypadku, gdy sąd, któremu sprawę przekazano, musiałby sprawę umorzyć z innych powodów, wymienionych w art. 499 lit. a, b, c. k. p. k.

Art. 519. Zawarta w wyroku Sądu Najwyższego wykładnia ustawy wiąże w danej sprawie sąd, któremu sprawę przekazano.

Orzeczenie Sądu Najw., którem wyrok zaskarżony uchylono i sprawę do ponownego rozpatrzenia przekazano, należy na ponownej rozprawie odczytać.

Podkreślić należy, że wyrok Sądu Najw. wiąże sąd niższy tylko o tyle, o ile dotyczy wykładni ustawy i to tylko w danej sprawie. Dla innych spraw wykładnia taka nie ma mocy wiążącej i może mieć tylko charakter autorytatywnej wskazówki, jak należy dany przepis ustawy rozumieć.

Art. 520. Jeżeli wyrok uchylono nie na żądanie oskarżyciela, sąd przy ponownem rozpoznaniu sprawy nie może zwiększyć kary orzeczonej wyrokiem uchylonym.

Obraza tego art. zachodzi, jeżeli nie policzono przy ponownem rozpoznaniu oskarżonemu na poczet kary czasu tymczasowego aresztowania przed wyrokiem pierwszej instancji, policzenie to zaś przez pierwszy wyrok sądowy uskutecznione zostało.

Przerachowanie kary pieniężnej na areszt zastępczy według stawki niższej, niż w wyroku uchylonym, stanowi obrazę niniejszego art. Z. O. S. N. 398/31.

Art. 521. § 1. Prokurator Sądu Najwyższego może założyć kasację od każdego orzeczenia prawomocnego w celu ustalenia należytej wykładni ustawy.

§ 2. Założenie takiej kasacji nie wstrzymuje wykonania orzeczenia.

§ 3. Sąd Najwyższy rozpoznaje taką kasację bez zawiadomienia i udziału stron, lecz po wysłuchaniu wniosków prokuratora.

Prokurator nie ma obowiązku zawiadamiać wnioskodawcę o nienadaniu biegu jego wnioskowi o założenie kasacji wedle niniejszego art.

Przy rozstrzyganiu pytania, kiedy kasację z art. 521 k. p. k. załatwić należy na rozprawie a kiedy na posiedzeniu niejawnem, miarodajne są przepisy, dotyczące zwyczajnej kasacji (kasacji stron). Według tych samych zasad należy ocenić pytanie, kiedy kasację z art. 521 k. p. k. należy załatwić wyrokiem a kiedy postanowieniem. Jeżeli zaś kasacją z art. 521 k. p. k. zaskarżono wyrok, należy w razie oddalenia tej kasacji wydać wyrok a w razie uchylenia zaskarżonego postanowienia, — postanowienie. Jeżeli orzeczenie ogranicza się tylko do ustalenia uchybienia (art. 522 k. p. k.), to należy zawsze orzec postanowieniem.

Art. 522. § 1. Uwzględniając kasację prokuratora założoną w myśl art. 521, Sąd Najwyższy uchyla zaskarżone orzeczenie lub uznaje je za nieważne w wypadkach wskazanych w art. 499 i 503, w innych zaś wypadkach ustala uchybienie, a zaskarżone orzeczenie może uchylić tylko *wówczas, gdy w zakresie orzeczenia o winie i karze uchylenie jest dla oskarżonego bez znaczenia lub korzystne.*

§ 2. Orzeczenie Sądu Najwyższego, zapadłe w myśl niniejszego artykułu, nie uchyla części wyroku dotyczącej powództwa cywilnego.

KSIĘGA IX.

Postępowanie wykonawcze.

ROZDZIAŁ I.

Wykonanie wyroku.

Art. 523. Wyrok wykonywa się natychmiast po uprawomocnieniu się.

W sprawach nieletnich znajduje zastosowanie przepis art. 609 k. p. k.

Art. 524. Wykonanie wyroku śmierci może nastąpić dopiero po decyzji Prezydenta Rzeczypospolitej, że nie korzysta z prawa łaski.

Art. 26 rozp. Prez. Rzp. z 19/3 1928, Nr. 33, D. U. R. P. poz. 315 o postępowaniu doraźnem normuje tę kwestję odmiennie.

Art. 525. § 1. Wykonanie wyroku sądu grodzkiego lub okręgowego, jako odwoławczego, zarządza sąd grodzki.

§ 2. Wykonanie każdego innego wyroku zarządza prokurator sądu okręgowego.

Por. art. 575 k. p. k.

Art. 526. Odpis sentencji wyroku, którego wykonanie należy do prokuratora, sąd okręgowy przesyła mu natychmiast po uprawomocnieniu się wyroku z oznaczeniem daty jego prawomocności.

Wobec możliwości częściowego uprawomocnienia się wyroku, sąd będzie w tych wypadkach przysyłał prokuratorowi po koleji te części wyroku, które się już uprawomocniły i ulegają wykonaniu.

Art. 527. Celem wykonania wyroku prokurator daje zlecenie władzom więziennym, poli-

cyjnym i innym. Jeżeli skazany przebywa w innym okręgu sądowym, prokurator zwraca się do prokuratora sądu okręgowego tego okręgu o odpowiednie zarządzenia.

Art. 528. § 1. Wyrok śmierci wykonywa się w miejscu zamkniętem, nie publicznie.

§ 2. Przy wykonywaniu wyroku śmierci powinien być obecny prokurator, naczelnik więzienia, protokulant, lekarz i duchowny wyznania, do którego należy skazany. Pozatem może być obecny obrońca, którego o terminie stracenia należy zawiadomić.

§ 3. Z przebiegu wykonania wyroku sporządza się protokuł.

Wyrok śmierci wykonuje się przez powieszenie a tylko na obszarach stanu wyjątkowego lub wojennego Minister Sprawiedliwości może zarządzić, że wykonanie to odbędzie się przez rozstrzelanie. (Rozp. Prez. Rzp. z 13/12 1927, Nr. 112, D. U. R. P. poz. 947).

Art. 529. Skazanemu aresztowanemu zalicza się na poczet kary czas pozbawienia wolności po ogłoszeniu wyroku:

a) jeżeli skazany nie założył apelacji lub kasacji, albo założoną cofnął;

b) jeżeli instancja wyższa uwzględniła w całości lub częściowo apelację lub kasację skazanego.

Por. art. 535 k. p. k.

Z przepisu ustępu b. tego art. oraz art. 523, 525 i 535 k. p. k. wynika, że sąd apelacyjny nie orzeka w kwestji wliczenia skazanemu do kary czasu pozbawienia wolności po wyroku sądu pierwszej instancji. Z. O. S. N. 334/31.

Art. 530. § 1. O zarządzeniu wykonania kary warunkowo zawieszonej sąd pierwszej instancji, który w danej sprawie wyrokował, orzeka na posiedzeniu niejawnem.

§ 2. Na postanowienie w tym przedmiocie służy zażalenie.

Art. 531. Sposób i tryb przymusowego ściągania grzywien, kar pieniężnych i opłat, nie wpłaconych przez skazanego do kasy sądowej, określi osobna ustawa.

Art. 532. W razie niemożności ściągnięcia w całości lub w części z majątku skazanego zasądzonych grzywien, kar pieniężnych i opłat, sporządza się protokuł, który się przedstawia prokuratorowi lub sądowi grodzkiemu, stosownie do właściwości.

Art. 533. § 1. Po otrzymaniu protokułu o niemożności ściągnięcia grzywny lub kary pieniężnej, sąd, który wydał wyrok w pierwszej instancji, wydaje, na wniosek prokuratora lub z własnej inicjatywy, postanowienie co do kary zastępczej, jeżeli jej nie oznaczono w wyroku skazującym.

§ 2. Na wniosek skazanego na grzywnę lub karę pieniężną, której ściągnąć nie można, sąd może do kary zastępczej zastosować przepis o warunkowem zawieszeniu wykonania kary zastępczej, jeżeli zachodzą warunki zawieszenia.

§ 3. Na postanowienie wydane w myśl § 1 i 2 służy zażalenie.

Art. 534. Sąd grodzki przy wykonywaniu wyroków odpowiednio stosuje przepisy art. 527 i 529—533.

Art. 535. § 1. Wszelkie wątpliwości i zarzuty co do wykonania wyroku, a w szczególności co do obliczenia kary, rozstrzyga sąd pierwszej instancji, który w danej sprawie wyrokował.

§ 2. Na postanowienie w tym przedmiocie służy zażalenie.

Kwestja zaliczenia do kary czasu pozbawienia wolności po ogłoszeniu wyroku pierwszej instancji należy do tej władzy, która zarządza wykonanie wyroku. Skazany może czynić co do tego obliczenia zarzuty, o których rozstrzyga sąd pierwszej instancji, który w danej sprawie wydał wyrok.

ROZDZIAŁ II.

Odroczenie i przerwa wykonania kary.

(Rozp. Prez. Rzp. z 17/5 1927, Nr. 46, Dz. U. R. P. poz. 405 dotyczy odroczenia wykonania kary i uchylenia aresztu ze względów wojskowych).

Art. 536. Wykonanie kary śmierci na chorych obłożnie i na chorych umysłowo odracza się do czasu ich wyzdrowienia.

Art. 537. Wykonanie kary śmierci na kobietach brzemiennych odracza się do upływu trzech miesięcy po rozwiązaniu, o ile dziecko pozostaje przy życiu.

Art. 538. § 1. Wykonanie kary pozbawienia wolności w wypadku choroby umysłowej lub ciężkiej choroby fizycznej skazanego pozostającego na wolności odracza się do czasu wyzdrowienia.

§ 2. Za chorobę ciężką uznać należy również taki stan cielesny skazanego, przy którym umieszczanie go w więzieniu lub areszcie może bezpośrednio zagrażać jego życiu, albo nie dałoby się pogodzić z istniejącemi w więzieniu lub areszcie urządzeniami.

Odroczenia, przewidziane w art. 536—538 są obowiązkowe.

Odroczenie z art. 538 odnosi się tylko do kar, jeszcze nie rozpoczętych.

W razie, jeżeli uwięziony pozostaje w tymczasowem aresztowaniu a w międzyczasie zapada prawomocny wyrok, wtedy dany osobnik zostanie jedynie przeniesiony

z kategorji więźniów śledczych do kategorji odbywających karę z wyroku prawomocnego. W tym wypadku może być tylko mowa o przeniesieniu do szpitala więziennego względnie o przerwie wykonania kary.

Art. 539. Na prośbę skazanego można odroczyć na czas do jednego roku wykonanie kary pozbawienia wolności, jeżeli jej natychmiastowe wykonanie pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny skutki zbyt ciężkie.

Odroczenie kary na okres dłuższy ponad jeden rok jest niedopuszczalne. Przy odroczeniu kary należy zachować normy, przewidziane w art. 542 k. p. k.

Prośbę musi wnieść sam skazany a nie kto inny za niego. Wystarczy jednak fakt przyłączenia się skazanego do prośby, wniesionej przez inną osobę.

Art. 540. § 1. Jeżeli stan zdrowia skazanego albo poważne względy materjalne lub rodzinne tego wymagają, a skazany posiada w kraju stałe miejsce zamieszkania i określone źródło dochodu, można na jego prośbę udzielić mu przerwy w wykonaniu kary na okres do jednego roku.

§ 2. Przerwę można każdej chwili odwołać.

Udzielenie przerwy nie jest obowiązkowe a zależy od swobodnego uznania kompetentnej władzy.

Art. 541. Odroczenie wykonania kary lub udzielenie przerwy można uzależnić od zobowiązania się skazanego do pobytu w oznaczonej miejscowości lub okręgu, tudzież od złożenia kaucji lub poręczenia.

Art. 542. § 1. Odroczenia i przerwy wykonania kary pozbawienia wolności udziela prokurator okręgowy, zarządzający wykonanie wyroku — na czas do trzech miesięcy, prokurator apelacyjny — na czas do sześciu miesięcy.

§ 2. Jeżeli wykonanie wyroku należy do sądu grodzkiego, odroczenia i przerwy wykonania kary udziela sąd grodzki na czas nie dłuższy niż trzy miesiące.

§ 3. Minister Sprawiedliwości władny jest udzielić odroczenia lub przerwy kary pozbawienia wolności na czas do jednego roku.

§ 4. Ponowne udzielenie przerwy nie może nastąpić przed upływem roku od daty ukończenia poprzedniej przerwy.

Odroczenia i przerwy udziela w wypadkach art. 525 § 1 k. p. k. sąd grodzki tylko na okres najwyżej trzech miesięcy. Przerwy i odroczenia na dłuższy okres czasu udziela w tych wypadkach Minister Sprawiedliwości. Prośby te należy skierowywać do Ministra za pośrednictwem prokuratora apelacyjnego.

W wypadkach art. 525 § 2 k. p. k. przerwy i odroczenia udzielają władze w niniejszym art. przewidziane.

Odroczenie kary może nastąpić kilkakrotnie, jednakże suma tych odroczeń nie może przekroczyć jednego roku. Początek jednorocznego okresu liczy się od chwili, kiedy wyrok stał się wykonalny.

Przerwa kary może być udzielona kilkakrotnie, jednakże pod warunkami § 4 niniejszego art.

Art. 543. Na prośbę skazanego prokurator lub sąd grodzki, zarządzający wykonanie wyroku, może odroczyć ściągnięcie grzywny lub kary pieniężnej albo rozłożyć ją na raty na czas nieprzekraczający jednego roku, jeżeli natychmiastowe ściągnięcie pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny skutki zbyt ciężkie.

ROZDZIAŁ III.

Ułaskawienie.

Art. 544. Jeżeli Minister Sprawiedliwości nie zarządzi inaczej, prośbę o ułaskawienie przesyła się sądowi, który wydał wyrok w pierwszej instancji.

Art. 545. Uznając, że skazany na łaskę nie zasługuje, sąd pierwszej instancji wydaje posta-

nowienie o pozostawieniu prośby bez dalszego biegu.

Art. 546. § 1. Przychylając się do prośby o ułaskawienie, jakoteż w tych wypadkach, kiedy Minister Sprawiedliwości zażądał przedstawienia sobie akt celem rozważenia kwestji ułaskawienia, sąd pierwszej instancji przesyła Ministrowi akta sprawy lub niezbędne ich części ze swą opinją.

§ 2. Jeżeli sprawę rozpoznawała w drodze apelacji wyższa instancja, sąd pierwszej instancji w wypadku przewidzianym w § 1 przesyła akta ze swą opinją za pośrednictwem wyższej instancji, która dołącza swą opinję.

Sąd Najwyższy jest wyłączony od opinjowania sprawy ułaskawienia.

Art. 547. Minister Sprawiedliwości uznając, że prośba o ułaskawienie na uwzględnienie nie zasługuje, pozostawia ją bez dalszego biegu, o ile Prezydent Rzeczypospolitej inaczej nie postanowi.

Art. 548. Prośba o ułaskawienie nie wstrzymuje wykonania wyroku.

Art. 549. § 1. Minister Sprawiedliwości mocen jest w razie otrzymania prośby o ułaskawienie lub z urzędu wstrzymać wykonanie kary lub zarządzić przerwę jej wykonania do czasu rozstrzygnięcia kwestji ułaskawienia.

§ 2. Uznając, że szczególnie ważne względy przemawiają za uwzględnieniem prośby o ułaskawienie, sąd pierwszej instancji, a w wypadku przewidzianym w art. 546 § 2 także sąd wyższej instancji, władny jest wstrzymać wykonanie kary lub zarządzić jej przerwę.

Jest to wstrzymanie wykonania kary, sui generis, nie mające nic wspólnego z przewidzianem w poprzednim rozdziale odroczeniem względnie przerwą kary.

Art. 550. § 1. Sąd rozważa sprawę o ułaskawienie w miarę możności w tym samym składzie, w którym wydał wyrok.

§ 2. Postanowienia sądu przewidziane w art. 545 i 549 oznajmia się skazanemu jedynie z powołaniem się na złożoną prośbę, bez dołączenia uzasadnienia.

§ 3. Sąd wydaje opinję na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu prokuratora. Opinji sądu skazanemu nie oznajmia się.

KSIĘGA X.

Koszta sądowe.

Art. 551. Postępowanie w sprawach karnych wolne od wszelkiego rodzaju opłat, oprócz wskazanych w niniejszym kodeksie.

Art. 552. Wszelkie wydatki wykłada w toku postępowania Skarb Państwa, o ile kodeks niniejszy inaczej nie stanowi.

Art. 553. Koszty obrońcy i pełnomocnika wykłada w toku postępowania strona, która go ustanowiła.

Art. 554. § 1. Oskarżyciel prywatny składa przy akcie oskarżenia na rachunek kosztów postępowania w sądzie grodzkim dwadzieścia złotych, a w sądzie okręgowym — pięćdziesiąt zł.

§ 2. Jeżeli w związku z dowodami zapowiedzianemi przez oskarżyciela należy przewidywać znacznie większe wydatki, sąd może zażądać złożenia odpowiednio wyższej zaliczki.

§ 3. Do czasu złożenia zaliczki sąd pozostawia sprawę bez biegu; wniesienie aktu oskarżę-

nia bez zaliczki przewidzianej w § 1 nie przerywa biegu przedawnienia.

Zarzut spóźnionego złożenia zaliczki przy przestępstwach prywatno-skargowych nie może być podnoszony, albowiem k. p. k. nie zawiera w tym względzie żadnego terminu. Z. O. S. N. 262/31.

Prokurator może objąć na zasadzie art. 69 k. p. k. oskarżenie, skoro tylko oskarżyciel prywatny wniósł do sądu akt oskarżenia, niezależnie od tego, czy zaliczka, przewidziana w art. 554 k. p. k. została złożona i czy sąd powziął postanowienie nadania sprawie biegu lub pozostawienia jej bez biegu do czasu złożenia zaliczki. W wypadku objęcia oskarżenia przez prokuratora oskarżyciel prywatny zachowuje prawo popierania oskarżenia z art. 269 § 2 k. p. k., jeżeli złożył zaliczkę, w przeciwnym razie nie ma tej możności do czasu złożenia zaliczki. W razie odstąpienia prokuratora (art. 69 § 3 k. p. k.) sąd pozostawia sprawę bez biegu do czasu złożenia zaliczki. Z. O. S. N. 1/30.

Sprawę należy uważać za wszczętą w rozumieniu § 1 art. 2 k. p. k. już z chwilą wniesienia przez oskarżyciela prywatnego skargi do sądu a nie dopiero z chwilą zapłacenia zaliczki. Z. O. S. N. 538/31.

Art. 555. § 1. Od powoda cywilnego pobiera się opłaty podług zasad postępowania cywilnego.

§ 2. *Od oskarżonego pobiera się opłaty, wskazane w § 1, o ile przedsięwzięta przezeń czynność odnosi się wyłącznie do powództwa cywilnego.*

Art. 556. § 1. Od zaliczek i opłat są wolne osoby, którym sąd przyznał prawo ubogich.

§ 2. Sąd przyznaje prawo ubogich na podstawie zaświadczeń władz administracyjnych, albo na podstawie innych danych, które uzna za dostateczne.

§ 3. Na postanowienie odmowne służy zażalenie.

Kwestja, że sąd wniosku o przyznanie prawa ubogich wogóle nie rozpoznawał, choć mógł to uczynić przed upływem terminu kasacyjnego, może być powo-

dem do przywrócenia terminu, lecz zażalenia nie uzasadnia. Z. O. S. N. 189/31.

Na postanowienie sądu okręgowego jako drugiej instancji, odmawiające oskarżonemu prawa ubogich i zwolnienia od kaucji kasacyjnej, zażalenie wniesione rozstrzyga sąd apelacyjny a nie Sąd Najw. Z. O. S. N. 224/31.

Art. 557. W wyroku oraz w postanowieniu o umorzeniu postępowania należy zawsze orzec, kto ma ponieść koszty postępowania.

Wedle § 176 ust. 2 reg. sąd. ustalenie kosztów ma nastąpić po prawomocności wyroku w osobnem postanowieniu. Zatem do sądu należy ustalenie kosztów obrońcy — o ile uniewinniony oskarżony tego żąda a wedle wyroku Skarb Państwa ma ponosić koszta.

W orzeczeniu, zasądzającem powództwo cywilne nie należy wymieniać pozycyj, stanowiących koszty postępowania np. z tytułu stempla (art. 559 k. p. k.), należytości powoda cywilnego (art. 536 lit. h), gdyż koszty postępowania winny być odrębnie obliczane i przyznawane.

Art. 558. § 1. Od skazanego sąd zasądza na rzecz Skarbu Państwa koszty postępowania łącznie z wydatkami, poniesionemi w toku dochodzenia i śledztwa oraz kosztami wykonania wyroku.

§ 2. Od skazanego w sprawie z oskarżenia prywatnego lub posiłkowego sąd ponadto zasądza na rzecz oskarżyciela poniesione przez tegoż koszty postępowania.

Art. 559. W razie zasądzenia powództwa cywilnego, sąd zasądza od skazanego na rzecz powoda *należne mu koszty*, jeżeli zaś powód cywilny był zwolniony od opłat z tytułu prawa ubogich, sąd zasądza od skazanego odpowiednią sumę na rzecz Skarbu.

Art. 560. W razie skazania oskarżonego nie za wszystkie przestępstwa, które mu zarzucano, koszty związane jedynie z oskarżeniem, z którego go uniewinniono, ponosi Skarb Państwa, względnie oskarżyciel prywatny lub posiłkowy.

Sąd tylko od tych kosztów zwolni skazanego, które nie miały związku z przestępstwem, za które go skazano i były związane jedynie z oskarżeniem, z którego oskarżonego uniewinniono.

Art. 561. Jeżeli oskarżonego uniewinniono lub postępowanie umorzono, koszty postępowania ponosi:

a) w sprawach z oskarżenia prywatnego lub posiłkowego — oskarżyciel.

b) w sprawach umorzonych wskutek pojednania się stron — oskarżony i oskarżyciel solidarnie;

c) w pozostałych sprawach — Skarb Państwa, *z wyjątkiem kosztów, wymienionych w art. 566 pod lit. h).*

Art. 562. Koszty wynikłe z powództwa oddalonego lub pozostawionego bez rozpoznania ponosi powód cywilny.

Art. 563. Jeżeli za koszty postępowania odpowiada kilku oskarżonych lub oskarżycieli, ponoszą oni tę odpowiedzialność solidarnie, prócz kosztów tymczasowego aresztowania oraz wykonania kary, które każdy ponosi zosobna.

Art. 564. Jeżeli okarżonego uwolniono od kary z powodu wzajemności krzywd, sąd według swego uznania odpowiednio dzieli między strony koszty postępowania.

Art. ten nie zna zasady solidarności, gdyż mamy tu do czynienia z dwoma odrębnemi przestępstwami i każda ze stron winna odpowiadać osobno.

Art. 565. Jeżeli oskarżony umarł przed uprawomocnieniem się wyroku, koszty postępowania, prócz wymienionych w art. 566 lit. h), ponosi Skarb Państwa.

Po prawomocności wyroku koszty postępowania stanowią dług spadkowy.

Art. 566. Do kosztów postępowania należą:

a) wydatki na doręczenie wezwań i innych pism sądowych;

b) wydatki związane z przejazdem sędziów i innych osób z powodu czynności śledczych;

c) koszty sprowadzenia, przewozu i konwojowania oskarżonego, świadków i biegłych;

d) należności świadków, biegłych i tłumaczów;

e) koszty oględzin sądowych i innych badań, przedsięwziętych w toku postępowania, oraz koszty przesyłki i przechowania dowodów i zajętych przedmiotów oraz ich sprzedaży;

f) koszty ogłoszeń sądowych w pismach;

g) koszty utrzymania tymczasowo aresztowanego;

h) należytości obrońców i pełnomocników stron;

i) koszty wykonania wyroku.

Art. 567. Świadkowie zamieszkali poza siedzibą sądu, jeżeli odległość ich miejsca zamieszkania od sądu wynosi najmniej *dwadzieścia pięć* kilometrów, otrzymują zwrot niezbędnych kosztów przejazdu i strawne.

Art. 568. Świadkowie żyjący z zarobku dziennego otrzymują wynagrodzenie za utracony wskutek stawiennictwa zarobek.

Art. 569. § 1. Biegli i tłumacze, prócz wynagrodzenia za pracę, otrzymują pokrycie wydatków niezbędnych do jej wykonania.

§ 2. W razie nieprzesłuchania wezwanego biegłego lub tłumacza, należy mu się wynagrodzenie za stracony czas i zarobek.

§ 3. Biegłemu lub tłumaczowi, zamieszkałemu

poza siedzibą sądu, należy się strawne i zwrot niezbędnych kosztów przejazdu.

Art. 570. § 1. Świadkowie, biegli i tłumacze powinni zażądać wynagrodzenia niezwłocznie po wykonaniu swego obowiązku, a jeżeli byli wezwani na rozprawę, to najpóźniej nazajutrz po jej zamknięciu.

§ 2. Osoby, które nie zgłosiły żądania w terminie powyższym, tracą prawo do wynagrodzenia, o czem należy je uprzedzić.

Wystarczy samo żądanie przyznania wynagrodzenia, przedstawienie zaś ewentualnych dowodów poniesionych wydatków i t. p. może nastąpić później.

Art. 571. § 1. Koszty utrzymania oskarżonego aresztowanego obejmują wydatki na żywność, opał, światło, odzież, bieliznę, a w razie potrzeby koszty leczenia.

§ 2. W ten sam sposób oblicza się koszty wykonania kary pozbawienia wolności.

Art. 572. Koszty wykonania kary grzywny obejmują wynagrodzenie urzędnika egzekucyjnego za wszystkie jego czynności podług taksy oraz koszty ogłoszeń przejazdów i przesyłek pieniężnych.

Art. 573. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu w miarę potrzeby z odnośnymi ministrami, wydaje taksy dla obliczenia należności;

a) za doręczanie wezwań i innych pism sądowych;

b) za konwojowanie osób i rzeczy oraz za przechowanie rzeczy;

c) za utrzymanie w więzieniach i aresztach;

d) dla świadków, biegłych i tłumaczów;

e) dla funkcjonarjuszów państwowych, osób wojskowych i duchownych, wzywanych przez

sąd, przyczem ograniczenia zawarte w art. 567—569 nie mają zastosowania.

(Uwaga: Zobacz: Rozp. Min. Sprawiedliwości z 16/5 1930 Nr. 39 Dz. U. R. P. poz. 349, o należytościach świadków, biegłych i tłumaczów w sprawach karnych, rozp. Min. Sprawiedl. z 10/XI 1929 Nr. 77 Dz. U. R. P. poz. 579 o opłatach za czynności lekarzy i chemików jako biegłych sądowych, rozp. Min. Sprawiedl. z 25/6 1929 Nr. 47 Dz. U. R. P. poz. 393 w sprawie kosztów utrzymania w więzieniach osób tymczasowo aresztowanych i osób skazanych, rozp. Min. Sprawiedl. z 25/6 1929 Nr. 47 Dz. U. R. P. poz. 390 o należytościach za konwojowanie osób i rzeczy oraz za przechowanie rzeczy, rozp. Min. Sprawiedl. z 25/6 1929 Nr. 47 Dz. U. R. P. poz. 391 dotyczące taksy za doręczanie wezwań i innych pism sądowych w sprawach karnych i rozp. Min. Sprawiedl. z 25/6 1929 Nr. 47 Dz. U. R. P. poz. 384 o doręczaniu pism sądowych przez pocztę w sprawach karnych).

Art. 574. W wypadkach nieprzewidzianych taksą wysokość wynagrodzenia określa sąd.

Art. 575. § 1. Sąd może uwolnić oskarżonego lub oskarżyciela w całości lub częściowo od zwrotu kosztów postępowania, jeżeli uzna, że uiszczenie ich byłoby zbyt uciążliwe dla niego lub najbliższej rodziny będącej na jego utrzymaniu.

§ 2. Przepis § 1 nie ma zastosowania do zwrotu kosztów, należnych oskarżycielowi prywatnemu lub posiłkowemu od oskarżonego, albo oskarżonemu od oskarżyciela.

§ 3. Sąd lub prokurator, zarządzając wykonanie wyroku, może odroczyć ściągnięcie opłat i kosztów postępowania, należnych Skarbowi Państwa, lub rozłożyć je na raty na czas, nie przekraczający jednego roku, jeżeli natychmiastowe ich ściągnięcie groziłoby zobowiązanemu zbyt ciężkiemi skutkami.

Art. 576. § 1. Do sposobu i trybu ściągania kosztów sądowych ma zastosowanie art. 531.

§ 2. Przy zbiegu należności w postępowaniu wykonawczem pokrzywdzony ma pierwszeństwo przed grzywnami, karami pieniężnemi i kosztami postępowania do zaspokojenia należnego mu z wyroku odszkodowania za wyrządzoną przez przestępstwo krzywdę.

KSIĘGA XI.

Postępowanie szczególne.

ROZDZIAŁ I.

Wznowienie postępowania.

Art. 577. Wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem prawomocnym może nastąpić na niekorzyść oskarżonego tylko wtedy, gdy wyjdzie na jaw, że wyrok wydano pod wpływem fałszywego zeznania świadka, biegłego lub tłumacza, sfałszowania dokumentu lub dowodu rzeczowego, albo przekupstwa.

Koniecznym wymogiem jest, aby przed złożeniem wniosku o wznowienie, popełnienie jednego z przestępstw, w art 577 k. p. k. wymienionych, zostało ustalone wyrokiem prawomocnym a wtedy dopiero sąd, rozpoznając wniosek o wznowienie, zastanowi się nad tem, czy przestępstwo to wywarło wpływ na wyrokowanie. Gdyby bowiem np. ustalono fałszywe zeznania świadka, ale sąd wyrokujący odrazu temu świadkowi nie uwierzył, nie byłoby podstawy do wznowienia.

Przyznanie się oskarżonego do winy po uprawomocnieniu się wyroku uniewinniającego nie uzasadnia wznowienia postępowania, zakończonego prawomocnym wyrokiem. Z. O. S. N. 166/31.

Art. 578. Popełnienie przestępstwa, dającego podstawę do wznowienia postępowania w myśl art. 577, powinno być ustalone wyrokiem prawomocnym, chyba, że wyrok nie może zapaść z powodu ustawowych okoliczności, wyłączających

wyrokowanie co do tego przestępstwa lub zawieszających postępowanie na czas nieograniczony.

Art. 579. Wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem prawomocnym może nastąpić na korzyść oskarżonego nietylko z przyczyn wskazanych w art. 577, lecz także wtedy, gdy po skazaniu ujawnią się nowe fakty lub dowody stwierdzające, że skazany jest niewinny lub, że go skazano za przestępstwo cięższe niż to, które popełnił.

Kodeks za podstawę do wznowienia postępowania z tego art. uznaje tylko takie fakty lub dowody, które były nieznane podczas wyrokowania zarówno zgłaszającemu wniosek, jak i sądowi.

Pod wyrazem „nieznany" rozumieć należy dowód „nieznany" w takiej postaci, w jakiej można go było sądowi przedstawić. Np. oskarżony powołał się na istnienie dokumentu, który zaginął a po wyroku dokument się odnalazł.

Art. 580. § 1. Wniosek o wznowienie postępowania na korzyść oskarżonego mogą podać oskarżony, obrońca, prokurator oraz małżonek oskarżonego, jego krewni w linji prostej i jego bracia i siostry.

§ 2. Wznowienie postępowania na korzyść oskarżonego jest dopuszczalne bez względu na jego śmierć, wykonanie kary lub przedawnienie.

Poza wypadkami, wymienionemi w § 2 tego art. nie będą oczywiście stanowiły przeszkody do wznowienia postępowania i inne przyczyny, uniemożliwiające normalny tok zwykłego postępowania jak np. ułaskawienie, pojednanie się stron, ukrywanie się skazanego, jego choroba umysłowa i t. p.

Art. 581. Wniosek o wznowienie postępowania na niekorzyść oskarżonego może podać tylko oskarżyciel.

Pod oskarżycielem należy rozumieć nietylko prokuratora, lecz także policję względnie inne władze administracyjne (art. 56 k. p. k.) a nadto oskarżyciela posiłkowego

i prywatnego, o ile popierał oskarżenie w postępowaniu pierwotnem.

Art. 582. Wniosek o wznowienie postępowania nie pochodzący od prokuratora, powinien być podpisany przez adwokata.

Podpisanie wniosku o wznowienie postępowania przez aplikanta sądowego jako obrońcę z urzędu nie odpowiada wymogom art. 582 k. p. k. Z. O. S. N. 54/30.

Obrońcy, nie mający charakteru adwokata, nie mają prawa podpisywania wniosku o wznowienie postępowania, ani też dokonywania tych czynności procesowych, co do których wyraźnie zastrzeżono przymus adwokacki. Z. O. S. N. 2/30.

Art. 583. O wznowieniu postępowania orzeka w sprawach należących do właściwości sądu grodzkiego — sąd apelacyjny, w innych sprawach — Sąd Najwyższy.

Art. 584. Sąd właściwy do orzekania o wznowieniu zarządza w razie potrzeby sprawdzenie wskazanych we wniosku okoliczności.

Art. 585. § 1. Sąd właściwy do orzekania o wznowieniu może zarządzić wstrzymanie wykonania wyroku.

§ 2. Wstrzymując wykonanie wyroku, sąd może zażądać kaucji lub poręczenia.

Prawo wstrzymania wykonania wyroku służy sądowi nie wcześniej niż w chwili, gdy materjał jest już sprawdzony i gdy sąd doszedł do wniosku, że istnieją dostateczne podstawy do wznowienia.

Art. 586. W razie uwzględnienia wniosku o wznowienie postępowania, sąd uchyla wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi, który wydał uchylony wyrok.

Art. 586 k. p. k. ma na myśli każdy wyrok, który wchodzi i o ile wchodzi w grę przy wykonaniu, bez względu na to, która instancja go wydała. Uchylając wyrok, wydany w myśl art. 518 k. p. k. uchylić należy także wyrok merytoryczny, mianowicie wówczas, gdy błąd faktyczny zdarzył się w instancji merytorycznej. Z. O. S. N. 2/31.

Art. niniejszy mówi o przekazaniu do rozpoznania przez sąd pierwszej instancji, lecz to nie wyłącza możliwości zbierania przez oskarżyciela nowych dowodów w drodze dochodzenia uzupełniającego, jeżeli okoliczności, które dały powód do wznowienia obaliły dawny materjał dowodowy; nie wyłącza wreszcie nawet przeprowadzenia dodatkowego śledztwa a co zatem idzie, wniesienia nowego aktu oskarżenia, gdyby się okazało, że zachodzi możliwość bądź zastosowania względem oskarżonego, na którego niekorzyść postępowanie wznowiono, surowszego przepisu, niż pierwotny akt oskarżenia zarzucał, bądź też oskarżenia go o inne jeszcze przestępstwo.

Por. art. 351, 352 k. p. k.

Art. 587. § 1. Z chwilą uchylenia wyroku wykonanie kary ustaje.

§ 2. Sąd jednak może nakazać aresztowanie tymczasowe albo zastosować inny środek zapobiegawczy.

Art. 588. Wszystkie postanowienia w przedmiocie wznowienia postępowania zapadają na posiedzeniu niejawnem.

Sąd, orzekający o wznowieniu, nigdy co do istoty sprawy nie wyrokuje. Nie orzeka, czy nowe fakty lub dowody stanowią dostateczny dowód winy uniewinnionego względnie niewinności skazanego wyrokiem poprzednim.

Art. 589. Postępowanie wznowione toczy się według zasad ogólnych z następującemi wyjątkami:

a) jeżeli sprawę wznowiono na korzyść oskarżonego, sąd przy ponownem rozpoznaniu sprawy nie może orzec kary surowszej niż ta, na którą oskarżonego poprzednio prawomocnie skazano;

b) jeżeli postępowanie, wznowione na korzyść oskarżonego, toczy się po jego śmierci lub jeżeli oskarżony jest umysłowo chory, sąd wyznacza do obrony jego praw obrońcę z urzędu, o ile wnioskodawca sam nie ustanowił obrońcy.

Postępowanie wznowienia na niekorzyść oskarżonego

nie będzie się mogło toczyć po jego śmierci, gdyż wchodzi w zastosowanie przepis art. 3 k. p. k.

Art. 590. Wznowienie umorzonego śledztwa może nastąpić tylko na wniosek oskarżyciela na mocy postanowienia sądu okręgowego, jeżeli przedawnienie ścigania jeszcze nie zaszło, a oskarżyciel przytoczy nowe, poprzednio mu nieznane fakty lub dowody, rokujące możność wykazania winy oskarżonego.

Art. 591. Oskarżyciel prywatny lub posiłkowy, który odstąpił od oskarżenia, nie może żądać wznowienia śledztwa umorzonego z tego powodu.

Przepis tego art. nie uszczupla jednak praw prokuratora, jako działającego w interesie publicznym.

ROZDZIAŁ II.

Postępowanie w sprawach nieletnich.

Art. 592. Postępowanie w sprawach nieletnich, którzy w chwili rozpoczęcia rozprawy głównej, nie ukończyli lat siedemnastu, odbywa się przed sądem dla nieletnich według zasad postępowania przed sądami grodzkiemi z następującemi zmianami i uzupełnieniami.

Właściwym dla postępowania w sprawach nieletnich jest sąd okręgowy w osobie sędziego jednostkowego, jakkolwiek samo postępowanie odbywa się wedle zasad, obowiązujących przed sądami grodzkiemi.

Art. 593. Oskarżenie posiłkowe i powództwo cywilne są niedopuszczalne.

Jeżeli prokurator, od którego zawsze w myśl art. 247 k. p. k. będzie zależało umorzenie dochodzenia, dojdzie do wniosku, że nie należy sprawy przed sąd wyrokujący przenosić, to zachodzi domniemanie, że leży w interesie ogółu, aby dany nieletni nie był sądzony. Pokrzywdzonemu przysługuje wtedy prawo wytoczenia sprawy cywilnej o wyrządzone przez czyn nieletniego szkody i straty.

Art. 594. § 1. Sprawy toczą się bez śledztwa. Sędzia dla nieletnich zarządza lub przeprowadza dochodzenie oraz czynności niezbędne dla zebrania i utrwalenia dowodów.

§ 2. Wykonanie poszczególnych czynności dochodzenia sędzia dla nieletnich może zlecić kuratorowi nieletnich, członkowi patronatu nad nieletnimi, policji albo osobie prywatnej godnej zaufania.

Art. 595. W razie niestawiennictwa osób, wzywanych przez sędziego dla nieletnich, mają odpowiednie zastosowanie przepisy art. 117—122.

Art. 596. § 1. Dochodzenie i czynności wskazane w art. 594 mają na celu ustalenie:

a) okoliczności czynu zarzucanego nieletniemu;

b) stopnia rozwoju umysłowego i moralnego nieletniego oraz innych danych niezbędnych do ustalenia, czy nieletni działał z rozeznaniem;

c) charakteru i przeszłości nieletniego, warunków, w jakich żył i wychowywał się, stosunków moralnych i materjalnych jego i jego rodziny oraz środków nadających się do jego poprawy.

§ 2. W razie potrzeby sędzia zarządza badanie lekarskie.

Czynności, które wedle ogólnych przepisów kodeksu tylko sędzia ma prawo dokonywać, będą także i w tem postępowaniu mogły być wykonane tylko przez sędziego.

Art. 597. Przy dochodzeniach i czynnościach wskazanych w art. 594 mogą być obecni prokurator, a za zgodą sędziego — obrońca nieletniego, jednakże sąd nie ma obowiązku zawiadamiania ich o terminie.

Art. 598. § 1. Zamiast środków zapobiegawczych wskazanych w art. 164—187, sąd dla nieletnich stosuje:

a) oddanie nieletniego pod dozór odpowiedzialny rodziców, opiekunów lub innej osoby godnej zaufania, z dodaniem w razie potrzeby dozoru kuratora, albo

b) zatrzymanie w specjalnem schronisku dla nieletnich.

§ 2. Obok środków wskazanych w § 1 lit. a), sąd może zażądać poręczenia lub kaucji od osoby, której nieletniego powierzono.

Art. 599. Po ukończeniu dochodzenia sędzia dla nieletnich:

a) wyznacza rozprawę, albo

b) umarza postępowanie, jeżeli bądź nie dopatrzy się znamion przestępstwa, bądź uzna brak dostatecznych poszlak przeciwko nieletniemu, bądź ustali inne powody wyłączające postępowanie karne.

Sędzia dla nieletnich nie czeka na wniesienie aktu oskarżenia, lecz sam nadaje sprawie dalszy bieg zależnie od wyników dochodzenia.

Art. 600. § 1. Umarzając postępowanie karne z powodu braku rozeznania lub wydając z tego powodu wyrok uniewinniający, sędzia może upomnieć nieletniego, oddać go pod dozór odpowiedzialny rodzicom, dotychczasowym opiekunom lub innej osobie, albo umieścić w zakładzie wychowawczym.

§ 2. Rodzice lub opiekunowie, o ile to zarządzenie usunęło nieletniego z pod ich władzy, mogą wnieść zażalenie do sądu apelacyjnego.

Postępowanie umarzające w myśl tego art. ma nieco odmienne znaczenie od postanowienia, wydanego w postępowaniu zwykłem (art. 272 i 246 k. p. k.). Postępowanie umarzające zastępuje w znacznym zakresie wyrok uniewinniający. Nie dopatrując się dostatecznych poszlak przeciw nieletniemu albo uznając, że ten działał bez rozeznania, sędzia nie musi koniecznie wyznaczyć rozprawę i wydać

wyrok uniewinniający; może postępowanie odrazu umorzyć.

Oddanie nieletniego obcej pieczy lub prywatnemu zakładowi może nastąpić tylko za ich zgodą.

Stosując do nieletnich środek wychowawczy, sąd nie określa terminu jego trwania.

Art. 601. Prokuratorowi lub oskarżycielowi prywatnemu służy zażalenie na postanowienie umarzające postępowanie.

Art. 602. Sędzia może na rozprawę główną nie wzywać osób, uprzednio przez tegoż sędziego osobiście przesłuchanych, i poprzestać na odczytaniu ich zeznań, o ile wezwania tych osób nie zażąda oskarżyciel, obrońca lub sam nieletni.

Rozumie się, że sędzia będzie mógł się oprzeć tylko na zeznaniach świadków formalnie, analogicznie do art. 251 k. p. k., przesłuchanych, nie zaś na informacjach, uzyskanych w sposób właściwy dochodzeniu i zanotowanych w zapiskach.

Art. 603. § 1. O terminie rozprawy zawiadamia się rodziców nieletniego oraz osoby, pod których pieczą nieletni pozostaje, o ile doręczenie zawiadomień nie jest połączone ze szczególnemi trudnościami lub zwłoką.

§ 2. Osobom tym służy prawo dawania wyjaśnień i składania wniosków.

§ 3. Sędzia może zażądać stawiennictwa tych osób. Mają wtedy odpowiednie zastosowanie art. 117—122.

Art. 604. Niestawiennictwo osób wymienionych w art. 603 nie wstrzymuje sprawy, o ile sędzia nie uzna obecności ich za niezbędną.

Art. 605. § 1. Rozprawa odbywa się przy drzwiach zamkniętych.

§ 2. Oprócz osób wskazanych w art. 319, na rozprawie mogą być obecni przedstawiciele towarzystwa patronatu nad nieletnimi.

Art. 606. Podczas rozprawy sędzia wysłuchuje wyjaśnień nieletniego, pozatem nieletni pozostaje w sali posiedzeń o tyle tylko, o ile sędzia uzna to za niezbędne.

Art. 309 znajdzie tu zastosowanie.

Art. 607. Sędzia może odroczyć wykonanie wyroku w razie choroby nieletniego lub z innych ważnych przyczyn.

Art. 608. Wyroki sędziego dla nieletnich ulegają zaskarżeniu w drodze apelacji do sądu apelacyjnego, który odpowiednio stosuje przepisy niniejszego rozdziału.

Art. 609. Apelacja i kasacja w sprawach, należących do właściwości sędziego dla nieletnich, wstrzymują wykonanie wyroku tylko w razie skazania nieletniego na karę pozbawienia wolności bez zamiany na umieszczenie w zakładzie wychowawczo-poprawczym.

Art. 610. § 1. Jeżeli przeciwko nieletniemu, który nie ukończył lat siedemnastu, wszczęto sprawę wespół z dorosłym, postępowanie co do nieletniego należy wyłączyć i przekazać sędziemu dla nieletnich.

§ 2. Jeżeli jednak ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości wyłączenie sprawy nieletniego jest niepożądane, sądzi sąd zwykły według właściwości, z zachowaniem art. 598, 603, 604 i 606. Tenże sąd orzeka ostatecznie w przedmiocie możności wyłączenia sprawy.

Art. 611. Umarzając sprawę z powodu braku rozeznania lub wydając z tego powodu wyrok uniewinniający, sąd zwykły przesyła odpis orzeczenia sędziemu dla nieletnich celem wydania zarządzeń w myśl art. 600 § 1.

Art. 612. W razie skazania nieletniego sąd zwykły niezwłocznie przesyła odpis wyroku z uzasadnieniem sędziemu dla nieletnich, do którego należą wszelkie dalsze zarządzenia.

Art. 613. W okręgu, w którym nie ustanowiono sądu dla nieletnich, sprawy nieletnich rozpoznaje sąd zwykły według ogólnych zasad właściwości i toku instancyj. Sąd grodzki, przewidziany w art. 4 § 2 ustroju sądów powszechnych, winien stosować odpowiednio przepisy niniejszego rozdziału, inne zaś sądy stosują te przepisy w miarę możności.

ROZDZIAŁ III.

Przywrócenie praw i zatarcie skazania.

Art. 614. § 1. Podania skazanych o przywrócenie praw lub o zatarcie skazania rozpoznaje sąd okręgowy, który wydał wyrok w pierwszej instancji lub w którego okręgu sąd grodzki wydał wyrok.

§ 2. *Jeżeli orzekało kilka sądów okręgowych lub grodzkich, właściwym jest ten sąd okręgowy, w którym lub w którego okręgu zapadł wyrok ostatni.*

Darowanie kary ma tensam skutek, co jej odcierpienie a więc i umorzenie zbrodni w sposób, przewidziany w § 225 u. k., co bynajmniej nie prowadzi jeszcze do zatarcia śladów skazania w myśl art. 614 k. p. k. Z. O. S. N. 145/30.

Art. 615. Przed wydaniem postanowienia w przedmiocie przywrócenia praw lub zatarcia skazania, sąd okręgowy może zwrócić się do prokuratora o przeprowadzenie dochodzenia w celu zebrania informacyj o zachowaniu się skazanego po wyroku.

Art. 616. § 1. Sąd rozpoznaje podanie o przywrócenie praw lub o zatarcie skazania na posiedzeniu niejawnem.

§ 2. Na postanowienie w tym przedmiocie służy zażalenie.

Art. 617. O przywróceniu praw lub o zatarciu skazania, sąd, który wydał postanowienie, zawiadamia niezwłocznie władzę prowadzącą rejestry karne.

ROZDZIAŁ IV.

Postępowanie w sprawach karno-administracyjnych.

Art. 618. § 1. Osoba, której wymierzono karę w trybie postępowania karno-administracyjnego, może zwrócić się w terminie zawitym siedmiodniowym od daty ogłoszenia jej orzeczenia, do władzy administracyjnej z żądaniem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego; termin siedmiodniowy liczy się od daty doręczenia, jeżeli orzeczenie należało doręczyć.

§ 2. Jeżeli osoba, której karę wymierzono, jest niepełnoletnia lub bezwłasnowolna, żądanie w terminie biegnącym dla tej osoby może złożyć także ojciec, matka, małżonek, opiekun lub kurator.

§ 3. W razie odmowy przyjęcia żądania wymienionego w § 1, 2, można w ciągu trzech dni od zawiadomienia o odmowie złożyć żądanie skierowania sprawy do sądu okręgowego celem rozpatrzenia zasadności odmowy. Żądanie to można złożyć wprost do sądu.

§ 4. O przywróceniu terminu wymienionego w § 1 i 2 orzeka sąd okręgowy.

Sąd okręgowy w sprawach karno-administracyjnych jest pierwszą instancją; akta postępowania administracyjnego mogą być użyte w celach dowodowych a orzeczenie karno-administracyjne zastępuje akt oskarżenia.

Sąd nie uchyla orzeczenia władzy administracyjnej, lecz rozpoznaje w zwykłym trybie postępowania sprawę karną przeciw obywatelowi, który nie chciał się dobrowolnie poddać karze, zaproponowanej przez władzę administracyjną.

Jeżeli w postępowaniu sądowem zastosowano art. 618 i n. k. p. k. do czynu, należącego do wyłącznej właściwości sądowej, to sąd kasacyjny powinien środek odwoławczy traktować jako kasację, jeżeli jest ona dopuszczalna, w myśl art. 41 przep. wprow. k. p. k., w razie zaś braku żądania uprawnionego oskarżyciela postępowanie umorzyć. Żądanie ścigania może być wyrażone w sposób dorozumiany, w szczególności przez udział prokuratora w rozprawie pierwszej instancji. W innych wypadkach należy środek odwoławczy przekazać właściwemu sądowi jako apelację, pozostawiając mu także rozważanie, czy istnieje żądanie uprawnionego oskarżyciela. Z. O. S. N. 5/31.

W myśl art. 503 i 13 k. p. k. w wypadku rozstrzygnięcia przez sąd okręgowy w trybie odwoławczym sprawy, podlegającej mu w trybie art. 618 i n. k. p. k., Sąd Najwyższy ma obowiązek uznać wyrok sądu wyrokującego za nieważny. Z. O. S. N. 31/31.

W postępowaniu karno-administracyjnem władza administracyjna nie może sama złożyć wywodu kasacji, lecz musi się w tym względzie odnieść do prokuratora. Z. O. S. N. 7/30.

Postanowienia art. 618—626 k. p. k. odnoszą się także do orzeczeń karnych władz skarbowych, w szczególności orzeczeń na tle ustawy o państwowym podatku przemysłowym z dnia 15 lipca 1925 r. (Dz. U. poz. 550/25) o ile nie stosują się przepisy ustawy karnej skarbowej.

Art. 619. § 1. W razie złożenia żądania wymienionego w art. 618 § 1, 2, orzeczenie władzy administracyjnej nie ulega wykonaniu, o ile ustawa szczególna nie stanowi inaczej.

§ 2. Władza administracyjna, o ile nie cofnie swego orzeczenia, przesyła akta sądowi.

§ 3. Orzeczenie władzy administracyjnej zastępuje w postępowaniu sądowem prawomocny akt oskarżenia.

Uzasadniając uniewinnienie oskarżonych brakami natury formalnej w orzeczeniu starosty, które zawiera oznaczenie osób oskarżonych i zarzucanego im czynu, sąd okręgowy obraża przepis § 3 art. 619 k. p. k. Z. O. S. N. 128/30.

Art. 620. Właściwym do rozpoznania sprawy jest sąd okręgowy, w którego okręgu znajduje się siedziba władzy, która wymierzyła karę administracyjną.

Art. 30 przep. wprow. dopuszcza postępowanie uproszczone w sprawach karno-administracyjnych.

Art. 621. Władza administracyjna, która wymierzyła karę, albo w jej zastępstwie władza odpowiednia w siedzibie sądu okręgowego, może popierać oskarżenie zamiast lub obok prokuratora.

Art. 622. Sąd okręgowy rozpoznaje sprawę według przepisów, obowiązujących w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, ze zmianami przewidzianemi w następujących artykułach.

Art. 623. § 1. Wnioski stron nie wiążą prezesa sądu w zakresie zarządzeń dotyczących wezwania do rozprawy świadków i biegłych oraz sprowadzenia innych dowodów.

§ 2. Prezes sądu może zarządzić przed wyznaczeniem rozprawy przesłuchanie oskarżonego, świadków i biegłych przez miejscowo właściwy sąd grodzki. Świadków i biegłych można przesłuchać pod przysięgą.

§ 3. Aż do rozpoczęcia postępowania dowodowego oskarżony może cofnąć żądanie skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. W tym

wypadku orzeczenie władzy administracyjnej staje się prawomocne.

Art. 624. § 1. Sąd orzekający postanawia według swego uznania, których świadków i biegłych przesłucha na rozprawie pod przysięgą lub bez zaprzysiężenia, a których zeznania będą odczytane. W tym celu może zarządzić potrzebne jeszcze przesłuchania przez jednego ze swoich członków, albo przez innego sędziego lub sąd grodzki.

§ 2. Wolno odczytywać zapiski dochodzenia i inne części akt postępowania administracyjnego.

§ 2 art. 624 k. p. k. zezwala na odczytywanie zapisków dochodzenia bez żadnego wyjątku, wobec czego wyjaśnienia oskarżonego złożone w toku dochodzenia stanowią uprawniony materjał dowodowy. Z. O. S. N. 12/30.

Art. 625. Sąd okręgowy nie jest związany wymiarem kary oznaczonym w orzeczeniu władzy administracyjnej.

W postępowaniu karno-administracyjnem jest dopuszczalne nadzwyczajne łagodzenie kary z § 266 u. k. z r. 1852. Z. O. S. N. 12/31.

Art. 626. § 1. W sprawach wskazanych w art. 618 można od wyroku sądu okręgowego założyć tylko kasację do Sądu Najwyższego.

§ 2. Założenie kasacji nie wstrzymuje wykonania kary, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności.

ROZDZIAŁ V.

Odszkodowanie za niesłuszne skazanie lub oskarżenie.

Art. 627. § 1. Osoba, skutkiem wznowienia postępowania prawomocnie uniewinniona lub skazana według łagodniejszego przepisu karnego, może tytułem odszkodowania żądać wynagrodze-

nia od Skarbu Państwa za szkody i straty materjalne oraz krzywdę moralną, jeżeli względem niej wykonano w całości lub części karę, którą następnie uchylono.

§ 2. To samo stosuje się do osób, względem których postępowanie karne po wznowieniu prawomocnie umorzono.

Wedle orzeczenia Sądu Najwyższego Nr. 382/31 austr. ustawa z 18/8 1918, Nr. 315 Dzup. i ustawa z 14/7 1904, Dz. U. Rzeszy niem. w przedmiocie odszkodowania z powodu aresztu śledczego, nie obowiązuje.

Niesłuszny areszt zapobiegawczy nie może być przedmiotem odszkodowania. Z. O. S. N. 284/31.

Art. 628. § 1. Nie ma prawa do wynagrodzenia ten, kto poprzednie swe skazanie spowodował umyślnie lub przez oczywiste niedbalstwo.

§ 2. Sąd może odmówić wynagrodzenia, jeżeli poszlaki, zebrane w poprzedniem postępowaniu, nie zostały w sposób stanowczy odparte w postępowaniu wznowionem.

Za takie oczywiste niebezpieczeństwo nie może uchodzić niewniesienie środka odwoławczego.

Art. 629. Uprawnienie do wynagrodzenia przechodzi w razie śmierci osoby uprawnionej na małżonka, dzieci i rodziców, w granicach, w jakich skutkiem ukarania nie otrzymały od skazanego należnego im według ustawy utrzymania.

Art. 630. § 1. Żądanie wynagrodzenia zgłosić można jedynie w ciągu trzech miesięcy po prawomocności orzeczenia dającego podstawę do odszkodowania.

§ 2. Jeżeli osoba, uprawniona do żądania wynagrodzenia w myśl art. 627, zmarła w ciągu terminu wskazanego w § 1, lub zgłosiwszy żądanie w tym terminie, zmarła przed prawomocnem ukończeniem postępowania o wynagrodzenie, to

osoby wymienione w art. 629 żądać mogą wynagrodzenia w ciągu trzech miesięcy od śmierci uprawnionego.

Art. 631. Żądanie odszkodowania zgłosić należy w sądzie apelacyjnym, w którego okręgu wydano wyrok w pierwszej instancji.

Art. 632. § 1. Sąd apelacyjny orzeka na posiedzeniu niejawnem, po sprawdzeniu w razie potrzeby okoliczności faktycznych. Przepisy art. 253 § 1, 2 i 3 mają odpowiednie zastosowanie.

§ 2. Po ukończeniu dochodzenia należy dać uprawnionemu możność oświadczenia się na piśmie lub do protokułu.

Art. 633. Na postanowienie wydane w myśl art. 632 służy zażalenie do Sądu Najwyższego.

Art. 634. Przepisy art. 627—633 mają zastosowanie do cudzoziemców na zasadach wzajemności.

Art. 635. Wydając wyrok uniewinniający, sąd może przyznać oskarżonemu prawo do odszkodowania od oskarżyciela prywatnego lub posiłkowego za doznaną krzywdę materjalną i moralną:

a) jeżeli oskarżenie było świadomie fałszywe, albo

b) jeżeli oskarżyciel używał środków nieuczciwych w celu uzyskania wyroku skazującego.

Odszkodowanie to nie ma nic wspólnego z odszkodowaniem, o którem była mowa w art. 627 i n. k. p. k. i tamte przepisy do niego się nie stosują.

Prawo do żądania takiego odszkodowania jest uwarunkowane przyznaniem go co do zasady przez sąd, który wydał wyrok uniewinniający i to tylko w chwili wydania wyroku. Oskarżony powinien odrazu zażądać przyznania mu prawa do odszkodowania, jednakowoż sąd może tego dokonać i bez jego żądania.

Od uznania sądu wyrokującego zależy, co rozumieć pod środkami nieuczciwemi jak np. kłamliwe oświadczenie oskarżyciela, posługiwanie się niezgodnemi z prawdą dowodami, namawianie świadków do fałszywych zeznań, nęka-

nie przeciwnika zakładaniem, oczywiście bezcelowych, środków odwoławczych i t. p.

Sąd karny nie będzie się nigdy zajmował wymiarem odszkodowania i ustala tylko zasadę a wysokość odszkodowania ustali sąd cywilny w zwykłem powództwie.

Zasada tego art. nie ma zastosowania do oskarżyciela publicznego, chociażby ten popierał sprawę, wszczętą przez oskarżyciela prywatnego lub posiłkowego.

ROZDZIAŁ VI.

Postępowanie w wypadku zaginięcia lub zniszczenia akt.

Art. 636. Jeżeli poszczególny dokument lub całe akta sprawy będącej w toku zaginęły lub uległy zniszczeniu, to akt przepadły zastępuje się zaświadczonym odpisem.

Art. 637. Sąd wzywa osoby posiadające odpis przepadłego aktu do złożenia go sądowi, a w razie potrzeby zarządza jego odebranie. Art. 142—157 mają odpowiednie zastosowanie. Na żądanie odpis zwraca się stronie po sporządzeniu z niego odpisu.

Art. 638. Jeżeli niema zaświadczonego odpisu, sąd wzywa strony do złożenia w terminie oznaczonym wniosków co do treści przepadłego aktu oraz co do sposobów jego odtworzenia.

Art. 639. Wraz z wnioskami wskazanemi w art. 638, strony składają sądowi posiadane na poparcie wniosku dowody, jakoto: odpisy prywatne, wezwania sądowe, notatki prokuratorów, adwokatów i innych uczestników procesu.

Art. 640. § 1. Po upływie terminu wyznaczonego w myśl art. 638, sąd na posiedzeniu niejawnem postanawia, czy i w jaki sposób należy odtworzyć akt przepadły.

§ 2. Na postanowienie w tym przedmiocie służy zażalenie.

Art. 641. Przy odtwarzaniu przepadłego aktu można przesłuchać sędziów, prokuratorów, adwokatów i inne osoby, które uczestniczyły w postępowaniu.

Jeżeli zatem np. zaginęły akty sądowe, w których był wyrok a treści wyroku odtworzyć niepodobna, sąd może nawet uznać całe zakończone tym wyrokiem postępowanie za niebyłe i zarządzić przeprowadzenie nowego procesu wraz z nową rozprawą główną. Wyrok taki ulega zaskarżeniu na ogólnych zasadach.

ROZDZIAŁ VII.

Wydawanie przestępców.

Art. 642. Przy wydawaniu przestępcy mają zastosowanie przepisy wskazane w rozdziale niniejszym, o ile umowa międzynarodowa inaczej nie stanowi.

Przepisy niniejsze będą więc miały zastosowanie zarówno w wypadkach, gdy nie ma konwencji z odnośnemi krajami, jak i wówczas, gdy konwencja niektórych szczegółów postępowania nie przewiduje.

Art. 643. § 1. Z wnioskiem o wydanie osoby przebywającej zagranicą właściwy sąd karny zwraca się do Ministra Sprawiedliwości.

§ 2. Do wniosku należy dołączyć:

a) jeżeli chodzi o osobę, przeciwko której wydany jest już prawomocny wyrok skazujący — odpis wyroku z zaświadczeniem prawomocności;

b) w innych wypadkach — odpis postanowienia o tymczasowem aresztowaniu oraz opis przestępstwa z przedstawieniem okoliczności faktycznych i przytoczeniem odpowiednich przepisów karnych.

§ 3. Nadto należy, w miarę możności, dołączyć fotografję i inne dane pozwalające ustalić tożsamość osoby, której wydania się żąda, oraz podać jej przynależność państwową.

§ 4. Czas trwania aresztu tymczasowego, przewidziany w art. 171 i 172, liczy się od chwili przejęcia aresztowanego przez władze polskie na obszarze Państwa.

Art. 644. W wypadkach nagłych właściwy sąd lub prokurator może zwrócić się bezpośrednio do właściwej władzy zagranicznej z wnioskiem o tymczasowe aresztowanie osoby, której wydania się żąda; powinien jednak zawiadomić o tem jednocześnie Ministra Sprawiedliwości z dołączeniem wniosku o wydanie (art. 643).

Art. 645. § 1. Jeżeli chodzi o przestępstwo zagrożone w ustawie karą śmierci, a państwo obce wydało przestępcę z zastrzeżeniem, że względem wydanego nie będzie zastosowana kara śmierci, sąd w razie skazania wymierza zamiast kary śmierci, karę dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Jeżeli zaś z tem samem zastrzeżeniem państwo obce wydało osobę skazaną prawomocnie na karę śmierci, sąd na posiedzeniu niejawnem powezmie postanowienie zmieniające wyrok w myśl § 1.

Art. 645[1]. *§ 1. Jeżeli osoba wydana była oskarżona o kilka przestępstw, państwo obce zaś wydało ją z zastrzeżeniem ścigania tylko za niektóre z tych przestępstw, to postępowanie karne może obejmować tylko te przestępstwa, a co do innych powinno być zawieszone.*

§ 2. Jeżeli przeciw takiej osobie zapadł już wyrok prawomocny, obejmujący kilka prze-

stępstw, wówczas sąd, który wydał wyrok, uchyli wyrokiem orzeczenie o karze i wymierzy karę tylko za przestępstwa, objęte zezwoleniem na wydanie.

§ 3. Postępowanie, zawieszone w myśl § 1, może być podjęte, jeżeli oskarżony z własnej winy nie opuści granic Polski w ciągu dwóch miesięcy lub jeśli, opuściwszy je, powróci. Termin liczy się od daty prawomocnego ukończenia postępowania w sprawie o przestępstwo, objęte zezwoleniem na wydanie, a w razie skazania — od odbycia kary. W wypadku, przewidzianym w § 2, sąd ograniczy się do wydania orzeczenia o karze.

§ 4. Wydając orzeczenie o karze, sąd nie może orzec kary surowszej nad wymierzoną oskarżonemu poprzednio za dane przestępstwo.

Art. 646. § 1. Żądanie władzy zagranicznej wydania przestępcy przesyła się sądowi okręgowemu miejsca zamieszkania lub ujęcia osoby poszukiwanej.

§ 2. Jeżeli chodzi o przestępstwo dopuszczające wydanie, sąd ten niezwłocznie przesłuchuje oskarżonego i nakazuje jego aresztowanie, poczem sprawdza wyjaśnienia oskarżonego, o ile tenże powołuje się na dowody znajdujące się w kraju, a po ich rozpatrzeniu wydaje na posiedzeniu niejawnem, po wysłuchaniu prokuratora, opinję w przedmiocie wydania przestępcy i przesyła ją wraz z aktami Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 647. § 1. Sąd wymieniony w poprzednim artykule może także i bez wniosku o wydanie postanowić tymczasowe aresztowanie przestępcy, jeżeli chodzi o przestępstwo dopuszczające wydanie, a

a) dana osoba jest silnie podejrzana o popełnienie tego przestępstwa, albo

b) jest poszukiwana przez władze zagraniczne zapomocą listu gończego ogłoszonego w polskim dzienniku policyjnym, albo

c) władza zagraniczna zażądała tymczasowego aresztowania tej osoby, wymieniając rodzaj przestępstwa, o które osoba poszukiwana jest oskarżona, i powołując się na wydany przeciw niej prawomocny wyrok skazujący lub sądowe zarządzenie aresztowania.

§ 2. *O dniu i miejscu tymczasowego zaaresztowania należy bezzwłocznie i bezpośrednio zawiadomić zagraniczną władzę wzywającą lub ścigającą oraz Ministerstwo Sprawiedliwości.*

Art 648. Osobę aresztowaną w celu wydania obcemu państwu sąd okręgowy wypuszcza na wolność na żądanie Ministra Sprawiedliwości, albo jeżeli władza zagraniczna cofnie żądanie wydania lub aresztowania.

Art. 649. O zezwoleniu na wydanie postanawia Minister Sprawiedliwości.

Art. 650. § 1. Na przewiezienie pod strażą przez terytorjum Polski przestępcy, którego jedno państwo obce wydaje drugiemu, zezwala Minister Sprawiedliwości po zasięgnięciu opinji sądu okręgowego w Warszawie, wydanej na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu prokuratora.

§ 2. Sąd ten wydaje potrzebny dla przewozu nakaz aresztowania.

Przepisy końcowe.

Art. 651. Wykonanie kodeksu postępowania karnego porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 652. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie równocześnie z przepisami wprowadzającemi kodeks postępowania karnego — z dniem 1 lipca 1929 roku.

Następują podpisy p. Prezydenta Rzeczypospolitej i Ministrów.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 19 marca 1928 r.
Nr. 33 Dz. U. R. P. poz. 314.

Przepisy wprowadzające kodeks postępowania karnego.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

ROZDZIAŁ I.

O uchyleniu przepisów dotychczasowych.

Art. 1. § 1. Z dniem wejścia w życie kodeksu postępowania karnego tracą moc, z zastrzeżeniami podanemi poniżej, wszystkie przepisy dotyczące postępowania przed sądami karnemi powszechnemi, a w szczególności tracą moc następujące przepisy prawne wraz z późniejszemi ich zmianami:

1) ustawa postępowania karnego z dnia 20 listopada 1864 r. wraz z przepisami przechodniemi z r. 1917;

2) ustawa postępowania karnego z dnia 23-go maja 1873 r. wraz z ustawą wprowadzającą z tejże daty (Dz. u. p. austr. Nr. 119);

3) ustawa postępowania karnego z dnia 1 lutego 1877 r. (Dz. u. Rzeszy str. 253) wraz z ustawą

wprowadzającą z tejże daty (Dz. u. Rzeszy, str. 346);

4) ustawa o sądach doraźnych z dnia 30 czerwca 1919 r. (Dz. P. P. P. Nr. 55, poz. 341);

5) ustawa z dnia 6 lipca 1922 r. w przedmiocie sądów doraźnych w b. dzielnicy pruskiej i na obszarze górnośląskim województwa śląskiego (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 536), oraz rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 lipca 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 60 poz. 542);

6) §§ 27—29, 72—74, 123 punkt 2 i 4 (art. 2 rozp. Ministra Sprawiedliwości z 16 czerwca 1922 roku. — Dz. U. R. P. Nr. 46, poz. 390 — i ustawa z 9 lipca 1920 r. — Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 370) i § 136 ustawy o ustroju sądownictwa z dnia 27-go stycznia 1877 r. (Dz. u. Rzeszy z r. 1877 str. 41 i z r. 1898 str. 371), a nadto tylko w zastosowaniu do postępowaniu karnego §§: 18, 19, 21, 170—176 ust. 1 i 2, 183 ust. 1 i 3, 184, 185—193, 195—204 tej ustawy;

7) §§ 50, 51 i 56 ustawy wykonawczej z dnia 24 kwietnia 1878 r. do ustawy o ustroju sądownictwa (Zb. u. prus, str. 230), o ile dotyczą spraw karnych;

8) art. 3 rozporządzenia Ministra b. dzielnicy pruskiej z 15 grudnia 1919 r. o organizacji sądownictwa karnego (Tyg. Urzęd. Nr. 70, poz. 185, str. 414);

9) ustawa z 13 lutego 1854 r., dotycząca konfliktów w wypadku sądowego ścigania z powodu czynności urzędowych i służbowych (Zb. u. prus. str. 86) oraz obowiązujące jeszcze przepisy ustawy z 8 kwietnia 1847 r. o postępowaniu w konfliktach kompetencyjnych między sądami a władzami administracyjnemi (Zb. u. prus. str. 170);

10) ustawa z dnia 21 października 1919 r. o postępowaniu uproszczonem w sprawach o zbrodnie i występki na ziemiach b. zaboru austrjackiego (Dz. U. R. P. Nr. 87, poz. 473);

11) art. 44 cz. 2 i art. 52, 53 ustawy z dnia 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 449);

12) §§ 2 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 maja 1923 r. w przedmiocie właściwości sądów i postępowania w sprawach o lichwę wojenną w województwie poznańskiem i pomorskiem (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 366);

13) art. 7, 7a ust. 1 i 2, 8, 9, 11, 12 ustawy z dnia 10 czerwca 1926 r. o warunkowem zawieszeniu wykonania kary na obszarze mocy obowiązującej ustawy postępowania karnego z dnia 23 maja 1873 r. (Dz. U. R. P. Nr. 61, poz. 354);

14) art. 9—12, 13 ust. 1, 3 i 4, 15 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 września 1927 r. o warunkowem zawieszeniu wykonania kary na obszarze, na którym obowiązuje ustawa postępowania karnego z dnia 1 lutego 1877 r. (Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 741);

15) ustawa z dnia 16 marca 1892 r. o odszkodowaniu z powodu niesłusznego prawomocnego skazania (Dz. u. p. austr. Nr. 64) i ustawa z dnia 21 marca 1918 o wynagrodzeniu szkody osobom niesłusznie skazanym (Dz. u. p. austr. Nr. 109); (Patrz sprostowanie w obwieszczeniu Ministra Sprawiedliwości z 30/4 1928 Nr. 53 Dz. U. R. P.).

16) ustawa z 20 maja 1898 r. o odszkodowaniu osób uniewinnionych wskutek wznowienia postępowania (Dz. u. Rrzeszy str. 345);

17) przepisy ustaw dotychczasowych dotyczą-

ce zaskarżania orzeczeń karnych władz administracyjnych;

18) w uwadze do art. 13 kodeksu karnego 1903 r. wyrazy umieszczone w nawiasie w końcu tej uwagi;

19) art. 287 kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego 1825 r.

§ 2. Pozostają w mocy następujące przepisy prawne wraz z późniejszemi ich zmianami:

1) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1927 r. o zwolnieniu przedterminowem osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. R. P. Nr. 5, poz. 25);

2) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 maja 1927 r. o odroczeniu i przerwie wykonania kary pozbawienia wolności oraz uchyleniu aresztu tymczasowego ze względów wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 46, poz. 405);

3) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 lutego 1928 o nakładaniu kar porządkowych, przewidzianych w ustawie o postępowaniu sądowem, na osoby pełniące czynną służbę wojskową oraz o przymusowem sprowadzaniu tychże osób przed sądy powszechne (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 121);

4) ustawa karna skarbowa z dnia 2 sierpnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 105, poz. 609) z tą zmianą, że „wniosek o zarządzenie rozprawy głównej" przewidziany w art. 222, 223, 224, 226 tej ustawy, określa się jako „akt oskarżenia", który w tym wypadku nie wymaga uzasadnienia;

(Uwaga: W r. 1932 wydano nową ustawę karno skarbową).

5) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospoli-

tej z dnia 6 marca 1928 r. o policji państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 257);

6) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 maja 1927 r. o prawie prasowem (Dz. U. R. P. Nr. 45, poz. 398) i rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z tejże daty zmieniające niektóre postanowienia ustaw karnych o rozpowszechnianiu nieprawdziwych wiadomości i o zniewagach (Dz. U. R. P. Nr. 45, poz. 399);

7) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 stycznia 1928 r. o stanie wojennym (Dz. U. R. P. Nr. 8, poz. 54), rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o stanie wyjątkowym (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 307), rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 sierpnia 1926 r. o cudzoziemcach (Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 465) z wyjątkiem ustępu ostatniego art. 18, i rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1927 r. o granicach Państwa (Dz. U. R. P. Nr. 117, poz. 996) z wyjątkiem ustępu ostatniego art. 20; przewidziane w tych rozporządzeniach „odwołanie" zastępuje się, z zachowaniem terminów i trybu w tych rozporządzeniach przewidzianych, żądaniem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego, w którem sąd okręgowy stosuje przepisy art. 619 §§ 2 i 3, 620—625 kodeksu postępowania karnego; wyrok sądu okręgowego nie ulega zaskarżeniu;

8) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o karach za szpiegostwo i niektóre inne przestępstwa przeciw Państwu (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 160) z następującemi zmianami: a) w wypadku art. 24 punkt 3 zamiast decyzji wydaje się postanowienie, a zamiast skargi incydentalnej służy zażalenie według

przepisów kodeksu postępowania karnego; b) art. 25 punkt 6 uchyla się; c) w zakresie przewidzianym w art. 26 punkt 4 mają zastosowanie §§ 333—335 ustawy postępowania karnego 1877 r. z tem, że sąd wydaje postanowienia, przeciw którym służy zażalenie według przepisów kodeksu postępowania karnego;

9) ustawa z dnia 2 marca 1923 r. w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu upoważnienia do regulowania w drodze rozporządzeń obrotu pieniężnego z krajami zagranicznemi oraz obrotu obcemi walutami (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 154) przy odpowiedniem zastosowaniu w miejsce dotychczasowych przepisów proceduralnych — przepisów kodeksu postępowania karnego;

10) art. VIII ustawy wprowadzającej procedure karną z dnia 23 maja 1873 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 119) z tą miarą, że sądy są wyłącznie właściwe do rozpoznawania i orzekania w sprawach o wszelkie przestępstwa przewidziane w ustawach wydanych po dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, o ile ustawa wyraźnie nie przekaże danego przestępstwa orzecznictwu karno-administracyjnemu;

11) § 265 i § 338 ust. 2, 3, 4 ustawy postępowania karnego 1873 r. w brzmieniu ustaw z 16 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 433) i z dnia 17 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 3, poz. 8);

(Uwaga: Treść tych artykułów podana jest na końcu książki).

12) ustawa z dnia 9 kwietnia 1920 r. o ograniczonym wywiadzie z rejestru karnego i o zatarciu zapisków karnych (Dz. u. Rzeszy str. 507); w zakresie tej ustawy przepisy art. 614—617 kodeksu postępowania karnego stosowane nie będą;

13) art. 5, 7 i 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. o sędziach śledczych do spraw wyjątkowego znaczenia (Dz. U. R. P. Nr. 69, poz. 611);

14) przepisy ustaw szczególnych, które, prócz osób wymienionych w art. 618 kodeksu postępowania karnego, upoważniają do zaskarżenia orzeczenia władzy administracyjnej inne jeszcze osoby.

Art. 2. Z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia przepisy art. 60—67 i 68 działu V przepisów tymczasowych o kosztach sądowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 28, poz. 284) będą obowiązywały na całym obszarze Państwa; opłata przewidziana w art. 67 może być pokryta z zaliczki złożonej na zasadzie art. 554 kodeksu postępowania karnego.

Art. 3. § 1. Przepisy art. 20 kodeksu postępowania karnego o rozpoznawaniu spraw z udziałem przysięgłych oraz przepisy art. 385—440 tego kodeksu o postępowaniu przed sądem przysięgłych wejdą w życie na obszarach, na których obowiązują kodeksy karne 1903 r. i 1871 r., w terminie oznaczonym przez ustawę szczególną, określającą, które przestępstwa należy na tych obszarach uważać za polityczne.

§ 2. Na obszarze, na którym obowiązuje ustawa karna 1852 r., sądy okręgowe rozpoznają z udziałem przysięgłych sprawy wymienione w art. VI pod lit. B pkt. 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8 i pod lit. C ustawy wprowadzającej procedurę karną z dnia 23 maja 1873 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 119) w brzmieniu ustalonem ustawą z dnia 17 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 3, poz. 8): Art. 214—230 ustroju sądów powszechnych bę-

dą na tym obszarze stosowane od dnia 1 sierpnia 1929 r.

Art. 4. § 1. Wszelkie grzywny, kary pieniężne i przedmioty skonfiskowane lub uzyskana za nie kwota przypadają na rzecz Skarbu Państwa, o ile ustawa szczególna nie stanowi inaczej.

§ 2. Art. 24 kodeksu karnego 1903 r. otrzymuje brzmienie następujące:

„Grzywnę, ilekroć ustawa najwyższy jej wymiar określa nie niżej dwustu złotych, wymierza się w wysokości nie mniejszej od dwudziestu złotych".

§ 3. Paragraf 27 a kodeksu karnego 1871 r., wprowadzony ustawą z dnia 11 sierpnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 721), uchyla się.

ROZDZIAŁ II.
Sądy dla nieletnich.

Art. 5. § 1. Przy każdym sądzie dla nieletnich powinno istnieć schronisko w celu tymczasowego umieszczania nieletnich do lat siedemnastu.

§ 2. Schronisko nie może się mieścić w jednym gmachu z więzieniem lub aresztem dla dorosłych.

§ 3. Schronisko pozostaje pod bezpośrednią kontrolą sędziego dla nieletnich.

Art. 6. Do czasu zorganizowania schronisk dla nieletnich, w razie konieczności zatrzymania nieletniego nie mającego lat siedemnastu, sąd umieszcza go w zakładzie wychowawczo-poprawczym lub w osobnym oddziale więzienia lub aresztu, przyczem nieletni nie powinien mieć żadnej styczności z dorosłymi więźniami.

Art. 7. Do czasu wejścia w życie jednolitego

kodeksu karnego, na obszarze, na którym obowiązuje kodeks karny 1871 r., przepisy art. 88 lit. a), 317, 415, 592—612 kodeksu postępowania karnego, oraz art. 5 i 6 niniejszego rozporządzenia mają zastosowanie względem nieletnich do lat osiemnastu, a na obszarze, na którym obowiązuje ustawa karna 1852 r., przepisy art. 415 i 600 kodeksu postępowania karnego nie będą stosowane.

ROZDZIAŁ III.

Właściwość rzeczowa sądów.

Art. 8. § 1. Do właściwości sądów okręgowych należą, prócz spraw określonych w art. 16 i 18 kodeksu postępowania karnego, także przestępstwa, które ustawy szczególne przekazały wyraźnie do właściwości tych sądów.

§ 2. Niezależnie od wymiaru kary, nie należą do właściwości sądów grodzkich sprawy:

1) o przestępstwa przewidziane w art. 464, 603, 604, 605, 606, oraz w części XXXVII „o przestępstwach na służbie państwowej i samorządowej" kodeksu karnego 1903 r.;

2) o zbrodnie, przewidziane w §§ 83, 104, 159, 163, 164, tudzież o występki, przewidziane w §§ 335, 337, 486, 486a, 486b, 486c ustawy karnej 1852 r. (w brzmieniu art. 10 ces. rozporządzenia z 18 grudnia 1914 r. Dz. u. p. austr. Nr. 337).

3) o występki przewidziane w rozdziale 28 kodeksu karnego 1871 r. i w §§ 241 i 243 ordynacji konkursowej 1877 r. (Dz. u. Rzeszy z r. 1877 str. 351 i z r. 1898 str. 230, 612).

Art. 9. § 1. Sądy grodzkie rozpoznają, prócz spraw, należących do ich właściwości z mocy art. 15 i 16 kodeksu postępowania karnego, z wyłącze-

niem jednak wymienionych w art. 8 § 1 i § 2 pkt. 2 i 3 przepisów wprowadzających ten kodeks, nadto sprawy o następujące przestępstwa:

1) o występek, wymieniony w § 187 kodeksu karnego 1871 r. z wyjątkiem, gdy czyn popełniono treścią druku (art. 16 k. p. k.);

2) o występek, wymieniony w § 223 kodeksu karnego 1871 r.;

3) o występki, wymienione w §§ 242, 246 i 263 oraz w §§ 258 L. 1 i 259 kodeksu karnego 1871 r., jeżeli wyrządzona lub zamierzona szkoda nie przenosi pięciuset złotych;

4) o zbrodnie, wymienione w § 244 w wypadku popełnienia zwykłej kradzieży (§ 242) i § 261 ust. 2 kodeksu karnego 1871 r., jeżeli wyrządzona lub zamierzona szkoda nie przenosi pięciuset złotych;

5) o zbrodnie, przewidziane w §§ 98 i 99 ustawy karnej 1852 r., choćby zachodziły okoliczności szczególnie obciążające, lecz nie wymienione wyraźnie w § 100 ust. 2 tej ustawy;

6) o zbrodnię, wymienioną w § 152 (§ 154) ustawy karnej 1852 r.;

7) o zbrodnię, wymienioną w § 153 (§ 154) ustawy karnej 1852 r., o ile dotyczy uszkodzenia cielesnego rodziców;

8) o zbrodnie, wymienione w §§ 171 — 178, 183—184, 185—186 ustawy karnej 1852 r., w wypadkach, zagrożonych karą pozbawienia wolności nie powyżej lat pięciu, jeżeli kwota lub wartość rzeczy nie przenosi pięciuset złotych;

9) o zbrodnię, wymienioną w §§ 197, 200—202 ustawy karnej 1852 r., w wypadkach, zagrożonych karą więzienia nie powyżej lat pięciu, jeżeli

szkoda, wyrządzona lub zamierzona, nie przenosi pięciuset złotych.

§ 2. Jeżeli w wypadkach, wskazanych w § 1 pkt. 3, 4, 8, 9, ujawni się dopiero w toku rozprawy, że kwota lub wartość rzeczy albo szkoda wyrządzona lub zamierzona przenosi pięćset złotych, sąd grodzki nie przestaje być z tego powodu właściwy, chyba że w wypadkach, wymienionych w § 1 pkt. 8, 9, kwota lub wartość albo szkoda przekracza dwa tysiące złotych.

§ 3. W wypadkach, wymienionych w § 1, z wyjątkiem gdy kara jest uzasadniona powrotem do przestępstwa (art. 15 § 2 k. p. k.), sąd grodzki nie może wymierzyć kary surowszej, niż dwa lata pozbawienia wolności. Jeżeli uzna w toku rozprawy głównej za odpowiednią karę surowszą, przekazuje sprawę sądowi okręgowemu. Sąd okręgowy może jednak na wniosek prokuratora przekazać sprawę z powrotem sądowi grodzkiemu; postanowienie sądu okręgowego wiąże sąd grodzki. W razie uznania przez sąd okręgowy swej właściwości, oskarżyciel winien wnieść nowy akt oskarżenia.

§ 4. W sprawach, przewidzianych w niniejszym artykule, z wyjątkiem wypadków powrotu do przestępstwa, dopuszczalne jest w sądach grodzkich postępowanie zaoczne (art. 379—384, 447 k. p. k.), choćby ustawa karna zagrażała karą pozbawienia wolności ponad jeden rok.

ROZDZIAŁ IV.

O ściganiu z urzędu, na wniosek, z upoważnienia, na zarządzenie lub wskutek oskarżenia prywatnego.

Art. 10. Minister Sprawiedliwości władny

jest określić w porozumieniu z właściwymi ministrami, które organa i w jakich granicach są właściwe do wnoszenia i popierania oskarżenia na zasadzie art. 56 § 1 lit. b) kodeksu postępowania karnego, choćby w dniu wejścia w życie tego kodeksu właściwemi jeszcze nie były.

Art. 11. § 1. Ilekroć według ustaw dotychczasowych ściganie z urzędu jest uzależnione od upoważnienia lub wniosku pokrzywdzonego lub jakiejś władzy, albo od zarządzenia władzy, oskarżyciel winien je przedstawić najpóźniej przy wniesieniu aktu oskarżenia, a w sądzie grodzkim — najpóźniej przy rozpoczęciu rozprawy głównej.

§ 2. *Ściganie z powodu zniewagi władzy państwowej, urzędnika państwowego lub osoby wojskowej podczas lub z powodu pełnienia przez nich obowiązków urzędowych bądź służbowych albo w związku z ich stanowiskiem, nastąpi z urzędu w wypadkach, przewidzianych w obowiązujących ustawach, a przez wzgląd na interes publiczny może nastąpić również w wypadkach, gdy ściganie jest według ustawy uzależnione od skargi prywatnej, wniosku lub upoważnienia, choćby takiej skargi, wniosku lub upoważnienia nie złożono. W razie wniesienia oskarżenia publicznego, pokrzywdzonemu służy prawo popierania oskarżenia nawet w razie odstąpienia oskarżyciela publicznego.*

Art. 12. § 1. Do czasu wejścia w życie jednolitego kodeksu karnego pozostają w mocy art. 2^1 cz. 1, 2^2 i 2^3 ustawy postępowania karnego 1864 r.

§ 2. *Na obszarze, na którym obowiązuje kodeks karny 1871 r., ścigane są w trybie oskarżenia prywatnego przestępstwa, wskazane w § 414 ust.*

1 pkt. 1—3, 5—7, oraz ust. 2 ustawy postępowania karnego 1877 r. Atoli z pośród przestępstw, wskazanych w powołanych przepisach § 414 u. p. k. 1877 r., będą ścigane tylko w trybie oskarżenia publicznego — nie wyłączając oskarżenia posiłkowego pod warunkami art. 70 lub 71 kodeksu postępowania karnego — występki, przewidziane kodeksem karnym 1871 r. w § 123, jeżeli naruszenie dotyczy miejsc, przeznaczonych do służby publicznej lub do ruchu publicznego, w §§ 185—187, 189, 223 w wypadkach, określonych w § 196 (§ 232 ust. 3), w § 223 a) ust. 1, w § 230 ust. 1, jeżeli ustawa nie zalicza urazu do lekkich tylko, wreszcie w § 303, jeżeli uszkodzono rzecz, należącą do Państwa lub samorządu terytorjalnego; do ścigania w trybie oskarżenia publicznego potrzebny jest wniosek (art. 54 kodeksu postępowaania karnego), o ile go kodeks karny 1871 r. wymaga, w szczególności w wypadku, określonym w § 196 (§ 232 ust. 3) — wniosek pokrzywdzonego lub jego przełożonego. Wniosek nie jest konieczny, gdy zachodzą warunki, przewidziane w art. 11 § 2.

§ 3. Na obszarze, na którym obowiązuje ustawa karna 1852 r., ścigane są w trybie oskarżenia prywatnego przestępstwa, określone w § 46 ust. 1 ustawy postępowania karnego 1873 r., a nadto wykroczenia, przewidziane w §§ 411 (412) i 431 ustawy karnej 1852 r., atoli w trybie oskarżenia publicznego ścigane będzie wykroczenie, przewidziane w § 411, gdy czyn popełniła jedna z osób, wymienionych w § 68 tej ustawy, podczas wykonywania urzędu lub służby, a wykroczenie, przewidziane w § 431 w następujących wypadkach:

a) gdy jest karalne według § 432 ustawy karnej 1852 r.;

b) gdy działania lub zaniechania dopuszczono się odnośnie do przedmiotów, wymienionych w §§ 85 lit. c), 87 i 89 tej ustawy, albo wśród wspomnianych tam okoliczności szczególnie niebezpiecznych;

c) gdy działania lub zaniechania dopuszczono się odnośnie do środków wybuchowych, materjałów łatwopalnych, gazów trujących lub bakteryj zaraźliwych;

d) gdy jedna z osób, wymienionych w § 68 tej ustawy, przekroczyła granice obrony koniecznej (§ 2 zdanie ostatnie tej ustawy), podczas wykonywania swego urzędu lub służby, albo, gdy względem niej przekroczono te granice podczas wykonywania przez nią urzędu lub służby;

e) gdy odpowiedzialność polega na zaniedbaniu dozoru w związku z czynem innej osoby, który jest przestępstwem ściganem z urzędu;

f) gdy przekroczono tym samym czynem taki szczególny przepis ustawy, którego przekroczenie ma być ścigane z urzędu.

§ 4. W § 530 ustawy karnej 1852 r. skreśla się zdanie drugie oraz wyrazy: „albo jeżeli od czasu, kiedy się o czynie karalnym dowiedział, przez sześć tygodni nie wnosił o to skargi“ i uchyla się ograniczenie terminu przewidziane z powołaniem się na przepis powyższy w art. V ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1862 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 8 z 1863 r.).

Art. 13. Określenie: „zniesławienie“, użyte w art. 16 kodeksu postępowania karnego, oznacza na obszarze, na którym obowiązuje ustawa karna 1852 r., przestępstwa wymienione w § 493 tej ustawy, a na obszarze, na którym obowiązuje ko-

deks karny 1871 r., przestępstwa określone w §§ 186, 187 i 189 tego kodeksu.

ROZDZIAŁ V.

Obrońcy.

Art. 14. § 1. Oprócz osób, wymienionych w art. 86 kodeksu postępowania karnego, obrońcami mogą być osoby, które w chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia są obrońcami na zasadzie przepisów dotychczasowych; zachowują one prawa obrońców w zakresie dotychczasowym *i są uprawnieni w sądach, w których mają prawo bronić, także do czynności, przewidzianych w art. 489, o ile byli obrońcami w danej sprawie w instancji niższej.*

§ 2. Aplikanci adwokaccy mogą występować przed sądami w charakterze obrońców w granicach uprawnień zawartych w przepisach szczególnych.

Art. 15. Obrońcy przy sądach grodzkich, upoważnieni do prowadzenia spraw cudzych po dniu wejścia w życie kodeksu postępowania karnego na zasadzie dekretu z dnia 8 lutego 1919 r. w przedmiocie przepisów tymczasowych o obrońcach sądowych i obrońcach przy sądach pokoju (Dz. P. P. P. Nr. 15, poz. 205), mają prawo prowadzić sprawy tylko w sądach grodzkich tego okręgu sądu okręgowego, w którym otrzymali odnośne upoważnienie, oraz w tymże sądzie okręgowym, wyrokującym w drugiej instancji, tudzież uprawnieni są w tych sądach także do czynności, przewidzianych w art. 489, o ile byli obrońcami w danej sprawie w instancji niższej.

Art. 16. § 1. Na obszarze sądów apelacyjnych

we Lwowie i Krakowie oraz sądu okręgowego w Cieszynie będą *do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy* od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia wciągani na żądanie do wykazu obrońców prawnicy, którzy złożyli egzamin sędziowski, adwokacki lub notarjalny, jeżeli nie zachodzą okoliczności, które pociągają za sobą wyłączenie od urzędu sędziowskiego, adwokatury lub notarjatu.

§ 2. O wciągnięciu do wykazu obrońców na zasadzie powyższej decyduje prezes sądu apelacyjnego ostatecznie.

§ 3. Obrońcy, wciągnięci do wykazu na zasadzie § 1, mają prawo prowadzić sprawy karne tylko w sądach na obszarze wymienionym w § 1 i w Sądzie Najwyższym w sprawach, rozpatrywanych w niższych instancjach na tym obszarze *w szczególności mają w tych sprawach również prawo do czynności, przewidzianych w art. 489, o ile byli obrońcami w danej sprawie w instancji niższej.*

Pod słowami „do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy" należy rozumieć dzień 1/3 1932 tzn. dzień wejścia w życie ustawy z 21/1 1932, Nr. 10, Dz. U. R. P.

Art. 17. *Obrońców, wymienionych w art. 14—16, można wyznaczać do obrony z urzędu (art. 93 § 1 k. p. k.) w sądach, w których mają prawo prowadzić sprawy.*

Art. 18. *Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych obrońców, wymienionych w art. 14 § 1, 15 i 16, powołany jest sąd dyscyplinarny okręgowy w składzie trzech sędziów okręgowych, w drugiej zaś instancji — sąd dyscyplinarny okręgu apelacyjnego w składzie trzech sędziów apelacyjnych. Szczegółowe przepisy co do odpowiedzial-*

ności dyscyplinarnej, ustroju sądów dyscyplinarnych i postępowania wyda Minister Sprawiedliwości.

ROZDZIAŁ VI.

Protokuły. Dochodzenie.

Art. 19. Prócz osób wymienionych w art. 231 kodeksu postępowania karnego, protokuł spisać może sędzia, który wykonywa czynność protokułowaną.

Art. 20. § 1. *Prócz wypadku, przewidzianego w art. 254 kodeksu postępowania karnego, prokurator może w toku dochodzenia, ilekroć uzna to za potrzebne, dokonywać czynności sądowych, a mianowicie przesłuchiwać świadków bez odbierania od nich przysięgi, oraz, gdy sędziego niema na miejscu, dokonywać czynności, wskazanych w art. 251 § 1 pod lit. a) — e) kodeksu postępowania karnego.*

§ 2. Policja państwowa dokonywa w toku dochodzenia poszczególnych czynności sądowych, jeżeli prokurator w danej sprawie to zleci, wymieniając te czynności lub określając ich zakres.

§ 3. Z przebiegu tych czynności sporządza się protokuł, w którym powołuje się przepis niniejszego artykułu, a w protokule policyjnym — nadto zlecenie prokuratora.

§ 4. Przepisy art. 255 § 1 i 256 kodeksu postępowania karnego mają tu zastosowanie.

§ 5. Czynności dokonane w myśl niniejszego artykułu mają moc czynności sądowych, a protokuły sporządzone z zachowaniem przepisów art. 256 k. p. k. — moc protokułów sądowych.

Art. 21. § 1. Ilekroć sąd dokonywa w spra-

wach karnych poszczególnych czynności sądowych na żądanie sądów zagranicznych (art. 13 § 2 ustroju sądów powszechnych), stosuje ustawy polskie.

§ 2. Należy jednak uczynić zadość żądaniu sądu zagranicznego, aby w wykonaniu czynności zastosowano pewien szczególny tryb postępowania lub szczególną formę, jeżeli ustawy polskie tego trybu lub tej formy nie zabraniają.

ROZDZIAŁ VII.

Postępowanie uproszczone.

Art. 22. § 1. W sprawach karnych, należących do właściwości sądów okręgowych, prokurator może, składając akt oskarżenia, wnieść o zarządzenie postępowania uproszczonego.

§ 2. Postępowanie uproszczone można zarządzić, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że niezależnie od kar dodatkowych i zastępczych nie wypadnie wymierzyć kary surowszej, niż grzywnę i karę pozbawienia wolności do lat dwuch lub jedną z tych kar, albo też jeżeli wymierzenie kary surowszej nie jest w ustawie przewidziane.

§ 3. Postępowanie uproszczone jest niedopuszczalne w sprawach należących do właściwości sądów przysięgłych, w sprawach o przestępstwa, za które przewidziany przez ustawę najniższy wymiar kary przewyższa granice oznaczone w § 2, w sprawach z oskarżenia prywatnego i w sprawach popieranych przez oskarżyciela posiłkowego.

Art. 23. W postępowaniu uproszczonem rozpoznaje sprawy i orzeka jeden sędzia, który ma prawa i obowiązki przewodniczącego oraz składu

sądzącego; do tego sędziego należy też powzięcie wszystkich postanowień poza rozprawą główną, do których powołany jest sąd okręgowy, o ile niniejszy rozdział nie zawiera postanowień odmiennych.

Art. 24. Do postępowania uproszczonego mają odpowiednie zastosowanie przepisy kodeksu postępowania karnego, dotyczące postępowania przed sądem okręgowym wyrokującym w pierwszej instancji, o ile art. 25 i 26 nie zawierają przepisów odmiennych.

Art. 25. Oskarżyciel nie ma obowiązku uzasadnienia aktu oskarżenia. Sprzeciw przeciw aktowi oskarżenia rozpoznaje sąd okręgowy w składzie trzech sędziów na posiedzeniu niejawnem; prócz wypadków przewidzianych w art. 289 i 290 kodeksu postępowania karnego, sędzia wnosi sprawę na posiedzenie niejawne także wówczas, jeżeli zachodzi wątpliwość, czy postępowanie uproszczone jest dopuszczalne lub wskazane (art. 22 § 2 i 3).

Art. 26. § 1. Sędzia nie może w postępowaniu uproszczonem wymierzyć kary surowszej, niż wymieniona w art. 22 § 2.

§ 2. Jeżeli w toku rozprawy głównej sędzia z własnej inicjatywy lub na wniosek prokuratora uzna za odpowiednią karę surowszą, niż wymieniona w art. 22 § 2, lub postępowanie uproszczone za niedopuszczalne, to odracza rozprawę i przekazuje sprawę do postępowania zwyczajnego.

§ 3. W razie przekazania sprawy do postępowania zwyczajnego, oskarżyciel winien wnieść nowy akt oskarżenia, jeżeli wniesiony nie zawierał uzasadnienia albo jeżeli oskarżyciel żąda uznania czynu zarzuconego oskarżonemu za inne

przestępstwo niż to, które wskazywał wniesiony akt oskarżenia; w innych wypadkach wystarczy oświadczenie oskarżyciela, że wniesiony akt oskarżenia popiera.

Art. 27. § 1. Do zaskarżenia wyroków i postanowień, zapadłych w postępowaniu uproszczonem, mają odpowiednie zastosowanie przepisy kodeksu postępowania karnego, dotyczące zaskarżenia wyroków i postanowień wydanych przez sądy okręgowe w pierwszej instancji, z tą zmianą, że zażalenia na postanowienia, wydane przez sędziego poza rozprawą, rozpoznaje sąd okręgowy w składzie trzech sędziów.

Art. 28. § 1. Do postępowania w sądzie apelacyjnym mają zastosowanie przepisy kodeksu postępowania karnego z poniższemi uzupełnieniami.

§ 2. Jeżeli oskarżyciel zaskarżył wyrok z powodu nieuwzględnienia jego wniosku złożonego w myśl art. 26 § 2, sąd apelacyjny może, bądź na posiedzeniu niejawnem, bądź po przeprowadzeniu rozprawy, uchylić wyrok i zarządzić postępowanie zwyczajne.

§ 3. W razie uchylenia wyroku przez sąd apelacyjny i zarządzenia postępowania zwyczajnego, ma zastosowanie przepis art. 26 § 3.

§ 4. Jeżeli sąd apelacyjny uwzględnia apelację prokuratora co do wymiaru kary, nie może mimo to podwyższyć jej ponad granice określone w art. 22 § 2.

Art. 29. Do wznowienia postępowania o przestępstwa, osądzone w postępowaniu uproszczonem, mają odpowiednie zastosowanie przepisy kodeksu postępowania karnego, dotyczące wzno-

wienia postępowania w sprawach należących do właściwości sądu okręgowego.

Art. 30. W sprawach karno-administracyjnych postępowanie uproszczone zarządza się na wniosek prokuratora, lub władzy administracyjnej (art. 621 k. p. k.) stosując przytem odpowiednio przepisy art. 618—626 kodeksu postępowania karnego.

ROZDZIAŁ VIII.

Postępowanie nakazowe.

Art. 31. § 1. W sprawach karnych, należących do właściwości sądów grodzkich, gdy przestępstwo zagrożone jest, niezależnie od kar dodatkowych i zastępczych, tylko aresztem i grzywną lub jedną z tych kar, — sąd grodzki może wydać nakaz karny na zasadach przewidzianych w niniejszym rozdziale.

§ 2. Nakaz karny wydaje sędzia bez rozprawy.

Art. 32. Sędzia może wydać nakaz karny, jeżeli na zasadzie doniesienia wniesionego przez policję, inną władzę lub osobę urzędową w zakresie ich działalności, uzna, że dowody oskarżenia względem sprawcy przestępstwa są wystarczające i nie budzą wątpliwości.

Art. 33. § 1. Nakazem karnym można orzec tylko karę grzywny i aresztu do dni czternastu lub jedną z tych kar. Kara aresztu zastępczego łącznie z orzeczoną karą pozbawienia wolności nie może przekraczać dni czternastu.

§ 2. W nakazie karnym można wykonanie kary warunkowo zawiesić.

§ 3. W nakazie można orzec również konfi-

skatę przedmiotów już zajętych i będących w przechowaniu sądu, władzy administracyjnej, jej organów lub innych osób.

§ 4. W postępowaniu nakazowem powództwo cywilne pozostawia się bez rozpoznania, o czem powód będzie zawiadomiony.

Art. 34. § 1. Wydanie nakazu karnego jest niedopuszczalne przeciw osobom aresztowanym, przeciw nieletnim do lat siedemnastu i w sprawach o przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego.

§ 2. Do czasu wejścia w życie jednolitego kodeksu karnego nie wydaje się na obszarze, na którym obowiązuje kodeks karny 1871 r., nakazów karnych przeciw nieletnim do lat osiemnastu.

Art. 35. Przed wydaniem nakazu karnego sędzia może przesłuchać oskarżonego i zażądać wniosku od oskarżyciela.

Art. 36. Nakaz karny powinien zawierać dane wymienione w art. 366 lit. a), d), e), w art. 367 kodeksu postępowania karnego tudzież oznaczenie osoby lub władzy, która wniosła doniesienie, oraz datę wydania nakazu. Nadto w nakazie należy przytoczyć treść przepisów o wnoszeniu sprzeciwu i skutkach jego niewniesienia.

Art. 37. Odpis nakazu doręcza się oskarżonemu i oskarżycielowi.

Art. 38. § 1. Oskarżonemu i oskarżycielowi służy w ciągu siedmiu dni od dnia doręczenia nakazu prawo wniesienia do sądu grodzkiego sprzeciwu.

§ 2. Oskarżony może wnieść sprzeciw pisemnie lub ustnie do protokułu w kancelarji sądu.

Art. 39. § 1. W razie wniesienia sprzeciwu,

sprawę rozpoznaje się w postępowaniu zwyczajnem.

§ 2. Nakaz karny nie wiąże sądu w postępowaniu zwyczajnem ani co do kwalifikacji czynu, ani co do wymiaru kary.

Art. 40. Nakaz karny, przeciw któremu nie wniesiono w terminie sprzeciwu, ulega wykonaniu jak wyrok prawomocny.

ROZDZIAŁ IX.

Skarga kasacyjna.

Art. 41. § 1. Poza wypadkiem przewidzianym w art. 626 kodeksu postępowania karnego, od wyroku sądu pierwszej instancji można założyć tylko kasację do Sądu Najwyższego, jeżeli sąd wymierzył tylko grzywnę do stu pięćdziesięciu złotych lub areszt do trzech dni albo obie te kary łącznie, za przestępstwo, za które ustawa przepisuje tylko grzywnę lub areszt albo obie te kary łącznie, niezależnie od kar dodatkowych i zastępczych.

§ 2. Jeżeli tym samym wyrokiem skazano kilku oskarżonych, przyczem choćby jednemu z nich służy apelacja, wówczas pozostali współoskarżeni i oskarżyciel mogą również założyć apelacje.

§ 3. Przepis § 1 nie ma zastosowania do przestępstw, za które ustawy przewidują karę ścisłego aresztu.

Skazanemu przez Sąd I instancji na grzywnę do 150 zł. zamienioną na wypadek niemożności ściągnięcia na karę aresztu zastępczego powyżej 3 dni nie służy apelacja tylko kasacja.

Powództwo cywilne nie ma wpływu na kwestję czy wyrok I instancji może być zaskarżony w trybie apelacyjnym, czy też w trybie kasacyjnym: dopusz-

czalność apelacji zależy jedynie od wymiaru kary.

Jeżeli oskarżony przeciw wyrokowi, który w myśl art. 41 przep. wprow. można zaskarżyć tylko kasacją, zapowiedział apelację a wywiódł kasację, środek odwoławczy będzie pozostawiony bez rozpoznania. O. S. P. 365/30.

Sąd Najwyższy unieważnia wyrokiem w myśl art. 503 k. p. k. wyrok sądu odwoławczego, wydany w sprawie, w której w myśl art. 41 przep. wprow., nie ma apelacji. O. S. P. 363/30.

Przepis art. 41 przep. wprow. zezwalający na zakładanie kasacji od wyroków sądów grodzkich, nie ma zastosowania do spraw o przestępstwa z ustawy karno-skarbowej. Z. O. S. N. 91/31.

O tem, czy w danej sprawie służy tylko kasacja wedle art. 41 przep. wprow., czy też apelacja w myśl art. 457 k. p. k., decyduje rodzaj przestępstwa, a nie jego kwalifikacja, którą sąd mylnie zastosował i która może ulec poprawieniu w toku instancji (art. 485 lit. b i 501 k. p. k.).

Według art. 41 przep. wprow. o jakości dopuszczalnego środka odwoławczego decyduje kara główna a nie zastępcza. O. S. P. 689/30.

Jeżeli jednych oskarżonych tym samym wyrokiem sąd. I instancji uniewinniono, innych zaś skazano na kary w ramach art. 41 przep. wprow. to wyrok ten może być zaskarżony jedynie w trybie apelacyjnym, przez wszystkie strony procesowe do tego uprawnione, w szczególności przez oskarżyciela, oraz tych oskarżonych, którym wymierzono karę w ramach art. 41 przep. wpr. k. p. k.

Tryb postępowania, przepisany w powyższym art. 41, stosuje się i do kary nagany, tudzież do kar dodatkowych i zastępczych, wymierzanych przy karze aresztu do 3 dni lub grzywny do 150 zł. albo obu kar łącznie. O. S. P. 33/30.

ROZDZIAŁ X.

Organa. Czynności wykonawcze.

Art. 42. § 1. Prawa i obowiązki „policji", przewidziane w kodeksie postępowania karnego, mają prócz policji państwowej także inne organa

władz państwowych i samorządowych powołane do utrzymania spokoju, bezpieczeństwa lub porządku publicznego w zakresie przekazanym im ustawami, a w szczególności w zakresie przestępstw karno-skarbowych — właściwe wykonawcze organa skarbowe, o ile kodeks lub niniejsze rozporządzenie nie ogranicza wyraźnie tych praw i obowiązków do policji państwowej (art. 56 § 1 lit. a) 244, 254—256 k. p. k., art. 43, 46 § 2 nin. rozp.).

§ 2. Na obszarze województwa śląskiego prawa i obowiązki policji państwowej, przewidziane w kodeksie postępowania karnego, ma również wojewódzka policja śląska.

§ 3. Na obszarze pasa granicznego, na którym pełnią służbę, jako powołane do utrzymywania spokoju i bezpieczeństwa publicznego, oddziały Korpusu Ochrony Pogranicza, organa jego mają aż do przybycia na miejsce policji państwowej prawa i obowiązki policji, przewidziane w kodeksie postępowania karnego.

Art. 43. Stosunek władz sądowych i prokuratorskich do policji państwowej określają, prócz kodeksu postępowania karnego, rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 roku o policji państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 257) i ustawy szczególne.

Art. 44. Sprowadzenia przymusowego oskarżonych, świadków i biegłych dokonywują prócz policji także organa gminne lub woźni sądowi.

Art. 45. Policja państwowa doręcza pisma sądowe, prócz wypadku przewidzianego w art. 199 kodeksu postępowania karnego, także wówczas, jeżeli doręczenie w inny sposób mogłoby pociągnąć opóźnienie lub inne skutki ujemne dla pra-

widłowego wymiaru sprawiedliwości; rozporządzenie Ministrów Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych określi bliżej te wypadki.

Art. 46. § 1. Przepisy obowiązujące na poszczególnych obszarach prawnych o ściąganiu grzywien, kar pieniężnych, kosztów postępowania i opłat będą stosowane nadal do czasu wydania ustawy, przewidzianej w art. 531 kodeksu postępowania karnego.

§ 2. Policja państwowa jest obowiązana tylko do udzielania organom egzekwującym w razie koniecznym pomocy do usunięcia stawianego im oporu i ochrony ich czynności.

§ 3. Organa gminne są obowiązane na polecenie władzy sądowej lub prokuratorskiej do egzekwowania grzywien, kar pieniężnych, nawiązek, kosztów postępowania i opłat. Minister Sprawiedliwości władny jest określać obszary, na których organa gminne będą używane do czynności egzekucyjnych, zakres egzekucji im poruczonych, tryb postępowania egzekucyjnego i ew. wynagrodzenie gmin za wykonanie egzekucji. Organa gminne nie mogą wykonywać egzekucji na nieruchomościach i prawach na nieruchomościach.

Art. 47. Minister Spraw Wewnętrznych wydaje zarządzenia potrzebne w celu wykonania wydania lub przewozu przestępcy, zezwolonego na zasadzie przepisów księgi XI rozdziału VII kodeksu postępowania karnego.

ROZDZIAŁ XI.

Przepisy przejściowe dla spraw wszczętych przed wejściem w życie kodeksu postępowania karnego.

Art. 48. Przepisy kodeksu postępowania karnego mają zastosowanie do spraw wszczętych

przed jego wejściem w życie, z zastrzeżeniami wymienionemi w art. 49—56 niniejszego rozporządzenia.

Art. 49. Sprawy, wszczęte według przepisów dotychczasowych, uznaje się za wszczęte prawidłowo, choćby ich wszczęcie nie odpowiadało przepisom kodeksu postępowania karnego.

Art. 50. Śledztwa, rozpoczęte według przepisów dotychczasowych niezgodnie z przepisami kodeksu postępowania karnego, przekazuje się prokuratorowi do dalszego prowadzenia w trybie kodeksu postępowania karnego.

Art. 51. Sprawy, w których przed dniem wejścia w życie kodeksu postępowania karnego zapadł wyrok pierwszej instancji lub rozpoczęto rozprawę główną w pierwszej instancji, toczą się do końca według dotychczasowych przepisów. W razie odroczenia rozprawy w pierwszej instancji, ponowna rozprawa odbywa się z zachowaniem przepisów kodeksu postępowania karnego.

Art. 52. Sprzeciwy przeciwko aktowi oskarżenia, którego odpis doręczono przed dniem wejścia w życie kodeksu postępowania karnego, tudzież zażalenie (skargi incydentalne) przeciwko umorzeniu śledztwa, które nastąpiło przed dniem wejścia w życie kodeksu postępowania karnego, wnosi się i rozpoznaje według przepisów dotychczasowych.

Art. 53. Zażalenia (skargi incydentalne), prócz wskazanych w art. 52, przeciwko postanowieniom (uchwałom, decyzjom) zapadłym przed dniem wejścia w życie kodeksu postępowania karnego, można wnosić w drodze zgodnej z dotychczasowemi przepisami, bądź z przepisami kodeksu postępowania karnego. Sąd rozpoznaje je według zasad kodeksu postępowania karnego.

Art. 54. W razie uchylenia wyroku pierwszej instancji w drodze kasacji, zażalenia nieważności lub rewizji, dalsze postępowanie toczy się według przepisów kodeksu postępowania karnego, o ile w myśl art. 52 niniejszego rozporządzenia nie należy stosować przepisów dotychczasowych.

Art. 55. § 1. Wznowienie postępowania i dalsze postępowanie w razie wznowienia odbywa się według przepisów kodeksu postępowania karnego.

§ 2. Niezałatwione wnioski o wznowienie przekazuje się właściwemu sądowi tak, jak gdyby zostały podane po dniu wejścia w życie kodeksu postępowania karnego.

§ 3. Dokonanego na mocy dawnych ustaw sprawdzenia faktycznych okoliczności sprawy powtarzać nie należy, rozpoczęte zaś sprawdzanie należy dokończyć na mocy dawnych przepisów.

Art. 56. § 1. Do odwołania się na drogę sądową od orzeczeń karnych władz administracyjnych, bądź doręczonych oskarżonemu po dniu wejścia w życie kodeksu postępowania karnego, bądź doręczonych wcześniej, lecz tak, że termin odwołania upłynął po dniu wejścia w życie kodeksu postępowania karnego, mają zastosowanie art. 618—626 kodeksu postępowania karnego.

§ 2. Jeżeli jednak według dawnej ustawy służył do odwołania termin dłuższy niż siedem dni, to w tym terminie dłuższym można żądać rozpoznania sprawy w myśl art. 618 kodeksu postępowania karnego.

§ 3. Przepis niniejszego artykułu nie narusza w niczem przepisów art. 1 § 2 pkt. 7.

ROZDZIAŁ XII.

Przepisy końcowe.

Art. 57. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 58. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1929 roku.

Przepisy rozdziału VII, VIII, IX i artykułów 19 i 20 będą stosowane aż do uchylenia ich w drodze rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej.

Następują podpisy Prezydenta Rzeczypospolitej i Ministrów.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 19 marca 1928 r.

Nr. 33 Dz. U. R. P., poz. 315.

o postępowaniu doraźnem.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

ROZDZIAŁ I.

Postanowienia ogólne.

Art. 1. Postępowanie doraźne przed sądami powszechnemi może zarządzić Rada Ministrów na wniosek Ministra Sprawiedliwości, uczyniony w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, odnośnie do przestępstw, oznaczonych w niniejszem rozporządzeniu, jeżeli przestępstwa te

szerzą się w sposób szczególnie niebezpieczny dla porządku i bezpieczeństwa publicznego lub jeśli grozi bezpośrednie niebezpieczeństwo takiego szerzenia się tych przestępstw.

Art. 2. Postępowanie doraźne można zarządzić bądź na całym obszarze Państwa bądź na poszczególnych jego częściach.

Art. 3. Postępowanie doraźne można zarządzić względem wszystkich lub niektórych przestępstw, oznaczonych w niniejszem rozporządzeniu. Można też postanowić, iż postępowanie doraźne stosuje się do oznaczonych przestępstw tylko o tyle, o ile przestępstwa te są popełnione w pewien określony sposób lub o ile są skierowane przeciw pewnym określonym osobom lub przedmiotom.

Art. 4. Rozporządzenie Rady Ministrów o wprowadzeniu postępowania doraźnego winno być — niezależnie od ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej — podane do powszechnej wiadomości przez obwieszczenia umieszczone w miejscach publicznych, lub innemi sposobami, przystępnemi dla ludności. W obwieszczeniach należy wskazać na skutki, jakie wprowadzenie postępowania doraźnego powoduje dla przestępców (art. 7).

Art. 5. Rozporządzenie Rady Ministrów o wprowadzeniu postępowania doraźnego wchodzi w życie w poszczególnych miejscowościach dnia następnego po podaniu go do powszechnej wiadomości (art. 4) we właściwem mieście powiatowem. Przepis niniejszy ma zastosowanie bez względu na to, kiedy nastąpiło obwieszczenie o wprowadzeniu postępowania doraźnego w po-

szczególnych miejscowościach, należących do danego powiatu.

Art. 6. Przestępstwo poddane postępowaniu doraźnemu (art. 3) ulega ukaraniu w tem postępowaniu, jeżeli je popełniono na obszarze i w czasie mocy obowiązującej rozporządzenia wprowadzającego postępowanie doraźne.

Art. 7. Postępowaniu doraźnemu podlegają prócz współsprawców także podżegacze i pomocnicy (współwinni) przestępstwa tak dokonanego, jak i usiłowanego. (Art. 51 i 49 k. k. z 1903 r., §§ 5 i 8 u. k. z 1852 r., §§ 47—49 i 43 k. k. z 1871 r.).

Art. 8. § 1. Postępowanie doraźne należy natychmiast uchylić, jeśli ustały przyczyny, dla których je wprowadzono.

§ 2. Rozporządzenie Rady Ministrów o uchyleniu postępowania doraźnego winno być ogłoszone w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3. Postępowanie doraźne ustaje w poszczególnym sądzie orzekającym w chwili, w której sąd otrzyma urzędową wiadomość o uchyleniu postępowania doraźnego.

ROZDZIAŁ II.

Przepisy proceduralne.

Art. 9. § 1. Postępowanie doraźne stosuje się wyłącznie do przestępstw, podlegających postępowaniu doraźnemu, z pominięciem wszelkich innych przestępstw oskarżonemu zarzuconych i winno być przeprowadzone nawet wtedy, gdy inni wspólnicy przestępstwa nie podlegają postępowaniu doraźnemu.

§ 2. Sąd jest związany wnioskiem prokuratora co do łącznego lub oddzielnego rozpoznawania spraw przeciw oskarżonym (art. 7).

Art. 10. O każdym czynie, zawierającym cechy przestępstwa, podlegającego postępowaniu doraźnemu, władze bezpieczeństwa niezwłocznie zawiadamiają prokuratora sądu okręgowego, przesyłając mu przytem zebrane wiadomości i dowody.

Art. 11. § 1. Postępowanie doraźne odbywa się bez śledztwa. Prokurator może przeprowadzić dochodzenie bądź bezpośrednio, bądź za pośrednictwem policji, bądź też zwracać się o dokonanie poszczególnych czynności sądowych do sędziów śledczych lub do sądów grodzkich.

§ 2. Wnioskami prokuratora co do zastosowania, uchylenia lub zmiany środka zapobiegawczego sędziowie śledczy i sędziowie grodzcy są związani.

Art. 12. § 1. Sędzia śledczy lub sąd grodzki zarządzi tymczasowe aresztowanie osoby zatrzymanej pod zarzutem popełnienia przestępstwa, podlegającego postępowaniu doraźnemu i zawiadomi o tem natychmiast prokuratora, przesyłając mu akta z protokułem przesłuchania aresztowanego.

§ 2. Prokurator winien uczynić wniosek, przewidziany w art. 11 § 2, w ciągu dwudziestu czterech godzin po dniu otrzymania akt od sędziego śledczego lub grodzkiego.

Art. 13. Akt oskarżenia winien być wniesiony najpóźniej dnia dwudziestego pierwszego po dniu ujęcia danego oskarżonego, a dnia dziewięćdziesiątego po dniu popełnienia przez niego ostatnie-

go przestępstwa, ulegającego ukaraniu w postępowaniu doraźnem.

Art. 14. Postępowanie doraźne jest niedopuszczalne:

a) przeciw osobom, które w chwili popełnienia przestępstwa nie ukończyły siedemnastu lat;

b) przeciw obłożnie chorym i kobietom brzemiennym;

c) w razie niezachowania terminów, wskazanych w art. 13;

d) jeżeli postępowanie doraźne nie nabrało mocy obowiązującej w myśl art. 5 lub ją utraciło w myśl art. 8 § 3.

Art. 15. Jeżeli prokurator uzna, że przestępstwo nie ulega postępowaniu doraźnemu, że postępowanie doraźne jest w myśl niniejszego rozporządzenia niedopuszczalne, że zebrane w toku dochodzenia poszlaki są niewystarczające lub, że zachodzi wątpliwość co do poczytalności oskarżonego, wówczas wniesie o wszczęcie postępowania zwyczajnego.

Art. 16. § 1. Do rozpoznania sprawy w postępowaniu doraźnem powołany jest właściwy sąd okręgowy w składzie trzech sędziów okręgowych.

§ 2. Jeżeli sprawy należą do właściwości kilku sądów, w których okręgu wprowadzono postępowanie doraźne, właściwy jest ten sąd, do którego wniesiono akt oskarżenia.

Art. 17. § 1. Z chwilą wprowadzenia postępowania doraźnego prezes właściwego sądu okręgowego wyznacza trzech sędziów i tyleż zastępców do wydziału, powołanego do rozpoznawania spraw w postępowaniu doraźnem. Jednego z wyznaczo-

nych sędziów prezes ustanawia przewodniczącym wydziału.

§ 2. W razie ustanowienia kilku wydziałów, podział czynności pomiędzy niemi przeprowadza prezes sądu okręgowego.

Art. 18. § 1. Wydział powołany do rozpoznawania spraw w postępowaniu doraźnem odbywa posiedzenia bądź w siedzibie sądu okręgowego, bądź w miarę potrzeby w innej miejscowości.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może dla wydziału, powołanego do rozpoznawania spraw w postępowaniu doraźnem, oznaczyć w drodze zarządzenia siedzibę poza siedzibą sądu okręgowego.

§ 3. W razie ustanowienia kilku wydziałów, z których jeden ma siedzibę poza miejscowością, w której znajduje się sąd okręgowy, prokurator skierowuje sprawę według swego uznania do jednego z wydziałów.

Art. 19. Na czas trwania posiedzeń sądowych właściwa władza administracyjna wyśle na żądanie przewodniczącego oddział policji państwowej dla ochrony sądu, utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz wykonania w powyższym zakresie zarządzeń sądu. Jeśli organa policji państwowej, które mogą być użyte w miejscu urzędowania wydziału sądu okręgowego, prowadzącego postępowanie doraźne, nie wystarczają do zapewnienia bezpieczeństwa sądu, należy zwrócić się do najbliższej władzy wojskowej o odpowiednią asystencję wojskową.

Art. 20. § 1. Akt oskarżenia winien zawierać wniosek o rozpoznanie sprawy w postępowaniu doraźnem: uzasadnienie aktu oskarżenia nie jest konieczne (art. 279 lit. e. k. p. k.).

§ 2. Równocześnie z aktem oskarżenia prokurator winien wnieść o tymczasowe aresztowanie oskarżonego, jeśli środka tego nie zastosowano już poprzednio.

§ 3. Przeciw aktowi oskarżenia sprzeciw jest niedopuszczalny.

Art. 21. § 1. W ciągu dwudziestu czterech godzin po otrzymaniu aktu oskarżenia przewodniczący oznacza termin rozprawy głównej i zarządza potrzebne doręczenia i wezwania. Przepis art. 292 k. p. k. nie będzie stosowany.

§ 2. Przewodniczący postanawia o wezwaniu świadków i biegłych i o sprowadzeniu innych dowodów, podanych przez oskarżonego.

§ 3. Jeśli oskarżony znajduje się na wolnej stopie, przewodniczący zarządzi jego aresztowanie.

§ 4. Jeśli oskarżony nie ma obrońcy z wyboru, przewodniczący wyznacza mu obrońcę z urzędu.

Art. 22. § 1. Przewodniczący może wydać świadkom lub biegłym nakaz zawiadamiania w porę sądu, prokuratora lub policji o każdej zmianie miejsca pobytu.

§ 2. Jeśli istnieje obawa uchylenia się świadka lub biegłego od stawiennictwa, przewodniczący może zabezpieczyć jego przybycie: a) wzywając go do stawienia się przed rozprawą, najwyżej jednak na dni trzy przed jej terminem z tem, że już od chwili stawiennictwa ciążą na wezwanym obowiązki, przewidziane w art. 98 k. p. k.; b) zarządzając przymusowe sprowadzenie go bez względu na ograniczenia przewidziane w art. 117 k. p. k.; c) wydając organom policyjnym polece-

nie stałego informowania się o każdoczesnem miejscu pobytu świadka lub biegłego.

§ 3. Przewodniczący może zlecić policji państwowej czuwanie nad wykonaniem nakazów, przewidzianych w § 2, z upoważnieniem stosowania przymusu.

§ 4. Za przekroczenie nakazów, wydanych na zasadzie niniejszego artykułu, sąd skazuje świadka lub biegłego na grzywnę, jak za nieusprawiedliwione niestawiennictwo.

Art. 23. § 1. W rozprawie głównej udział obrońcy jest konieczny.

§ 2. Powództwo cywilne w postępowaniu doraźnem jest niedopuszczalne.

Art. 24. § 1. Po odbyciu narady sąd niezwłocznie wydaje wyrok lub postanowienie o przekazaniu sprawy na drogę postępowania zwyczajnego; przepisu art. 365 k. p. k. nie stosuje się.

§ 2. Sąd wydaje postanowienie, wspomniane w § 1. jeśli uzna, że przestępstwo nie podlega postępowaniu doraźnemu, że w danej sprawie postępowanie doraźne jest niedopuszczalne, albo jeśli wina oskarżonego ustalona została niejednomyślnie lub jeżeli wątpliwości co do poczytalności oskarżonego w toku przewodu sądowego nie mogły być usunięte.

§ 3. Wyroki i postanowienia sądu, wymienione w § 1, winny być uzasadnione na piśmie w ciągu dwudziestu czterech godzin po ich ogłoszeniu.

Art. 25. § 1. Wyroki i postanowienia sądu wydane w postępowaniu doraźnem nie ulegają zaskarżeniu.

§ 2. Przepisu art. 524 k. p. k. nie stosuje się.

Art. 26. Wyrok śmierci wykonać należy w ciągu dwudziestu czterech godzin po ogłoszeniu wyroku.

Art. 27. Każdy wykonany wyrok śmierci podać należy do powszechnej wiadomości przez obwieszczenia z wymienieniem sądu orzekającego, osoby skazanego, tudzież istoty, miejsca i czasu przestępstwa.

Art. 28. Z chwilą uchylenia postępowania doraźnego (art. 8 § 3) sprawy nie ukończone przekazuje się na drogę postępowania zwyczajnego, a wykonanie ogłoszonego wyroku śmierci odracza z równoczesnem skierowaniem sprawy w myśl art. 524 k. p. k.

Art. 29. W razie dopuszczenia wznowienia, sprawa nie może po raz wtóry być sądzona doraźnie.

Art. 30. O ile przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej, należy w postępowaniu doraźnem stosować odnośne postanowienia kodeksu postępowania karnego.

ROZDZIAŁ III.

Postanowienia materjalne.

Art. 31. Aż do wprowadzenia jednolitego kodeksu karnego można poddać postępowaniu doraźnemu przestępstwa, przewidziane w następujących przepisach:

a) w art. 99, 108, (119), 123, 222, 279, część pierwsza ust. 2 i 3 o ile idzie o bandy w celu rozboju, kradzieży i wymuszeń, 453—456, 556 i 557, o ile w obu tych wypadkach uszkodzenie dotyczy urządzenia służącego do użytku publicznego lub

rządowego, 538, 562—564, 584, 589 i 590 część druga ust. 3 i 4 kodeksu karnego z 1903 r.;

b) w §§ 67, 73, 85, 87 o ile działanie lub zaniechanie stanowiące istotę rzeczonej zbrodni z § 87 dotyczy urządzeń lub ruchu kolejowego, 89, 134, 141, 166, 174 I. lit. a) i lit. b) 190 ustawy karnej z 1852 r., w §§ 4, 5, 6 i 8 ustawy z 27 maja 1885 r. o używaniu środków wybuchowych (Dz. u. p. austr. Nr. 134);

c) w §§ 89—91, 125 ust. 2, 211, 212, 225, 243 p. 5 i 6, 249, 250, 251, 252, 255, 306, 307, 308, 311, 312, 315 o ile przestępstwo to polega na uszkodzeniu albo na fałszywych znakach lub sygnałach, 317, 321 ust. 2, 323, 324 kodeksu karnego z 1871 r., oraz w §§ 5, 6, 7 i 8 ustawy z dnia 9 czerwca 1884 r. o zbrodniczem i wszechgrożącem używaniu środków wybuchowych (Dz. u. Rzeszy, str. 61);

d) w art. 1 §§ 1—5, art. 3 § 1, art. 4, art. 5 §§ 2—3, art. 6 §§ 2—3, art. 7 i art. 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o karach za szpiegostwo i niektóre inne przestępstwa przeciw Państwu (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 160).

Art. 32. § 1. Jeżeli oskarżony zostanie uznany przez sąd jednomyślnie winnym, natenczas za przestępstwo, które w postępowaniu zwyczajnem zagrożone jest co najmniej karą ciężkiego więzienia, należy wymierzyć w postępowaniu doraźnem karę śmierci.

§ 2. Jeżeli zaś przestępstwo w postępowaniu zwyczajnem zagrożone jest inną karą, natenczas w razie jednomyślnego uznania oskarżonego winnym, należy wymierzyć w postępowaniu doraź-

nem karę ciężkiego więzienia od lat dziesięciu do piętnastu.

§ 3. Jeśli zachodzą nader ważne okoliczności łagodzące, sąd władny jest karę, oznaczoną w § 1, złagodzić na dożywotnie ciężkie więzienie, a karę, przewidzianą w § 2, do pięciu lat ciężkiego więzienia.

§ 4. W postępowanu doraźnem nie mają zastosowania przepisy innych ustaw karnych o złagodzeniu kary.

ROZDZIAŁ IV.

Przepisy przechodnie i końcowe.

Art. 33. § 1. Rozporządzenie niniejsze nie narusza w niczem przepisów rozporządzeń o stanie wojennym i stanie wyjątkowym, a dotyczących sądownictwa doraźnego.

§ 2. Upoważnienia Ministra Sprawiedliwości, przewidziane w art. 13 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 stycznia 1928 roku o stanie wojennym (Dz. U. R. P. Nr. 8, poz. 54) i w art. 12 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o stanie wyjątkowym (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 307) mogą objąć również możność przedłużenia w drodze rozporządzenia terminów przewidzianych w art. 13 niniejszego rozporządzenia.

Art. 34. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Sprawiedliwości i Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 35. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1929 r.

Następują podpisy P. Prezydenta Rzeczypospolitej i Ministrów.

USTAWA

z dnia 21 stycznia 1932, Nr. 10 Dz. U. R. P., poz. 60. (obowiązuje od 1/3 1932), zmieniająca niektóre przepisy postępowania karnego.

Art. 1. (Zawiera przepisy zmieniające poszczególne artykuły k. p. k., uwzględnione przy odnośnych artykułach k. p. k.).

Art. 2. (Zawiera przepisy zmieniające poszczególne artykuły przepisów wprowadzających kodeks postępowania karnego (Dz. U. R. P. Nr. 33 z 1928 r. poz. 314), oraz zmianę kompetencji sądów powszechnych w przedmiocie właściwości rzeczowej (art. 9 prz. wprow. do k. p. k. One uwzględnione są przy odnośnych artykułach przepisów wprowadzających k. p. k.).

Art. 3. Zawiera zmiany w przepisach tymczasowych o kosztach sądowych (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr. 54, poz. 520).

Zmienione przepisy brzmią:

DZIAŁ V.

O opłatach w sprawach karnych.

Art. 60. Wyrok skazujący w sprawie karnej pociąga za sobą obowiązek uiszczenia przez każdego skazanego opłaty sądowej, w zależności od wymierzonej mu kary według przepisów następujących.

Art. 61. Skazany w pierwszej instancji obowiązany będzie, tytułem kosztów sądowych, uiścić

w razie skazania na karę pozbawienia wolności na termin nie dłuższy niż:

1 miesiąc	5 zł.
3 „	10 „
6 „	20 „
1 rok	40 „
2 lata	80 „
4 lata	160 „
6 lat	320 „

w razie skazania na karę cięższą — 600 złotych.

Art. 62. Skazany w pierwszej instancji na grzywnę, względnie karę pieniężną, obowiązany będzie, tytułem tychże kosztów sądowych uiścić 10% od kwoty wymierzonej mu grzywny, względnie kary pieniężnej względnie od obu tych kwot; w każdym razie nie mniej aniżeli 0,5 złotego.

Art. 63. Jeżeli skazanie na grzywnę, względnie karę pieniężną, nastąpi łącznie z karą pozbawienia wolności, pobrane będą obie przewidziane w poprzednich artykułach (61 i 62) opłaty.

Art. 64. Jeśli orzeczona zostanie grzywna, a kara pozbawienia wolności wyznaczona zostanie tylko na wypadek niemożności ściągnięcia tejże — opłata pobrana będzie według art. 62 od grzywny.

Art. 64[1]. W wypadku orzeczenia kary łącznej na podstawie kilku wyroków, wymierzone w tych wyrokach opłaty sądowe ulegają zsumowaniu.

Art. 65. § 1. Za instancję apelacyjną pobierana będzie opłata podwójna w stosunku do pobieranej za pierwszą instancję, jeśli wymiar kary pozostawiono bez zmiany.

§ 2. W razie złagodzenia wymiaru kary, instancje apelacyjne określać będą wysokość opłaty za obie instancje według wyrzeczonej przez nie kary,

przyczem opłata za drugą instancję wynosić będzie połowę opłaty za pierwszą.

§ 3. Opłaty w Sądzie Najwyższym pobierane będą w takiej samej wysokości, jak w wyrokach sądów drugiej instancji w myśl §§ 1 i 2.

Art. 66. Wysokość przypadającej od skazanego opłaty sądowej oznaczać będzie sąd w wyroku skazującym. Opłata ściągana będzie z polecenia sądu z majątku skazanego.

Art. 67. W sprawach z prywatnego oskarżenia, w razie wyroku uniewinniającego, opłatę sądową w ilości 3 złotych do 100 zł. w pierwszej instancji obowiązany będzie uiścić oskarżyciel prywatny. W tym wypadku mają również zastosowanie art. 65, 66.

Art. 67[1]. Od powództw cywilnych wytaczanych w sprawach karnych pobiera się wpis ogólny w ilości w art. 7 wskazanej; wpis ten opłaca się przy wejściu sprawy do sądu wyrokującego; samo zameldowanie powództwa cywilnego w postępowaniu wstępnem, choćby nawet połączone z jego zabezpieczeniem, nie pociąga jeszcze za sobą obowiązku uiszczenia wpisu. Przy pobieraniu wpisu mają zastosowanie art. 43—52.

Art. 68. Sąd może w wyroku zwolnić skazanego lub oskarżyciela prywatnego od opłaty, jeśli uzna, że uiszczenie jej będzie dla nich uciążliwe.

Art. 69. Koszty w sprawach karnych (wynagrodzenie świadków, biegłych, koszty ekspertyzy, ogłoszeń itp.) obliczane i ściągane będą według zasad, przewidzianych w odpowiednich artykułach ustawy postępowania karnego. Przepis art. 26 stosowany będzie także w postępowaniu karnem.

Art. 69[1]. Za odpisy wyroków, protokołów i t. p. wydawane powodom cywilnym, oskarżycielom

prywatnym, winny być uiszczane opłaty kancelaryjne przewidziane w art. 21.

Art. 4. (Zawiera zmianę art. 55 rozp. Prez. Rzp. z dnia 7/3 1928, Nr. 29 Dz. U. R. P., poz. 272 w sprawie organizacji więziennictwa). Art. ten w zmienionej formie brzmi:

Art. 55. W wypadku ucieczki więźnia i późniejszego zatrzymania go, czas spędzony przez niego w więzieniu przed ucieczką może w całości lub w części nie być zaliczony na poczet wykonywanej kary z zastrzeżeniem, że nie ulegająca zaliczeniu część kary nie może przekraczać 1 roku. *Postanowienie wyda na posiedzeniu niejawnem na wniosek prokuratora sąd apelacyjny* w okręgu, w którym więzień odbywał karę bezpośrednio przed ucieczką.

Jeżeli zbiegły więzień odbywał karę z mocy wyroku sądu wojskowego, którym nie orzeczono wydalenia skazanego z wojska, prokurator apelacyjny *przedstawi wniosek przewidziany w ust. 1, po porozumieniu się* z prokuratorem przy tym wojskowym sądzie okręgowym, który wydał wyrok w pierwszej instancji, lub w którego okręgu wydał wyrok sąd rejonowy.

Art. 5. *Art. 6 dekretu z dnia 8 lutego 1919 r. w przedmiocie przepisów tymczasowych o obrońcach sądowych i obrońcach przy sądach pokoju (Dz. U. R. P. Nr. 15, poz. 205) uchyla się.*

Obrońcy sądowi i obrońcy przy sądach grodzkich podlegają przepisom dyscyplinarnym w myśl art. 18 przepisów wprowadzających kodeks postępowania karnego w brzmieniu, ustalonem niniejszą ustawą.

Art. 6. *Instytut ekspertyz sądowych wydaje opinje w zakresie, określonym rozporządzeniem*

Ministra Sprawiedliwości o organizacji i zakresie działania tego zakładu.

Art. 7. *Wykonanie niniejszej ustawy poruczа się Ministrowi Sprawiedliwości, przyczem upoważnia się go do wydania jednolitego tekstu „kodeksu postępowania karnego" i „przepisów wprowadzających kodeks postępowania karnego" z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych niniejszą ustawą i przepisami, już obowiązującemi przed dniem jej wejścia w życie.*

Art. 8. *Ustawa niniejsza wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następnego po jej ogłoszeniu i ma zastosowanie do spraw, będących już w toku postępowania z tem, że:*

a) przepis art. 192 k. p. k. w brzmieniu dotychczasowem ma zastosowanie nadal do spraw, w których wniosek o wydanie listu żelaznego wpłynął do sądu apelacyjnego przed wejściem w życie niniejszej ustawy;

b) przepis art. 226 k. p. k. w brzmieniu dotychczasowem ma zastosowanie nadal do spraw, skierowanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy pod rozpoznanie sądu odwoławczego;

c) przepisy art. 297, 330[1], 444 § 2 k. p. k. w brzmieniu niniejszej ustawy nie mają zastosowania w sprawach, w których oskarżonemu doręczono odpis aktu oskarżenia przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy;

d) przepis art. 477 k. p. k. w brzmieniu niniejszej ustawy nie ma zastosowania do spraw, w których sąd odwoławczy wydał już postanowienie na mocy dotychczasowych przepisów;

e) przepis art. 555 § 2 k. p. k. nie ma zastosowania do spraw, w których wniosek oskarżonego

wpłynął do sądu przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy;

f) przepis art. 567 k. p. k. w brzmieniu dotychczasowem ma zastosowanie nadal do spraw, w których wysłano świadkom wezwania sądowe przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy;

g) przepisy art. 8 § 2 pkt. 2 i art. 9 przep. wprow. k. p. k. w brzmieniu dotychczasowem mają zastosowanie nadal do spraw, w których przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy wniesiono do sądu akt oskarżenia;

h) przepis art. 12 przep. wprow. k. p. k. w brzmieniu dotychczasowem ma zastosowanie nadal do przestępstw, popełnionych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, jeżeli przed tym dniem sąd wszczął postępowanie albo oskarżyciel wniósł akt oskarżenia;

i) przepis art. 3 niniejszej ustawy nie ma zastosowania do spraw, w których przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy zapadł wyrok pierwszej instancji.

Utrzymane w mocy przepisy procedury karnej austrjackiej z 23. V. 1873 Dz. u. p. austr. Nr. 119. (w myśl ustępu 11 art. 1 i art. 12 przep. wprow.).

§ 46 ust. 1. Jeżeli chodzi o przestępstwo, które według ustaw karnych sądownie ścigane być może tylko na żądanie osoby pokrzywdzonej w swem prawie, służy tejże, jako oskarżycielowi prywatnemu, prawo żądać od sądu karnego pisemnie lub ustnie ścigania karno-sądowego.

§ 265. Jeżeli oskarżonego, przeciw któremu wydano już wyrok skazujący, uznano winnym innego przestępstwa, popełnionego przed wyda-

niem owego wyroku, wówczas przy wymiarze kary za nowo na jaw wyszłe przestępstwa, wzgląd należyty mieć trzeba na karę, na którą winny skazany został poprzednim wyrokiem, a to tak, że nigdy przekroczyć nie wolno kary najwyższej, jaka w ustawie postanowiona jest za czyn, który surowiej karać należy.

§ 338. ust. 2—4. Trybunał ma prawo karę, którą według ustawy należałoby wymierzyć w granicach między 10 a 20 laty lub na całe życie złagodzić ze względu na zbieg nader ważnych i przeważających okoliczności łagodzących, wprawdzie nie co do rodzaju, ale co do czasu trwania, jednak nie poniżej jednego roku.

W przypadkach, na które ustawa oznacza karę w granicach między 5 a 10 laty, wolno trybunałowi z powodu takich okoliczności łagodzących nie tylko wymierzać łagodniejszy rodzaj kary więzienia, lecz także karę co do czasu trwania skrócić, jednak nie poniżej 6 miesięcy.

Trybunał I. instancji jest również, jako sąd orzekający upoważniony do stosowania przepisów § 338 u. p. k. (16. VII. 20. poz. 453, 17. XII. 1920, poz. 8/21).

II. Ustawa, wprowadzająca procedurę karną austr. z 1873 r.

Art. VI. Do sądów przysięgłych należy rozprawa główna w przedmiocie wszystkich oskarżeń:

B. o następujące zbrodnie i występki:

1) zdradę główną § 58—61 austr. ustawy karz r. 1863);

2) zaburzenie spokojności publicznej (§ 65 i 66 u. k. i art. II ustawy z dnia 17. XII. 1862 r. Dz. u. p. Nr. 8 i z r. 1863);

3) bunt i rozruch (§§ 68—73 i 75 u. k.);
4) gwałt publiczny:
a) przez gwałtowne działanie przeciw zgromadzeniu, powołanemu przez Rząd do załatwiania spraw publicznych, przeciw sądowi lub innej władzy publicznej (§§ 76, 77 i 80 u. k.);
b) przez gwałtowne działanie przeciw korporacjom prawnie uznanym lub przeciw zgromadzeniom, odbywającym się ze współudziałem lub pod nadzorem władzy publicznej (§§ 78, 79 i 80 u. k.);
5) nadużycie władzy urzędowej (§§ 101—103);
6) o obrazę religji (§§ 122 i 123), jednak tylko wtedy, gdy w akcie oskarżenia wyraźny uczyniono wniosek, aby według § 123, z powodu wielkiej złośliwości lub niebezpieczeństwa wymierzono karę większą, niż pięcioletniego więzienia;
7) znieważenie zarządzeń władzy i podburzanie (§ 300 u. k. i art. III i IV ustawy z dnia 17. XII. 1862 r. Dz. u. p. Nr. 8 z r. 1863);
8) podburzanie do kroków nieprzyjaznych (§ 302 u. k.);
C. o zbrodnie, zagrożone śmiercią, karą dożywotniego więzienia lub karą więzienia powyżej lat dziesięciu, z wyjątkiem jednak zbrodni, dla których ustawy szczególne przewidują wyjątkowo inny skład orzekający (17. XII. 20. poz. 8/21).

Art. VIII. Postępowanie i orzekanie co do wszelkiego rodzaju w ustawie karnej 27. V. 1852 r. przewidzianych, jak również wszelkich innych wyraźnie sądom do ukarania przydzielonych przekroczeń należy do sądów grodzkich. (6. II. 28, poz. 93).

Rosyjska ustawa postępowania karnego z 1864 r.

Art. 2[1] cz. 1. Ścigane są z oskarżenia pryw.:
1) przestępstwa wymienione w art. 336, 359, 369,

373, 376 ust. 2 części 1, cz. 2, 377, 417, 418, 419, 469 cz. 1, 470, 474 cz. 1 kk., o ile te 3 ostatnie art. dotyczą uszkodzeń lekkich, 475, 507 cz. 2, 519 cz. 1 i ust. 1 części 2, 511, 530, 531, 532 ust. 1 części 1, 533, 543, 544, 545, 547, 620, 621, 622, 623, 625 ust 6, 633, 634 kk.; 2) kradzieże, oszustwa i przywłaszczenia między krewnymi w linji prostej lub współmałżonkami; 3) drobne kradzieże, oszustwa i przywłaszczenia, dokonane w obrębie wspólnego ogniska domowego przez nieletnich do lat 21 u swoich krewnych i powinowatych do III-go stopnia, oraz opiekunów, wychowawców i służbodawców w czasie stałego zamieszkiwania u nich (18. VII. 17, poz. 4; 9. XII. 18, poz. 57; 21. VII. 19, poz. 375).

Art. 2[2]. Sprawy o przestępstwa, wymienione w art. 471 kk., o ile dotyczą ojca lub matki, lub innych krewnych wstępnych, z wyjątkiem wypadków bardzo ciężkiego uszkodzenia ciała, w art. 476 kk., o ile dotyczą ojca, matki lub innych krewnych wstępnych, tudzież w art. 478, 505, 506, 507 cz. 1, dalej w art. 513 ust. 2, 514, 515 ust. 2, 3, o ile dotyczą osób ponad lat 14, 517, 520 ust. 1 i 3, 521, 535, 541, 542 kk., mogą być wszczęte wyłącznie wskutek skargi osób pokrzywdzonych, zaś o przestępstwo z art. 534 kk. — na żądanie Ministra Sprawiedliwości.

Art. 2[3]. Z urzędu ścigane będą czyny, wymienione w art. 475 kk., rozmyślne lekkie uszkodzenie ciała, dalej groźby, tudzież zniewagi, nie będące zniesławieniem, spełnione względem pokrzywdzonych: 1) wymienionych w cz. 4 art. 636 kk., w czasie lub z powodu wykonywania przez nich obowiązków służbowych; 2) wymienionych w ust. 4. cz. 1 art. 532; 3) duchownego podczas odprawiania nabożeństwa, lub spełniania posług re-

ligijnych; 4) kapitana statku parowego, lub okrętu morskiego przez osobę, należącą do załogi, albo przez pasażera. — W wypadkach zniesławienia ściganie nastąpi: na wniosek osoby pokrzywdzonej (art. 2^2 u. p. k.), a w wypadku ust. 2 na wniosek właściwej komendy.

Niemiecka procedura karna z r. 1871.

§ 333. Uchwałę, którą zarządzono obłożenie aresztem, należy ogłosić (w Monitorze Polskim), a wedle uznania sądu także w innych pismach.

§ 334. Z chwilą pierwszego ogłoszenia (w Monitorze Polskim) obwiniony traci prawo rozporządzania między żyjącymi swoim majątkiem, obłożonym aresztem.

Uchwałę, zarządzającą obłożenie aresztem, należy oznajmić władzy, powołanej do ustanowienia opieki dla nieobecnych. Władza ta winna wdrożyć kuratelę nad majątkiem.

§ 335. Obłożenie aresztem należy uchylić, gdy ustaną powody, które je wywołały.

W tych samych pismach, w których ogłoszono obłożenie aresztem, należy ogłosić jego uchylenie.

§ 414 ust. 1 i 2. Pokrzywdzony może bez uprzedniego odwoływania się do prokuratury ścigać skargą prywatną za:

1) występek naruszenia miru domowego w przypadku § 123 ustawy karnej;

2) występki zniewagi w przypadkach §§ 185 do 187, 189 ustawy karnej, jeżeli znieważoną jest jedna z poważnych korporacyj politycznych, wymienionych w § 197;

3) występki urazu cielesnego w przypadkach §§ 223, 223a, ustęp pierwszy i § 230 ustawy karnej, o ile urazu cielesnego nie dopuszczono się

z przekroczenia obowiązku urzędowego, zawodowego lub przemysłowego;

4) występek groźby w przypadku § 241 ustawy karnej;

5) występek naruszenia cudzych tajemnic w przypadku § 299 ustawy karnej;

6) występek uszkodzenia rzeczy w przypadku § 303 ustawy karnej;

7) wszystkie występki, karalne wedle ustawy o nierzetelnem współzawodnictwie;

8) wszystkie naruszenia autorskiego prawa literackiego, artystycznego i przemysłowego, o ile są one karalne jako występki.

Jednakie uprawnienie służy temu, komu ustawy karne nadają samoistne prawo złożenia wniosku o ukaranie.

Skorowidz do k. p. k. i przepisów wprowadczych.

i n. = i następne; przep. wprow. = przepisów wprowadczych; cyfry oznaczają artykuł.

Abolicja 524.
Administracyjna władza 56
Adwokat 70, 86, 93, 210 in. 253, 283, 285, 293, 310, 333, 379, 387, 489, 582.
Akt oskarżenia
— przed sądem okręgowym 272, 277 i n., 331, 352, 22
— i n. przep. wprow.
— przed sądem grodzkim 230, 280.
— w postępowaniu administrac. 619, 30 przep. wprow.
— w sprawach nieletnich 599.
— rozszerzenie 331 i n.
— uzupełnienie 284.
Apelacja 457 i n.
— cofnięcie 461 i n., 482.
— w sprawach niel. 608 i n.
Aresztowanie patrz środki zapobiegawcze.
— czas trwania 171 i n., 643.
— świadka 118.
— odmawiającego wydania dowodów rzecz. 154.
— zaliczenie 249, 529, 534 i n.
— odosobnione zamknięcie 312
— nieletnich 598 i 5 n. przep. wprow.
Badanie stanu umysłowego 130.
— stanu otrucia 129.
Biegli 124 i n., 330, 342.
— niestawiennictwo 141, 329.
— przymusowe sprowadzenie 141, 208.
— wzywanie 195 i n., 296 i n.
Chory umysłowo 5, 130, 536, 589.
— przerwa kary 540.
— wykonanie kary 536.
Czynność sądowa 251 i n., 268, 442, 446, 20 przep. wprow
Delegacja sądu 37 i n.
Dochodzenia 240 i n., 20 przep. wprow.
— podjęcie na nowo 249.
— przy odszkodowaniu za skazanie 632.
— przy przywróceniu praw 615 i n.

— przy wznowieniu postępowania 584.
Dokument 155 i n., 340.
Doręczenie pism 78, 179, 195 i n., 203, 204, 472.
— wezwań 292.
— wyroku 376, 380, 441, 486, 526.
Dowody winy 5, 10, 427, 477.
— rzeczowe 136, 142, 162, 151 i n., 248, 273, 281, 342, 368, 370, 420.
Dozór 174, 187.
Eskterytorjalność 31.
Ekstradycja 642 i n.
Głosowanie sędziów 357 i n.
— sędziów przysięgłych 426 i n.
Głosy stron 353 i n., 417, 425, 439, 483, 510, 511.
Grzywna 256, 300, 531, 543 i n., 4 przep. wprow.
— za niestawiennictwo 117, 141, 244, 329.
— za odmowę zeznań 118.
— „ dowodów rzeczowych 154
— „ zakłócenie spokoju 312.
Jawność rozprawy 315, 321.
— ogłoszenia wyroku 320.
Kara dla wymuszenia 118, 154.
— łączenie 30.
— obliczenie 535.
— wykonanie 523, 536 i n.
— zaliczenie na poczet kary 529.
— zastępcza 533.
Kasacja 488 i n., 609, 629.
— w obronie ustawy 521 i n.
Kaucja 173, 491.
Konfrontacja 116.
Korespondencja 158 i n.
Koszta postępowania 120, 551 i n.
— odpisów 215.
— świadków i biegłych 567 i n.
— wykonania kary 572.
Lista przysięgłych 386 i n.
— pytań 405 i n.
List gończy 188.
— żelazny 192.
Losowanie przysięgłych 397 i n.
Łączenie spraw 27 i n.

Narada sądu 356 i n.
— przysięgłych 421 i n.
Nakaz karny 31 przep. wprow.
Nieletni 21, 61 i n., 85, 88, 323, 592 i n.
Niestawiennictwo świadka 117, 224, 256, 329, 338, 345, 446, 477.
— oskarżyciela 253, 327, 384, 445, 480.
— — posiłkowego 384, 445, 480, 508.
— oskarżonego 83, 224, 253, 325, 338, 385, 480, 508
— powoda cywil. 328.
— biegłego 141, 329, 477.
— w sprawach nieletnich 604.
Nieważność orzeczenia 13.
Niewłaściwość sądu 11 i n., 288, 485, 503.
Obrona 84 i n., 101, 210 i n., 293, 310 i n., 353, 490, 514, 528, 14 i 18 przep. wprow.
Odczytanie pism 340, 481.
— zapisków 337, 339 — zeznań 338.
Odmowa zeznań 101.
Odpis akt 210, 636.
Odroczenie rozprawy 117, 120, 141, 292, 311, 325, 329, 345, 348, 352, 362, 379, 477.
Odstąpienie od oskarżenia 59, 67, 69, 72, 327, 591, 482.
Odszkodowanie za skazanie 627 i n.
Odtworzenie akt 638.
Odwołanie od zarządzeń przewodniczącego 313.
Oględziny 123 i n., 228.
Omyłki pisarskie 31, 238.
Opłaty 555.
Orzeczenie 45 i n., 361.
Osoba prawna 63.
Oskarżyciel publiczny 52 i n., 69, 73.
— posiłkowy 70 i n.
— prywatny 60 i n.
Oskarżony 79 i n.
— przesłuchanie 81 i n., 274.
— aresztowanie 164 i n.
— stawiennictwo 83, 253, 300, 308, 325, 379, 383, 394
— wydalenie 309, 326, 335.
Otwarcie zwłok 128, 228.
Pełnomocnik 91, 95 i n.
Pochłonięcie kary 4.

Podejrzany patrz oskarżony.
Podjęcie dochodzeń 249.
Podpisy adwokata patrz adwokat.
— protokułu 237 i n.
— wezwań 195.
— wyroku 378.
Pokrzywdzony 60 i n., 70 i n.
Policja 8, 56, 199, 241 i n., 250, 254 i n., 443 i art. 42 i n. przep. wprow.
Pomoc zbrojna 8.
Pora nocna 145.
Poręczenie patrz kaucja.
Posiedzenie niejawne 58, 77, 229, 287, 474, 530, 588, 632.
„ wstępne 387.
Postanowienie 45, 47, 263, 448.
Postępowanie dowodowe 333 i n.
— przed sądem okręgowym 284 i n., i 22 i n. przep. wprow.
— „ „ przysięgłych 385 i n.
— „ „ grodzkim 441 i n.
— „ „ odwoławczym 473 i n.
— „ „ Najwyższym 508 i n.
— w sprawach nieletnich 592 i n.
— „ karno admin. 618 i n., 30 przep. wprow.
— nakazowe 31 przep. wprow.
— przy zaginięciu akt 636.
— przyłączenie się 64 i n., 72.
— rozszerzenie 351.
Porozumienie się z oskarżonym 94.
Powód cywilny 74, 465, 489, 522, 595.
— niestawiennictwo 328.
Prawo łaski 524.
— ubogich 492.
Prezydent Państwa 100.
Prezes — (przewodniczący) 284 i n. 474, 623.
Prokurator patrz oskarżyciel publiczny.
Protokuł 180, 228 i n. 257, 375.
Przechowanie sądowe 152, 163.
Przegląd akt 134, 210 i n.
Przekazanie sprawy innemu sądowi 14, 37, 38, 44, 515.
Przemówienie patrz głosy stron.
Przerwa rozprawy patrz rozprawa.

— kary 536.
Przewodniczący ławy 388 i n.
Przymus obrony 87 i n.
Przymusowe doprowadzenie 83, 117 i n. 208 i n. 244, 325, 603, 44 przep. wprow.
Przysięga 48, 108, 251 i n. 623.
— duchownych 110.
— wymuszenie 118.
— rota świadków 111.
— „ biegłych 133.
— „ protokulantów 231.
— „ przysięgłych 390.
Przysięgli 386.
Przywrócenie terminu patrz termin.
— praw 614 i n.
Rejestr karny 82, 617.
Rewizja 142 i n. 288.
Roki 237, 386 i n.
Rozprawa przy drzwiach zamkniętych 102, 316 i n. 434.
— przerwa 346, 445.
— odroczenie patrz odroczenie.
— główna 284 i n. 324 i n. 473 i n. 508 i n.
— porządek 303.
Rozszerzenie oskarżenia 351 i n.
— śledztwa 266.
Ściganie 9, 54, 69, 70, 71 i n. 242, 9 i 12 przep. wprow.
Sekcja zwłok 127 i n.
Sentencja wyroku 363 i n.
Śledztwo 258 i n.
— zażalenie 19, 266, 276.
— umorzenie 272 i n.
— wznowienie 590 i n.
Śmierć oskarżonego 3, 565, 630.
— pokrzywdzonego 65 i n. 464, 489.
— oskarżyciela prywatnego i poszkodowanego 464.
Środek zapobiegawczy.
— tymczasowe aresztowanie 164 i n. 282, 587, 598 i n. 646 i n.
— czas trwania aresztowania 171, 249.
— kaucja poręczenia 174 i n. 585.
— zakaz wydalania się, dozór 183.
— list gończy 188 i n.

— „ żelazny 192 i n.
Sprzeciw od aktu oskarżenia 285 i n. 25 przep. wprow.
— od wyroku zaocznego 381 i n. 447.
— od nakazu karnego 39 przep. wprow.
Tajność rozprawy patrz rozprawa.
Termin wogóle 216 i n.
— do wyłączenia sędziego 43.
— do zażaleń 221.
— do sprzeciwu 222.
— do wywiedzenia środka prawnego 223, 224.
— przywrócenie terminu 225, 230, 450, 451, 618.
— do sprostowania protokułu 239.
— do wniesienia aktu oskarżenia 272, 277 i n. 284.
— do rozprawy 292.
— do wygotowania wyroku 376, 380.
— zaskarżenia wyroku zaocznego 381.
Tłumacz 113, 140 i n. 237, 354.
Uchybienie terminu 225.
Uchwała przysięgłych 421.
— uchylenie jej 436.
Udział przewodniczącego 424 i n.
Układanie pytań 405 i n.
Ułaskawienie 544 i n.
Umorzenie postępowania 3, 67, 247, 288, 369, 444, 485, 518.
— dochodzeń 70, 246.
— śledztwa 272.
— w sprawach nieletnich 599, 611.
Urzędy pocztowe i kolejowe 158, 201.
Utworzenie ławy 395.
Uzasadnienie aktu oskarżenia 278, 25 przep. wprow.
— orzeczeń 49, 227, 372, 454, 550.
— wyroku 372, 376 i n. 380.
Uzupełnienie śledztwa 272 i n. 277, 290.
— przewodu 349, 362.
— protokułu 238.
— listy przysięgłych 388.
— pytań 407 i n.
Wezwanie 195 i n. 292.
— świadków 98 i n. 295 i n.
— oskarżonego 83 i n.
Właściwość sądu 11 i n. 24 i n. art. 8 i 9 przep. wprow. (nowela).

Wydalenie oskarżonego 309, 326.
Wydawanie przestępców 642 i n.
Wyłączenie sędziego 39 i n. 437.
— prokuratora 39 i 57.
— biegłego 126.
— sprawy 29.
Wykonanie wyroku 523 i n.
— kary 536 i n.
Wypuszczenie aresztowanego 170 i n. 265, 373, 438, 587, 648.
Wyrok 320, 356 i n. 379 i n. 438, 441 i n. 483 i n. 497 i n. 625 i n.
Wyrok łączny 30, 300.
Wynagrodzenie świadków 567 i n.
— biegłych 569 i n.
Wznowienie postępowania 577 i n.
— przewodu 350, 362.
— śledztwa 590, dochodzeń 249.
— odszkodowanie 627 i n.
Zabezpieczenie kary 58, powództwa 77.
— dowodów 5.
Zaginięcie akt 636.
Zakłócenie spokoju 307 i n.
Zakaz wydalania się 187.
Zaliczka 554.
Zaliczenie aresztu patrz aresztowanie.
Zamknięcie śledztwa 274.
— rozprawy 349.
Zapiski dochodzeń 243, 245, 624.
Zapowiedzenie środka odwoławczego 375.
Zatarcie skazania 614 i n.
Zatrzymanie schwytanego 166.
— podejrzanego 167.
— rzeczy patrz rewizja.
Zawiadomienie władz 6, 57, 201.
— adresata 203 stron 472.
— pokrzywdzonego 70, 272.
— podejrzanego 246.
Zażalenia 448 i n. 27 przep. wprow.
Zbieg przestępstw. 27 i n.
Zgłaszanie wniosków w sprawie dowodów 330[1].
Zwierzchnik ławy 423.

WYDZIAŁOWA BIBLIOTEKA PRAWNICZA

Wydawnictwa Księgarni Nakładowej
Dra MAKSYMILJANA BODEKA

Lwów, ul. Batorego 12.

Konto P. K. O. w Warszawie 147.100

Dr. A. LANIEWSKI i K. SOBOLEWSKI: wiceprokuratorowie: Polskie ustawy karne dodatkowe 640 stron brosz 5.— opr. 6.—

A. CZERWIŃSKI b. prezes apelacji lwowskie. Zawieszenie kary (system) 1.50

Dr. A. LANIEWSKI: Ordynacja konkursowa, ugodowa i zaczepna z orzecz. opr. 3.60

Dr. A. LANIEWSKI: Patent niesporny i ustawy dodatkowe opr. 4.20

Dr. J. WEISS: System polskiej procedury karnej (podr. egzaminowy) 1.50

Dr. Fr KONIECZNY: Ustawa cywilna austr. z nowelamibr. 5.— opr. 6.—

J. WILLAUME: Ustawa karna austr. z najw. ust. dod. wyd. z r. 1929 2.50

Dr. E. MARGULIES: Rozwód i unieważnienie małżeństwa według 3 kodeksów, wyd. II. rozszerzone 2.50

Dr. J. KORZONEK: Komentarz do ordynacji ugodowej wyd. z r. 1931 4.20

Nowa ustawa karna skarbowa wyd. z uwydatnieniem zmian i różnic 1.25

Dr. A. Berezowski: Czy chcesz być sprawiedliwie opodatkowany? (wzory pism i rekursów w sprawach podatkowych). Cz. I. Pod. przemysłowy 3.—

Cz. II. Podatek dochodowy i należytości 3.—

Dr. Z. WUSATOWSKI: Księga wzorów do K.P.K. dla sędziów i prokuratorów 4.75

Postępowanie administracyjne (3 ustawy) i ustawy dodatkowe 1.50

Prawo o ustroju sądów powszechnych 1.20

Wzory egzekucyjne, konkursowe, ugodowe i zaczepne z taryfami opr. 6.—

Wzory do K. P. K. dla adwokatów opr. 4.—

Ustawa emerytalna z komentarzem i orzeczeniami wyd. z r. 1932 2.—

Ustawa o ochronie lokatorów z orzeczeniami wyd. III. z r. 1932 1.30

Dr. A. Laniewski i Hamerski: Wykład pr. wekslowego z tekstem ustawy wekslowej i czekowej	2.50
Pragmatyka nauczycielska z instrukcją	2.50
Polska procedura cywilna 2 zł. — wyd. dla Małopolski	2.50
Ustawa gminna z r. 1866 i ust. dodatkowe	2.50
Ust. samorządowa dla b. zab. ros. i ustawy dodatkowe	2.50
W. Makowski: Kodeks karny rosyjski 3 tomy zamiast 36 zł.	8.—
J. Makowski: Nowe konstytucje (polska, gdańska, finlandzka, estońska, łotewska, sowiecka, jugosłowiańska. czeska, rumuńska niemiecka, austrjacka, pruska, egipska, irlandzka) zamiast 12, zł.	4.—
Konstytucja polska z komentarzem	1.—
Kodeks cywilny sowiecki zamiast 14 zł.	6.—
I. Kiperman: Procedura karna w pytaniach i odpow. zamiast. 12. zł.	6.—
Ustawa stemplowa	2.—
Rozporządzenie wykonawcze do ust. stemplowej	2.—
Instrukcja dla organów wykonawczych opr.	2.50
D. Neuman: Ustawa wodna z komentarzem i orzeczeniami	7.50
Aekret o spółkach akcyjnych	1.25
„Przyjaciei adwokata". Zbiór taryf i czasokresów dla adwokatów	0.80
Prawo bankowe	1. –
R. Mojseowicz; Ustawa przemysłowa z komentarzem zamiast 6.—	3.20
Dr. Beczma-Czapliński: Poradnik prawniczy (Zbiór ustaw administracyjnych i 90 wzorów pism) zamiast 16 zł.	6.—
Ustawa o nieuczciwej konkurencji	0.60
Dr. J, Reinhold: Kodeks handlowy austr, z ust, o spółdzielniach 1932	3.60
Dr. K. Sobolewski i Dr. A. Laniewski: Procedura karna znowelizowana z ust. dodatkowemi, obszernym komentarzem i orzecz, 1932	5.—
Dr. A. Kotwicz-Zgórski: Zarys procedury karnej 1932	5.
Ust. o podatku przem. z rozp. o ryczałcie podatkowym, tekst znowel. 1932	1.60
Ustawa o spółdzielniach i ust. o łączeniu się spółdzielni	1.—
Dr. St. Samolewicz; System austrjackiego prawa prywatnego 1932	5.—

BIBLJOTEKA ORZECZNICTWA POLSKIEGO

opracowana przez

Dra JAKÓBA REINHOLDA, adwokata we Lwowie i Dra Z. WUSATOWSKIEGO, sędziego okręg. w Krakowie.

T. I. Polskie orzecznictwo wekslowe cz. I. wyczerpane
II. Nowe orzecznictwo do ustawy o ochronie lokatorów za lata 1928/29 cz. I. 1.—
III. Polskie orzecznictwo cywilne dla b. zaboru austr. za lata 1918—1929 (zawiera 2.000 orzeczeń polskich i 100 powojennych wiedeńskich, ułożonych według §§ ustawy cywilnej) objętość 352 str. Cena za egz. w oprawie z złoceniami 7.50
IV. Orzecznictwo egzekucyjne, konkursowe, ugodowe i zaczepne za lata 1918—1930 cz. I. 2.—
V. Orzecznictwo niesporne i hipoteczne dla b. zaboru austr. za lata 1918—1930 cz. I. 2.—
VI. Najnowsze polskie orzecznictwo wekslowe za lata 1929/30 cz. II. 1.20
VII. Polskie orzecznictwo handlowe dla b. zaboru austr. za lata 1918—1930 1.50
VIII. Polskie orzecznictwo do austr. procedury cyw. za lata 1918—1930 (około 800 orzeczeń) 3.—
IX. Najnowsze orzecznictwo do ustawy o ochronie lokatorów za lata 1929—1930 cz. II. 1.—
X. Orzecznictwo do polskiej proced. karn
XI. Orzecznictwo do ochrony lokatorów
XII. Orzecznictwo do kodeksu pracy i u
XIII. Orzecznictwo cyw. dla b. zab. aust
XIV. Orzecz. do polsk. procedury karne
XV. Orzecznictwo do ordynacji egzekucyjnej, konkursowej, ugodowej i zaczepnej cz. II. 1.—
XVI. Orzecznictwo hipoteczne i niesporne cz. II. 1.—
XVII. Orzecznictwo wekslowe i czekowe cz. III. 1.—
XVIII. Orzecznictwo do procedury karnej cz. III. 1.50
XIX. Orzecznictwo do ust. cyw. austr. cz. III. 3.—
XX. Orzecznictwo do procedury karnej cz. IV. 1.50

Dr. A. Zgórski: System procedury karnej. 1932 5.—
Dr. St. Samolewicz: Zarys prawa prywatnego austrjackiego, 1932 5.—
Dr. J. Korzonek: Komentarz do austr. ordynacji ugodowej, 1931 4.20
Dr. A. Laniewski: Wykład prawa wekslowego i czekowego z tekstem ustawy 2.30
Ustawa o podatku przemysłowym z nowelą i rozp. o ryczałcie podatkowym 1.60
Nowa ustawa karno-skarbowa z r. 1932 1.50
Kodeks handlowy austr. z ust. o spółdzielniach, 1932 4.—